

The Project Gutenberg eBook of Arbetets Herravälde, by Andrew Carnegie

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Arbetets Herravälde

Author: Andrew Carnegie

Release date: February 1, 2006 [EBook #9951]
Most recently updated: December 27, 2020

Language: Swedish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ARBETETS HERRAVÄLDE ***

Produced by Project Gutenberg from Project Runeberg's

digital facsimile edition.

"Arbetets Herravälde" is the Swedish translation of Andrew Carnegie's (1835—1919) "The Empire of Business". This translation was first published in 1902, with a 2nd edition in 1910. The translator's name is not mentioned in print, but is believed to be Ms. Frigga Carlberg (1851—1925).

This e-text was produced for Project Gutenberg from Project Runeberg's digital facsimile edition, which is based on the 2nd edition (1910), available at <http://runeberg.org/arbherra/>

This is a plain text file using the ISO 8859-1 (Latin-1) character set (É,é = E,e-acute; Å,å = A,a-ring; Ä,ä = A,a-umlaut; Ö,ö = O,o-umlaut).

Project Runeberg publishes free digital editions of Nordic literature. We need more volunteers like you. Learn more at <http://runeberg.org/>

Arbetetes Herravälde
af
Andrew Carnegie

Öfversättning
Andra genomsedda upplagan

Göteborg 1910
Wald. Zachrissons förlag

Göteborg 1910
Wald. Zachrissons boktryckeri A.-B.

Erfarenheter från en lång affärsbana

Det är bra att unga män få börja från början och utföra de mest underordnade sysslor. Många af Pittsburgs framstående affärsmän erhöilo ett mycket ansvarsfullt kall just på själfva tröskeln till sin bana. De fingo sig kvasten anförtrodd och använde de första timmarna af sitt affärslif med att sopa rent kontoret. Nu märker jag att vi ha särskilda vaktmästare och städerskor för kontoren, och våra unga män gå olyckligtvis miste om denna nyttiga gren af en yrkesuppfostran. Men om den ordinarie soparen händelsevis skulle vara borta en morgon, så skall den gosse, som inom sig bär fröet till en blifvande chef, icke tveka att pröfva på arbetet med kvasten.—Häromdagen tillspordes en ung man af en öm mamma i Michigan, om han någonsin sett en ung dam så elegant och graciöst sopa golfvet med sitt släp som hennes Priscilla. Nej, svarade han, det hade han aldrig. Modern kände sig utomordentligt smickrad; men så tillade han efter en kort tystnad: »Jag skulle hellre vilja se henne sopa golfvet med en kvast.»—Det skadar icke alls nykomlingen att, om så behöfs, sopa affärslokalen. Jag har själf varit en sådan sopare och hvilka tror ni voro mina kamrater? David Mc Cargo, nuvarande öfverdirektören vid Alleghany Valley-järnvägen, Robert Pitcairn, öfverdirektören vid Pennsylvaniajärnvägen, och Mr. Moreland, stadsadvokaten.

Vi turade om, två hvarje morgon, med sopningen. Och nu minns jag att David var så stolt öfver sitt rena, hvita skjortbröst och hängde en gammal sidenduk öfver det. Vi andra pojkar tyckte att han var väldigt förnäm. Och det var han. Ingen af oss hade en sidenduk.

Under förutsättning, att ni alla fått någon anställning och kommit i gång med ert arbete, lyder mitt råd till er: »Sikta högt!»—Jag ger icke ett öre för den unge man, som icke redan ser sig som blifvande delägare i eller chef för en framstående affär. Haf ständigt i edra tankar platsen som förste bokhållare, arbetsförman eller direktör i arbetsföretaget, huru omfattande det än må vara. Hvar och en af eder skall säga till sig själf: »Min plats är i toppen». Var kung i edra drömmar. Svär att nå denna ställning och att nå den med ofläckadt rykte. Aflägg ingen annan ed, som kunde splittra er sträfvan, med undantag af den mycket berömvärda att, när ni blifvit delägare i affären eller befordrad ett par gånger, ingå kompaniskap med den älskligaste af sitt kön—ett kompaniskap, på hvilket vår nya bolagsordning icke har någon tillämpning. Där är ansvarsskyldigheten obegränsad.

Tillåt mig att påpeka två eller tre hufvudvillkor för framgång. Frukta icke att jag skall plåga er med en moralpredikan. Jag talar om ämnet från den världserfarnes synpunkt, med liflig önskan att hjälpa er att vinna framgång i det yrke ni valt. Ni vet alla att det finns ingen verklig, berömvärd framgång i lifvet, om ni icke är hederlig, pålitlig och redbar i handel ochandel. Jag antar att ni är och fortfarande vill vara allt detta; likaså att ni är fast beslutna att föra ett rent och anständigt lif utan ödeläggande eller tvetydiga förbindelser med vare sig det ena eller andra könet. Eljes finns ingen aktningsvärd framgång för er. Edra kunskaper och företräden gagna icke till något, utom att starkare framhäfva ert fall och er förnedring. Jag hoppas att ni icke misstycker, om jag varnar er för tre af de allvarligaste faror, hvilka möta er på vägen till framgång.

Den första och mest lockande, de flesta unga mäns förstörare, är dryckenskapen. Jag är ingen förklädd nykterhetspredikant, utan en man, som vet och som säger er hvad iakttagelsen lärt honom; och jag säger er, att i de flesta fall, då en ung man misslyckats på sin bana, har orsaken varit, att han vant sig vid förtärandet af starka drycker. De andra frestelserna, som möta, äro icke på långt när så farliga. Ni kan ge vika för någon af dem och resa er igen och, om icke återvinna förlorad grund, så dock hejdas på vägen utför och vinna en aktningsvärd ställning. Men att undfly den sjukliga törsten efter stimulerande drycker är nästan omöjligt. Jag känner mycket få undantag från denna regel. Först, således: ni får icke begagna spirituosa till öfverdrift. Bäst att icke smaka den alls, men om detta är alltför strängt, så fastslå en gräns. Besluta att aldrig smaka spirituosa utom vid måltiderna. Ett glas till middagen hindrar icke er framgång i lifvet eller förnedrar er karaktär, men jag ber er allvarligt att anse tömmandet af ett glas vid en »bar» oförenligt med en gentlemans värdighet och själfaktning, med hvad ni anser er skyldig er nuvarande och blifvande ställning. Var alltför mycket en gentleman för att sätta er fot i ett barrum. Ni kommer säkert icke fram på er bana, om ni icke håller fast härvid. Stå fast vid detta, och er dödligaste fiende är besegrad.

Den näst största faran för en ung affärsman i detta samhälle är, tror jag, spekulation. När jag arbetade vid telegrafan här, hade vi ingen växelbörs, men de personer och firmor, som spekulerade i de östra staternas växelpapper, voro naturligtvis kända af oss telegrafister. De kunde räknas på en hands fingrar. Dessa män voro icke första klassens medborgare och betraktades med misstankar. Jag har lefvat, tills jag sett alla dessa spekulanter ohjälpligt ruinerade, både ekonomiskt och moraliskt. Det gifves knappast ett enda exempel på en man, som vunnit förmögenhet genom spekulation och sedan behållit den. Spelare dö fattiga, och det finns icke en spekulant, som fört ett aktningsvärdt lif eller varit till nytta för samhället. Den man, som rycker till sig morgontidningen för att allra först se efter huru

hans djärfva spekulationer ställa sig efter börsnoteringarna, gör sig oduglig för den lugna besinningsfullhet, som senare på dagen erfordras vid lösningen af affärsproblem. Han uttorkar den lifskälla, ur hvilken ihärdighet och koncentrerad energi skulle flöda och hvarpå hans hufvudaffärs hela framgång beror.

Spekulantens och affärsmannens vägar gå åt olika håll. Den förres framgång beror på en svängning af Fortunans hjul, han är millionär i dag, bankrutt i morgon. Men affärsmannen vet, att endast genom åratals tålig, outtröttlig uppmärksamhet på sitt företag kan han få sin belöning, som icke är följden af en slump utan af väl beräknade medel för att nå målet. Under alla dessa år styrkes han af den uppmuntrande tanken, att han omöjligt kan tillgodose sig själf utan att äfven bringa välstånd åt andra. Hvad åter spekulanten angår, så hade det varit bättre att han aldrig hade lefvat; han har hvarken gagnat sig själf, sina medmänniskor eller samhället. För icke lång tid sedan grepos hundratals unga män här i staden af frestelsen att spekulera i olja, och många ruinerades. Alla togo de skada, antingen de vunno eller förlorade. Ni blir kanske, nej säkert, frestad på samma sätt; men då hoppas jag ni skall minnas mitt råd. Säg till frestaren, som vill förmå er att riskera edra små besparingar, att om ni någonsin beslutar er för att spekulera, så är ni fast bestämd att vända er till en ordentligt ordnad inrättning, där ni vet att de öppet bedraga. Ni har öppet spel och lika stor utsikt på rödt och svart på ett sådant ställe—på börsen har ni intetdera. Ni kunde lika gärna pröfva er lycka med en falskspelare. Ännu en sak är att beakta vid spekuleringen. Ingenting är viktigare för en ung affärsman än obestridd kredit, kredit framkallad af förtroende till hans försiktighet, grundsatser och fasthet i karaktär. Tro mig, intet dödar så snabbt krediten hos en bankdirektion som kännedomen om att firmor eller personer äro invecklade i spekulationer. Det är icke af den ringaste betydelse, om det tillfälliga resultatet af dessa spekulationer är vinst eller förlust. I samma ögonblick en man blir känd som spekulant, står hans kredit på spel och är snart förstörd. Hur kan man ge kredit åt en man, hvars tillgångar en panik bland spelare strör för alla vindar på en timme? Hvem kan beräkna hans ställning bland dem? Endast detta är säkert: att han när som helst kan vara ruinerad och att de, som gett honom kredit, ha sig själfva att skylla. Blif affärsman, men spekulera aldrig!

Den tredje och sista faran, för hvilken jag vill varna er, har gjort mången vacker farkost, som gaf löfte om en lyckosam färd, till vrak. Det är den farliga vanan att »gå i borgen»—ännu farligare, därför att den så ofta anfaller en i vänskapens dräkt. Den vädjar till edra ädelmodiga instinkter, och ni säger: »Hur kan jag neka att låna mitt namn för att hjälpa en vän?» Låt mig försöka att ställa er på säker, hederlig grund i denna sak. Jag uppmanar er till att fatta beslutet: att aldrig gå i borgen. Men det liknar för mycket »aldrig smaka vin», »aldrig röka» eller andra »aldrig», som vanligen resultera i undantag. Som affärsman kommer ni antagligen att ibland ikläda er ansvarighet för vänner. Men här är gränsen, där hänsynen för vännernas framgång upphör och hänsynen för er egen heder börjar.

Om ni har skulder, så är hela ert kapital och alla edra tillhörigheter en okränkbar säkerhet för dem, som litat på er. Ni kan icke med heder företaga något, som sätter dessa första kraf på er på spel. När en man med skulder går i borgen för en annan, är det icke sin egen kredit eller sitt eget kapital han riskerar, det är sina egna kreditorers. Han kränker ett förtroende. Kom därför ihåg: Gå aldrig i borgen, förrän ni har pengar, som icke behövas för edra egna skulder, och ikläd er aldrig förbindelser utöfver dessa medel.

Innan ni alls ikläder er någon ansvarsförbindelse, så betrakta den rent af som en gåfva och fråga er själf, om ni vill ge er vän denna gåfva och om ni har rätt att förfoga öfver penningarna utan förfång för edra kreditorer.

Endast denna ståndpunkt kan en hederlig affärsman intaga.

Jag besvär er att undvika spirituosa, spekulation och borgensförbindelser. Tag er i akt för alla tre, ty spirituosa och spekulation äro för den unge mannen Scylla och Charybdis på affärslifvets haf och borgen är »skär förut».

Förutsatt att ni är säker för dessa, de största farorna, blir det fråga om hur ni skall höja er från den underlägsna ställning, vi antaga, att ni nu innehar, till den, som ni, enligt min åsikt och, som jag hoppas, äfven er egen, bör intaga. Jag skall skänka er hemligheten. Den ligger hufvudsakligen i detta. I stället för frågan: »Hvad måste jag göra för min arbetsgifvare» sätt: »Hvad kan jag göra?» Troget och samvetsgrant uppfyllande af ålagda plikter är visserligen godt och väl, men följden i sådana fall blir vanligen, att då ni så väl uppfyller edra nuvarande plikter det är bäst att ni får fortsätta att uppfylla dem. Men, mina unga herrar, det duger icke. Det duger icke för blifvande chefer. Det måste vara något mer. Vi göra bokhållare, kassörer och siffergranskare af den sorten, och de få bli där, tills visan är slut. Mannen, som vill framåt, måste göra något särskildt, något utom sitt speciella fack. Han måste tillvinna sig uppmärksamhet. En befraktningskontorist kan upptäcka ett misstag i en faktura, hvarmed han icke har att skaffa, men som undgått vederbörande. Den, som har med vägning att göra, kan spara åt firman genom att betvifla vikternas riktighet och få dem justerade, äfven om detta tillkommer en annan

person. Till och med springpojken kan påskynda sin befordran genom att göra mer, än hans instruktioner, strängt taget, ålägga honom. Det finns ingen plats så ringa och anspråkslös, icke heller någon så hög, på hvilken en duglig och villig ung man icke dagligen kan visa sig värdig större förtroende och användning samt, hvad som är ännu bättre, visa sitt okufliga beslut att komma fram. En dag kan ni, i er egen afdelning, bli ålagd att göra eller säga något, som ni vet vara oförenligt med firmans intresse. Här har ni det gynnsamma tillfället. Res er upp som en man och tala ut. Säg det modigt och gif edra skäl och visa på så sätt er arbetsgifvare, att under det hans tankar varit på annat håll, har ni, i stället för att sofva, som han trodde, satt er in i bästa sättet att befordra firmans fördel. Ni kan ha rätt eller orätt men i hvarje fall har ni vunnit framgångens första villkor. Ni har väckt uppmärksamhet. Er principal har upptäckt, att han icke blott har en daglönare i sin tjänst, utan en man, icke en person, som nöjer sig med att gifva så och så många timmars arbete för så och så många dollars ersättning, utan en, som ägnar sin lediga tid och sin omtanke åt affären. Ett sådant biträde måste man tänka på med välvilja. Det skall icke dröja länge, innan hans mening i en eller annan fråga infordras, och om rådet är klokt, kommer det säkert att begäras oftare och i långt viktigare fall. Detta betyder delägarskap, om icke med nuvarande arbetsgifvare så med andra. Ni har fått foten på stegen—hur högt ni kan klättra beror helt och hållet på er själf.

Ett falskt axiom, som ni ofta får höra, vill jag varna er för: »Lyd befallningen, äfven om den skadar den, som gett den». Det skall ni icke göra. Det är ingen regel att följa. Bryt en befallning för att rädda den, som gett den. Det har aldrig funnits någon person med utpräglad karaktär, som icke någon gång brutit mot sedvänja och regel och skapat sig sina egna. Uttrycket passar endast för sådana, som icke ha någon högre sträfvan, och ni är bestämd att bli chef och att gifva föreskrifter och bryta föreskrifter. Tveka icke att göra det, om ni är öfvertygad om att er arbetsgifvares intresse befordras därigenom, och om ni är så säker på resultatet, att ni vill taga ansvaret. Ni blir aldrig delägare, förrän ni känner till er egen särskilda afdelning långt bättre, än hufvudmännen själfva möjligen göra. När ni blir ställd till ansvar för er själffrådiga handling, så visa på resultatet af ert skarpsinne och säg, att ni visste hur det skulle bli; visa hur oriktiga befallningarna voro. Uppträd som bas gent emot er bas, så snart ni kan. Är han af det rätta slaget, så tycker han om det; är han det icke, så är han ingen man ni bör stanna kvar hos, lämna honom när som helst och försök att få tag i en som bättre förstår sig på att bedöma intelligens. Våra unga delägare i firman Carnegie ha vunnit sina sporrar genom att visa, att vi icke förstodo hvad som behöfdes hälften så bra som de. Några af dem ha vid ett par tillfällen uppträdt mot mig, som om de ägde affären och jag varit någon odåga från New York, som lade mig i hvad jag inte begrep. Nåja, numera händer det sällan att någon lägger sig i deras förehafvanden. De voro rätta »basarna»—just de män vi sökte efter.

Det finns ett säkert kännetecken på den blifvande delägaren, den framtida millionären: hans inkomster öfverstiga alltid hans utgifter. Han börjar tidigt att spara, nästan lika tidigt som han börjar att förtjäna. Det betyder intet hur litet det är, men spara detta lilla. Placera det säkert, i något företag, som ni tror är fördelaktigt, men intet vågspele—kom ihåg det.

Ett godt tillfälle till placering skall snart erbjuda sig. Det lilla ni sparar samman skall visa sig vara grunden till en så stor kredit, att ni kommer att häpna däröfver. Kapitalisterna hysa förtroende till den unge man som kan spara. För hvarje hundratal dollars ni kan framvisa som resultatet af hårdt förtjänade besparingar skall Midas i sitt sökande efter en kompanjon låna eller kreditera er ett tusental; för hvarje tusental, femtio tusen. Det är icke kapitalet edra förmän fästa sig vid, utan vid mannen, som visat, att han har just de affärsvanor, som skapa kapital och skapa det på möjligast bästa sätt—genom själfdisciplinen att rätta sina vanor efter sina tillgångar. Mina herrar, det är det första hundratalet sammansparade dollars det gäller. Börja genast att samla. Biets samlareinstinkt är förhärskande hos den blifvande millionären.

Det finns naturligtvis bättre och högre syften än att spara. Som ett mål i och för sig är förvärfvandet af rikedom ytterst lumpet. Jag förutsätter att ni sparar och sträfvar efter rikedom endast för att bli bättre i stånd att gagna mänskligheten och den tid ni lefver i. Anteckna denna hufvudregel: Utgifter alltid mindre än inkomster.

Ni kan bli otålig eller modfälld, om ni år efter år sitter kvar på samma underordnade plats. Det är utan tvifvel, att det blir svårare och svårare, eftersom affärsföretag få en större och större utsträckning, för en ung man utan förmögenhet att komma i gång för egen räkning; och särskildt i denna stad, där stort kapital är det väsentligaste, är det ovanligt svårt. Men låt mig till er uppmuntran få tala om, att det finns intet land i världen, där dugliga och energiska män kunna så hastigt komma fram som här och ingen stad, där det är så godt om plats i toppen. Det har varit omöjligt att tillmötesgå alla förfrågningar efter dugliga, förstklassiga bokhållare (gif akt på adjektiven!); tillgången har aldrig svarat mot efterfrågan. Unga män gifva ofta alla möjliga slags skäl, hvarför i deras fall misslyckandet kunde tillskrivas ett eller annat undantag, som omöjliggjorde framgång. Några hade aldrig ett gynnsamt tillfälle, enligt deras egen utsago. Det är helt enkelt nonsens. Det har aldrig funnits en ung man, som icke har haft ett tillfälle och till på köpet ett utmärkt tillfälle, om han verkligen fått en plats.

Han pröfvas i sin närmaste förmans sinne från den dag han börjar sitt arbete, och efter en tid, om han duger till något, pröfvas han i firmans rådkammare. Hans förmåga, redbarhet, vanor, förbindelser, lynne, anlag —allt detta väges och analyseras. Den unge mannen, som aldrig hade ett tillfälle, är samme unge man, som af sina förmän upprepade gånger blifvit sållad och siktad, men som befanns sakna vissa kvalifikationer eller dömdes ovärdig befordran på grund af någon ofördelaktig handling, vana eller förbindelse, som han trodde att principalerna voro okunniga om.

En annan klass af unga män tillskrifver bristen på framgång arbetsgifvarnas vana att orättvist gynna anhöriga och favoriter. De antyda äfven att deras förmän ogillade skarpare hufvuden än sina egna, gärna modfällde det uppåtsträfvande geniet och gladdes åt att hindra unga män att komma fram. Detta är meningslöst. Tvärtom, det är ingen som lider så mycket af bristen på den rätte mannen på den rätta platsen, eller så ängsligt söker efter honom som principalen. Det finns icke i denna dag en firma i Pittsburg, som icke ständigt är på upptäckt efter affärsduglighet, och hvar och en af dem kan tala om för er att i marknaden är ingen artikel så sällsynt som den. Hjärna är något, som lönar sig att odla; för den sortens gröda är här en god marknad, och det kan aldrig bli tal om öfverproduktion, och ju mer hjärna ni har att sälja, dess högre pris kan ni betinga. Det är kanske en icke fullt så säker skörd som vildhafre, hvilken aldrig förfelar att ge riklig afkastning, men den har i stället fördelen att alltid vara en eftersökt vara. Tveka icke att inlåta er i hvilket som helst hederligt affärsföretag, ty det finns ingen affär i Amerika, som icke lämnar en vacker profit, om den får den oafslåtliga, ytterliga noggrannheten och hela det kapital, som ligger i duglighet och flit. Hvarje affär har sin tid af tryck—tider då maskineriet måste hållas i gång, icke med vinst utan med förlust. Men å andra sidan måste hvarje rättmätig affär, som producerar eller handlar med nödvändighetsartiklar, snart åter blifva vinstgifvande, om den skötes på rätt sätt.

Och här ligger framgångens första villkor, den stora hemligheten: koncentrera er energi, tanke och kapital uteslutande på den affär ni är sysselsatt i. Har ni börjat i ett yrke, så bestäm er för att hålla ut i det, tills ni nått toppen. Tillägna er hvarje förbättring, skaffa er de bästa maskiner och haf reda på allt, som gäller ert arbete.

De affärsmän, som misslyckas, äro sådana, som ha splittrat sitt kapital, hvilket vill säga, att de också ha splittrat sitt förstånd. De ha aktier i detta och detta, här och där och öfverallt. »Lägg inte alla dina ägg i en korg», är dumt sagdt. Jag säger er: »Lägg alla edra ägg i en korg och passa sen noga på korgen». Om ni ser er omkring, så märker ni nog, att män, som handla så, misslyckas sällan. Det är lätt att bära den ena korgen och passa på den. Det är försöket att bära tre korgar, som krossar de flesta äggen här i landet. Den som bär tre korgar är tvungen att sätta den ena på hufvudet, där den lätt tar en öfverhalning och bringar sin ägare på fall. Ett fel hos den amerikanske affärsmannen är bristen på koncentration.

Låt mig summera ihop hvad jag sagt: Sikta högt; sätt aldrig er fot i en »bar»; smaka icke spirituosa, åtminstone icke utom vid måltiderna; spekulera aldrig; gå aldrig i borgen, om ni icke har kontanta medel att vara af med; bryt order, om ni därmed tjänar den som gett dem; koncentrera; lägg alla edra ägg i en korg och passa väl på denna korg; utgifter alltid mindre än inkomster; till sist, var icke otålig, ty såsom Emerson säger: »Ingen kan beröfva er er slutliga framgång utom ni själfva».

Jag lyckönskar fattiga unga män att vara födda i den gamla hederliga ställning, som nödgar dem till strängt arbete. En korg full med obligationer är den tyngsta korg en ung man kan få att bära. Han vacklar ofta under den. Vi ha i denna stad aktningsvärda exempel på sådana unga män, som trängt sig fram i främsta ledet bland våra bästa och nyttigaste medborgare. De förtjäna allt erkännande. Men flertalet af rike mäns söner förmår icke att motstå de frestelser, som rikedom medför, och förfaller till ett ovärdigt lif. Jag skulle lika gärna vilja testamentera en man en förbannelse, som att belasta honom med bördan af den allsmäktige dollarn. Från den klassen har ni ingen täflan att frukta. Principalens söner skola icke besvara er mycket, men akta er för några pojkar, som äro fattigare, mycket fattigare än ni, hvilkas föräldrar icke ha råd att låta dem gå igenom en kurs vid detta institut, hvarigenom ni erhåller ett stort försprång i täflingen. Gif akt på att sådana pojkar icke göra er platsen stridig och hinna före er till målet. Gif akt på pojken, som direkt från folkskolan måste kasta sig in i arbetet och som börjar med att sopa kontoret. Han är en kapplöpningshäst af det slag, som ni får se upp för.

ARBETETS OCH KAPITALET GEMENSAMMA INTRESSEN ETT FÖREDRAG FÖR ARBETARE

(Vid öfverlämnandet af Carnegies bibliotek i Braddock, Pa.)

Arbetsgifvare och arbetstagare beroende af livarandra. Fördelarna af ömsesidig tillit. Arbetsgifvaren, som hjälper sina arbetare att erhålla uppfostran, rekreation och social lyftning,

hjälp sig själf.

En stor tänkare har sagt, att den högsta belöning kunna erhålla här i lifvet är förvärfvandet af tillfredsställelse. Jag har förvärfvat en stor tillfredsställelse—en af de största jag någonsin haft. Jag har haft glädjen att kunna hjälpa mina medarbetare att hjälpa sig själfva. Detta bibliotek (Braddock, Pa.) skall gifva dem tillfälle att blifva ännu ovärderligare för arbetsgifvaren och att förvärfva sig ett intellektuellt kapital, som är af bestående värde.

Vår tids olycksaliga benägenhet att indraga all industri i oerhördt stora företag, som kräfva tusentals personer, gör det omöjligt för arbetsgifvaren att komma i det förtroliga förhållande till sina arbetare, som under det gamla systemet gjorde ställningen mellan husbonde och underlydande behagligare för båda parter.

När artiklar tillverkades i små verkstäder af arbetsgifvare, som endast behöfde ett par män och ett par lärlingar till hjälp, hade arbetsgifvaren tillfälle att känna alla, att bli bekant med hvar och en och lära känna hans förtjänster både som människa och arbetare. Arbetaren å sin sida kom i närmare beröring med sin arbetsgifvare, lärde känna mera af hans affär, hans bekymmer och omtanke, hans ansträngningar att vinna framgång och—det viktigaste af allt—de lärde känna mannen som personlighet. Allt detta är förändradt.

Arbetarna likna alltmera mänskliga maskiner, tyckes det, för arbetsgifvaren, och denne blir en myt för sitt folk. Från alla synpunkter sedt är detta ett mycket beklagligt resultat, och ett för hvilket jag icke kan se något botemedel. De ekonomiska lagarnas fria spelrum tvingar tillverkningen af alla vanliga förnödenhetsartiklar mer och mer in i ett fåtal jätteföretag, så att priset må ställa sig billigare för förbrukaren.

Det är icke längre möjligt att tillverka sådana artiklar i liten skala. Dyrbara arbetslokaler och maskiner, som kosta millioner, erfordras, och summan per ton eller per meter af hvad vi kalla »fixerade omkostnader» är en så stor faktor i totalkostnaden, att om ett affärsföretag går med vinst eller förlust beror i många fall på, om det dividerar dessa »fixerade omkostnader»—hvilka i praktiken äro desamma i större eller mindre etablissemang—med tusen tons produktion om dagen eller femhundra tons. Häri ligger skälet till den årligen ökade produktionen i edra fabriker; icke därför att fabrikanten önskar att öka sitt fabrikat, utan därför att konkurrensens lag tvingar honom till ytterligheter, så att han kan reducera mer och mer per ton eller yard af dessa fixerade omkostnader, hvarpå hans kapitals säkerhet beror.

Alldenstund det är omöjligt för arbetsgifvarna att bli personligen bekanta med sina tusentals arbetare, måste de, om vi icke skola förlora all känsla af samhörighet, söka deras bekantskap på annat sätt; genom att sörja för deras välbefinnande, genom att anslå en del af arbetsförtjänsten till institutioner, sådana som detta bibliotek, och besparingsinrättningar, sådana som de kooperativa butikerna, hvilka upptaga källarvåningen i denna byggnad; och jag hoppas att arbetarna genom sitt bruk af dessa förmåner visa, att de å sin sida värdera arbetsgifvarnas tillmötesgående. Genom sådana medel som dessa kunna vi i någon mån hoppas att underhålla den gamla känslan af vänlighet, ömsesidigt förtroende, vördnad och aktning, som förr utmärkte förhållandet mellan arbetsgifvaren och hans arbetare. Vi äro yngre än Europa och hafva ännu något i detta fall att lägga märke till från det äldre landet. Men det gläder mig att se, huru många af våra fabriksidkare vakna upp till insikt af sin plikt mot sina arbetare. Och af ännu större betydelse äro de många exempel vi se på våra arbetares önskan att stifta föreningar, hvilka endast kunna vara dem själfva till fördel. Det är godt och väl att folk hjälper andra, men det bästa resultatet är nådt, när människor visa att de kunna hjälpa sig själfva.

En annan viktig punkt, som här bör vidröras, är att i Pittsburg betalas i allmänhet arbetet så väl, att arbetaren kan spara något hvarje månad, om han bara vill göra ett försök. Intet är så viktigt för honom som att spara en del af sina inkomster. Arbetaren, som har ett eget hem, har redan en säker grund, hvarpå han kan bygga den bärning, som på gamla dagar skall gifva honom trefnad och oberoende.

Jag har påpekat önskvärdheten af att vi, med hvarje medel, som står oss till buds, skulle söka framkalla en känsla af samhörighet och medarbetarskap mellan arbetsgifvare och arbetstagare. Tro mig, kapitalets och arbetets intressen äro ett. Den, som försöker att uppvigla arbetet mot kapitalet, är en fiende till arbetet. Den, som försöker att uppvigla kapitalet mot arbetet, är en fiende till kapitalet.

Under många år har jag uppmärksamt studerat frågan om kapital och arbete, och jag skulle gärna vilja anföra ett par utdrag ur en artikel, som jag för flera år sedan publicerade:

»Förnämsta orsaken till den slitning, som råder mellan kapital och arbete, svårighetens verkliga art, och det botemedel jag föreslagit mot denna olyckliga slitning:

Svårigheten kommer af att personer aldrig någonsin erhålla den ersättning, som just den tiden skulle

tillkomma dem. Alla stora affärsföretag äro nödvändigtvis öfverhopade med order, låt oss säga sex månader i förväg, och för dessa order gälla naturligtvis de pris, som gällde när de bokfördes. Detta års affärsrörelse uppvisar kanske den bästa illustrationen till svårigheten. Stålräls vid slutet af förra året för leverans detta år stodo i 29 dollars pr ton i järnverken. Naturligtvis emottogo fabrikena villigt order till detta pris och fortsatte att emottaga nya, tills den stigande efterfrågan oväntadt höjde priset till 35 dollars pr ton. Nu äro de olika fabrikena i Amerika tvungna att under de närmaste sex månaderna, eller ännu längre, utföra de order, som icke öfverstiga 31 dollars pr ton, vid kusten och Pittsburg och, låt oss säga, 34 dollars i Chicago. Pris på frakt, järnmalm och andra saker hade under tiden stigit och de måste därför under största delen af året drifva affären med en högst obetydlig profit. Men arbetarna, som läste i tidningarna om »den stora rusningen i stålräls», begärde helt naturligt sin andel af vinsten, och till följd af vår bristfälliga lagstiftning mellan kapital och arbete fingo de den också. Arbetsgifvarna ha motvilligt gifvit hvad de under ordentligt ordnade förhållanden aldrig kunde ha blifvit ålagda att gifva. Följden har blifvit slitning och fortfarande missbelåtenhet bland arbetsgifvarna. Vänd om taflan. Stålrälspriserna falla. Fabrikena ha ännu sex månaders arbete till högre pris än marknadens och kunna ha råd att lämna bättre löner, än marknadens ställning skulle kunna förmoda. Men de ha just blifvit ålagda att betala extra för arbete, som de icke skulle ha betalt, och försöka helt naturligt att reducera lönerna, då priset på räls faller. Bland arbetarna utbryter missnöje, och vi ha ett uppreparande af de underhandlingar och sträjker, som ha karakteriserat början af detta år. Med andra ord, när arbetsgifvaren går ned, envisas arbetstagaren att gå upp, och tvärtom. Hvad vi måste söka efter är en plan, hvarigenom arbetarna skulle få höga löner, när arbetsgifvarna få höga priser för sina produkter; och tvärtom, när arbetsgifvarna få låga priser för sina produkter, skola arbetarna få låga löner. Om denna plan kan bli funnen, skola arbetsgifvare och arbetstagare segla i samma båt, glädjas med hvarandra i medgången och, om olyckan kommer, stå troget vid hvarandras sida. De skola icke ha någon anledning till tvist, och i stället för en känsla af fientlighet skall en känsla af samhörighet råda mellan arbetsgifvare och arbetare. Det finns ett enkelt medel för att framkalla detta resultat och på hvars allmänna genomförande alla borde sätta in hela sin energi. Löner skulle baseras på en »rörlig skala», i proportion till produkternas nettopriser månad efter månad. Det är omöjligt för kapitalet att undanhålla arbetet något på en rörlig skala.»

En fördel, som ni får af detta bibliotek (Carnegies bibliotek i Braddock, Pennsylvanien) är, att ni får tillfälle se alla platstidningar och alla yrkestidskrifter, och jag ber er alla att noggrant studera dem. Ni skall finna många oriktiga uppgifter, många misstag. De äro oskiljaktiga från tidningspressen, som måste arbeta fort och rapportera t. o. m. alla rykten. Men genom läsning af de förnämsta tidningarna kan man tydligt se affärernas tendenser. Tidningarna skola icke ge er en korrekt uppgift på varupriser. Fabrikanter äro benägna att färglägga situationen en smula för att uppehålla priserna och förmå kunder att köpa. De tala icke om hur lågt de varit tvungna att sälja för konkurrensens skull och för att hålla maskineriet i gång. Men ett omsorgsfullt studium af tidningar och fackskrifter skall, som jag sagt, sätta er i stånd att bilda er en allmän mening om händelsernas riktning i den kommersiella världen. Om ni läser tidningarna i dag, så skall ni finna att af tretton fabriker i detta land, sysselsatta med tillverkning af stålräls, icke fler än tre hafva tillräckligt arbete. Endast en fabrik i hela Västern (North Chicago) tillverkar räls, och det ser tyvärr ut som om äfven den icke skulle kunna vara i gång utan afbrott.

Det sorgligaste i hela denna strid mellan arbete och kapital är, att det nästan aldrig är kapitalet, som slår ned priset för arbetet, utan arbete som dräper arbete. Blicka omkring er och se arbete utföras för 10, 20 till och med 30 procent lägre pris i några fabriker och i Johnstown och Harrisburg för mindre än hälften af hvad vi i detta distrikt betala för skickligt arbete. Fördöm då icke i edra hjärtan kapitalet, utan tänk på arbetsgifvare, hvilka beklaga dessa lönenedsättningar, hvilka kämpa emot dem och under årtal uppehålla högre priser som arbetets bästa vänner, äfven om de till slut måste öppet tillstå att, om de skola ge sina arbetare stadig sysselsättning och rädda fabriken, äro de nödsakade att begära deras arbete till samma löner, som konkurrenterna betala. Den förste arbetsgifvare, som reducerar arbetet, är arbetets fiende, men den arbetsgifvare, som sist reducerar arbetet, kan vara arbetets pålitligaste vän. Arbetets farligaste fiende är arbetet, icke kapitalet.

Den största karaktären i Britanniens offentliga lif och republikens trognaste vän i nödens stund, radikalen John Bright, svarade på tillfrågan om hvilken af sina förvärfvade egenskaper han mest värderade: »Lusten för läsning». Jag kan sanningsenligt säga af egen erfarenhet, att jag instämmer i den store mannens ord. Det bästa råd, som det står i min makt att ge er, är att odla er lust för läsning. När jag som pojke i ton-åren bodde i Allegheny City, förklarade öfverste Anderson [1], hvars minne jag alltid skall vörda, att han hvarje lördags afton ville låna ut sina böcker—han ägde ett par hundra—till gossar och ynglingar. Ni kan icke föreställa er med hvilken ifver några af oss grepo detta tillfälle att förvärfva kunskap och huru vi längtade efter lördags afton, då vi skulle få utbyta den lånta boken mot en annan. Min kompanjon i vår affär, Mr. Phipps, hade, liksom jag, erhållit tillträde till kunskapens skattkammare genom denne välgörare. Det är af personlig erfarenhet jag vet, att ingen mänsklig anordning är mera välsignelserik, ingen välgärning mot samhället större än att lämna tillträde till hela

världens skatter, som ligga förvarade i böcker.

[1] Björn Rasmus Anderson, nordamerikansk författare och universitetsprofessor, son till en norsk utvandrare. Förenta staternas ministerresident och generalkonsul i Köpenhamn åren 1885-89.—Ö. a.

Äfven i våra dagar träffa vi stundom på kvarlämningar af den gamla fördomen mot den stora mängdens bildning. Jag undrar icke på att den funnits, när jag tänker på hvad som fått namn af bildning. Människor ha slösat bort dyrbara år under försök att draga ut bildning ur ett okunnigt förflutet, hvars förnämsta uppgift borde vara att lära oss, icke hvad vi skola göra, utan hvad vi skola akta oss för att göra. Föräldrar ha skickat sina söner till universitet för att slösa all sin energi på sådana språk som grekiska och latin, hvilka icke äro af mera praktisk nytta för dem än choctawspråket. Jag har känt få akademiskt bildade, som känt till Shakespeare eller Milton. De kunna kanske berätta för er allt som rör Ulysses eller Agamemnon eller Hector, men hvad ha väl dessa för betydelse i jämförelse med våra egna klassiker? En tjänst har Russel Lowell gjort oss och den skall han ha tack för— han har sagt rent ut, att vi ha i Shakespeare ensam en långt större skatt än i alla forntidens klassiker. Våra barn ha blifvit proppade med detaljer i små, oviktiga slagsmål mellan vildar och lärda att upphöja ett röfvarband till hjältar, och så kalla vi dem »bildade». De ha blifvit »bildade», som om de voro ämnade att lefva på en annan planet än vår. De ha i ingen ordets mening fått uppfostran. Tvärtom, hvad de ha fått har ingifvit dem falska föreställningar och afsmak för praktiskt lif. Jag undrar icke alls på att fördom uppstått och fortfarande existerar mot en sådan bildning. Af egen erfarenhet kan jag säga, att jag känner få unga män bestämda för affärlifvet, som icke haft ondt af sin universitetsbildning. Om de hade ägnat sig åt praktisk verksamhet under de år de tillbragt vid universitetet, skulle de varit mera bildade i detta uttrycks rätta betydelse. Elden och energien har förkväfts, och hur de skola kunna lefva sitt lif i lättja och icke i nyttig verksamhet är deras högsta sträfvan. Men vi ha nu fått ett nytt uppslag i uppfostran.

Vi ha börjat inse att kunskap i kemi, till exempel, är värd kunskapen i alla döda språk, som någonsin talats på jorden; kunskap i mekanik är nyttigare än all den klassiska lärdom, som vid universiteten proppas i unga män. Hvad för utvägar har i vår tid den unge man, som kan grekiska mot den, som kan stenografi, eller telegrafi, till exempel, eller bokföring, eller kemi, eller känner till mekanikens lagar? Icke så, att någon gren af vetande bör föraktas. All kunskap är, i en mening, nyttig. Hvad jag vill påpeka är detta, att, med undantag af de få, som ha en särskild antikvarisk smak och som tro att deras lifsuppgift är att rota i förflutna tiders gamla dammhöljda krönikor, och de få, som ägna sig åt fackstudier, är den uppfostran, som i våra dagar erhålles vid universitet, till stor skada.

Bristen på bildning, i detta ords sanna betydelse, har gjort mer än alla andra orsaker tillsammans att hindra den rätta uppskattningen af arbete. Jag kommer ihåg att den store presidenten, den förnämste bland alla järnvägsdirektörer, Edgar Thomson, som gifvit järnverken här sitt namn, en gång frågade mig om jag ville lämna Pittsburg för att bli maskinmästare vid Peunsylvaniajärnvägen. Ja, ni må gärna le. Och jag svarade Mr. Thomson: »Ni slår mig med häpnad, Mr. Thomson. Jag förstår mig inte det minsta på maskineri.» »Just därför vill jag att ni skall ta hand om det», svarade han. »Jag har bara känt en enda mekaniker med omdöme och förstånd.» Detta var före kapten Jones tid, så att uttalandet kunde icke gälla honom. Denna brist på omdöme hos mekanici kom sig af, att vid den tiden erhöles här i landet icke en omfattande bildning. Jag menar den sanna bildningen och kunskapen om saker och ting, som omgifva oss och med hvilka vi hafva att göra. Den oväntade framgång, som Bessemerverken rönt i detta land, härrör framför allt af den orsak att deras utveckling, i motsats till järnhandteringens, råkat i händerna på dugliga, vetenskapligt utbildade män. Dessa mäns skicklighet erkännes af hela världen och genom dem har mekaniskt arbete stigit till en hittills oanad höjd. »Mekanikern», »maskiningeniören», »stålfabriksdirektören» äro numera hederstitlar. Om ni vill göra arbetet till hvad det skall vara, så sök att förvärfva er nyttig kunskap. Det är den moral jag särskildt vill ge eftertryck åt. Skaffa er vetande. Odlå smaken för läsning, så att ni får veta hvad världen har gjort och gör och hur affärer bedrifvas.

Värdet af den uppfostran, som nu står unga män till buds, kan icke skattas för högt, och det är denna uppfostran, sådan den meddelas i våra tekniska skolor, som jag gärna ville yttra några ord om. Det har funnits tider då människor visste så litet, att det var lätt för en man att omfatta allt, och kurserna vid våra universitet bära ännu i dag ett sorgligt vittne härom. Nu är vetande så rikt, så omfattande, så minutiöst, att det är omöjligt för någon att grundligt känna till mer än en enda liten gren. Detta tidevarf är specialistens, därför bör ni, som skall förtjäna ert uppehälle här i världen, besluta att lära i grund och botten känna det arbete ni skall lefva af. Om ni är mekaniker, så studera i detta bibliotek hvarenda bok, som handlar om mekanik. Är ni kemist, så läs alla arbeten i kemi. Är ni anställd vid masugn, så läs alla arbeten om masugnar. I grufvor, så studera alla arbeten om grufdrift. Låt ingen veta mer om ert fack, än hvad ni själf vet. Detta må vara idealet ni eftersträfvar. Sedan kan det vara af vikt, för att ge lifvet glädje och ljus, att läsa hvarjehanda, så att ni lär känna så mycket, som ni har tid att läsa om. Alldeles som en farmare på sin farm; först får han sköta sin potatis, sitt korn och sitt hvete,

hvaraf han får sitt uppehälle, och sedan fröjdar han sin själ på lediga stunder med att sköta om blommorna, som omgifva hans hem. Det ena området är ert arbete, det andra er rekreation.

I dessa öfvergångstider, då kamp så ofta föreligger mellan arbete och kapital, gör ni ett godt bruk af eder lediga tid, om ni använder något af den till studium af ekonomiska frågor. Det finns vissa stora lagar, som kräfva lydnad: lagen om tillgång och efterfrågan, lagen om konkurrens och lagen om löner och om vinst. Alla dessa skall ni flitigt studera och lära er, att det är lika omöjligt att omintetgöra dessa lagar som att omintetgöra naturlagarna, hvilka bestämma atmosfärens fuktighet och jordens vridning kring sin axel.

Strängt studium af vetenskapliga arbeten får icke utesluta den viktiga plikten att läsa litteraturens stormän—först och främst skönlitteratur. Den ovilja, som på några håll förefinnes mot skönlitteratur är, enligt min mening, bara en fördom. Jag vet att många, ja de flesta af våra utmärktaste män finna en god roman vara det bästa medel till förströelse och hvila. När de äro trötta till kropp och själ, är intet mera välgörande än läsningen af en god roman. Det är intet nedsättande för de fria biblioteken, att de flesta böcker, som läsas där, tillhöra skönlitteraturen. Tvärtom, det är tvifvelaktigt att någon annan sorts litteratur så väl skulle kunna tjäna afsikten att lyfta strängt arbetande människor från lifvets prosaiska och hvardagliga plikter. Arbeten af Scott, Thackeray, Eliot, Dickens, Hawthorne och andra af samma klass behöfva icke sättas lägre än något annat slags litteratur för arbetare. Vi veta alla i hur stor skuld den industriella vetenskapen står till arbetaren för uppfinningar och förbättringar. Lägg märke till denna viktiga omständighet. Dessa uppfinningar och förbättringar gjordes alltid af den bildade—bildad i ordets rätta betydelse—och aldrig af den okunnige arbetaren. De måste göras, och de göras af män, som på sitt särskilda område äga mera kunskap än kamraterna. Om de icke ha läst, så ha de iakttagit, hvilket är bästa sortens uppfostran. Hufvudsaken är att de veta—hur kunskapen förvärfvats betyder intet. Den omständigheten att de veta mera om en plan, än deras kamrater, och äro i stånd att föreslå botemedel eller förbättring, är det som är af värde för dem och deras principaler. Det finns intet medel, som säkrare sätter en arbetare i stånd att stiga till förmansskap, direktörsskap och slutligen delägarskap, än kunskapen om allt, som har gjorts och som i dag göres i världen i det särskilda fack, hvori han arbetar. Från den högste till den lägste lämnas ett bättre arbete af den intelligente än af den okunnige. Hans vetande gör sig alltid gällande; antingen det är direktören, som bestämmer, eller mannen, som bara sköter en skyffel, så har ni i honom en värderad medhjälpare. Under loppet af min erfarenhet som affärsledare har jag sett vår firma göra många misstag genom att försumma en enkel regel: »Börja intet nytt företag, förrän edra direktörer haft tillfälle att pröfva allt, som i hela världen blifvit gjordt i denna sak». Försummelse häraf har kostat vår firma hundra tusentals dollars, och vi ha blifvit kloka. Här, säger jag nu till den vetgirige, som kanske grubblar på någon uppfinning eller förbättring, här i dessa läsrum finns, eller skall snart finnas, hoppas jag, hela världens erfarenhet till den dag i dag är i det ämne ni vill lära känna. Om det gäller mekanik, kemi eller masugn, så skall ni finna hvad världen har att förtälja om dessa ting. Om ni är på orätt spår, så skola böckerna säga er det; om ni är på rätt spår, skola de säga er det och skänka er uppmuntran. Ni kan gå igenom hall efter hall i Washingtons patentbyrå och se på tusentals modeller till uppfinningar, omfattande alla grenar af mänsklig industri, och nittionio af hundra skulle aldrig ha kommit dit, om den okunnige uppfinnaren haft sådana hjälpkällor, som ni ha i detta bibliotek.

Jag har hört arbetsgifvare säga, att om arbetarna finge för stor bildning, skulle de icke finna sig i nyttiga och nödvändiga sysselsättningar. Det har varit med ansträngning af allt mitt tålmod jag lyssnat till detta tal. Det är fullkomligt orätt. Jag förnekar det på det bestämdaste. Svårigheten mellan kapital och arbete står i proportion till arbetsgifvarens okunnighet och hans arbetares okunnighet. Ju intelligentare arbetsgifvaren är, dess bättre; och ju intelligentare arbetstagaren är, dess bättre. Det är aldrig kunskap, som framkallar kollision. Det är alltid okunnighet hos den ena eller den andra af de stridande parterna. Jag grundar mitt påstående på en icke obetydlig erfarenhet. Kapitalet är okunnigt om arbetets behof och berättigade anspråk, och arbetet är okunnigt om kapitalets behof och faror. Detta är den verkliga orsaken till sammandrabbningarna mellan dem. Om kapitalet kände bättre till de goda egenskaperna hos sina medhjälpare, och om de senare kände bättre till de ekonomiska lagarna, som så skoningslöst hålla kapitalisterna i sitt våld, så skulle många svårigheter undvikas mellan de två makter, som omöjligt kunna undvara hvarandra. Jag hoppas att de bland våra arbetare, som äga den ovärderliga skatten: lusten för läsning, omsorgsfullt ville studera några af de grundlagar, från hvilka ingen undanflykt gifves, hvarken å kapitalets eller arbetets sida. Om detta bibliotek i ringaste mån kan sprida upplysning i denna sak, har det väl fyllt sitt syfte.

Jag hoppas ni icke skola glömma huru viktiga förströelser äro. Lifvet får icke tagas alltför allvarligt. Det är ett stort misstag att tro att den, som alltid arbetar, hinner längst. Roa er gärna. Lär er att spela ett parti whist eller biljard och lär att spela det väl. Intressera er för fotboll, kricket eller hästar, hvad som helst, som kan skänka er oskyldigt nöje och förströ er efter ansträngande arbete. Det finnes ingenting så välgörande som ett godt skratt. Mesta framgången i mitt lif tillskrifver jag den omständigheten, att bekymmer, som mina kompanjoner bruka säga, inte bekomma mig mer än vatten

på gåsen. Ett poetiskt citat ur Shakespeare kan tillämpas här: Bär edra bekymmer—till det yttre—som ni bär edra kläder, ledigt och omedvetet.

Vi möta ofta i lifvet män, som skulle ha intagit en hög ställning, om världen insett deras värde lika bra som de själfva. Detta slags människor äro offer för en sjuklig inbillning. Ingen i världen vill undertrycka duglighet. Hvarenda människa i världen räcker ut sina händer efter den. Hvarje arbetsgifvare studerar de unga männen omkring sig, ifrig att finna någon med mer än vanlig duglighet. Ingenting i världen är så önskvärdt för honom som att finna en sådan man. Hvarje arbetsföreståndare står färdig att gripa tag i och få fördelen af mannen, som kan göra något som duger. Hvarje förman är angelägen att i sin afdelning ha kunniga män, på hvilka han kan lita, och hvilkas goda egenskaper räknas honom till förtjänst, ty det som först och främst kräfvades af en arbetsledare och utgör största beviset på hans kompetens som sådan, är hans förmåga att omgifva sig med dugliga arbetare. Dessa böcker på hyllorna här skola berätta er många mäns historia, hvilka ur våra egna leder höjt sig till storhet och utmärkelse. Det är icke den bildade, eller s. k. klassiskt bildade mannen, det är icke aristokraterna, det är icke monarkerna, som ha styrt världens öden, hvarken på slagfältet, i rådkammaren, laboratoriet eller verkstaden. De stora uppfinningarna, förbättringarna, de vetenskapliga upptäckterna och de stora litterära arbetena ha uppstått i de fattigas leder. Ni kan knappast nämna en stor uppfinning eller en stor upptäckt, ni kan knappast nämna en stor tafla eller en stor staty, en stor dikt eller något annat stort, som icke frambragts af män, hvilka, liksom ni, börjat sin bana med att ärligt försörja sig genom ärligt arbete.

Och, tro mig, arbetaren, som förmannen icke värderar, förmannen, som direktören icke värderar, och direktören, som firman icke värderar, böra icke därför klandra firman, eller direktören, eller förmannen utan endast sig själfva. De kunna icke motsvara de berättigade anspråk, som ställts på dem. Det finns ingen man, som icke kan höja sig till den högsta ställning, lika litet som det icke finns någon man, som af brist på förmåga eller vilja att bruka den han har, icke kan sjunka till det lägsta djup. Arbetare ha utsikt att stiga till högre sysslor, till förmän, till direktörer, till och med att bli delägare, ja, ordförande i vår styrelse, om de äga de erforderliga egenskaperna. De behöfva aldrig befara att bli afskedade. Det är vi, som befara att gå miste om dessa mäns förmåga.

Det är mycket glädjande att arbetstiden håller på att förkortas öfverallt i landet—åtta timmars arbete, åtta timmars förströelse och åtta timmars sömn är ju en idealisk indelning. Det vore önskvärdt, att vi erhöllo en lag, som stadgade, att fabriker, som äro i gång dygnet om, skulle ha tre arbetslag. Ni vet att vi för flera år sedan, med en kostnad af några hundra tusen dollars, försökte ställa oss så, men slutligen tvingades af våra konkurrenter att uppgifva försöket. Den bästa planen är kanske att så småningom nå målet genom statslagar. En enda firma kan ingenting uträtta. Alla dess konkurrenter i de olika staterna måste förmås att göra på samma sätt, ty i våra dagar kan ingen affär gå med profit, som icke arbetar under samma förhållanden som dess medtäflare. Därför borde vi ha lagar bindande för oss alla. Vi skulle med glädje understödja en sådan lag. Men äfven under nuvarande förhållanden, om arbetarna ville väl använda den tid de äro lediga, så skulle de snart kunna stiga till högre platser. Ni behöfver icke mycket längre arbeta tolf timmar; de flesta af oss ha i vår ungdom arbetat mer än tolf timmar.

Arbetaren har många fördelar nu mot sina föregångare. En rörlig skala för hans arbete höjer honom både som människa och som medborgare [2]. Den del, som arbetet erhåller af kapitalets och arbetets gemensamma förtjänst, har aldrig varit så stor som nu och ökas ständigt, under det att kapitalets inkomster aldrig varit så låga. Lefnadsomkostnaderna hafva aldrig varit så låga som på senaste tiden.

[2] Den föreslagna »rörliga skalan» infördes af Mr. Carnegie för tio år sedan oeh tillämpas fortfarande. Mr Carnegie anser detta sätt vara det bästa af alla.

Jag hoppas att framtiden skall hafva ännu flera förmåner att erbjuda och att den tunga väg arbetet haft att trampa från träldomen, då våra förfäder köptes och såldes med fabrikerna eller grufvorna de arbetade i, till deras nuvarande ställning, är icke ännu slut, utan bestämd att vidare leda fram till arbetets välsignelse och storhet.

SKÖTSAMHET SOM EN PLIKT RIKEDOMENS FÖRPLIKTELSE

(Ur »The Youth's Companion», September 1900)

Skötsamhet ett bevis på civilisationen. Sparsamhet en af medborgarens högsta plikter. Sträfvandet efter nödtorftig bärgning en plikt; förvärfvandet af stor rikedom icke en dygd, men ett stort ansvar.

En af grund olikheterna mellan vildt och civiliseradt lefnadssätt ligger i skötsamhet i det senare fallet och frånvaro af skötsamhet i det förra. När hvar och en af millioner människor sparar något af sina

dagliga inkomster, bilda dessa små besparingar tillsammans en ofantlig summa, som kallas kapital, hvarom så mycket är skrivet. Om människor hvarje dag i hvarje vecka förbrukade allt, som de förtjänade, som vilden gör, så skulle intet kapital finnas—det vill säga, inga besparingar för framtida bruk.

Låt oss nu se hvad kapitalet gör i världen. Vi vilja se hvad skeppsbyggarna göra, när de skola bygga stora skepp. Dessa företagsamma bolag erbjuda sig att bygga en »ocean-greyhound» för, låt oss säga femhundra tusen pund, att betalas sedan skeppet levererats efter flera tillfredsställande profturer. Hvar eller på hvad sätt få skeppsbyggmästarna denna penningssumma, som erfordras för att aflöna arbetarna, timmerhandlanden, stålfabrikanten och alla andra, som lämna material till skeppsbygget? De få den från civiliserade människors besparingar. Det är en del af de penniugar, som milliontals flitiga människor inbesparat åt sig. Hvarje människa sparar genom skötsamhet något, sätter in pengarna på en bank, och banken lånar dem till skeppsbyggarna, hvilka betala ränta för deras användande. Det är ju på samma sätt med uppförandet af en fabrik, anläggningen af en järnväg, en kanal eller något annat dyrbart. Hade vi icke haft skötsamhet, så hade vi icke haft mera, än vilden har.

SKÖTSAMHET DEN FÖRSTA PLIKTEN

All utveckling till det bättre hvilar hufvudsakligen på skötsamhet som grund. Utan skötsamhet inga järnvägar, inga kanaler, inga skepp, inga telegrafer, inga kyrkor, inga universitet, inga skolor, inga tidningar, intet stort eller dyrbart skulle vi kunna få. Människan måste vara skötsam och sparsam, innan hon kan frambringa något värdefullt material. Så länge människan var en sköteslös vilde, blefvo inga byggnader uppförda eller några andra framsteg gjorda. Den civiliserade människan har från sitt tidigaste lif ingen klarare plikt för ögonen än nödvändigheten att sörja för sin egen och de sinas framtid. Det finnes få så hälsosamma regler som den, hvilken de flesta goda och kloka människor ha följt, nämligen: »Utgifter få aldrig öfverskrida inkomster». Med andra ord: Man bör vara en civiliserad människa, som sparar något, och icke en vilde, som hvarje dag förstör det han förtjänar.

Den skotske poeten Bums säger i »Råd till en ung man»:

»Att vinna Lyckans gunst är lätt, om blott du henne troget tjänar: Och samlar guld på hvarje sätt, som hederns lag dig ej förmenar.

Ej för att gömma i ett schakt, och ej för flärd och pråleri, men för den ärofulla makt att vara stolt och fri.»

Det är ett förståndigt råd, så tillvida, och jag hoppas att läsaren skall lägga det på hjärtat och rätta sig därefter. Ingen människa med aktning för sig själf kan känna sig lycklig, eller ens nöjd, om hon för sitt lifsuppehälle skall bero af andra. Den, som är beroende, kan icke räknas som en värdig medborgare i republiken. Vårt lands styrka och framåtskridande bero icke på de få högt bildade, icke heller på de få millionärerna och icke heller på det stora antalet mycket fattiga, utan på massan af nyktra, intelligenta, flitiga och sparsamma arbetare, som hvarken äro mycket rika eller fattiga.

SKÖTSAMHETENS PLIKT HAR SIN GRÄNS

Som regel skall ni finna, att mannen, som sparar, är en måttlig man, en god make och fader, en fredlig, laglydig medborgare. Sparsamheten behöfver icke drifvas vidt. Det är märkvärdigt så litet, som behöfs för lifvets verkliga nödtorft. Anskaffandet af ett litet hem och ett par hundra pund—bara ett par—är allt som behöfs. Dessa förvärfvas lättare af enkla, tarfliga människor, än man skulle kunna tro. Stor rikedom är något helt annat och mycket mindre önskvärd. Det är hvarken skötsamhetens ändamål eller människors plikt att förvärfva millioner. Det är i intet afseende berömvärdt att föresätta oss detta som ett mål. Plikten att spara upphör, när en tillräcklig summa blifvit afsatt åt dem, som bero af oss. Att lägga millioner på hög är girighet, icke skötsamhet.

Under våra industriella förhållanden är det naturligtvis oundvikligt, att några få, några mycket få män få långt mera pengar, än de behöfva. Förvärfvandet af millioner är vanligen resultatet af företagsamhet och omdöme samt en ovanlig organisationsförmåga. Genom att spara, i ordets vanliga mening, får man inga millioner. Människor, som på ålderdomen sträfva för att öka sina redan stora skatter äro vanligen från ungdomen slafvar af vanan att samla och lägga i hög. Först äga de pengarna, som de förtjänat och sparat. Sedan blir det pengarna, som äga dem, och de kunna icke hjälpa det, så öfverväldigande är vanans makt, vare sig i godt eller ondt. Det är missbruket af den civiliserades sparsamhetsinstinkt och icke bruket, som skapar detta slags människor.

Ingen behöfver vara rädd för detta missbruk af vanan, om han alltid kommer ihåg, att det öfverskott af rikedom, han har, är ett heligt pund han fått att förvalta till sina medmänniskors bästa. Människan skall alltid vara husbonden och penningen den nyttige tjänaren.

En mans första plikt är att förvärfva sig en nödtorftig bärning och blifva oberoende. Men hans plikt slutar icke härmed. Det är hans plikt att göra något för sin fattiga nästa, som är mindre lyckligt lottad än han. Det är hans plikt att bidra till det samhälles bästa, hvori han lefver. Han har blifvit skyddad af dess lagar. Därför att han haft skydd i sina olika företag, har han varit istånd att förvärfva tillräckligt för sig och sin familjs underhåll. Allt däröfver tillhör med rätta den beskyddande makt, som befordrat hans ekonomiska framgång. Försöket att göra världen på något sätt en smula bättre är ett ädelt lifsmål. Er öfverflödiga rikedom skulle bidra till utvecklingen af er egen karaktär och ställa er leden bland naturens adelsmän.

Det är en plikt att ni lär er förstå, hur viktigt det är att äga skötsamhetens vana. När ni börjar att förtjäna, så spara något af edra inkomster, som en civiliserad människa, i stället för att slösa bort allt, som den stackars vilden gör.

PENNINGENS ABC

Bytesbandel = direkt utbyte af varor. Behovet och bruket af penningar. Jämförelse mellan de två standarden—guld och silfver. Huru myntstandardens inverkar på en nations kredit.

Jag förmodar att hvar och en, som talat till eller skrivit för allmänheten, ibland har önskat, att alla skulle lämna hvad de hade för händer och ett par minuter höra på honom. Jag har en sådan förnimmelse denna morgon, därför att jag tror att en allvarlig fara hotar vårt lands folk och framåtskridande endast på grund däraf att den stora massan—bönderna och löntagarna—icke förstår penningfrågan. Jag önskar därför att förklara begreppet »penningar» på ett så enkelt sätt, att alla kunna förstå det.

Kanske någon i det stora auditorium, som jag inbillar mig ha lyckats fångsla, utbrister: »Hvem är ni—en »goldbug», en millionär, en järnbaron, en som gynnas af Mc Kinleybillen?» Innan jag börjar mitt anförande, så låt mig svara den inbillade gentlemannen, att jag inte på många år sett tusen dollars i guld. Hvad Mc Kinleybillen angår, så är jag kanske den man i Förenta staterna, som har största rättigheten att klaga öfver den, emedan den nedsatt tullen på järn och stål med 20, 25 och 30 procent; och jag hoppas min angripare icke misstycker, att jag ber få underrätta honom om att jag icke precis ogillar denna nedsättning, att som amerikansk fabrikant ämnar jag fortfarande strida mot utläningen för den inhemska marknaden, äfven med de lägre tullar, som billen fixerar för vår produkt, och att jag icke är vän af tullskydd utöfver den punkt, som tillåter amerikanerna att på sin egen marknad täfla med utläningen.

Det betyder intet hvem mannen är, eller hvad han gör—han må arbeta i grufva, fabrik eller på åkern, vara farmare, köpman, handverkare eller millionär—så bör han vara djupt intresserad af att förstå myntfrågan och af att få den rätta blicken på den. Därför ber jag att alla skola höra på hvad jag har att säga, ty hvad som är godt för en arbetare, måste vara godt för alla, och hvad som skadar en, måste skada alla, fattiga eller rika.

För att komma till ämnets rot, så måste ni först veta, hvarför penningar finnas till, och för det andra hvad som menas med penningar. Låt mig försöka att förklara er penningens tillkomst genom exempel från ett nytt distrikt i vårt eget land. I forna tider, då folk endast plöjde jorden, och handel och handverk ännu lågo i linda, hade människorna få behof och redde sig utan penningar genom utbyte af varor, då de behöfde något, som de själfva icke hade. Farmaren, som behöfde ett par skor, gaf så och så många skäppor säd för dem, och hans hustru köpte sin hatt för ett par skäppor potatis; all försäljning och alla köp skedde genom att byta varor—genom byteshandel.

Men då befolkningen tillväxte och behofven ökades, blef detta sätt mycket olämpligt. En man i distriktet uppsatte därför en bod och tillhandahöll en stor del af de saker, hvilka mest användes, och emottog i stället några af de artiklar, som farmaren kunde lämna i utbyte. Detta var ett stort steg framåt, ty farmaren, som behöfde ett halft dussin olika saker, då han gick till byn, slapp att söka upp ett halft dussin olika personer, som behöfde en eller flera af de artiklar han hade att lämna i utbyte. Han kunde gå direkt till en man, bodinnehafvaren, och för en af sina landbruksprodukter få de saker han önskade. Det gjorde bodägaren detsamma, om han gaf farmaren te eller kaffe, filter eller en höräfsa; icke heller gjorde det honom något hvilka artiklar han emottog af farmaren, hvete eller korn eller potatis, bara han kunde skicka dem till staden och få annat i stället. Farmaren kunde äfven aflöna sina tjänare genom anvisningar på saker i boden. Ännu finnas inga penningar här, som ni ser—allt är byteshandel. Sättet är mycket obekvämt och mycket kostsamt, emedan landbruksprodukterna, som gifvos i utbyte, måste släpas omkring och alltid ändrade värde.

En dag kunde bodägaren vara villig att taga, låt oss säga en skäppa hvete för så många skålpund socker, men vid farmarens nästa besök var det honom kanske omöjligt. Han var tvungen att begära mera hvete för samma kvantitet socker. Men om priset för hvete hade stigit och icke fallit, så kan man

vara tämligen säker på, att bodägaren icke tog mindre hvete lika ifrigt som han begärde mer. På samma sätt med alla artiklar farmaren hade att afyttra. Dessa stego och föllo i värde. Så gjorde äfven te och kaffe, socker och kläder, stöflar och skor, som bodägaren hade att byta bort.

Det är onödigt att påpeka bodägarens fördel framför farmaren i detta slags handel. Han kände prisernas fall och stegring långt före farmaren och kunde bättre iakttaga tidstecknen än hans kunder. Den sluge bodägaren hade alltid öfvertaget. Ni bör särskildt lägga märke till att bodägaren föredrog en af farmarens artiklar framför andra, den artikel naturligtvis, som var mest efterfrågad. I Virginia var det tobak och i en stor del af vårt land hvete—däraf uttrycket »så godt som hvete ». Det emottogs öfverallt, därför att det så lätt afyttrades mot annat. En egendomlig illustration till hvetets historia har jag träffat på i min väns, domaren Mellon i Pittsburg, lefnadsteckning— en af de bäst skrifna biografier i världen, därför att den är så enkel. När domarens far köpte sin farm nära Pittsburg bestämdes att han skulle betala, icke i dollars, utan i »säckar hvete » så och så många säckar hvarje år. Detta är icke så länge sedan.

Hvad vi nu kalla penningar användes icke mycket i Västern eller Södern, men ni ser, att erfarenheten hade drivvit människor att i stället välja någon lämplig artikel som bytesvara, och det blef hvete i Pennsylvania och tobak i Virginia. Detta skedde icke genom någon lagstiftning, utan helt enkelt därför att erfarenheten påpekat nödvändigheten af att låta en sak tjäna soum »pengar», hvilken visat sig vara bäst som betalning för en farm eller vid varubyte; och vidare att olika artiklar tjänade bäst ändamålet i olika trakter. Hvete var »så godt som hvete» för att brukas som »pengar », oberoende af någon lag. Folket hade röstat för hvete och gjort det till sina »pengar»; och därför att tobak var den förnämsta skörden i Virginia, fann befolkningen där att tobak passade bäst som »pengar» i den staten.

Gif akt på att till »pengar» alltid det väljes, som minst fluktuerar i pris, det som är mest användt och efterfrågadt, och som har värde i sig själf. »Pengar» är endast ett ord, som betecknar den artikel, hvilken användes som grundartikel vid utbyte mot andra artiklar. Lagen kan icke först värdesätta en artikel och sedan utvälja den att bli »pengar». Artikeln visar sig först värdefull och passande för ändamålet och blir så af sig själf och i sig själf grundartikeln —pengar. Den väljer sig själf. Hvete och tobak voro lika själfklart pengar, då de brukades som grundartikel, som guld och silfver nu äro »pengar».

Vi gå ett steg vidare. Landet blir mer och mer befolkadt, folkets behof bli större och större. Användningen af så skrymmande artiklar som tobak och hvete, växlande i värde, utsatta för att taga skada och af olika kvalitet, befanns snart vara besvärlig och olämplig för det alltjämt växlande varuutbytet. Ni ser genast, att vi nu icke skulle kunna reda oss med säd som »pengar». Då visade metallerna sin öfverlägsenhet. De förstöras icke, växla icke hastigt värde och ha samma hufvudförtjänst som hvete och tobak, att de duga till andra ändamål än som grund för utbyte. Folk behöfver dem till personlig prydnad, i handverk och konst—på tusen sätt. Och det är denna omständighet, som gör dem lämpliga att brukas som »pengar». Försök bara att räkna efter på huru många sätt guld användes, därför att det bäst passar för dessa ändamål. Vi möta det öfverallt. Vi kunna inte ens bli gifta utan guldringen.

Därför att metaller hafva ett värde i den öppna marknaden, eftersökt för andra ändamål än som pengar, och emedan tillgången är begränsad och icke så lätt kan ökas som hvete och tobak, äro dessa metaller mindre utsatta för fluktuation i värde än någon artikel, förut använd som pengar. Detta är af utomordentlig vikt, ty den väsentligaste egenskap, som fordras af den artikel, hvilken skall vara grunden till allt varuutbyte, är ett fixerat värde. Släktet har instinktivt alltid sökt efter det enda föremål i världen, som mest liknar nordstjärnan bland andra himmelens stjärnor, och användt det som »pengar»—den artikel, som minst växlar i värde, likasom nordstjärnan är den, som minst förändrar sin ställning i rymden. Och hvad nordstjärnan är bland stjärnorna, det är den artikel folk valt som »pengar» bland andra artiklar. Alla andra föremål röra sig omkring den som alla andra stjärnor röra sig omkring nordstjärnan.

Vi ha nu kommit så långt, att vi lämnat alla förgängliga ting och utvalt metall som »pengar», eller rättare, metallerna ha visat sig vara bättre än något annat som värdestandard »mynt ». Men ännu ett stort steg måste tagas. Då jag var i Kina erhöj jag som växel små silfverbitar, som klipptes af en stång och vägdes inför mina ögon på köpmannens våg, ty kineserna äga icke präglade mynt. I Siam begagnas »cowries», ett slags små vackra snäckor, hvilka infödingarna använda som prydnader. Tolf sådana representera värdet af en cent. Men ni inser nog hur omöjligt det var för mig att hindra den kinesiske köpmannen från att ge mig mindre silfver, än jag hade rätt till, eller köpmannen i Siam att ge mig dåliga snäckor, då jag icke begrep deras värde. Civiliserade nationer insågo snart nödvändigheten af att regeringen bestämde vissa kvantiteter metall, på hvilka deras vikt, äkthet och verkliga värde funnos präglade. Sålunda blef den präglade metallen till »pengar»—ett stort framsteg. Folk kände nu det exakta värdet af hvarje sådant metallstycke och lät icke längre narra sig. Lagg märke till att regeringens stämpel icke ökade penningens värde. Regeringen försökte icke att »göra pengar» af

ingenting. Den endast underrättade folket om gällande värdet af metallen i hvarje mynt, hvad metallen—råmaterialiet—kunde säljas för som metall och icke som penningar.

Men äfven efter detta skedde mycket bedrägeri. Skälmar skuro af kanterna och hamrade sedan ut mynten, så att många af dem blefvo mycket lätta. En intelligent fransman fann då på att randa kanterna på mynten, hvarigenom detta bedrägeri hindrades, och civiliserade nationer hade slutligen det mynt, som ännu består och är det fullkomligaste hittills kända, därför att det är af högt värde i sig själf och är underkastadt minst förändring. Det mest idealiskt fullkomliga föremål att använda som »pengar» är ett, som icke förändras. Det är af väsentlig vikt för alla arbetare, såsom farmare, handverkare och andra som lefva af sina händers verk, ty intet underlättar så spekulationen vid varuutbyte som »pengar» med växlande värde, och den stora massan af folket blir alltid ett offer för de få, som spekulera i pengar och bäst förstå spelet.

Intet är så ofördelaktigt för farmaren och löntagaren som att i utbyte för produkter eller arbete erhålla pengar, som ändra värde. De äro i samma ställning som farmaren till bodägaren, såsom nyss omtalats.

Ni vet alla att fisken icke stiger upp till flugan i lugnt väder. Det är när vinden blåser och ytan är grumlad, som det stackars offret tar lockhetet för en verklig fluga. På samma sätt är det inom affärsvärlden. Det är under oroliga tider, då priserna stiga och falla, då värdet af den artikel, hvilken användes som pengar, dansar omkring—upp i dag och ned i morgon—och ytan är grumlad, som den skicklige spekulanten fångar sina fiskar och fyller sin korg med offren. Därför äro farmaren, handverkaren och alla löntagare mest intresserade af att den artikel de erhålla som pengar har ett fixerat värde.

När bruket af metall somn pengar infördes, befanns att mer än två metaller voro nödvändiga. Man kunde icke göra ett guldmynt för en mindre summa än en dollar, emedan myntet skulle bli för litet; och vi kunde icke bruka ett silfvermynt för mer än en dollar, emedan myntet skulle bli för stort. Sålunda måste vi använda en mindre värdefull metall för små summor, och vi togo silfver. Men vi kommo snart underfund med att vi icke kunde använda silfver för mindre än tio-centsmynt och voro tvungna att välja någon annan metall för mindre mynt. Vi måste ha en mindre värdefull än silfver och togo en blandning af nickel och koppar till fem-centsmynt, men för ett- och två-centsmynt var till och med nickel för dyrbart, och vi måste taga enbart koppar till dessa—vikten lades så att metallen i hvarje mynt motsvarade det värde regeringens stämpel å detsamma utvisade.

Ett kopparmynt på en cent skulle således innehålla koppar för en cent, och femcentsmynten motsvara värdet i nickel och koppar; men enär nickel och koppar växla i värde från dag till dag, ännu mera än silfver, är det omöjligt att i hvarje mynt få det exakta värdet. Om det vore exakt den ena dagen och priset på nickel och koppar som metaller steg i marknaden, skulle mynten med stor profit smältas ned af män, som gjorde affärer i dessa metaller, och ni skulle icke ha några mynt kvar. Därför måste vi beräkna prutmån och alltid taga litet mindre metall i dessa mynt än för det värde de representera. Därför kallas dessa småmynt i penningens historia för »mynttecken». Det är ett »tecken» för så och så mycket guld. Den som har ett visst antal nickelslantar måste för dem få en god gulddollar, så att de säkert fylla syftet som pengar. De respektive nationerna bestämna i allmänhet en gräns för bruket af »mynttecken» och göra dem till lagligt betalningsmedel för en obetydlig summa. I Britannien, till exempel, kan ingen förmå en person att taga »mynttecken» för mer än tio dollars, och alla silfvermynt bli där klassificerade som »mynttecken».

Jag kan icke föra er längre in i penningens historia, emedan vi i de myntpräglade metallerna kommit till punkt; men jag har dock något att ytterligare säga er om denna sak.

Ehuru man kunde tro att vi i präglade metallmynt nått fullkomligheten och att därigenom den stora massan af folket icke skulle kunna bli bedragen på hvad som är af så stor vikt för dess välbefinnande—»äkta penningar»—fanns likväl ett sätt att lura folk äfven då sådana mynt användes. Myntens värde har ibland blifvit »förfalskadt» af nödställda regeringar efter utarmande krig eller farsoter, då länderna varit alltför fattiga och svaga för att hämta sig efter olyckorna. Ett sådant »förfalskadt» mynt äger icke nog metall för den summa, som regeringens stämpel angifver. Det finns intet nytt i denna praktik, hvilken alltid narrar massan. Den är mycket, mycket gammal. Femhundrasjuttiofyra år före Kristi födelse använde grekerna »förfalskade» mynt. Likaså romerska kejsarna då de voro i ekonomiskt trångmål. England använde »förfalskade» mynt år 1300. Skotlands mynt var en gång så nedsatt i värde, att en dollar gällde endast tolf cents. Irländska, franska, tyska och spanska regeringarna ha alla försökt att »förfalska» mynt, då de icke kunde påtvinga folket ytterligare direkta pålagor. Det var alltid sista resursen att tillgripa »förfalskade» mynt. Dessa händelser inträffade för länge sedan. Nationer af första rang falla icke så djupt i våra dagar. Jag måste stanna för att göra ett undantag från detta påstående. Jag böjer mitt hufvud i blygsel då jag nedskrifver namnet—Förenta staternas republik. Hvar och en af dess silfverdollars är ett »förfalskadt mynt». När en regering släpper ut »förfalskade mynt», tar hon

afstånd från allt, somn erfarenheten visat vara sundt, i fråga om penningar. Sund finans kräver att regeringen endast bestyrker det verkliga värdet af hvarje mynt, som utsläppes från myntverket, så att folket icke blir bedraget. Hvarje gång regeringen stämplar ordet »En dollar» på 371 1-4 gran silfver stämplar hon en lögn—silfret i den är i dag icke värdt en dollar, utan endast sjuttioåtta cents.

En annan missuppfattning i penningfrågan, som ofta bragt nationer i svårigheter, är föreställningen att en regering kan »göra pengar» endast genom att stämpla vissa ord på papperslappar, liksom man kan »göra pengar» genom att skriva en anvisning att betala hundra dollars vid anfordran. Men ni vet att om ni gör det, så gör ni icke »pengar», utan ni gör »en skuld». På sammna sätt handlar den regering, som ger sitt löfte att betala. Och det går för regeringen som för den enskilde, om sådana anvisningar utsläppas i för stor skala: De betalas sällan. Fransmännen gjorde så under revolutionen, och nyligen funno Sydstaterna på att »göra pengar» i så riklig mängd, att de utsläppta sedlarna knappt äro värda papperet de äro tryckta på. Hvarje erfarenhet af detta slag har bevisat att pengar icke kunna »göras» utan att bakom dem står värde. Vårt eget land släppte ut sedlar, och andra nationers folk köpte dem för fyrtio cents för dollarn, oaktadt de betingade sex procent ränta i guld, så stor var fruktan att äfven detta lands sedlar skulle visa sig icke vara ett undantag från det öde, som drabbar sådana säkerheter utsläppta under bekymmersamma tider. Endast därför att regeringen strängt höll sitt ord, betalade räntan och summan i guld och aldrig i silfver eller till nedsatt kurs, har värdet af dess bonds stigit och Förenta staternas kredit står högst i hela världen, högre till och med än Storbritanniens. Det har aldrig funnits en mera träffande illustration till den gamla sanningen att i penningfrågor, som i alla andra, är »honesty the best policy» = ärlighet varar längst. Vår regering släppte äfven ut några sedlar, bekanta under namnet »greenbacks» (= grönryggar). Men de visa män, som gjorde detta, sörjde för att anskaffa en fond af etthundra millioner dollars i guld för att inlösa dem, så att hvem som helst som har en greenback kan gå till banken och utbyta den mot en dollar i guld.

Men jag skall nu tala om för er en annan egenskap, som denna metallbasis visat sig äga och som ni skall finna det svårt att tro på. Hela världen har ett sådant förtroende till dess oföränderlighet i värde, att därpå uppförts, som på en klippfast grund, ett torn af »kredit», så högt, så vidsträckt, att allt silfver och guld i Förenta staterna och alla greenbacks och sedlar, utsläppta af regeringen, endast utgöra åtta procent af landets penningomsättning. Gå in på en bank, i en fabrik, i en verkstad, butik eller kontor, och ni skall finna att för en affärstransaktion på ett hundra tusen dollars endast åtta tusen dollars i pengar behöfs, och detta endast för obetydliga inköp och betalningar. Nittiotvå procent af affärer uppgöras med små papperslappar—checker eller växlar. På denna basis hvilade således alla regeringens bouds, statens, provinsens och stadens bonds samt de tusen millioner bonds, hvilkas försäljning möjliggjort byggandet af vårt stora järnvägssystem därtill komma äfven tusentals millioner besparingar, som af den stora massan insatts å sparbanker och af dessa banker utlånats till olika företag och hvilka måste återbetalas med »äkta pengar», eljes skulle den, som åt banken anförtrott sina besparingar, bli lidande.

Landets affärer och penningomsättningar förmedlas sålunda numera icke med pengar—med själfva artikeln. Alldeles som i forna dagar, då varorna icke längre utbyttes mot hvarandra, utan en metall, kallad »pengar», förmedlade bytet, så användes nu icke metallen—»pengar». Köparens check eller växeln på en bank—en liten bit papper—är allt som behöfs mellan säljaren och köparen. Hvarför tages denna bit papper af säljaren eller den som har en fordran? Därför att emottagaren är säker på att om han behöfde den artikel som papperet representerar—guldet—så skulle han få den. Han är också säker på att han icke behöfver detta guld och hvarför? Därför att hvad han önskar köpa, kan han betala med en check, en likadan liten papperslapp, i stället för guld; och sedan—det viktigaste af allt —litar hvar och en på basisartikelns konstanta värde. Kom ihåg att en stegring i värde vore lika olycksbringande som ett fall; konstant värde är för massan af folket hufvudegenskapen hos »pengar».

När därför folk begär att mer »pengar» skall släppas ut i allmänna rörelsen—det vill säga mer af den artikel vi bruka som förmedling vid varuutbyte—inser ni att det icke egentligen är »pengar» som behöfs. Ingen, som har haft hvete eller tobak eller något annat att sälja, har någonsin haft obehag af att köparen saknat pengar vid uppgörelsen. Vi hade nyligen här i landet en mycket svår rubbning i våra finansiella förhållanden. »Pengar», sades det, funnos icke att tillgå för affärsändamål; men det var icke själfva metallen som fattades, utan »kredit», förtroende, ty därigenom, som ni har sett, ske alla affärer, utom mindre köp och betalningar, hvilka icke kunna få namn af »affär». I dag kan affärsmannen icke visa sig ute på gatan, utan att bli antastad af folk, som ber honom taga denna »kredit» för mycket låg ränta; för 2 procent kan »kredit» dagligen erhållas. Det har icke varit någon skillnad på penningtillgången i landet; den var lika stor i Januari som i Mars. Det var således icke brist på pengar som orsakade rubbningen. Själfva grundvalen, hvarpå de nittiotvå tusen af hvarje etthundra tusen dollars hvilade, var hotad. Verkliga »pengar» —mynt och sedlar—hänföras, som vi ha sett, till de åttatusen dollars. Här kommer den allvarligaste faran af att krångla med basisartikeln. Ni rubbar den grundval, hvarpå nittiotvå procent af landets affärsföretag hvilat—förtroende, kredit—och indirekt de åtta procent, hvarmed affärer uppgöras i metall eller sedlar; ty myntstandarden är grunden för all

affärsrörelse, både för de nittiotvå tusen och de åttatusen dollars. Så att ni inser att om denna grund blir underminerad, så vacklar hela den stora byggnaden, hvarpå allt affärslif hvilat.

Jag har nu kommit till slutet på mitt tal om »pengar». Vi skola nu tillämpa fakta på den nuvarande situationen och komma genast in på silfverfrågan, den viktigaste af alla och hvilken kräver hela er uppmärksamhet. Ni har sett att människor använt olika föremål som »pengar» och förkastat dem, då bättre erbjudit sig, samt att de slutligen nått till stämplade mynt af värdefull metall såsom det fullkomligaste. Af civiliserade nationer brukas endast två slags metall som myntstandard—guld i några länder och silfver i några. Intet land kan ha mer än en myntstandard. Århundraden tillbaka antogs silfver som myntfot i Kina, Indien och Japan samt nyligen i Syd-Amerikas republiker; det bibehålles fortfarande i dessa länder. Under dåvarande förhållanden var det ett klokt val; silfver stod i dubbelt så högt pris som nu och motsvarade en landtlig befolknings behof.

Europas förnämsta nationer och vårt eget land, med dess starkt utvecklade affärslif, insågo nödvändigheten af att använda en värdefullare metall som standard och valde guld. Men då silfver i många delar af världen användes som standard och som skiljemynt i guldbasisländerna, befanns lämpligt att nationerna kommo öfverens om att fastslå ett värdeförhållande mellan guld och silfver, sålunda att femton och ett halft uns silfver skulle motsvara ett uns guld. Nationerna försökte icke att gifva silfret något konstladt värde utöfver dess verkliga och kommo dessutom öfverens om att inlösa alla silfvermynt, som blifvit utsläppta, mot guld till det fixerade värdet. Allt gick bra med detta system under en lång tid. De mera framstående nationerna på guldbasis, de mindre framstående på silfverbasis, och alla parter funno sig belättna med förhållandena.

Hvad har då framkallat denna silfverfråga, som alla diskutera? Just detta faktum, att medan tillgången och därför värdet af guld blef oförändradt upptäcktes stora silfvergrufvor, märkliga förbättringar gjordes i grufdriften och ännu märkligare vid bearbetningen af silfvermalmen. Och då mer och mer silfver producerades med mindre kostnad, föll det naturligtvis i värde; ett uns, som 1872 var värdt 1 dollar 33, kostar i dag bara 1 dollar 04. Det har dansat upp och ned; det har förlorat fastställt värde. I alla länder med silfverstandard ha följaktligen uppstått oro och svårigheter. I Indien, med dess tvåhundraåttiofem millioner människor, är frågan mycket allvarsam, och ni vet hurdan ställningen är i Syd-Amerikas republiker genom detta prisfall på deras basisartikel. Äfven Europas nationer, hvilka äga guldstandard, beröras störande af denna silfverfråga, ty under öfverenskommelsen att beräkna femton och ett halft uns silfver värdt lika mycket som ett uns guld blefvo några af dessa nationer öfverhopade med enorma kvantiteter silfver. Många af dem sågo för flera år sedan hvad som skulle komma och togo sig till vara för silfver, andra gjorde sig af med hvad de hade och höllo sig strängt på guldstandarden; men ännu finnas i Europa elfvahundra millioner silfverdollars, oberäknadt förrådet af småmynt i silfver. Man kan utan risk att narras våga säga, att tjugofem uns silfver skulle i handeln motsvara ett uns guld, i stället för den femton-och-ett-halft-unsbasis som öfverenskommelsen stadgat.

Europa har allvarligt kämpat för att bli kvitt silfret. 1878 stängde den s. k. latinska myntkonventionen—Frankrike, Belgien, Italien, Schweiz och Grekland—hvilken fixerat priset på silfver, sina myntverk för silfver som lagligt betalningsmedel. 1873 och 1875 räddade sig Sverige, Norge och Danmark undan silfverstörtfloden och stå nu på säker guldbasis. Holland tog också 1875 sin standard i guld. Österrike-Ungern har icke myntat silfver sedan 1879, med undantag af ett litet förråd af »silfverthaler», afsedt för den levantinska handeln. Äfven det halfciviliserade Ryssland greps af oro, skyndade sig undan den hotande silfverfaran och inställde år 1870 all vidare myntning af den farliga metallen, utom några småmynt för Kinas räkning. Ni ser nu, att alla dessa länder, som ha försökt silfver och erfarit hur mycket ondt det medför, af all makt sträfva efter att bli det kvitt. För tretton år sedan har silfver blifvit drifvet ur deras myntverk, ty under denna långa tid ha inga silfvermynt som fullt lagligt betalningsmedel blifvit utsläppta i Europa. Det är endast vår republik, som djärft störtar sig djupare in i silfvernmyntningens faror. När vi ha haft de äldre nationernas erfarenhet, skola vi, liksom de, önska att kunna stanna på vägen utför, om det icke är för sent. Silfver bringar alltid oro. Hvad de skola göra med sitt silfver, som har fallit så mycket i värde, är ett allvarsamt problem i alla dessa länder; det hänger som ett mörkt moln öfver ländernas framtid.

Flera konferenser, till hvilka Förenta staterna skickat delegerade, ha hållits under de senaste åren för att utröna, om icke de förnämsta handelsnationerna skulle kunna enas om ett nytt guldvärde för silfver. Men slutet har alltid varit, att faran var för stor, tillgången och värdet kunde icke beräknas.

Måhända kunde det falla så mycket att tjugufem eller trettio uns icke skulle vara värda mera än ett uns guld; det är omöjligt att veta. Då vårt land redan gått så långt på den farliga stråten, att det har fyrahundraåttiotvå millioner dollars i silfver som fallit i värde, hade vi att rådgöra med våra kamrater olyckan och närvara såsom kreditorer vid sammanträden, där man sökt upphjälpa en stackars gäldenärs affärer.

Måhända frågar ni er själfva, hvarför jag icke, då jag talar om Europas länder i förhållande till silfver, nämner den summa, som vår förnämste rival, Storbritannien, håller i reserv? Lyssna ett ögonblick och tänk sedan allvarligt på svaret. Icke en dollar. Frankrike har icke mindre än sexhundrafemtio millioner silfverdollars i sin bank; men hvarje dollar Britannien äger är i den enda oföränderliga, konstanta grundartikeln—guld. Som en vis gammal fågel sitter det kära mnoderlandet på sin pinne och hvisslar munutert åt alla dessa silfverbekymmer. Det har gjort London till världshandelns medelpunkt. Om något köpes eller säljes i främmande länder, begäres en växel på London, därför att hvar och en vet att den blir betald med guld. Kloka män vilja icke veta af en växel på Paris eller Wien eller New York. Hvarför? Därför att nationerna, som dessa städer representera, ha blifvit utsatta för stor risk genom sina silfverförråd och skola måhända genom lagstiftningen söka få växlarna betalbara i denna metall, som fluktuerar så betydligt i värde.

Jag önskar att folket i Förenta staterna ville ge noga akt på Storbritannien. Det sköter sig själf. Det behandlar de silfverlastade nationerna med kall höflighet på dessa konferenser, som det nådigt nedlåter sig att bevista, endast därför att Indien, öfver hvilket det regerar, olyckligtvis har silfverstandard; eljes skulle det troligen afslå inbjudningen. När de andra tala om att fixera ett guldvärde på silfver, säger det, att det verkligen inte vet hvad det skall bestämma sig för i denna sak. Hvad det af hela sin själ åstundar, är att Förenta staterna skall sjunka allt djupare ned i sitt silfver, tills återgång är omöjlig, och så behåller Storbritannien sin gamla politik, som ställt det främst i finansvärlden. Dess enda möjliga rival finns icke i Europa, utan här i Förenta staterna. Hvilken stolthet för Britannien, om vårt land kunde bringas ned till en silfverbasis— tvingadt att afstå från den enda standard, som kan ge en nation plats i första ledet inom affärsvärlden. Silfver åt republiken, guld åt monarkien—det är hvad Storbritannien hoppas det skall komma till, men som hvarje amerikanare bör besluta sig för att så icke skall ske. Regeringar kunna utfärda hvilka lagar de behaga rörande silfver — världen bryr sig icke om dem. Hvarje affärstransaktion mellan nationer fortsätter att uteslutande baseras på guld—ingenting annat än guld—och upphör icke därmed. Detta vet Britannien och handlar därefter.

Jag tycker att jag hör er förtrytsamt fråga: »Hur kom vårt land att ha trehundra-tolf millioner silfverdollars i sina kassahvalf, liksom Frankrike, i stället för att ha reservfonden i säkert guld, som vår rival, Britannien, då vi liksom Britannien ha guld till vår myntstandard?» Det är en fråga, som hvarje farmare, hvarje arbetsträl skulle göra och fordra ett svar af sin representant i kongressen. Svaret är lätt gifvet. Här har ni historien. Silfver hade, som vi ha sett, fallit i värde och syntes ytterligare falla. Europas nationer voro belastade med många hundra millioner dollars och ängsliga att bli af med dem; ägare af silfver och silfvergrufvor blefvo oroliga och alla sporde hvad som skulle göras för att hålla uppe den fallande metallen. Regeringen var tydligen den enda makt, som kunde gripa in; och i detta syfte insatte silfverintressenterna hela sitt inflytande och alla sina resurser med tyvärr alltför lysande framgång. Massan af folket framställdes såsom gynnsamt stämd för silfver. Om det är sant, så handlade hon, förledd af spekulanter, rakt emot sina egna fördelar.

Första lagen om silfvervärdet utfärdades af lagstiftningen år 1878. Den ålade vår regering att köpa åtminstone två millioner uns silfver hvarje månad, under det alla andra regeringar hade upphört att mynta silfver, af fruktan för dess snabba växling i värde. Silfvermännen påstodo att dessa köp skulle stegra metallens värde; men hade de rätt? Nej. Det ökade icke priset. Hvad var nu att göra? »Ah!» sade dessa silfvertungade spekulanter, »orsaken är att regeringen icke gått långt nog—öka bara summan. Låt regeringen köpa fyra och en half million uns i månaden af vårt silfver, i stället för två millioner i månaden; det skall taga allt som landets grufvor kunna lämna och mera till, och så måste silfver stiga i värde». De hade rätt i sitt påstående att fyra och en half million i månaden är mer än totalafkastningen af Förenta staternas silfvergrufvor; och då åtta à tio millioner silfver hvarje år användes till andra ändamål än myntning till »pengar», återstå icke mer än, låt oss säga, fyra millioner i månaden till myntning. Många trodde att om regeringen köpte så mycket silfver, så skulle priset stiga. Och så skedde äfven, därför att många af de missledda köpte silfver på spekulation innan billen utfärdades. Silfver steg från 90 till 121—nästan till sitt gamla värde i guld.

Men hvad blef resultatet af den nya lagen? Att silfver åter sjönk från 121 till 97, och där stå vi igen. I stället för att vara kvitt silfverbekymren, som Britannien är och vi skulle ha varit, ha dessa män lyckats att redan betunga regeringen med trehundra-nittio millioner dollars af sitt silfver, och vi äro lika illa därän som Frankrike, men med denna skillnad:

Frankrike och andra nationer slutade visligen för tretton år sedan att öka sin silfverbörda, medan vår regering ökar sitt förråd hvarje månad med fyra och en half million uns, litet mer än denna siffra i dollars. Förenta staterna gör sitt bästa att ignorera silfrets förändrade kurs och likställa det med guld, i motsats till uppfattningen hos alla andra nationer af första rang. Vi skulle således vara tvungna att köpa icke endast hvad våra egna grufvor producera, utan äfven en stor del af hvad hela världens grufvor producera och silfverproduktionen är stor nog att göra ett hundra sextioåtta millioner af våra silfverdollars per år; och därtill måste vi vara beredda att köpa de elfva hundra millioner dollars, som

Europas regeringar äro betungade med och äro så ifriga att få sälja.

Långt ifrån att regeringens inköp af silfver har ökat värdet, skulle regeringen icke i dag kunna sälja de trehundra-tretton millioner dollars, som ligga förvarade i hennes kassahalf, utan att förlora några millioner på det pris silfverägarna erhållit. Ni skall knappast kunna tro, att skattkammarens räkenskaper utvisa, att regeringen gjort en profit af sextiosju millioner på sina silfverköp. Detta beror därpå att silfret i en dollar icke kostat mer än åttio cents. All denna »profit» är endast skenbar. Ni ser att nationen har blifvit inledd i okloka silfverköp. Fyra och en half million af edra förtjänster betalas hvarje månad i skatter, icke för regeringens konstitutionella ändamål, utan för att hjälpa upp en metall, genom att betala högre priser för den än den eljes skulle betinga. Er regering brukas som verktyg för att rikta silfverägare och silfvergrufvor. Detta är visserligen illa, men knappast värdt att nämna i jämförelse med faran af den panik och olycka, som skulle bli följden af att bannlysa den stabila guldstandarden och införa den föränderliga silfverstandarden.

Republiken hade slafveriets vanära, men afskaffade det. Tills i år hade hon vanäran, att ingen lag skyddade andras än hennes egna medborgares litterära skapelser. Denna skam är också utplånad, men stället har hon fått »förfalskadt mynt». Den stora republiken släpper ut ohederligt mynt och är den enda nation i världen, som gör det, utom Mexiko, som ännu myntar litet silfver. Men medan skammen är öfver oss, ha vi ännu i väntan det »förfalskade myntets» finansiella olyckor. Fastän regeringen släpper ut »förfalskadt mynt», emottager hon det som värdt en dollar i skatter och tullar och gör det till lagligt betalningsmedel; sålunda går det för närvarande från hand till hand som dollars värde. På så sätt har regeringen varit i stånd att hindra värdenedsättningen. Huru länge hon kan fortsätta att släppa ut dessa fyra och en half millioner hvarje månad och hålla dem i guldvärdet, kan ingen säga. Men en sak är klar: slutligen måste bördan bli för tung och, såvida silfver icke stiger i värde eller dollarn innehåller nog för att representera värdet i guld eller regeringens inköp af silfver hejdas, så måste vi förr eller senare sjunka från guldstandarden ned till Argentinas och andra sydamerikanska republikers ståndpunkt.

Detta bli ovillkorligen följden, när världen börjar förlora tron på regeringens förmåga att vid anfordran inlösa de utsläppta mynten med guld. Föreställ er, att några af er beslutit att frakta en stor timmerstock från skogen och togo, med böjda nackar, bördan på edra skuldror, och någon så uttalade tvifvel på att ni skulle orka framn under tyngden; föreställ er vidare att två eller tre ibland er började kasta tveksamma blickar på hvarandra och till sist beslöto att smita undan—hvad skulle följden bli? Bristen på förtroende skulle troligen resultera i att de, som voro nog dåraktiga att fortfarande söka släpa på bördan, krossades under den. Det förhåller sig på samma sätt med den ömtåliga frågan om värdeberäkning. Ett par spekulanter eller »goldbugs» besluta att, komma hvad som vill, skola de sätta sig och sitt i säkerhet.

Äfven hos de vågsammaste insmyger sig ett tvifvel på huruvida Förenta staterna ensam kan taga världens börda på sina skuldror och bära den, när alla de andra nationerna äro rädda att försöka det och då ingen nation i världens historia någonsin har lyckats att ge permanent värde som myntstandard åt en metall, som icke i sig själf har detta värde. Märk detta: Vår regering har endast kunnat göra detta med sina silfverdollars, därför att endast ett begränsadt antal blifvit utsläppt och hon har varit i stånd att inlösa dem med guld—alldeles som ni kunde taga ett stycke papper och skriva på det: »Detta gäller för en dollar och jag förbinder mig att betala den». Frågan är: Huru länge skulle ni få folk att ta emot dessa lappar i stället för dollars? En misstänksam person kunde snart undra, om ni inte släppte ut för många. Och papperslapparna skulle förlora anseende; folk skulle börja tvifla på att ni kunde vid anfordran betala alla dessa utlofvade dollars. Från detta ögonblick skulle ni icke kunna utlämna flera. Just så är det med regeringar: alla kunna hålla sitt skiljemynt i omlopp, ehuru det icke innehåller metall till det åsatta värdet; och det är en ömklig regering som icke kan gå litet längre och förmå världen att emottaga något i form af »pengar», som endast delvis är det. Men kom ihåg, att hvilken regering som helst skall snart uttömma sin kredit, om hon fortfar att utsläppa som »pengar» något, som icke har verkligt värde som metall hela världen öfver. Hvarje nation har eventuellt måst mynta om »förfalskade mynt» eller förkasta sina obligationer och gå igenom farorna och skammen som åtfölja förlorad kredit och ställning. I många fall inlöstes aldrig de »förfalskade» mynten, de stackars människorna som innehade dem voro tvungna att taga förlusten.

Det finns likväl en förtjänstfull punkt hos den nuvarande silfverlagen som, om den icke förändras, kan hejda utsläppandet af ännu flera »förfalskade silfverdollars». Den föreskrifver att två millioner af de fyra och en half millioner uns silfver, som inköpas hvarje månad, skola inyntas till pengar för ett år. Enligt detta skulle endast den summan myntas, som befanns nödvändig för att inlösa de utsläppta sedlarna. Men då personer föredraga sedlar framför silfver, blir liten eller ingen myntning af silfverdollars behöflig och endast sedlar, som inlösas med silfver, skola utsläppas. När regeringen slutar att mynta silfverdollars, skall hon stå inför folket i sin rätta karaktär: en vidlyftig spekulant i silfver eller, rättare, ett verktyg för silfverspekulanter, som hvarje månad staplar upp i sina kassahalf fyra och en half millioner uns, icke i form af »pengar», utan i tackor. Helt säkert kan detta icke undgå

att väcka folket till insikt af sakernas verkliga ställning och framtvinga en fordran på att den vågsamma spekulationen måste få ett slut.

Men det är i hvarje hänseende mindre farligt att låta silfret ligga i tackor än att mynta det till »förfalskade dollars», därför att det i framtiden underlättar mnyntningen af ärliga silfverdollars det vill säga mnynt, som innehålla så mycket silfver att det motsvarar myntets nominella värde. I stället för 371 gran silfver skulle 450 eller 460 bli användt. Det är just den summa regeringen får för hvarje dollar. Ingen lagstiftningsmakt kunde vara till större välsignelse för den stora massan af landets befolkning. Men frånsedt det materiella intresset står något mycket högre på spel—republikens heder. Regeringens stämpel skulle endast bestyrka kvad som är sant.

Jag tror icke att det finns många män i Förenta staterna, med undantag af silfverägare, som skulle rösta för silfver i stället för guld som värdestandard. Om folk förstod att frågan gäller hvilken af dessa metaller—guld eller silfver—som skall väljas till myntstandard, så skulle röstningen nästan enhälligt vara till guldets förmån, så tydlig är dess öfverlägsenhet. Silfrets försvarare påstå att de icke alls hafva för afsikt att rubba guldstandard, de vilja endast upphöja silfret och gifva det den ställning guld har som pengar. Men ni kunde lika gärna tänka er två hästar komma in som »den förste» i en kapplöpning eller att ha två »bäste» af något. Ni kan lika gärna söka införa två nationalflaggor i ett land. Lika bestämdt som en medborgare måste välja det banér under hvilket han står eller faller, lika bestämdt måste han välja guld eller silfver som sin finansiella standard. Standardartikeln kan icke dela sin tron med något annat, lika litet som stjärnbaneret kan dela sitt herravälde med någon annan flagga i sitt eget land. I fråga om pengar gäller denna lag: Den sämste drifver den bäste på flykten. Skälet härtill är ganska klart.

Antag att ni får en femdollar i guld och fem dollars silfver, och tvekan uppstår om ett kongressbeslut verkligen har kraft att alltid uppehålla silfret till samma värde som guld, så skola kanske nittionio af hundra tänka att lagen kan ge permanent värde åt silfret, hvilket det icke äger i sig själf. Men en man af de hundra har sina tvifvel om saken. Ju mer en person vet om »pengar», dess mera tvifvel hyser han; och fastän ni icke har några tvifvel, kan dock den omständigheten att jag har sådana föranleda er att säga: »Kanske han har rätt; det är möjligt att jag har orätt. Jag tror att jag i morgon skall ge Smith detta silfver för mina specier och ge min hustru detta vackra guldmynt att gömma. Det behöfver ingen kongressakt— alla kongressakter i världen förmå icke minska dess värde; metallen i det är värd fem dollars öfverallt i världen, oberoende af regeringens stämpel; dessa fem silfvermynt äro endast värda tre dollars och sjuttiofem cents som metall. Ja, jag skall ge Smith silfret—guld är godt nog åt mig».

Och ni kan vara säker på att Smith skyndar sig att öfverflytta silfret på Jones. Många skola handla på detta sätt och guld i landet skall försvinna ur handeln och endast silfver skall cirkulera; hvarje person, som emottagit det, skyndar sig så fort som möjligt att ge det åt en annan, och sålunda hålles det i ständigt omlopp. Men hvarje person, som får ett guldmynt, behåller det och hindrar det sålunda från att cirkulera. I stället för att få mera pengar genom en lag, som skulle gifva silfver ett artificiellt värde, ha vi i själfva verket mindre pengar i omlopp. De sjuhundra millioner i guld, som nu äro i omlopp ute och hvilka utgöra basis för allting, skola snart försvinna, —kreditbyggnaden, som uppförts därpå, rubbas, och massan af folket tvingas att emottaga silfverdollars, värda endast sjuttioåtta cents, i stället för att som nu kunna inlösas med guld och alltid värda etthundra cents. Kom ihåg att jag sagt er, att nittiotvå procent af alla penningaffärer bero på att personer ha absolut tro på att pengarna ha konstant värde.

Släpp ut af »förfalskadt» mynt etthundra dollars mer än hvad alla människor äro säkra på är af samma oföränderliga värde som guld, och ni har panik och finansiell revolution öfver er. Dessa pengar, som endast kunna brukas i åtta procent af våra obetydligaste affärstransaktioner, kunna lätt öfversvämma landets viktigaste affärsföretag genom att rubba krediten, hvarpå de nittiotvå procenten hvila. Att alltid vara trygg från fara är att endast släppa ut sådana pengar, hvilka verkligen ha det värde, som är stämpladt på dem. Så noggrant fasthåller Britannien, vår enda rival, vid denna princip, att hon just nu ger ut två millioner dollars för att mynta om guldmynt, som genom slitning förlorat ett par cents värde. Regeringens stämpel måste alltid tala sanning. Republiken borde icke vara mindre noggrann om sin heder.

Som vi ha sett, blefvo silfvermännen besvikna i sitt hopp att kongressbesluten skulle hjälpa upp silfvervärdet. Två gånger har regeringen förmåtts att gå in på deras begäran, i förlitande på deras försäkran att landet därigenom skulle komma ur det farliga läget— två gånger har hon blifvit bedragen. Ni skulle kunna tro att silfverägarna nu medgifva sitt misstag och vilja hjälpa regeringen att återvinna fast mark med så liten förlust som möjligt. Långt därifrån. De ha i stället tagit ett mycket djärft steg och sökt förmå kongressen till den åtgärd ni så mycket hört talas om: »fri myntning af silfver». Hvad betyder nu detta? Det betyder att vår regering skulle af lagen tvingas att öppna sitt myntverk och taga allt det silfver, hvarunder Europas regeringar digna, och en del af allt silfver, som

produceras i världen, och gifva för hvarje sjuttioått cents värde däraf ett af dessa mynt, som ni tvingas att emottaga som en fullgiltig dollar för ert arbete eller edra produkter. Det betyder att den europeiske köpmannen skall skicka silfver hitöfver, få det myntadt i våra myntverk eller erhålla en silfverdollarsedel för det och sedan köpa en hel dollars värde af ert hvete eller korn, eller något annat han vill ha, för det silfver som endast skulle gälla sjuttioått cents i Europa eller på andra ställen i världen. Europa gör detta dagligen just nu i Indien, Argentina och andra länder med silfverbasis. Den engelske köpmannen köper hvete i Indien på nedsatt silfverbasis, tar det till Europa och säljer det på guldbasis. Han betalar sålunda så lågt för indiskt hvete, att det i Europa blifvit en farlig konkurrent till vårt, hvilket beror därpå att genom silfrets sjunkande i värde får den indiske farmaren liten betalning för sina produkter.

Det är endast några få månader sedan silfverlagen, som ålägger regeringen att mer än fördubbla sina inköp, utfärdades, och redan ha åtta millioner dollars i silfver mer än vi ha exporterat skickats oss från utlandet; något okänt för oss, som alltid exporterat mera silfver än vi ha importerat. Nu köpa vi allt som våra grufvor åstadkomma och betungas med en hel del från Europa, där vi i stället skulle haft guld. Under aderton dagar i april månad ha vi skickat till utlandet nio millioner dollars i guld: så att under vår nuvarande silfverlag har Europa redan börjat skicka oss sitt depresserade silfver och beröfva oss vårt rena guld—ett för vårt land farligt utbyte, som borde fylla våra lagstiftare med blygsel. Var god och förstå, att hittills—huru skadliga de två lagstadgandena om silfverinköp än voro—hade regeringen dock fått silfret till gällande pris, nu omkring sjuttioått cents för 371 1-4 gran; och endast denna mängd hade regeringen låtit den s. k. dollarn innehålla. Under »fri myntning » kommer allt detta att ändras. Silfverägaren skall då få dollarn för sjuttioått cents silfvervärde. I fråga om ren, oförfalskad fräckhet har denna proposition slagit rekord. Och ändå, när »the Farmers' Alliance» ropar på fri myntning, är det just detta förbundet understödjer: en plan att taga från folket tjugotvå cents af hvarje dollar och stoppa dem i silfverägarnas fickor. Säkert skall ni alla instämma i att om regeringen gör sjuttiått cents silfvervärde till en dollar, så är det regeringen och inte silfverägarna, som skall ha de extra tjugotvå centens profit på hvarje dollar, ifall saken lyckas. Regeringen behöfver det alltsamman; ty, som jag redan sagt er, silfver som regeringen köper till gällande pris skulle icke kunna säljas i dag utan med förlust af millioner.

Omn fri silfvermyntning blir lag, skola våra farmare befinna sig i sammna ställning som den indiske farmaren; och likväl säges det, att de gynna silfver. Om det är sant, så gifves endast ett skäl—de förstå icke sitt eget bästa. Ingen klass af vårt folk är så djupt beroende af guldstandardens bibehållande och af utrotandet af silfverinköp och förfalskad myntning som farmaren, ty många af hans produkter säljas i länder, som ha guldbasis. Om den amerikanske farmaren går in på att taga silfver i stället för guld, så skall han därigenom sätta Liverpoolköpmannen i stånd att köpa på en låg silfverbasis, för närvarande sjuttioått cents för dollarn; och för alla varor, som farmaren köper från utlandet, måste han betala på guldbasis. Han måste således sälja billigt och köpa dyrt. Detta är just hvad som vållar bekymmer i Indien och i Syd-Amerikas republiker. Priserna för detta årets skörd lofva att bli högre, än de varit under flera år. Se till att ni får dem på guldbasis.

Öppna våra myntverk för fri silfvermyntning och erbjud så hvarje människa i världen, som har silfver att sälja, ett en-dollar-mynt, stämpladt af regeringen och dess värde—sjuttioått cents—godkänt, och hvarenda silfvergrufva i världen skall bearbetas natt och dag och hvarje kilogram silfver skyndsamt sändas till våra hamnar. Europas nationer, med elfvahundra millioner depresserad silfver i sina händer, skola strax öfverflytta det på oss. De vilja ha guld för allt hvad vi köpa af dem och beröfva oss vårt guld, under det vi taga emot deras silfver. Med »fri myntning» i utsikt skola vi sjunka från guld- till silfverbasis, innan lagen hinner utfärdas. Aflidne sekreterare Windoms sista ord skola besannas:

» Antagligen förrän den snabbaste oceanvindhund kunde lossa sin silfverlast i New York, skulle den sista gulddollarn man kunde få fatt i vara i säkerhet i enskilda gömmor, eller i bankernas förvaringshvalf och skulle komma i dagen endast om högt premium erbjödes för export».

Det är en farlig sjö vi gifvit oss ut på. Ni borde fråga er själfva, hvarför ni skulle utsätta er guldbasis för fara från silfret. Påstår någon att silfverbasis skulle vara bättre för er eller för landet? Omöjligt. Så långt vågar ingen gå. Allt hvad den vildaste försvarare af förändringen vågar säga är, att han tror att silfver kunde bli lika godt som guld. Hvar och en vet att intet kunde bli bättre. Låt oss fråga, hvarför någon annan än en ägare af silfver skulle önska att denna metall finge ett konstladt värde, som det icke har i sig själf. Hvarför icke låta metallen silfver behålla den ställning, som naturliga orsaker gifvit den, liksom metallerna koppar och nickel? Hvarför skall den skattas högre, än den förtjänar? Ingen hade någon fördom mot silfver. Det hade full rätt att täfla med guld. Fältet står alltid öppet för det, eller för hvilken som helst annan metall att bevisa sig bättre passa som värdebasis. Om silfver finge högre värde i handeln och visade ett stadigare pris än guld, så skulle det snart uttränga guldet. Hvarför icke ge metallen den ställning, som den kan vinna i ärlig täflan? Guldet behöfver icke »blåsas upp» af lagstiftningen—det talar för sig själf. Hvarje guldmünt är värdt just hvad det gäller för i alla delar af

världen. Det tviflar ingen på. Ingen förlust är möjlig, och—hvad som är lika viktigt—ingen spekulation heller. Dess värde kan icke höj as eller sänkas. Spekulanten, som icke har någon utsikt att förtjäna något på dess prisväxling, är ingen vän af det. Men detta är just skälet, hvarför ni skulle hålla på guld, som är den mest absoluta värdebevarare. Edra intressen och spekulantens intressen äro icke desamma. Er förlust är hans vinst.

Ett af de framställda skälen, hvarför silfver skulle inköpas och myntas, är, att landet icke har nog »pengar», och att fri silfvermyntning skulle fylla bristen. Men om vi behöfva mer »pengar», så är guld den enda metall det är klokt att köpa. Hvarför släppa ut edra sedlar för silfver, som faller i värde och invecklar er i okända svårigheter, då ni för dessa samma sedlar kan få den rena, oförfalskade artikeln själf, verkliga pengar—guld, hvilket omöjligt kan ådraga landet förlust? Men är det sant att landet icke har nog »pengar », d. v. s. den myntade artikel, som förmedlar utbytet af andra artiklar? Om det är så, så är det en ny upptäckt? Vi ha icke lidit af brist på myntade pengar under den förflutna tiden, och dock finnes det för hvarje man, kvinna och barn fem dollars mera pengar i omlopp, än det varit förr. Vi ha mera cirkulerande medel— d. v. s. pengar—per person än något land i Europa, med undantag af Frankrike, där folk icke använder checker eller växlar i så stor myckenhet som likställda land—ett förhållande, som nödvändiggör ett långt större förråd myntade pengar, än hvad vi behöfva. Att få så mycket myntade pengar, som behöfs möter intet hinder, förutsatt att de icke äro förfalskade, utan äkta; och säkraste sättet är att köpa guld och mynta det till pengar. Icke silfver, hvars blifvande värde är så tvifvelaktigt och som visat sig vara en så dålig spekulation för köpare. Fråga den, som yrkar på mer pengar, hvarför icke guld vore den bästa metallen för regeringens inköp för myntning af pengar, och hör hvad han svarar. Guld är lika mycket en amerikansk produkt som silfver; våra grufvor förse oss med mer än två millioner dollars af det hvarje månad. Han skulle icke kunna göra någon annan invändning, än att detta skulle sänka priset på hans produkt: silfver. Han skulle icke kunna förneka, att guld ger säkrare pengar åt folket.

Det finns ett annat försvar för silfver. Många offentliga män säga oss, att silfvermyntning »ligger i luften», att folk vill ha det, därför att det gör pengar billiga och att, då silfver är af mindre värde än guld, skulle folk lättare betala sina skulder. Låt mig här göra er uppmärksamma på en sak. Folks besparingar och egendom kunde endast på detta sätt reduceras i värde, om guldstandarden föll. Så länge som regeringens sedlar motsvara guld, som nu, är ingen förändring möjlig, hur stort silfverförråd regeringen än köper och myntar. Först när den finansiella krisen kommit och guldstandarden dragits med i förödelsen och hvarje gulddollar var indragen och hållen i mycket högt pris, kunde någon förändring inträffa till förmån för den ena eller andra klassen. Om en person skulle inbilla sig, att han kunde förtjäna något på att regeringen blef invecklad i svårigheter på grund af sina förfalskade silfvermynt, så låt honom erinra sig att, innan denna fåfänga förhoppning kan realiseras, måste hans regering ha förlorat förmågan att uppehålla silfret vid sidan af guld.

En klok sekreterare i finansdepartemanget har förutsagt resultatet:

»Denna plötsliga indragning af sexhundra millioner dollars i guld, med åtföljande panik, skulle förorsaka en rubbning och finansiell olycka, hvartill världen ännu aldrig sett maken; och vårt land skulle med en gång sjunka ned till silfverstandarden, när det inte längre fanns någon anledning till »myntning, och silfverdollars skulle sjunka till deras råvärde».

Mannen, som söker framkalla denna olycka i hopp att få någon fördel däraf, är tvillingbror till den, som begår ett attentat mot expresståget för att få tillfälle att plundra, eller sätter statskeppet på grund för att försäkra sig om en andel i strandvraket. Han är en svindlare och en vrakplundrare. Hans intressen äro rakt motsatta de arbetande massornas intressen.

Man framhåller beständigt för oss, att massan af folket håller på »fri silfvermyntning» eller åtminstone på de nuvarande silfverlagarna, emedan hon på något sätt fått det intryck, att ju mer silfver som myntas, dess mer skall hon få på sin lott. Låt oss se litet närmare på den saken. När regeringen köper silfvertackor, ger hon sina egna sedlar eller silfverdollars för dem. Hvem får dem? Ågarna af silfvertackorna. Hur kunna de tagas ur deras fickor och stoppas i folkets? Af hvad vi veta om silfvermännen, kunna vi icke vänta att de skola skänka bort sina dollars till någon. Det är endast när de köpa folkets arbete eller produkter, som de därför lämna dessa dollars till hundra cents värde, men som kostat dem endast sjuttioåtta. Vilja de gifva flera af dessa sjuttioåtta centsdollars, än de skulle ha gifvit af hundracentsdollars för samma arbete och produkter? Nej, icke förrän regeringens försök att gifva silfver ett artificiellt värde gått om inte och våra pengar fallit i värde, då en dollar kanske icke gäller för en half; beräknadt efter guldvärde, skulle de alltid gälla mindre än förut. Huru kan då arbetarnas eller farmarnas fördel tillgodoses? Det är silfverägarna, som få hela fördelen. Detta är ju solklart. Hittills är dollarn, som farmaren eller arbetaren emottager, ännu värd en dollar därför att regeringen genom kraftig ansträngning varit i stånd att uppehålla värdet. Men då »fri silfvermyntning» inträder, måste silfverdollar sjunka ned till sitt verkliga värde— sjuttioåtta cents—och farmaren och arbetaren bli skändligt bedragna. Fördelen för farmaren, handtverkaren, arbetaren och alla löntagare är, att de

pengar de erhålla skola vara af högsta värde och icke billiga—guld och icke silfver.

Hittills ha vi hållit fast vid guld som standard. Allting i Förenta staterna är i dag baserad på guld, alla sedlar och silfvermynt motsvarande guld. Har detta varit en klok eller oklok taktik? Skulle det nu vara bäst att kasta öfver bord guldstandarden, som de mest framstående nationerna så ifrigt hålla fast vid, i synnerhet Britannien, och antaga våra sydamerikanska grannars silfverstandard? På den solida guldklippan som vår grund ha vi uppbyggt det rikaste land i världen och det land, som nått den största utveckling i landbruk, industri, grufdrift och handelsföretag. Vi ha blifvit rikligare välsignade än någon nation solen ännu lyst öfver. I intet annat land äro arbetslönerna så höga eller massan af folket i så burgna omständigheter. Skola vi nu afskaffa guldstandarden eller ens röra vid den? Det är den fråga, som i dag riktas till Förenta staternas folk.

New Yorks Evening Post är ett frihandelsorgan, men tidningen har nyligen sagt, att den hellre ville vara med om att utfärda tio Mc Kinleybillar än en sådan silfverbill som begärdes. Och jag, en republikan och ifrig protektionist, säger er, att jag förr skulle afstå från Mc Kinleybillen och utfärda faktorilagen, om jag i utbyte kunde få den nuvarande silfverbillen upphäfd och silfver behandladt som andra metaller.

Vid nästa presidentval, ifall jag har att välja mellan en person, som gynnar silfver och tullskydd, och en, som gynnar guldstandarden och frihandel, så skall jag rösta på den senare, därför att mitt förstånd säger mig, att till och med tulltariffen är icke hälften så viktig för landet som bibehållandet af den högsta standard för folkets pengar.

Skulle det icke vara nyttigt för er att lyssna till män, som ha ert förtroende och som af den ställning de intagit varit tvungna att sätta sig in i och pröfva denna silfverfråga? President Harrison är känd som en mycket samvetsgrann man. Han är icke rik—han är fattig. Hvad som mest ligger honom om hjärtat är att söka gagna den fattigare arbetsklassen i hans fosterland. Han har studerat denna sak och han säger er, att det första en förfalskad silfverdollar kommer att göra blir att bedraga en fattig arbetare, som mottager den som betalning för produkter eller arbete. Expresidenten Cleveland är, liksom Harrison, en fattig karl. Hans sympatier tillhöra arbetsklassen—massorna. Han måste studera frågan för att kunna behandla den, och fastän många af hans parti hade blifvit dragna in i detta korståg för silfret—tillfälligt, få vi hoppas (ty till demokratpartiets beröm måste jag säga, att det hittills i denna sak visat sig som en trofast vän af de bästa pengar åt folket)—Mr. Cleveland kände, att han måste säga sanningen och fördöma frisilfvermyntningsidéen, emedan han ansåg att den skulle skada nationens arbetare. Hans nyligen utsända bref ger ett annat bevis på att naturen bildat honom till att gå i spetsen—en modig man och icke en pultron. Han väger icke sina personliga fördelar mot deras bästa, som en gång valde honom till president. Vi kunna nämna ännu flera: Ingen dugligare, präktigare och mera äkta demokrat än Mr. Manning och ingen dugligare, präktigare och mera äkta republikan än Mr. Windom har någonsin handhaft nationens finanser. Dessa män voro folkets verkliga vänner. Båda måste undersöka silfverfrågan för att veta hvad som var bäst och handla så, att det lände till folkets välfärd. Båda blefvo djupt bekymrade öfver den hotande faran af »förfalskade mynt» och använde all sin makt för att hindra kongressledamöterna från att tvinga regeringen att blottställa arbetarnas intressen och göra dem till ett offer för spekulanter. Två af dessa stora män ha af eder upphöjts till den högsta politiska värdighet på jorden, och de hade och hafva framför allt hjärta för de mångas välfärd. Att de, ehuru politiska motståndare, likväl enades i denna fråga måste för hvarje farmare, handverkare och arbetare i Förenta staterna vara ett mycket talande bevis för att de, och icke silfrets försvarare, äro hans klokaste rådgifvare.

Jag slutar med ett råd till folket. Om icke regeringen upphör att månad efter månad belasta sig med mera silfver, eller om fri silfvermyntning uppmuntras, så undvik silfver. Om ni lägger af något, så låt det vara guld. Om ni deponerar något i en bank, så låt det vara guld. Det är onödigt att den fattige utsätter sig för någon risk. Om ni icke skyndar er, så skall ni finna att intet guld finns kvar åt er. Spekulanter och försiktiga och initierade affärsmän skola bemäktiga sig allt. Det bör vara ett varnande faktum, att i dag kunde inga värdepapper sälj as som icke voro betalbara i guld. Faran står för dörren. Hvad som än händer, så kan ni sofva tryggt på guld. Silfver skall ge visa män onda drömmar. Vår regering kan göra mycket; hon är ganska mäktig. Men det finns två saker hon icke kan göra: Hon kan icke af sig själf, emot hela världen, gifva silfver ett högre värde, än det öfverallt i världen äger i sig själf som metall; och hon kan icke minska guldet värde. En dag skall ni kanske tacka mig för rådet, fast jag hoppas ni icke skall få anledning att följa det.

Tro dock icke att jag förtviflar öfver republiken—aldrig. Äfven om hon blir indragen i de svårigheter, som följa med silfver, och vi få det lika illa ställdt som Argentinska republiken, hvarest en gulddollar är värd två och en half silfverdollars, finns ingen anledning att frukta för den slutliga utgången. Folkets sunda förstånd skall snart åter införa guldbasis, och republiken skall träda fram i första ledet bland nationerna. Men silfverexperimentet kommer att kosta oss mycket, och det är bättre att den direkta förlusten drabbar de få penningstarka än massan af folket. Äfven i bästa fall kommer den senare att

lida mest, män med pengar veta bättre, än andra kunna det, huru de skola skydda sig. Jag är säker på att folket skulle kunna hindra all denna förlust, om det endast kunde lära sig förstå frågan, ty dess intressen, ännu mer än de rikas, ligga att få ärliga pengar och det behöfde endast uttala sin önskan till sina representanter för att den hotande krisen skall bli afvärd.

Silfver har, på grund af dess växlande pris, blifvit spekulantens verktyg. Stadigt, rent, oföränderligt guld har alltid varit, och mera nu än någonsin, det bästa medlet för att skydda den stora massan af folket.

Jag har skrivit förgäfves, om mina ord icke i någon mån göra klart hvarför det är så, och om de icke kunna förmå folket att låta sina representanter i kongressen tydligt förstå att, komma hvad som vill, måste republikens stämpel vara sann, amerikanska folkets pengar de värdesäkraste af alla pengar i världen, öfver tvifvel och misstankar, och dess standard i framtiden, som det förflutna, icke växlande silfver, utan evigt bestående guld.

HURU FÖRMÖGENHET VINNES

(Ur »New York Tribune», den 13 April 1890)

Fördelarna af att börja i god tid. Universitetsbildning icke erforderlig för ekonomisk framgång. Fattiga pojkar framtidsmännen. Män med affärsduglighet säkra om erkännande.

Arbetsvärlden kan indelas i två stora läger—jordbruk och industri. I dessa göra motsatta principer sig gällande: i det förra en utsträckt fördelning af jord ibland många, och i det senare sträfvan efter att koncentrera affärsföretagen åt de få. Ett af de två stora misstag, hvarpå »Fattigdom och framåtskridande»—Henry George's bok—hvilat, är att jorden kommer mer och mer i händerna på ett fåtal. Den enda källa hvarifrån Mr. George kunde erhålla tillförlitliga upplysningar i saken är statistiken; och denna säger oss att år 1850 var medelstorleken af farmar i Förenta staterna 203 acres; 1860, 199 acres; 1870, 153 och 1880 reducerad ända till 139 acres. Till denna snabba fördelning af jord ligger orsaken nära till hands. Farmaren, som med egen arbetskraft odlar en liten farm, är i stånd att fördrifva ur täflingen kapitalisten, som försöker att med hjälp af andra drifva landtbruket i stor skala. Det är ett ganska egendomligt förhållande, att i Storbritannien ha de små jordbrukarna lättare gått igenom de för jordbruket ogynnsamma konjunkturerna än de större egendomsägarna. Sålunda hafva vi från båda länderna bevis på att under lika lagars fria spelrum blir jorden mer och mer fördelad bland de många. Bland alla sociala frågor är ingen af större vikt än denna, och intet skänker samhällsvännen större tillfredsställelse. Den lille jordägarens seger öfver den store betryggar tillväxten och beståendet af det element i samhället, hvarpå civilisationen mest hvilat, ty ingen klass i nationen är så angelägen att behålla det, som är godt, vackert och förtjänstfullt som den, hvilken plöjer egen mark. Till lycka för människosläktet visar erfarenheten, att en person icke med vinst kan odla mer jord, än han kan sköta själf med hjälp af sin familj.

När vi vända oss till det andra arbetslägret—det industriella—så nödgas vi erkänna, att det behärskas af en motsatt lag, hvilken söker att koncentrera yrkesföretag till några få stora etablissemang. Prisfallet på manufakturartiklar har varit häpnadsväckande. Det låga priset på vanliga nödvändighetsartiklar har endast möjliggjorts genom koncentration. Vi ha ett bolag, som sänder ut 1,700 klockor dagligen, och klockor säljas nu för ett par dollars stycket. Vi ha fabriker, som tillverka många tusen meter kalikå om dagen, och denna nödvändighetsartikel kan säljas för några få cents pr meter. Stålfabrikanter tillverka dagligen 2,500 tons, och fyra skålpund färdigt stål kostar 5 cents. På samma sätt i all industri. Dela de stora fabriketablissemangen i små affärsföretag, och det skall snart visa sig vara omöjligt att åstadkomma något alls, emedan framgången ofta beror på att tillverkningen sker i stor skala; i små etablissemang skulle artiklarna bli två å tre gånger dyrare. Denna koncentrationslag inom den industriella världen synes icke möta något hinder. Tvärtom, den kraft, som här gör sig gällande, tyckes ställa större och större kraf på hvarje affärsföretag för att uppnå minimipriset. Här af kommer den hastiga, alltjämt pågående kapitalökningen i industri- och handelsföretag—fem, tio, femton till och med tjugo millioner hopade i ett enda.

HAR VÅR TIDS UNGE MAN NÅGRA UTSIKTER?

Det ofvannämnda förhållandet inom affärlifvet har framkallat en ofta upprepad klagan, som jag dock hoppas saknar grund. Den unge praktiske mannen säger till sig själf: »Det är icke längre möjligt för vår klass att utan kapital höja sig öfver en löntagares ställning. Det finnes ett lejon på stigen, som leder till oberoende befattningar och delägarskap, och detta lejon är jätteetablissemangen, som obevekligt hindra vår framgång». Mannen, som ägnat sig åt jordbruk, har intet att frukta af kapitalet. Med en liten summa, som han utan stor svårighet kan sammanspara eller låna, börjar han odla jorden, utan besvärlig konkurrens, enär hans medtäflare äro alla i samma ställning. Det ställer sig naturligtvis svårare för en yrkesidkare att etablera en ny affär eller vinna delägarskap i en redan existerande, än

det är för den unge farmnaren, men svårigheterna äro icke oöfverstigliga eller större än förr. De äro icke sådana att de kunna förkväfvä ärelystnaden; och det är värdt att taga med i räkningen, att om täflan inom industrien och affärsvärlden är hårdare, så är priset så oändligt mycket större.

Innan vi sysselsätta oss med yrkesidkarens framtidsutsikter i den industriella eller bokhållarens i den merkantila och finansiella världen, så låt mig få visa att inga andra klasser än dessa båda ha haft mycket att göra med etablerandet af de bäst kända fabriker, affärshus och finansiella institutioner, som vi i dag äga i Förenta staterna. Jag börjar med yrkesutbildade handtverkare och väljer de bäst kända industrietablissemangen i hvarje fack; Baldwin Works för lokomotiv, Sellers & C:o, Bement & Dougherty för mekaniska verktyg; Disston's Works för sågar; Dobsons och Thomas Dolans fabriker i Filadelfia och Garys i Baltimore för textiltillverkning; Fairbanks för vågar; Studebakers för vagnar; Pullman i Chicago, Allison i Filadelfia, vagnar; Washburn & Moen och Cleveland Rolling Mills för ståltråd etc., Bartletts järngjuteri i Baltimore; Sloanes—äfvén Higgins—mattor; Westiughouse, elektriska apparater; Peter Henderson & C:o och Landreth & C:o, fröaffär; Harper Brothers, bokförläggare; Babbitts, »Babbitt's metall»; Otis Works, Cleveland, ångpannor; Remington Works and Colt's Works, skjutvapen; Singer Company, Howe och Grover, symaskiner; Mc Cormick Works i Chicago, Balls i Canton och Walter A. Woods, jordbruksredskap; skeppsbyggeri, Roach, Crampp och Neafie för Atlanten; Scott för Stilla hafvet; Pankhurst, Wheeler, Kirby, Mc Dugall, Craig, Coffinberry och Wallace, hufvudmännen för skeppsbyggeribolagen för våra stora insjöar; Burdens, hästskor; Atterbury Works, glas; Groetsingers, garfveri; Ames Works, skyfflar; Steinway, Chickering och Knabe, pianofabrik.

Hvartenda af dessa stora affärsföretag grundades och sköttes af yrkesmässigt utbildade män, som börjat från början. Listan kunde bli mycket längre, om vi räknade äfvén dem, som skapats af personer, hvilka började sin bana som springpojkar eller kontorister. Edison, till exempel, var telegraftjänsteman, Corliss, innehafvare af Corliss' maskinfabrik; Cheney, »Cheneysilke» Roebing, ståltråd; Spreckels, sockerraffinaderi—alla dessa och ännu många flera arbetets härförare—voro fattiga gossar med naturlig begåfning, för hvilka en regelbunden yrkesutbildning knappt är behöflig.

På det merkantila och finansiella området intager den fattige kontoristen samma plats, som den fackbildade yrkesmannen på det industriella. Claflins, Jaffrays, Sloans, Lords, Taylors, Phelps, Dodges, Jordan & Marshs jätteaffär i Boston, Fields i Chicago; Barrs i St. Louis; Wanamaker i Filadelfia; Meldrum & Anderson i Buffalo; Newcomb, Endicott & C:o i Detroit; Taylor i Cleveland; Daniels & Fishers i Denver; Home och Campbell & Dick i Pittsburg—alla dessa hafva, så långt »mina forskningar nått, samma historia att förtälja. Wanamaker, Claflin, Jordan, Lord, Field, Barr och de öfriga ha varit fattiga springpojkar, och Phelps och Dodges voro båda två fattiga kontorister.

Inom bank- och finansvärlden är det ett känt förhållande, att våra Stanfords, Rockefeller, Goulds, Sages, Fields, Dillons, Seligmamms, Wilsons och Huntingtons stigit fram ur de djupa leden. Millionärerna startade som fattiga gossar, tränade i den strängaste, men nyttigaste af alla skolor—fattigdomen.

HVAR ÄR DEN UNIVERSITETSBILDADE MANNEN?

Jag bad en börsbankir ge mig några namn på högre banktjänstemän i Newyork, hvilka börjat som springgossar eller bokhållare. Han skickade mig trettiosex namn och skref att han skulle skicka mig flera dagen därpå. Jag kan icke upptaga läsarens tid med att räkna upp hela listan, utan får nöja mig med att anföra de mest kända: Williams, direktör för Chemical Bank; Watson & Lang för Montrealbauken; Tappen, direktör för Gallatin National; Brinkerhoff, direktör för Butchers' and Droversbanken; Clark, vicedirektör för American Exchange; Jewitt, direktör för Irving National; Harris, direktör för Nassaubanken; Crane, direktör för Shoe-and-Leatherbanken; Nash, direktör för Corn Exchangebanken; Cannon, direktör för Chase National; Cannon, vicedirektör för Fourth National; Montagne, direktör för Second National; Baker, direktör för First National; Hamilton, vicedirektör för Bowerybanken o. s. v.

Frånvaron på denna lista af den akademiskt bildade bör noga begrundas. Jag har gjort efterforskningar på alla möjliga håll, men kan icke spåra honom som affärsledare, ehuru han icke sällan innehar förtroendeposter i finansiella institutioner. Detta är mycket förklarligt. Segrarna ha många års försprång före den studerande. De ha redan i tonåren beträdd täflingsbanan—den bästa åldern för att inhämta kunskap är mellan fjorton och tjugo år. Under det studeranden har lärt sig litet om gamla barbariska skärmytslingar eller sökt tillägna sig kunskap i några längesedan döda språk, något som synes lämpligt för tillvaron på någon annan planet än vår och är af ringa värde i praktiska lifvet, har den blifvande affärsmannen uppfostrats i erfarenhetens skola och fått just den utbildning, som betingar framgång.

Jag talar icke om verkan af universitetsbildning på sådana unga mäns framtid, som bestämt sig för

den lärda banan, där den i viss mån är så godt som oundviklig, men den nästan totala frånvaron af akademiskt bildade män på de förnämsta platserna inom affärsvärlden synes nästan leda till den konklusion, att universitetsbildning i dess nuvarande form rent af hindrar framgången på detta område. Det bör anmärkas att aflönade tjänstemän icke äro i egentlig bemärkelse affärsmän—icke sådana, som sätta in hela sitt intresse och sin energi i affärsföretaget och bero af dess framgång. Det är på detta fält den tjugooårige studenten har ringa utsikt mot gossen, som vid fjorton års ålder började med att sopa kontoret eller skriva fakturor. Verkligheten bevisar detta. Det finns några exempel på söner till affärsmän, hvilka, efter aflagda universitetsexamina, ägnat sig åt affärsverksamhet och lyckats sköta ett redan ordnadtt företag, men de äro få i jämförelse med dem, som misslyckas i att uppehålla den ärfta förmögenheten.

Men på de senaste åren ha uppstått tekniska skolor, hvilka börja att bära god frukt inom olika yrkesgrenar. Den i yrket uppfostrade, som hittills alltid afgått med segern i våra industriaffärer, kommer nu att möta en farlig rival i den vetenskapligt bildade ynglingen. Tre af de största stålfabriker i världen stå under ledning af tre unga, bildade män—studerande från dessa skolor, som lämnade teorien i skolan för praktiken i fabriken, medan de ännu voro i tonåren. Walker, Illinois Steel Company, Chicago; Schwab, Edgar Thomson Works; Potter, Homestead Steel Works, Pittsburg, äro typiska för den nya rasen—ingen af dem ännu öfver trettioalet. De flesta af afdelningscheferna, som lyda under dem, tillhöra samma klass. Sådana bildade unga män hafva en viktig fördel öfver den endast yrkesbildade—de äro tillgängliga och fördomsfria. Den uppfostran de fått i sökandet efter sanning gör dem mottagliga för nya ideer. Huru stor och outhärlig arbetaren-yrkesmannen än har varit, är och fortfarande skall vara, så är han dock benägen att ha trånga affärssynpunkter, ty han är vanligen till åren, innan han får någon maktställning. Det är helt olika för den vetenskapligt bildade gossen: han har ingen fördom och är genast med om den sista uppfinningen eller nyaste metoden, äfven om en annan har upptäckt den. Han antager den plan, som han finner har bästa utsikten och förkastar sina egna påfund och idéer, hvilket arbetaren- förmannen mycket sällan kan förmås till. Underskatta därför icke fördelen af bildning; men det skall vara en bildning, som passar ens syfte och gör en bättre skickad för det lefnadsyrke man valt.

Det är på samma sätt inom den merkantila och finansiella världen, som inom den industriella, att vi böra fråga, icke hvilka platser dessa två typer—den teoretiskt och den praktiskt bildade yrkesmannen—intaga, utan hvilka de lämnat kvar åt andra inom affärslifvet. Mycket litet återstår, i sanning.

På det industriella området är den tränade yrkesmannen grundaren och ledaren af framstående affärsföretag. På det merkantila, handels- och finansområdet är det den fattige kontorspojken, som visat sig vara den förklädde prinsen, som icke går miste om sin arfvedel. Dessa äro de vinnande partierna. Det är den fattige kontoristen och arbetaren-yrkesmannen, som till sist råda inom hvarje affärgren, utan kapital, utan relationer och utan universitetsbildning. Det är de, som ha stigit till toppen och tagit ledningen, som ha lämnat aflönade platser och modigt riskerat allt i grundandet af en affär.

Universitetsbildade finner man vanligen bland löntagarna, skötande underlägsna förtroendeposter. Hvarken kapital eller inflytande eller akademisk lärdom eller alla förenade ha visat sig vara i stånd att täfla med den energi och okufliga vilja, som framväxa ur den alltbeseigrande fattigdomen. För att icke något af det jag nu säger må missförstås och uttydas såsom ett förringande af universitetsbildning, så ber jag att få förklara, att jag talar här till de lyckliga fattiga unga män, som äro hänvisade till arbete för sitt uppehälle. Sådana, som hafva råd att skaffa sig en akademisk titel och ha tillräckligt att lefva af, vill jag visst icke förmena denna förmån—i jämförelse därmed är mångmillionärens pekuniära vinst bara agnar—men för en fattig yngling är arbetet för uppehållet en plikt—och en uppfylld plikt är mer värd än universitetsbildning—hur dyrbar denna än är. Grundlig bildning ger en man, som förstått att tillägna sig den, ädlare smak och högre syften än förvärfvandet af rikedom, och han har en hel värld att njuta af, dit den, som endast är millionär, icke har tillträde. Sann bildning kan förvärfvas utanför skolan; snille odlas icke uteslutande i de akademiska lunderna—en vildblomma, funnen ensam i skogen behöfver ingen hjälp af samhället—men genomsnittsmannen behöfver universiteten.

HÅLLA BOLAG PÅ ATT FÖRSVINNA?

Vår tids praktiske unge man, som arbetar vid hyfvelbänken eller disken och som Fortuna ännu icke hugnat med sitt leende, känner sig kanske hågad att påstå, att det är omöjligt att i våra dagar starta ett affärsföretag. Det ligger någon sanning häri. Det är naturligtvis oändligt mycket svårare att börja ett nytt affärsföretag nu än förr. Men det är bara en skillnad i sätt, icke i hufvudinnehåll. Det är oändligt mycket lättare för en ung praktisk man, som duger till något, att komma in i en ordentlig firma, än det någonsin varit. Dörrarna äro icke stängda för duglighet; tvärtom, de stå alltid på glänt. Kapital fordras icke—lika litet som relationer. Verklig duglighet har aldrig varit så eftersökt eller blifvit så högt uppskattad som nu.

Koncentrationslagen, som samlar alla merkantila och industriella företag i ett par stora fabriker eller firmor, innehåller i sig en annan, lika viktig lag. Dessa vidsträckta företag kunna icke med utsikt till framgång styras af aflönade biträden. Ingen stor affär af hvad slag som helst kan räkna på en lysande och varaktig framgång, om den icke är i händerna på praktiska personer, ekonomiskt intresserade af dess ställning. I den industriella världen ser det ut, som om bolagens dagar voro räknade. Jag har under största delen af mitt lif varit nödsakad att följa noga med verksamheten inom en mängd stora affärsföretag, hvilka ägdes af ett hundratal aflägsna kapitalister och sköttes af aflönade biträden. Jag tror att delägarskap mellan lifligt intresserade män, som känna sig äga affären, skall visa sig mera tillfredsställande och kunna lämna större utdelning, då man däremot i ett bolag knappast vet hur balansen ställer sig vid årets slut. De stora manufakturhusen, som gifva sina dugligaste biträden andel i deras respektive afdelningars vinst, arbeta med framgång, medan de, som försöka drifva affären endast med aflönade biträden, gå under. Äfven vid ledningen af våra stora hotell har det befunnits vara en klok åtgärd att låta de förnämsta biträdena bli delägare i affären. Inom hvarje affärgren verkar denna lag, och affärernas framgång står i proportion till mängden af dugliga delägare bland dem, som handhafva förvaltningen. Kooperation i denna form tränger mer och mer in i alla affärsföretag. En manufakturaffär, som icke har praktiska, i sitt arbete fullt hemmastadda delägare, bör strax rätta denna försummelse och skall antagligen finna den eftersökta hjälpen bland de vakna, unga yrkesarbetarna, som utmärkte sig, då de arbetade för ett par dollars om dagen, eller bland ynglingarna från polytekniska skolan. Det är en ofta upprepad erfarenhet, att ett bolag, som är ovilligt att som delägare antaga en praktisk, duglig man, går miste om hans tjänst och ser att han erhåller del i en firma, där man är klok nog att ständigt ligga på utkik efter nödvändighetsartikeln: duglighet. Hittills har det icke ingått i bolagens praktik att efter förtjänst belöna dessa blifvande direktörer, men de måste börja därmed, om de icke vilja bli efter i täflingen med affärsfirmor, som lämna sina biträden andel i inkomsten.

Å andra sidan hafva bolag, hvilket jag särskildt vill påpeka för praktiska unga män, en fördel. Deras aktier säljas öppet. Om en arbetare önskar blifva intressent i något yrkesföretag i Amerika är vägen att nå dit ganska lätt. För femtio eller hundra dollars kan han bli aktieägare. Det blir mer och mer vanligt för arbetare att på så sätt placera sina besparingar. Det finns många förträffligt skötta bolag, som lämna riklig utdelning, och det bästa bevis en arbetare kan ge sina förmän på sin duglighet och sitt goda omdöme är, att hans namn står infördt i böckerna som aktieägare i affären.

Arbetarna hysa fördom mot att visa sina förmän, att den aflöning de erhålla tillåter dem att göra besparingar; men detta är ett misstag. Den sparsamme arbetaren är den värdefulle arbetaren, och den kloke arbetsgifvaren ser i den omständigheten att han sparar ett säkert bevis på att han måste duga till något. Hvarje bolag borde sträfva efter att förmå sina förnämsta arbetare att köpa dess aktier för sina besparingar. Endast därigenom kunna bolag hoppas att hålla jämna steg med enskilda yrkesmän, som redan hafva upptäckt en af framgångens värdefullaste hemligheter, nämligen att dela förtjänsten med dem, som mest bidraga att framkalla den. Den aflägsne kapitalistaktieägaren, som icke hyser det ringaste intresse för affärens verksamhet, utom kvitteringen af sin utdelning, är på väg att försvinna. I hans ställe inträder den duglige, praktiske arbetaren i industriens värld. Därför bör ingen ung praktisk arbetare fälla modet. Tvärtom, det blir lättare och lättare för yrkesmannen eller den duglige praktiske mannen att diktera villkor för sina arbetsgifvare. Där det förr fanns endast en väg till framgång, där finns det nu ett dussin. Framtidens jätteaffärer komma att lämna utdelning icke till lata kapitalister, som intet göra för deras framgång, utan till ett hundratal af deras dugligaste arbetare, på hvilkas förmåga och villighet framgången till stor del beror. Den frånvarande kapitalisten-aktieägarens plats intages af den kunnige oeh närvarande arbetaren.

Hvad de nödvändiga kvalifikationerna för unga praktiska mäns befordran angår, så kan ett citat af George Eliot vara lämpligt att anföra: »Jag skall tala om för er, hur jag bar mig åt för att lyckas. Jag höll öron och ögon öppna och gjorde min husbondes fördel till min.»

Första villkoret för en mans framgång är, att han måste väcka uppmärksamhet. Han måste göra någonting ovanligt, och särskildt utom de egentliga gränserna för sina åligganden. Han måste föreslå, eller spara, eller göra sin principal någon tjänst, som han ej kunde tadlas för att ha uraktlåtit. När han sålunda ådragit sig sin närmaste förmäns uppmärksamhet—låt vara att denna endast är förman för ett arbetslag—så har det första steget tagits, ty på närmaste förman beror befordran. Det beror nu på honom själf huru högt han stiger.

Ofta hör man män klaga öfver att de ej få tillfälle att visa sin skicklighet och att, om de visa sådan, den ej blir erkänd. Detta betyder föga. Förmännen tvingas af sitt eget intresse att göra till sin närmaste man den, som bäst kan fylla platsen, ty chefen vinner anseende i samma mån som hans departement är dugligt.

Ingen kan hålla en annan nere. Man vet att många praktiska män vunnit rykte och förmögenhet genom de förbättringar de infört. Förbättringar kunna lätt åstadkommas af praktiska män på deras

eget område, ty de ha den mest ingående kunskapen om där förekommande problem. Det är på detta sätt många af våra mest värdefulla förbättringar kommit till stånd. Den, som åvägabragt en förbättring, skulle städse föredraga en andel i affären framför högre lön. Äfven om affären hittills icke varit särdeles framgångsrik tror han, om han är af rätta slaget, att han kan bringa framgång, och han kan det. Alla affärer erfara med- och motgång. Tryckta och goda tider följa hvarandra, ett år stor vinst och därpå flera med liten eller ingen. Detta är affärslivets lag, som jag ej behöfver förklara. En duglig, praktisk ung man bör därför ej vara ängslig angående valet; hvilken affär som helst skall, om den skötes rätt, under årens lopp ge god vinst.

FAROR, SOM HOTA UNGA MÄN

Där finnas tre stötestenar i vägen för den praktiske unge, mannen, som har börjat stiga i graderna. Först dryckenskap, som förstås är fatal. Det tjänar till intet att öda tid på en ung man, som super, han må vara hur begåfvad som helst. I sanning, ju större begåfningen är, desto större blir missräkningen.

Den andra stenen är spekulatien. En man, som spekulerar, kan omöjligen draga jämnt med en fabrikant eller en affärsman. För att vinna framgång inom affärsvärlden bör man räkna på endast fabrikantens eller köpmannens vinst. Fabrikanten skulle gå stadigt framåt, rättande sig efter marknaden. När det finns varor att sälja, sälj dem; när nytt lager behöfs, köp det, priset för dagen må nu vara hvad det vill.

Jag har aldrig känt en spekulerande fabrikant eller affärsman, som var stadigt framgångsrik. Han är rik ena dagen, bankrutt den nästa. Det är dessutom fabrikantens sträfvan att tillverka saker och därvid sysselsätta arbetare. Detta menar en lofvärd verksamhet. En sådan man är nyttig för sina likar. Köpmannen är nyttigt sysselsatt med att sprida förnödenheter, bankiren tillhandahåller kapitalet.

Den tredje stötestenen liknar spekulatien; den heter borgen. Affärsmän behöfva växlande penningbelopp, stundom ej mycket och en annan gång stora summor. Då andra arbeta under samma omständigheter, är frestelsen att ömsesidigt gå i borgen ganska stor. Denna stötesten måste undvikas. Tillfällen finnas utan tvifvel, då man måste hjälpa sina vänner, men för att man skall vara säker borde denna regel beaktas. Ingen bör sätta sitt namn på ett papper för någon annan, om han ej är i stånd att betala beloppet utan att skada sin egen affär. Att göra så är ohederligt. En man är skyldig räkenskap åt dem, som litat på honom, och kreditorerna ha rätt till allt hvad han äger. Hvad ens egen firma angår så är det »ert namn, er förmögenhet och er heder», men åt andra kan man ge endast sådan hjälp, som ej stjälper en själf. Det är därför bäst att ge andra den kontanta hjälp ni förmår, men aldrig er borgen.

En vanlig orsak till att unga män misslyckas ligger i bristen på koncentration. De äro alltför benägna att försöka för mycket. Orsaken till mången öfverraskande kullerbytta ligger häri. Hvarje dollar af kapital och hvarje affärsidé skulle koncentreras på det företag, hvori man inlåter sig. Man skulle aldrig skjuta mot för många mål. Det är en dålig affär, som ej ger bättre vinst på det ökade kapitalet, än om samma summa placerats i ett annat företag. Ingen man, intet bolag kan sköta en affärsmans kapital så väl som han själf. Regeln, »lägg ej alla dina ägg i samma korg», duger ej för en mans lifsgärning. Lagg alla dina ägg i samma korg, och gif sedan noga akt på den korgen, det är den rätta regeln, den mest värdefulla af alla.

Under det affärer af alla slag visa allt större böjelse att slå sig samman i några få stora företag, finner man icke desto mindre dagligen att verklig duglighet, som har intresse i vinsten, är alldeles outhärlig för dessa företags framgång. Genom korporationer, hvilkas aktier säljas dagligen, genom bolag, som finna det nödvändigt att intressera sina dugligaste män, genom köpmän, som kunna framgångsrikt sköta sina stora företag endast genom att göra dugliga män till delägare, öppna sig i alla delar af världen vägar, flera till antalet, större i utsträckning och lättare att beträda än någonsin förut, för den nyktre, sparsamme, energiske och duglige arbetaren, för den vetenskapligt bildade unge mannen, för springpojken och kontoristen, vägar, hvarå de kunna vinna större framgång än som någonsin förut i världshistorien stått dem till buds.

Då därför en ung man, i hvilken ställning eller hvilken affär som helst, förklarar och beklagar sig öfver att han ej har tillfälle att visa sin duglighet och bli delägare, så duger det gamla svaret:

»Ej må vi tadla stjärnorna, o Brutus, Men väl oss själfva, för vår brist på framgång.»

RIKEDOM OCH DESS ANVÄNDNING

»Rikedom», har Mr. Gladstone sagt, »är summan af hela världens arbete.» Att penningförvärfvet sätter hela världen i arbete, beror därpå, att med några få olyckliga undantag, unga män äro födda till fattigdom och underkastade att arbeta under den hälsosamma lag, som bjuder: »Du skall äta ditt bröd i ditt anletes svett».

Det är modärnt nu för tiden att jämnra sig öfver fattigdomen som något ondt och att beklaga den unge mannen, som icke blifvit född med en silfversked i munnen. För min del instämmer jag hjärtligt i president Garfield's uttalande: »Det rikaste arf en ung man födes till, är fattigdom». Det är min fasta öfvertygelse att af denna klass ha vi det bästa och största att förvänta. Det är icke bland millionärens eller den högt uppsattes söner, som världen får sina lärare, sina martyrer, sina uppfinnare, sina statsmän, sina diktare eller ens sina affärsmän. Alla dessa komma fram ur den fattiga kjojan. Vi kunna knappast läsa ett bland de få »namnen, som aldrig dö», eller om någon släktets välgörare, som icke hade fördelen af att vara född, vaggad och fostrad i fattigdomens skola. Det finns intet så förvekligande, intet så förödande i sin verkan på de egenskaper, som skulle leda till högre mål—moraliska eller intellektuella—som ärfd rikedom. Om det ibland er finns en ung man, som känner att han icke behöfver anstränga sig för att förtjäna sitt uppehälle, så skänker jag honom mitt innerligaste deltagande. Men om han skulle visa sig vara ett undantag från sina jämlikar och blifva en aktningssvärd medborgare, till nytta för samhället, så skänker jag honom i stället för mitt deltagande min djupaste vördnad; ty den, som öfvervinner de frestelser, som åtfölja ärfd rikedom, är af »jordens salt» och förtjänar dubbel ära.

Det är mycket godt man får till lufs i The New York Sun, hvars framstående utgifvare och ägare ni nyligen hade nöjet, fördelen och äran att lyssna till. Jag ber att få läsa upp följande för er såsom en af The Sun's talrika ljusstrålar:

»VÅRA GOSSAR

Hvarje moralist frågar sig ibland: Hur är det fatt med sönerna till våra rika och stora män? Frågan åtföljes af en sorglig statistik öfver sådana söners uselhet och förfall.

Moralisternas misstag är att de framställa frågan oriktigt. Det är icke galet fatt med dessa dåraktiga söner, utom att de äro olyckliga; men med deras fäder är det på tok.

Föreställ er att ett vackert exemplar af en gammal jakthund, som väl skött sin syssla, samlade en otalig mängd villebråd i parken, gödde dem och sade till sina valpar: »Se här, pojkar, jag har med stor möda samlat dessa djur, och nu vill jag att ni roar er. Jag är sa van att ströfva genom skogarna och kan icke lägga bort vanan att jaga, men ni, gossar, behöfva bara springa omkring i parken och ta för er hvad ni behagar. En sådan jakthund skulle föraktas af hvarje hundkännare. Husbonden skulle säga till en sådan hund: »Herr Hund, ni håller helt enkelt på att förstöra dessa valpar. För mycket kött och ingen motion ger dem skabb och sjutton andra krämpor; och om valpsjukan inte dödar dem, skola de bli en hop vingelbenta, surögda stackare, som ni får skämmas för. För himmelens skull låt dem lefva på hundbröd och hållas strängt».

Samma man gör själf med stor stolthet hvad han fördömer hos hunden eller katten. Han fördärfvar sina barn, och när han sedan blir gammal, klagar han öfver att han gjort allting för dem, och ändå ha de bara gjort honom sorg. Den, som ger sin son en befattning han icke gjort sig förtjänt af och ger honom tillfälle att vanära sig och sina anhöriga, förtjänar icke mera deltagande, än hvilken som helst usling, som afsiktligt uppfostrar en gosse till ohederlighet.

De feta, onyttiga mopsarna, som flåsande och pustande släpas i band af unga damer, kunna icke klandras för sin belägenhet; och samnma förhållande är det med rika mäns söner. De unga damerna, som gödde sina mopsar alltför rikligt, och fäderna, som skämde bort sina söner, ha endast sig själfva att skylla.

Ingen skulle kanske vilja försvara saken, men hvem som helst måste medge, att om lagen gjorde det omöjligt för en person att ärfva mer än en god uppfostran och en sund kropps-konstitution, så skulle vi inom kort äga ett nytt, bättre släkte.»

Detta är sundt. »Om ni ser det i The Sun, så är det så»—åtminstone i detta fall.

Det är icke den fattige unge mannen, som hvarje morgon går till sitt arbete och håller på därmed till aftonen, som vi skola beklaga. Det är den rike mannens son, hvilken Försynen förmenat denna ärofulla uppgift. Det är icke den arbetsamme mannen, utan den late, som skulle väcka vårt deltagande och allvarliga bekymmer. »Lycklig den människa, som funnit sitt arbete», säger Carlyle. Jag säger: »Den människa är lycklig, som måste arbeta, som måste arbeta strängt och arbeta länge». En stor skald har sagt: »Den beder bäst, som älskar mest». Detta kunde omnskrifvas till: »Den beder bäst, som arbetar mest». Ett hederligt dagsverk väl fullbordadt är ingen dålig bön. I våra dagar höjes ofta ropet: »Afskaffa fattigdomen!» Men det kan lyckligtvis icke ske; fattiga skola vi alltid hafva ibland oss. Afskaffa fattigdomen, och se sedan hvad det blefve af »människosläktet? Framåtskridande och utveckling skulle upphöra. Tänk om dess framtid berodde på de rika. Tillförseln af hvad som är godt och stort skulle afstanna och det mänskliga samhället återgå till barbarism. Afskaffa lyx, om ni vill, men lämna oss den mark, ur hvilken det bästa hos människokarakteren växer upp: fattigdom—hederlig

fattigdom.

Jag vill för ett ögonblick antaga, mina herrar, att ni alla voro nog lyckliga att vara födda fattiga. Den första fråga, som tvingar sig på er, är denna: »Hvad skall jag lära att göra för slags nyttigt arbete, som i utbyte skall gifva mig medel till föda, kläder, hus och hem och göra mig oberoende af andras understöd? På hvilket sätt skall jag förtjäna mitt uppehälle?» Och den unge mannen kan föredraga, eller tro att han skulle föredraga ett visst slags arbete framför andra, att bli affärsman eller handtverkare, präst, läkare, arkitekt, elektriker eller jurist. Jag tviflar icke på att några af er i edra mest högtsväfvande planer sträfva efter att bli journalister. Men det är af ringa betydelse, hvad den unge mannen tycker om eller inte tycker om; han måste alltid hålla en punkt klar framför sig: »Kan jag uppnå en sådan skicklighet i detta fack, att jag säkert, genom att ägna mig däråt, kan förtjäna mitt uppehälle?»

Den unge man, som beslutar sig för ett nyttigt arbete, för hvilket han till gengäld får en summa, som är tillräcklig för hans underhåll, ser klart en af sina allra första plikter. Han möter genast frågan, som tvingar sig på honom och kräver ett svar, och han besvarar den riktigt.

Här är intet tal om förvärfvande af rikedom. Hvar och en medgifver, att en ung mans första plikt är att arbeta för sitt uppehälle. Om det nästa steg han har att taga äro äfven alla eniga; den unge mannen kan icke sägas hafva uppfyllt hela sin skyldighet, om han lämnar ur räkningen lifvets tillfälligheter, olyckshändelse, sjukdom och tryckta arbetslöner, som för närvarande. Klokheten bjuder honom att besinna dessa omständigheter, och det är en del af hans plikt att spara något af sin inkomst och placera sina besparingar i banker eller egendom eller i något vinstgifvande företag, så att han i händelse af behof eller på sin ålderdom icke står på bar backe, utan har något att lefva af. Jag tror att vi alla äro öfverens om lämpligheten—nej plikten att arbeta och spara för vårt uppehälle och därigenom bibehålla vårt oberoende och vår själfaktning.

Dessutom tager jag för afgjort, att några af er redan beslutat att så snart som möjligt bedja »en viss ung dam» dela sin lott—eller lotter, ty naturligtvis skulle han ha en lott eller ett par att dela. Äktenskapet är en mycket viktig sak och ger anledning till många allvarliga betraktelser. »Tänk på att du, när du gifter dig, får en kvinna med godt, sundt förstånd», var det råd min lärare gaf mig, och jag testamenterar det härmed åt er. Godt, sundt förstånd är den ovanligaste och den oskattbaraste egenskapen hos både kvinna och man. Men innan ni får tillfälle att skaffa er en kamrat genom lifvet, kommer den frågan, hvarom jag ämnar tala till er—»rikedom»—icke rikedom på millioner, utan helt enkelt tillräcklig inkomst för att föra ett anspråkslöst, oberoende lif.

Hvad menas med rikedom? Hur skapas den och hur fördelas den? Icke långt härifrån ha vi ofantliga kollager, som millioner af år legat till ingen nytta och därför varit värdelösa. Genom något experiment eller kanske en tillfällighet upptäcktes att den där svarta stenen kunde brinna och frambringa värme. Människor gräfvde schakt, satte upp maskiner, sprängde och hämtade upp kol, som de sålde till allmänheten.

Det tog vedens plats som bränsle till ungefär halfva kostnaden. Genast blef hvarje kollager värdefullt, därför att det var nyttigt eller kunde blifva det, och sålunda blef landets rikedom ökad med en ny artikel, värd hundra, ja, tusen millioner. En skotsk arbetare, förtäljer historien, satt en dag och såg in i elden, där en tekittel stod och kokade, och han märkte huru ångan lyfte locket. Detta ha hundra tusentals människor sett före honom; men ingen såg hvad han såg —ångkraften, som gör hela världens arbete för så oändligt liten kostnad i jämförelse mot förr, att man icke ens förmår att räkna ut, huru mycket världens rikedom ökades häraf. Allmänhetens besparingar äro rikedomens rot. En ung mans arbete till allmänhetens bästa skapar rikedom i förhållande till den nytta han gör allmänheten. Kommendör Vanderbilt såg, tror jag, tretton olika korta järnvägslinjer mellan New York och Buffalo, under tretton olika förvaltningar och med en osammanhängande och besvärlig tjänstgöring. Albany, Schenectady, Utica, Syracuse, Auburn, Rochester m. fl. stodo i spetsen för några af dessa bolag. Han förenade dem alla, byggde en direkt linje, hvaröfver er statsexpress flyger femtioen mil i timmen—största uppnådda hastighet. Och hundratals passagerare befara den linjen mot en under det gamla systemet. Han gjorde allmänheten en särskild tjänst, som fullföljd af andra, nedbringar kostnaden för transport af födoämnen från Västerns prärier till edra dörrar till en ren obetydlighet pr ton. Han förskaffade allmänheten—och fortfar därmed hvarje dag—oberäknelig rikedom, och den vinst han själf skördade var endast en droppe i hafvet, jämförd med den han öste öfver staten och nationen.

I gamla dagar, innan ånga, elektricitet eller någon annan af de modärna uppfinningarna, som gemensamt ha förändrat världens utseende, funnos till, gjordes allt i liten skala. Det fanns icke tillfälle för stora idéer att blifva utförda i stor skala och sålunda skaffa rikedom åt uppfinnaren, upptäckaren, upphofsmannen eller verkställaren. Nya uppfinningar gåfvo detta tillfälle, och många stora förmögenheter skapades af enskilda. Men i våra dagar passera vi—såvida vi icke redan ha gjort det—detta utvecklingsstadium, och det är endast en orsak, som numera kan skapa stora förmögenheter—

jordegendomarnas stigande i värde. Fabriksverksamhet, kommunikation öfver land och haf, banker och försäkringsanstalter hafva alla kommit i händerna på bolag, bestående af hundra, i många fall tusen aktieägare. New Yorks centraljärnväg äges af mer än tiotusen aktieägare, Pennsylvaniajärnvägen äges af flera personer än den stora armé består af, som den har i sin tjänst, och nästan en fjärdedel af ägarna äro kvinnor och barn. På samma sätt är det med de stora fabriksbolagen, med de stora ångbåtslinjerna, med bank- och försäkringsinrättningarna, ja med alla affärgrenar. Det är ett stort misstag af unga män att säga: »Åh, vi kunna aldrig komma in i en affär». Om någon af er sparat så mycket som femtio eller hundra dollars så vet jag verkligen inte någon slags affärgren, hvori ni inte genast kan kasta er in. Med aktien på fickan kan ni infinna er vid aktieägarnas sammanträde, hålla tal och framställa förslag, tvista med direktören och förklara huru bolagets förvaltning bör ordnas och ha en ägares alla rättigheter och hela inflytande. Ni kan köpa aktier i allting, från tidningar till hyreskaserner. Men kapital betalas så ömkligt nu för tiden, att jag tillråder stor försiktighet vid placeringen. Jag upprepar hvad jag förut sagt till kroppsarbetare och till präster, till professorer, artister, läkare och med dem likställda: »Sätt icke in edra penningar i något som helst affärsföretag »— affärsrisker äro icke för sådana som ni. Köp allra först ett eget hem, och om ni sen har något öfver, så köp ett annat hus eller del i ett hus, eller tag en inteckning i ett hus eller i en järnväg, och låt det vara första inteckningen samt nöj er med måttlig ränta. Vet ni att af hundra, som på egen hand försöka att göra affärer, visar statistiken att de nittiofem förr eller senare misslyckas. Jag vet det af egen erfarenhet. Jag kan citera »Hudibras» [1] och säga er, att, hvad åtminstone en affärgren angår, äro hans ord i högsta grad träffande ännu i dag:

»Ack ve! Den man får mera, än han tål,
som ständigt har att göra med kallt stål.»

[1] »Hudibras»—en komisk hjältedikt från 1600-talet af Samuel Butler

Aktieägare i järn- och stålaffärer kunna intyga sanningen häraf, antingen stålet är varmt eller kallt. Samma förhållande råder inom andra affärgrenar.

Första klagan öfver våra dagars affärsställning gäller rikedomens hopande i fåtalets händer. Detta var, som jag redan sagt, förhållandet strax efter att de nya uppfinningarna ändrat världens ställning. Men i dag är det icke sant. Rikedom blir mer och mer fördelad bland de många. Summan af arbetets och kapitalets gemensamma vinst, som nu kommer på arbetets lott, har aldrig varit så stor som nu, och summan, som går till kapitalet, aldrig så liten. Under det att kapitalets vinst minskats med mer än hälften, där den icke alldeles uteblifvit, visar statistiken att arbetsförtjänsten aldrig stått så högt som före de senaste dåliga konjunkturerna inom affärsvärlden, och att lefnadsförnödenheter betydligt fallit i pris. Storbritannien har inkomstskatt, och vårt land måste för en tid underkasta sig en dylik påлага. Af statistiska uppgifter från England framgår, att under de elfva åren från 1876 till 1887 ökades antalet af personer, som i årsinkomst hade från 750 till 2,500 dollars, med mer än 21 procent och minskades antalet af dem, som hade från 5,000 till 25,000 dollars, med 2 1/2 procent.

Ni kan vara öfvertygad om, mina herrar, att frågan om rikedomens fördelning ganska snart ordnar sig under närvarande förhållanden och ordnar sig i den rätta riktningen. De få rika bli fattigare, och de arbetande många bli rikare. Några få undantagsmän kunna nog skapa sig rikedom, men den blir säkert måttligare än förr. Detta är kanske icke till så stor lycka för massan af folket, som man är benägen att tro, emedan samlandet af stor rikedom i händerna på en företagsam man, som fortfarande hänger i arbetet, är det bästa medlet att åstadkomma mångas välstånd. Tänk på den rikaste man, som världen någonsin sett, och som dog i New York för några år sedan. Med undantag af en liten ränta, som förslog till de dagliga utgifterna, var hela hans förmögenhet och dess afkastning insatt i företag, som åstadkommit vårt järnvägssystem, med dess oerhördt billiga transportkostnader. Antingen millionären vill det eller ej, så kan han icke undgå den lag, som under nuvarande förhållanden tvingar honom att använda sina millioner till folkets bästa. Allt han kan få af dem under de få år han lever är att han kan bo i ett finare hus, ha finare möbler och omgifva sig med konstföremål. Jag kunde tillägga: ett präktigare bibliotek— mera af gudarna i sin närhet—men af hvad jag sett af millionärer är biblioteket den minst begagnade delen af deras »möbler» i den ståtliga bostaden. Han kan äta finare mat och dricka finare viner, hvilket bara förstör honom. Men den modärne millionären är vanligen en man med mycket tarflig smak och till och med gnidarevanor. Han använder mycket litet för egen räkning och är arbetsbiet, som i industrikupan samlar honung, hvilken sedan kommer invånarna i den där kupan och allmänheten i stort sedt till godo. Detta är en sann bild af millionären, sådan Mr. Carter skildrat honom i sitt märkliga tal inför Beringsundtribunalet i Paris: [2]

[2] En år 1893 tillsatt skiljedomstol för att lösa tvisten mellan Amerika och England om sällfångsten i Berings sund.—Ö a.

»De som lyckas bäst i att förvärfva egendom och i en sådan enorm utsträckning äro just de män, som

kunna bäst sköta den, så att den mest gagnar samhället. Det är därför att de äga den egenskapen, som de kunna förstora den i så hög grad. De äga verkligen i ordets rätta mening, endast hvad de förbruka. Återstoden tillfaller det allmänna bästa. De äro endast förvaltarna. De placera rikedom och ställa om att pengar sättas in i det eller det företaget och i ännu ett annat. Allt slags arbete, som kan vara produktivt, gynnas af dem. Dessa män, som förvärfva dessa hundra millioner, göra släptjänst hos den återstående delen af samhället—sådan är faktiskt deras ställning. Och samhället tål det, därför att det vet att det är fördelaktigast.»

Här är ett annat vittnesbörd af en lika märklig man. Er vän, Mr. Dana, sade med fullkomlig rätt i Cornelluniversitetet:

»Det är en klass af människor, som jag särskildt vänder mig till, vetenskapsmännen, tänkarna och uppfinnarna; och så till den klass af människor, som blifvit välsignad med förmågan att spara, att förvärfva rikedom, att samla och koncentrera pengar, män, mot hvilka det nu är modärnt att deklamera och mot hvilka man söker stifta lagar. Och ändå, om det finns någon mänsklighetens välgörare, som skulle kunna väcka afund för allt han lyckats uträtta och för de oförgätliga minnen han lämnat efter sig, så är det Ezra Cornell. Eller, för att taga ett annat, nära till hands varande exempel, Henry W. Sage. Dessa män visste huru de skulle bli rika, därför att de fått den begåfningen; och när de blefvo rika, så visste de huru rikedom skulle användas till ändamål, som skola gagna mänskligheten så länge världen består. Mannen med snille och mannen med penningar, dessa, som bereda nya arbetsfält, och dessa, som samla och spara för att bilda stora affärsföretag till allmänhetens nytta, dessa äro världens utsedda och oskattbara ledare i det nu började tjugonde seklet.»

Bien i en kupa förstöra icke arbetsbien, som samla honung, utan drönarna. Det är ett stort misstag af allmänheten att vilja skjuta ned millionärerna, ty de äro bina, som tillverka mest honung och bidra mest att fylla kupan, äfven sedan de fullproppat sig själfva. Låt oss ge akt på den märkliga omständigheten, att ett lands och ett folks välmåga står i proportion till antalet millionärer. Se på Ryssland, med dess befolkning af så godt som trälar, lefvande på svältkost, som ingen i vårt land kunde eller ville röra vid; och i Ryssland skall ni icke finna en enda millionär, med undantag af kejsaren och ett par jordägande adelsmän. Det är nästan på samma sätt i Tyskland. I hela tyska kejsardömet känner jag inte till mer än två millionärer. I Frankrike, där folket har det i allmänhet bättre än i Tyskland, kan ni icke räkna till ett halft dussin millionärer i hela landet. I vårt gamla hemland, Storbritannien, som är det rikaste land i Europa—det rikaste i världen med undantag af ett, vårt eget—finnas fler millionärer än i hela det öfriga Europa, och dess befolkning är mera välmående än i något annat land. Ni kommer till vårt eget land: vi ha flera millionärer, än hela den öfriga världen tillsammans, ehuru vi icke ha en tiondedel så många som man tror. Jag har sett en förteckning af en välkänd jurist i Brooklyn öfver personer, som antogos vara millionärer, och den väckte mitt löje, som den väckt många andras. Jag såg män kallas för millionärer, som icke ens kunde betala sina skulder. Många borde haft en nolla borttagen från sina 1,000,000. För en tid sedan satt jag vid en middag bredvid Mr. Evarts, och samtalet rörde sig om idéen att personer, medan de lefde, skulle utdela sin förmögenhet till allmännyttiga ändamål. En af de närvarande herrarna sade, att det var fullkomligt riktigt, och anförde många skäl, af hvilka ett var, att ingen kunde ta sin rikedom med sig i döden.

»Jag vet just inte det», sade Mr. Evarts. »Min erfarenhet som New Yorksjurist är, att, på ett eller annat sätt lyckas människor i att taga åtminstone fyra femtedelar med sig.» Deras beryktade rikedom får man aldrig reda på efter deras död.

Hur idealförhållandena än må utveckla sig, förekommer det mig, som om Mr. Carter och Mr. Dana hade rätt. Under våra nuvarande förhållanden är millionären, som fortfar att arbeta, den billigaste tjänare allmänheten kan hålla sig med för priset af hans kläder, föda och bostad.

Nutidens uppfinningar leda till affärskoncentrering. Ni kan icke med fördel leda en Bessemerfabrik utan att sysselsätta tusen arbetare på en plats. Ni kan icke tillverka pansarplåt till våra skepp utan att först ge ut sju millioner dollars, som Bethlehembolaget nyligen gjort. Ni kan inte väfva en aln bomullstyng under konkurrens med världen, utan att ha en ofantlig fabrik och tusentals män och kvinnor, som hjälpa er med arbetet. Det stora elektriska etablissemanget här i er stad har framgång, därför att det kostat millioner och kommer att drifvas i stor skala. Under sådana villkor kan det icke undvikas, att rikedom under gynnsamma konjunkturer samlas i händerna på ett fåtal. Men af femtio stora förmögenheter, som Mr. Blaine hade på sin lista, fann han endast en, som förvärfvats genom ett yrke. De flesta förtjänas på jordegendom, därefter på kommunikationsmedel och bankrörelse. Hela yrkesvärlden hade åstadkommit endast en millionär.

Men under antagande att ett öfverflöd af rikedom faller i händerna på ett fåtal människor—hvad är deras plikt? Hur skall sträfvan efter dollars lyftas från den låga atmosfär, som omger affärslifvet, och blifva till en ädel lefnadsbana? Hittills har rikedom blifvit förfogad öfver på tre sätt: Det första och allmännaste har varit att testamentera den åt sin efterlevande familj. Frånräknadt omsorgen för de

sinas anspråkslösa och oberoende underhåll, så kan sättas i fråga om ett sådant bruk af rikedom är rätt eller klokt. Jag ber er besinna hvad resultatet, som regel, brukar vara af att millioner lämnas åt unga män och kvinnor, söner och döttrar till millionären. Ni skall finna att, som regel, det icke är till döttrarnas nytta; det visar sig i de mäns karaktär och uppförande, som gifta sig med dem. Hvad söner angår, så är deras ställning skildrad i det utdrag jag nyss läste upp för er ur *The Sun*. Intet är sannare än det, att, som regel, den »allsmäktige dollarn», då den i millioner testamenteras till söner och döttrar, visar sig vara en »allsmäktig förbannelse». Det är icke sitt barns bästa millionären tänker på, när han gör sitt testamente—det är sin egen fåfänga. Det är icke kärlek till barnet, utan själfberömmelse, som ligger till grund för detta fördärfbringande sätt att disponera öfver rikedom. Ett försvar finns för detta sätt, nämligen att rikedomen blir mycket hastigt skingrad och fördelad på många.

Det finns ett annat bruk af rikedom, mindre vanligt än det första, hvilket icke är så skadligt för allmänheten, men hvilket icke skulle räknas testatorn till förtjänst. Millionärer skänka sina pengar till offentliga institutioner, när de äro tvungna att släppa sitt tag om dem. Det är ingen godhet och kan icke bli någon välsignelse att ge bort hvad man icke kan undanhålla. Det är ingen gåfva, därför att det icke gifves med glädje, utan aftvingadt vid dödens stränga kallelse. Den olyckliga utgången af dessa testamenten, tvisterna, som ofta åtfölja dem och det sätt, hvarpå rikedomen förlösas, tyckes utvisa, att ödet icke ser dem med vänliga ögon. Vi hafva ständigt varnande lärdomar för ögonen och måste se till, att det enda sättet att göra något varaktigt godt genom bortskänkandet af stora summor är, att millionären lika nitiskt och vaket under sin lifstid sörjer för sin egendoms fördelning, som han gjort för dess förvärfvande.

Vi hafva i dag ett anmärkningsvärdt rättegångsfall, rörande fem eller sex millioner dollars, som en framstående jurist testamenterat till uppförandet af ett offentligt bibliotek i New York, en institution så välbehöflig, att det öfverklagade testamentet är en stor olycka. Det är årtal sedan han dog; testamentet är förklaradt ogiltigt på grund af ett formfel, ehuru icke det ringaste tvifvel på donatorns mening föreligger. Det är ett sorgligt bevis på huru dåraktigt människor handla, som behålla sina millioner, för hvilka de icke ha någon användning, tills de äro ur stånd att förfoga öfver dem, såsom de önska. Peter Cooper, Pratt från Baltimore och Pratt från Brooklyn och andra äro män, som ni borde taga till förebilder—de delade med sig af sitt öfverflöd, medan de ännu lefde.

Det tredje bruket—det enda ädla bruket af öfverflödigt rikedom—är detta: Att den betraktas som ett heligt ansvar, att väl förvaltas af sin ägare, i hvars händer den kommit, till mänsklighetens högsta väl. Man lefver icke endast af bröd, och fem eller tio cents mera i inkomst om dagen, utströdda öfver tusenden, skulle framkalla litet eller intet godt. Men samlad i en stor fond och använd som Mr. Cooper använde den, till upprättandet af Cooperinstitutet, blir den till välsignelse för generationer. Den skall bilda förståndet, människans andliga del. Den förser er med en stege, uppför hvilken den uppåtsträfvande fattige kan klättra. Men det tjänar ingenting till, mina herrar, att försöka hjälpa folk, som inte vill hjälpa sig själfva. Man kan inte knuffa någon uppför en stege, som inte vill försöka att klättra litet själf. Så snart ni slutar att skjuta på, faller han ned och gör sig illa. Därför har jag ofta sagt och upprepar det än en gång, att den dag kommer och vi se redan dess gryning, då den man, som vid sin död ägde millioner att fritt förfoga öfver och icke gjorde det, kommer att dö vanärad. Jag menar naturligtvis icke affärsmannen, som plötsligt träffas af död och som har sitt kapital i affären och icke kunnat taga ut det; ty kapitalet är verktyget, hvarmed han åstadkommer sina underverk och producerar mera rikedom. Jag talar om den mannen, som vid sin död äger millioner i värdepapper, hvilka han behöll för räntans skull, så att han kunde öka sin eländiga dollarhöj. Genom att under sitt lif förfoga öfver öfverskottet af stor rikedom, så att den blir till en välsignelse för mänskligheten, kan affärsmannens verksamhet med att samla förmögenhet upphöjas i rang med hvilken som helst annan sysselsättning. På detta sätt kan han i rang till och med mäta sig med läkaren, hvars yrke är ett af våra allra högsta, därför att affärsmannen äfven, på visst sätt, blir en läkare, som försöker icke att bota utan att förekomma mänsklighetens lidande. Till dem ibland er, som äro tvungna eller som önska att beträda affärsbanan och att samla rikedom, rekommenderar jag idéen. Den grafskrift, som hvarje rik man skulle önska sig förtjäna, står att läsa på monumentet öfver Pitt:

»Han lefde utan att göra väsen af sig,
Och han dog fattig.»

Sådan är den man, som framtiden kommer att hedra, under det att den, som dör gammal efter att ha dragit sig ifrån affärer och har millioner förvarade i sitt kassaskrin, hvarken blir begråten, hedrad eller prisad.

Jag kan med rätta indela unga män i fyra klasser:

Först sådana, som måste arbeta för sitt uppehälle och som satt till sitt mål förvärfvandet af en anspråkslös inkomst—en koja och ett hjärta, d. v. s. en enkel, men pittoresk bostad på landet och en

kamrat, »som sprider solsken, hvarhelst hon går» och är hans lifs goda ängel. Denna klass n:r 1 kunde hafva till sitt motto: »Fattigdom eller rikedom gif mig icke», »Från fattigdomens besvärligheter och rikedomens ansvar bevare oss Herren Gud.»

Klass n:r 2 omfattar alla dem ibland er, som ha beslutat att förvärfva rikedom, hvilkas lifsmål är att tillhöra denna mycket omtalade och mycket smädade klass—millionärerna—dessa, som börja arbeta för det största goda åt det största antalet, men det största antalet är alltid nummer ett. Mottot för denna klass är kort och träffande: »Fyll din börs.»

Nu kommer den tredje klassen. Den gud de dyrka heter hvarken rikedom eller lycka. De besjålas af »ädel ärelystnad», och sträfvan efter ryktbarhet är deras lifs förhärskande lidelse. Detta är kanske icke så lumpet som sträfvan efter materiell rikedom, men det vittnar om mera fåfänga. Framför ryktets altare böja många tillbedjare knä. Den största graden af fåfänga finner man hos personer, som uppträda offentligt. Det är känt att sångare och musici, skådespelare och till och med målare—hela artistklassen—äro synnerligt behäftade med personlig fåfänga. Detta har ofta väckt undran, men skälet ligger troligen däri, att musikern och skådespelaren, ja äfven målaren kan vara framstående i sin konst, utan att därför äga högre bildning eller allmän begåfning. Några egenheter eller ett utpräglat karaktärsdrag kan skaffa honom utmärkelse och rykte, så att hans kärlek till konsten eller önskan att gagna med sin konst förkväfvades af en småaktig, självvisk personlig fåfänga. Men vi finna denna benägenhet, ehuru i mindre grad, i alla yrken och sysselsättningar, hos politikern, juristen och, med förlof sagdt, ibland äfven hos prästen; mindre hos läkaren, tror jag, antagligen därför att han i sitt yrke ständigt står ansikte mot ansikte med lifvets sorg och allvar. Han ser, bättre än någon annan, huru allt är fåfänglighet, förgänglighet. En god bild af denna klass ger oss Shakespeare i Hotspur's tal:

»Vid Gud! det vore lätt att hoppa upp och rycka ärans glans från bleklad måne. Ja, lätt att dyka ned i havets djup, där intet sänklod bottnat än, och draga en drunknad ära upp vid lockarna, om endast den, som räddat henne, finge all hennes härlighet, men utan en rival».

Lägg märke till, mina unga herrar, huru han icke frågar efter något annat än sig själf och huru han som en fåfäng påfågel struttar öfver scenen.

Det förekommer icke mig, som om kärlek till rikedom vore drifkraften hos så många, som kärlek till ryktbarhet är; och detta böra vi vara uppriktigt glada öfver, ty det visar att under utvecklingens oemotståndliga lag rör sig släktet så småningom framåt och uppåt. Tag hela skalan af den artistiska världen, som ger lifvet ljus och skönhet, som förfinar och pryder, och helt säkert är att den store kompositören, målaren, pianisten, lagkarlen, domaren, statsmannen, alla dessa offentliga män bry sig mindre om millioner än om ryktbarhet, hvar och en på sitt arbetsfält. Hvad frågade Washington, Franklin, Lincoln eller Grant och Sherman efter rikedom? Intet! Eller Harrison och Cleveland, två fattiga män, väl värda att träda i de andras fotspår? Hvad fråga domarna vid vår Högsta domstol efter rikedom? De stora prästerna, läkarna och lärarna, icke bry de sig om att förvärfva rikedom. Den vinst de eftersträfva är ett godt anseende, förvärfvadt i arbetet för andra, och detta är ett stort steg framför millionärklassen, som strider sig in i ålderdomen och genom ålderdomen till grafvens brädd, utan annan ärelystnad än att öka sin eländiga penninghög.

Men så finns en fjärde klass, högre än de föregående, som icke tillbeder hvarken vid rikedomens eller ryktbarhetens altare, utan vid det ädlaste af alla altare, arbetets altare—arbete för mänskligheten. Själfförsakelse är dess lösen. Medlemmar af denna inre och högre krets söka icke offentligt gillande, utan nöja sig med sin rättskänslas tysta medgifvande. De säga med Confucius: »Jag bryr mig icke om att jag icke har någon hög värdighet, men jag bryr mig om att göra mig förtjänt af en hög värdighet». Denna klass förmår fattigdomen icke nedtrycka eller medgången upphöja. Den människa, som hör dit, söker fylla sin dagliga plikt på ett sådant sätt, att hon kan högakta sig själf och fruktas endast sitt samvetes ogillande. Jag har känt män och kvinnor, som offentligheten icke mycket kände till, ty denna klass söker icke offentligheten, men som i sitt lif visade sig ha nått detta idealiska stadium. För denna klass skall jag ge er en passande illustration ur en dikt af en skotsk skald, som alltför ung lämnade lifvet:

»Jag vill gå fram bland män, ej klädd i hånets pansar, men i mitt rena uppsåts blanka vapenskrud. Mig vänta stora plikter och mig vänta sånger. Och om med krona eller ej jag stupar, det gör detsamma, blott Guds verk är gjordt. Jag lärt att älska blixstens klara flamma, ej åskans brak, som följer i dess spår, som män'skor kalla rykte ».

Mina herrar, ni stå på tröskeln till lifvet, er bjudes det goda, det bättre, det bästa, tre led i utvecklingen kunna de kallas—det naturliga, det andliga och det himmelska. Det ena har till mål världslig framgång—icke utan välsignelse för släktet i dess helhet, emedan det af individen fordrar många värdefulla egenskaper: nykterhet, flit och själfdisciplin. Det andra ledet kommer litet högre: den eftersträfvade belöningen är af mera andlig art—icke grof och materiell, utan osynlig, icke kropp, utan själ, människans andliga del; och detta framkallar otaliga dygder, som skapa goda och nyttiga

människor.

Den tredje eller himmelska klassen står på en helt och hållet olika grund, i det att självviska hänsyn icke förekomma i de bästas utvalda broderskap—arbete för andra är det första villkoret. Ingen fikar efter rikedom eller ära, ty de hafva lärt och veta att dygden i och för sig är deras enda stora belöning och att jämförelse därmed är intet annat värdt att sträfva efter. Och sålunda få rikedom och äfven ryktbarheten lämna sin tron, och denna intages af det högsta banér ni har att tjäna under—ert eget gillande, vunnet genom trogen pliktuppfyllelse, utan fruktan för följderna och utan väntan på belöning.

Det betyder icke mycket, åt hvilket arbetsområde edra böjelser eller åsikter föra er, det enda, som är af vikt, är att ni dock föres åt något område. Fyll då er plikt och litet till det där »litet till » är af stor vikt. Vi äga en stor skalds intyg på, att den människa, som gör det bästa hon kan, kan ibland göra ännu mer. Bevara er själfaktning som er dyrbaraste ädelsten och den enda rätta vägen att vinna andras aktning, och kom ihåg Emersons ord, att ingen annan än ni själf kan hindra er framgång.

BUSEN "TRUST"

Vi måste alla ha våra leksaker, barnet sin skullra, den vuxne sin sport, sällskapsmannen moderna och konstläraren sin mästare; och människosläktet, med sina oändliga skiljaktigheter, behöfver ofta byta om leksaker. Inom affärsvärlden gäller samma regel. Vi ha haft vårt tidevarf af »konsolidationer» och »watered stocks». För icke så länge sedan var allting »syndikat». Ordet har redan blifvit föråldradt, och det nu modärna är »trust», hvilket nog i sin tur får lämna plats åt ett nytt universalmedel, som efterträdes af ett ännu bättre och så vidare i oändlighet. Den ekonomiska världens stora lagar, hvilka, liksom alla lagar rörande samhället, äro med naturnödvändighet framtvingade ur lifvet själf, kvarstå ensamt oförändrade genom alla dessa växlingar. Närhelst konsolidationer eller »watered stocks», eller syndikat eller truster försöka att kringgå dessa, så har det alltid visat sig, att efter sammanstötningen har intet varit kvar af universalbotemedlen, under det att de stora lagarna fortfarande äro i verksamhet med oemotståndlig konsekvens.

Det lönar mödan att ta reda på trusternas utseende och form och se efter hvilka förhållanden, som framkalla dem. Deras genesis är följ ande: Efterfrågan på en viss artikel är större än tillgången. Priserna äro höga och vinsten lockande. Hvarje tillverkare af denna artikel börjar genast att utvidga sina fabriker och öka deras produktionsförmåga. Till råga härpå väcker den ovanligt stora profiten såväl direktörernas uppmärksamhet som andras, hvilka äro mer eller mindre intresserade af fabriken. Dessa berättas för främmande om den stora framgången. Nya bolag bildas, nya fabriker uppföras, och inom kort har efterfrågan på artikeln blifvit tillfredsställd, och priserna stiga icke mera. Snart blir tillgången större än efterfrågan, det finns ett par ton eller alnar mera i marknaden än som behöfs, och priserna falla. De fortfara att falla, tills artikeln säljes för hvad tillverkningen kostat, tills mindre fördelaktigt belägna eller sämre ordnade fabriker och äfven tills de bäst skötta och välförsedda fabriker icke längre äro i stånd att tillverka artikeln till det pris, hvarför den säljes. Politisk ekonomi säger att här slutar svårigheten. Varor kunna icke produceras för mindre än kostnaden. Detta var sant, när Adam Smith skref, men det är icke sant i dag. När en artikel tillverkades af en anspråkslös handtverkare, som, troligen i sitt hem, använde två eller tre gesäller och en eller två lärgossar, var det en lätt sak för honom att begränsa eller till och med stoppa hela tillverkningen. Som denna nu sker, i jättestora etablissemang, med ett rörelsekapital af fem à tio millioner dollars och med tusentals arbetare, kostar det fabrikanten mycket mindre att göra en förlust pr ton eller aln än att stoppa tillverkningen. Att stanna fabriken skulle vara ödesdigert. Villkoret för billigt fabrikat är att fabriken är i full gång. Tjugo slags utgifter äro »fixerade omkostnader», af hvilka flera skulle ökas genom arbetsinställelse. Därför tillverkas artikeln i månader, ja, i årtal, icke endast utan profit eller utan kapitalränta, utan till förfång för det i affären insatta kapitalet. Fabrikanterna ha i det ena årets bokslut efter det andra sett huru kapitalet reducerats. Men de veta att om fortsättandet af tillverkningen än är dyrbart, så skulle ett afbrott vara ruin. Deras konkurrenter äro i samma fördömelse. De se många års besparingar och kapitalet, som de kanske lyckats få låna, bli mindre och mindre, utan hopp om förändring i förhållandena. Det är i en sålunda förberedd jordmån, som något, hvilket lofvar räddning, gladt välkomnas. Fabrikanterna äro i samma ställning som patienter, hvilka, sedan de under årtal förgäfves sökt hjälp hos riktiga läkare, lätt blifva offer för förste bästa kvacksalvare. Bolag—syndikat—trust—de äro villiga att försöka hvad som helst. Ett möte utlyses, och med faran för ögonen besluta de sig att handla gemensamt och bilda en »trust ». Hvarje fabrik värdeberäknas för en viss summa. Tjänstemän utses och genom dessa skall hela tillverkningen af artikeln i fråga tillhandahållas allmänheten till lönande priser.

Sådan är trustens genesis i fabriksvaror. Inom kommunikationsväsendet är ställningen, ehuru praktiskt taget densamma, dock olika i några detaljer. Många små järnvägslinjer äro byggda under olika privilegier. Ett affärsgeni ser att de åtta eller tio olika organisationerna, med lika många skiljaktiga meningar om förvaltning, utrustning etc., äro lika onödiga som de tvåhundra femtio

småkungarna i Tyskland, och—som en ny Bismarck—sopar han ut dem ur tillvaron, skapar en stor direkt linje, fördubblar aktiekapitalet, betalar räntan med inbesparingarna genom sammanslagningen, och allt är till högsta belåtenhet, såsom fallet är med New York centralbanan. Eller en bana bygges och skötes så klokt som Pennsylvaniajärnvägen och lyckas att utveckla statens resurser så väl, att på en linje af trehundrafemtio mil mellan Pittsburg och Filadelfia tages in i ren behållning tretton millioner dollars årligen. Tolf millioner däraf införs i deras böcker. En eller två millioner extra användas för att bygga en af världens bästa järnbanor på en väg, som ursprungligen var ämnad till en hästspårväg. Vi kalla icke våra järnvägssammanslagningar för »truster», ehuru de faktiskt äro sådana, enär deras syftemål är att höja och underhålla fraktsatserna i vissa distrikt. De äro »föreningar» eller »system», hvilka afse monopolisering i dessa distrikt.

Under senaste presidentfälttåget ingick det i det ena partiets intresse att sammanbinda truster med tullfrågan. Men truster äro icke inskränkta till ett särskildt land eller på något sätt beroende af lagbestämmelser. Den största trusten för närvarande är koppartrusten, som är fransk och har sitt hufvudkvarter i Paris. Salttrusten är engelsk med hufvudkvarter i London. Stålrådstrusten är tysk. Den enda rälstrusten som funnits var internationell och omfattade Europas alla rälsfabriker. Truster, vare sig inom kommunikationsväsendet eller i fabriksvaror, äro uttryck af mänsklig svaghet, och denna svaghet är lika utsträckt som släktet själft.

Det finns en mycket stor sammanslutning, ordnad på samma sätt som en trust, hvilken är så enastående i sitt upphof och sin historia, att den förtjänar sitt särskilda omnämmande. Jag menar Standardoljebolaget. Ett så gynnsamt tillfälle att behärska en vara har kanske aldrig förekommit, som när det gällde petroleum. Ganska tidigt insågo ett par af de skickligaste affärsmän, som världen någonsin sett, betydelsen af upptäckten och vågade stora summor på inköp af platser, som kunde anses vara gifvande. Petroleumaffärens framgång var enastående och likaså dessa personers. Allt hvad de förtjänade och så stort kapital de kunde uppbringa insattes utan tvekan i företaget, och de blefvo snart de enda ägarna af jordområdet, som innehöll denna stora rikedomskälla. Standard-oljebolaget skulle längesedan ha gått om inte, ifall det icke på det hela taget blifvit skött i enlighet med de lagar, som gälla för affärer. Det medgifves i allmänhet att oljeprisen nu ställa sig så låga för konsumenterna—lägre påstå somliga—att detta icke varit möjligt, om affären icke varit koncentrerad under samma förvaltning och ledning och skött på det sätt, som förvärfvat Standard-oljedirektörerna så stort anseende. De intaga en liknande ställning som Colemans i Pennsylvania, hvilka äga de förnämsta malmgrufvorna i Östern. De äga malmförrådet i Cornwall, liksom Standard-oljebolaget äger oljeförrådet. Men bolaget är ständigt på upptäckt efter nya fyndorter, och dess framgång beror i främsta rummet på grundläggarnas sällsynta affärsskicklighet och förvaltningsförmåga. Hotande hinder läggas stundom i deras väg, och det ser ut som om bolaget skulle förlora sitt monopol och gå samma väg som alla stora bolag. Och det kan sättas i fråga, om det kan fortleva, när de nuvarande hufvudmännen draga sig tillbaka. Kanske jag borde säga, när den nuvarande mannen drar sig tillbaka, ty beundransvärd organisation förutsätter ett snille i spetsen, en öfverbefälhafvare, med enastående dugligt underbefäl, förstås, men dock i spetsen en Grant. Till dem, som åberopa Standard-oljebolaget som ett bevis på att truster eller sammanslagningar kunna äga varaktig framgång, säger jag: Vänta och se. Jag talar sa öppet om detta bolag, därför att jag icke har reda på dess styrelse, inkomster eller tillvägagångssätt. Jag ser det utifrån, endast som den, hvilken studerar politisk ekonomi, och som sådan har jag på detsamma tillämpat de principer, som jag vet skola råda, hur våldsamt motståndet än är.

Vi ha visat huru truster och bolag uppstå i deras olika gestalter. Frågan är nu: Hota de på allvar nationens intresse? Äro de en källa till oro? Eller skola de visa sig, såsom andra liknande företeelser vara ett försvinnande drag af osäkerhet och öfvergångstillstånd. Låt oss, för att besvara denna fråga, följa den trust, som vi låtsades bilda, i salt eller socker, spik, läder eller koppar—det är detsamma. Sockerraffinadörerna, till exempel, ha bildat en trust efter att under åratals ogynnsamma konjunkturen ha täflat med hvarandra, och allt socker, som tillverkas i landet, säljes genom en och samma kanal till förhöjda priser. Förtjänsterna börja stiga. Utdelning lämnas, och de, som förut sågo sin egendom försvinna inför sina ögon, bli nu lyckliga. Utdelningen på den delen af sitt kapital, som en person insatt i sockeraffären, är långt större än det kapital han har innestående i flera andra affärer. Priset på socker är sådant, att om han satte in sitt kapital i en ny fabrik, skulle han förtjäna enormt. Han har kanske förbundit sig att icke utvidga sin affär eller ingå i en ny, men hans anhöriga och bekanta upptäcka snart den nya utsikten till vinst. Han kan råda dem att understödja utvidgningen af en liten fabrik, som naturligtvis måste ingå i trusten. Äfven om han icke ger sina vänner denna vink, så är kapitalet alltid på utkik, synnerligast när ryktet förmäler att en ny trust bildats, såsom i fallet om socker, och strax springa nya fabriker ur jorden som genom ett trollslag. Ju framgångsrikare trusten är, dess säkrare skjuta dessa sidokott fram. Hvarje seger medför ett nederlag. Hvarje fabrik, som trusten köper, skapar en annan och så fortgår det ad infinitum, tills hela bubblan brister. Sockerraffinadörerna ha försökt att få mera af kapitalet i ett särskildt fall, än kapitalet afkastar i allmänhet. De ha försökt att få en del af kapitaloceanen att stiga högre än den omgifvande vattenytan, men vattnet har stigit öfver fördämningarna, och kapitalet, liksom vattnet, har åter funnit sin jämna yta. Det är sant att för att

återvinna denna jämvikt erfordras en kortare eller längre period, hvarunder artikeln i fråga kan säljas till konsumenten i mindre kvantiteter och till högre pris än förut. Men för detta blir konsumenten rikligen ersatt under de följande åren, under hvilka striden mellan de konkurrerande fabrikerne blir häftigare än någonsin och räcker, tills den stora lagen om att den bäst utrustade står kvar gör sig gällande. De fabriker och direktörer, som kunna åstadkomma den största fördelen, utestänga de mindre dugliga. Ett klokt förvaltadt kapital lämnar rättmätig vinst. Småningom blir kapitalet genom stegrad efterfrågan i stånd att erhålla större vinst. Detta i sin tur drager nytt kapital till fabrikerne, och vi äro åter midt inne i den gamla striden, och konsumenten skördar vinsten.

Sådan är lagen, sådan har lagen varit, och sådan lofvar lagen att bli i framtiden; ty ännu har ingen plan uppfunnits, som i längden hindrat dess verkningar. Fri konkurrens, och alla bolag eller truster, som försöka att afprässa konsumenten mer än tillbörlig förtjänst på kapital och omkostnader, uppgöra planen till sitt eget nederlag. Vi hafva många bevis på att denna stora lag icke slumrar och icke låter sig undertryckas. För någon tid sedan bildade, som jag redan omtalat, stålrälsfabrikanterna i Europa en trust och höjde priset på räls så orimligt högt, att amerikanska fabrikanter voro i stånd att för första, kanske äfven för sista gången, exportera stålräls till Kanada. Men missförstånd och oenighet, oskiljaktiga från försök till sammanslutning mellan konkurrenter, bröto snart trusten. Med stridslystna känslor lagda till den förra affärskonkurrensen förnyades kampen, och stålrälsindustrien i Europa har aldrig sedan repat sig. Det befanns att stegringen i pris hade galvaniserat till lif affärsföretag, som aldrig skulle ha drömt om att fabricera räls. Och så dog denna trust sin naturliga död.

Under det stora tryck, som flera år rådde i detta land inom stålrälsfabrikationen, höllos många orofyllda möten, på samma sätt som beskrifvits i trustens uppkomst, och det beslöts att göra ett försök att inskränka produktionen. Lyckligtvis kom snart reaktionen. Efterfrågan på räls började åter, innan planen sattes i verkställighet, minskning af produktionen försöktes aldrig, och stålrälsindustrien räddades sålunda från ett stort misstag.

Vi ha nyligen sett detta lands blyindustri förstöras och dess ägare ruinerade. För några veckor sedan voro tidningarna fulla med redogörelser för sammanslutningen mellan boskapsuppfödare i St. Louis, som beslutat att störta slakteri- och exportbolagen i Chicago och Kansas City.

Ingen affär i detta land var under flera år mindre lönande än spiktillverkningen. För att afhjälpa detta bildade icke fabrikanterna någon trust för att sälja varan, utan i stället minskade de produktionen. En viss procent af deras maskiner hölls överksam. Denna procent ökades från tid till tid och endast så mycket tillverkades, som för ett visst pris kunde tagas i marknaden. Resultatet var att det snart fanns flera maskiner i Amerika för tillverkning af spik än efterfrågan på spik behöfver på många år, och denna förening mellan spikfabrikanter gick samma väg som alla truster och lämnade affären i svårare trångmål, än den var förut.

Socketrusten har redan en anmärkningsvärd konkurrent i hälarne. Kopparrusten är i fara. Alla stå beredda att anfalla en »trust» eller »sammanslagning», om den visar sig vara värd attacken; med andra ord, om den lyckas att höja sin vinst öfver den naturliga jämna ytan i hela landet, kan den vänta konkurrens från alla håll och måste slutligen duka under. Det är onödigt att ägna mycken uppmärksamhet åt de talrika trusterna i mindre artiklar, som uppstå den ena veckan och försvinna den andra, därför att de äro underkastade den stora lagen. Tidningarna berätta att truster existera eller ha existerat i tapeter, skosnören, timmer, kol, tegel, tågverk, glas, skolböcker, försäkringar och järnvaror och tjugo andra artiklar. Men det lämpligaste epitaphium öfver dessa flyktiga varelser är:

»Här jag genast skall fly min väg, hvarför kom jag då hit, o säg?»

Vi kunna utropa med Macbeth då han såg vålnaderna af Banquos efterkommande glida förbi: Hvad, skall tåget räcka tills domsbasunen skallar? Men som det var med Banquos procession, så är det äfven med trusterna, att det är tröstande att veta, att när en kommer, försvinner en annan. De komma och gå som skuggor.

Så står det till med truster på yrkesområdet. Låt oss nu undersöka järnvägarna, hvilkas »pullor», »kombinationer» och »differenser» skrämma så många. Alla dessa skiftande former äro uttryck för kapitalets försök att skydda sig för den ekonomiska faran, som ligger i fri konkurrens. I många fall hafva järnvägsaktier blifvit »watered». Beräknad efter det insatta kapitalet har utdelningen vid järnvägsföretag varit ovanlig och mycket högre än den afkastning kapital brukar lämna på andra håll. Alla järnvägarna i Västern ha kostat litet eller intet, inkomsten af de utsläppta obligationerna har räckt till för byggandet af dem. I dag se vi ledarna af järnvägsaffärerna nödsakade att erhålla inkomst af mera kapital, än som erfordras för att fördubbla deras respektive egendomar. Deras »kombinationer» och öfverenskommelser af hvarjehanda slag, hvilka äro värdelösa efter ett par månaders högtidliga ingående, äro bevis på dessa försök. Men alldeles på samma sätt, som den ofantliga förtjänsten på fabriksartiklar förskaffade fabrikerne ökad kapital för tillverkningen, så har järnvägsaffärernas ovanliga framgång lockat nytt kapital till sitt område. NewYorkcentralbanans enorma utdelning

kulminerade i West Shorebanan. Pennsylvaniabanen, som förtjänar omkring tretton millioner årligen, har sin South Pennsylvania. En linje mellan Chicago och Milwaukee, som varit mycket inkomstbringande, framkallade lyckligtvis en parallell linje. Och deras gemensamma framgång väckte en tredje till lif. Det fanns från början en enda bana mellan dessa punkter—numera finnas sex. Och om dessa sex i morgon slogo sig samman och begärde af allmänheten en procent mer i ränta på kapitalet än den bestämda, skulle där snart vara sju, och det vore alldeles riktigt.

Detta visar ytterligare omöjligheten af att undgå den stora lagen, förutsatt att kapitalet är fritt att inlåta sig på konkurrerande banor. I Storbritannien och öfverallt i Europa har vanligen vid byggandet af järnvägar och andra kommunikationsmedel tillämpats en helt annan politik än vår »fritt-för-alla-politik». Endast tillåtelsen att få bygga en järnväg kostar i England nästan lika mycket pr mil, som våra billigaste banor i Västern kostat att bygga. Manchester, till exempel, har nyligen beslutat att anlägga en kanal, trettio mil lång, till Liverpool, och utgifterna för att erhålla parlamentets tillstånd att sätta in kapital i detta företag ha tills dato kostat nära en half million dollars. Regeringen bestämmer genom en parlamentskommitté, om den föreslagna linjen verkligen är af nöden, och för att afgöra denna fråga måste hvar och en, som på något sätt har med de i grannskapet redan befintliga kommunikationsmedlen att göra, inför kommittén uttala sin åsikt, att den föreslagna nya kanalleden är alldeles onödig; medan de som framställt förslaget få betala enorma summor för ett hundratal »sakkunniga» utlåtanden om att kanalen är nödvändig. Det afgörande, som Underhusets kommitté kan komma till, är af noll och intet värde, i jämförelse med de intresserade kapitalisternas ofelbara sakkunskap. De veta långt bättre än någon lagstiftningskommitté om arbetet i fråga kommer att löna sig, och detta är säkraste beviset på att det fyller ett känt behof. Resultatet af Amerikas politik framgår bäst af det faktum, att, trots alla försök af järnvägsföretagen att kringgå de ekonomiska lagarna, äger det amerikanska folket i alla fall de billigaste kommunikationer i världen. Järnvägspriserna för frakt i Europa ställa sig häpnadsväckande dyra mot priserna i Amerika. Fraktkostnaden på engelska järnbanor är i allmänhet dubbelt så stor som i Amerika och i många fall, som jag haft tillfälle att iakttaga, tre gånger så stor. I somliga fall ännu högre.

En vän till mig köpte en skeppslast säd i Leith, hvarför frakten från New York kostat en dollar pr ton; det kostade honom nittiosex cents pr ton att transportera den trettiofem mil inåt landet. En annan köpte sexhundra ton tackjärn vid Lake Superior, hvilket kostade i frakt till Liverpool fyra dollars pr ton; han betalade 2 dollars 87 cents pr ton åttio mil på järnväg från Liverpool till sina fabriker. För denna summa transportera våra godståg räls femhundrasextio mil, mot åttio mil i England. Om Europa ägde vår fördel af fri konkurrens inom sitt kommunikationsväsen, skulle tillgodogörandet af hennes resurser blifva öfverraskande till och med så sent som nu. Enligt min åsikt ha vi alla skäl att vara glada öfver vårt järnvägssystem. Dess nackdelar äro obetydliga och dess fördelar ofantligt öfverlägsna alla andra system i världen.

Amerikas folk kan le åt sina järnvägs magnaters och fabrikanter försök att trotsa de ekonomiska lagarna genom »truster», »kombinationer», »pools» eller »differenser» eller något liknande. Låt dem endast hålla fast vid systemet: fri konkurrens. Håll fältet öppet. Frihet för alla att sätta in pengar i järnvägar när och hvar kapital behöfs och med lika villkor för alla. Frihet för alla att inlåta sig i hvilket affärsföretag som helst under lika villkor för alla.

Någon öfverdrifven vinst af kapital eller monopol kan icke vara permanent hvarken inom kommunikations- eller fabriksvärlden. Hvarje försök att uppehålla den slutar med nederlag, och detta nederlag står alltid i proportion till det dåraktiga försökets tillfälliga framgång. Det är helt enkelt löjligt att några män samlas i ett rum och försöka att genom fattandet af beslut förändra de stora lagar, som härska inom affärsvärlden och som alla äro underkastade, både järnvägs presidenter, bankirer och fabrikanter.

Antagligen har trusten snart spelat ut sin roll som högsta mod inom affärslifvet, och ett annat lika flyktigt påhitt visar sig, när nästa period af prisfall inträffar; men det finnes icke den ringaste fara för att sunda affärsprinciper kunna taga allvarsam skada af någon af dessa rörelser. De enda personer, som hafva något att frukta af trusterna, äro de, som äro nog oförståndiga att gifva sig in i dem. Konsumenten och transportören, icke fabrikanten och järnvägsägaren, äro de, som hösta in skörden.

Sedan det föregående skrefs, har en ny sort uppträdt på skådebanan i skepnaden af »Presidenternas öfverenskommelse—en öfverenskommelse mellan gentlemän», hvari medlemmarna förbinda sig att kontrollera, undertrycka och inskränka utvecklingen af vårt präktiga järnvägssystem, under en tid då landet lika väl som någonsin förr behöfver denna utveckling. Dessa gentlemän ämna icke bygga järnbanor, som skola gifva allmänheten förmånen af sund täflan, eller tillåta att sådana byggas hädanefter. Man kan med säkerhet förutsäga att denna leksak skall, liksom sina föregångare, bli förkastad för en annan och att samma personer, som nu äro mest förtjusta öfver den nya skallran, då skola betrakta den med djupaste förakt och gå framåt i den rätta riktningen som hittills och utveckla järnvägssystemet, närhelst och hvarhelst de se ett gynnsamt tillfälle. Närhelst redan existerande

järnvägar kräfvä af publiken mer än skälig inkomst af insatt kapital eller af kapital, som skulle behövas för att fördubbla existerande linjer, skola konkurrerande linjer byggas—till lycka för landets intressen—som ha större fördel af billiga transportkostnader än att tillförsäkra utdelning åt kapitalister. Och närhelst en tantième kan erhållas genom järnvägsobligationer, skola bankirer—äfvén till lycka för landet—med glädje skaffa dem afsättning, utan att spörja om några monopol skola kullkastas af de nya linjerna.

Det står icke i mänsklig makt att för mera än en kort tid, en mycket kort tid, erhålla ovanlig profit på kapital, antingen det står i kommunikations- eller fabriksaffär, så länge som alla ha rätt att täfla. Och denna frihet, kan man med säkerhet antaga, att amerikanska folket icke ämnar låta inskränkas.

ENGELSK-AMERIKANSKA HANDELSFÖRHÅLLANDEN

(Ur ett tal i »The Chamber of Commerce», Halifax, Sept. 1900)

Kontrasten mellan de två ländernas kommersiella metoder. Den roll tariffen spelar i handeln. Tulltariff i Förenta staterna— frihandel i Storbritannien, en jämförelse mellan resultaten.

På tröskeln till denna stora fråga möta vi det alltid lika nya diskussionsämnet: frihandel versus protektionism. Det finns endast ett slags frihandel, men det finns två slags protektionism. Först: det britiska slaget, och så det amerikanska, mycket olika, i sanning, såväl i teori som praktik. Protektionism i Britannien betyder helt enkelt, att folkets föda skall beständigt fördyras för konsumenten och följaktligen jordens värde beständigt och artificiellt höjas. Den amerikanska uppfattningen af protektionism är den, som föresväfvade Mill. Den ansluter sig till Adam Smiths lära, att målet, som bör eftersträfvä, är riklig tillgång på en artikel till billigaste pris under fritt varuutbyte. Han förlorar aldrig konsumenten ur sikte. Om vi ha skäl att tro, att ett lands resurser endast behöfvä utvecklas för att åstadkomma bättre och billigare tillgång på en artikel, än något annat land vore i stånd till, så tro vi med Adam Smith, att det kan ibland vara klokt att betala denna artikel dyrare för en tid, om slutet blir en större marknad. Adam Smith var ingen vild dogmatiker i frihandelsfrågan; han har tvärtom uttalat som sin mening, att han lika väl kunde vänta ett Utopien på jorden som en genomförd frihandel, t. o. m. i Britannien. Och när det gällde ändringar i lagliga bestämmelser, hade han alltid en punkt klar: att de måste ske varsamt och utan allvarlig skada för handeln, sådan den är. Här äro två exempel, som belysa skillnaden mellan protektionism i England och Amerika. Under unionskriget sårades och retades amerikanska folket af den fientlighet, som visades, icke af britiska folket, utan af britiska regeringen. Amerikanerna beslöto att inskränka bruket af engelska produkter så mycket som möjligt och i synnerhet att göra sig oberoende af deras järn- och ståltillförsel, krigets senor, synnerligast som de af Englands fientliga hållning och byggandet af Alabama icke voro lika säkra som—tack vare försynen!—de nu äro, att krig mellan de två länderna icke kan uppstå. Orätt, tillfogad nationer eller folk, medför alltid vedergällning, och hvarje framkallad fiende är en fara, som när som helst kan explodera. Alabama gaf oss trettio års oafbruten protektionism och sätter oss i stånd att öfversvämina England med vårt stål. Regeringen frågade fabrikanterna huru stor tull, som fordrades för att förmå dem att börja det nya företaget att tillverka stål. Dittills hade vi icke drifvit denna rörelse med vidare framgång. Trettio procent begärdes och erhöles. Alla känna till resultatet. Amerikanska nationen har billigare stål än någon annan, icke ens den britiska undantagen, och förser en stor del af världen med denna vara. Amerika är utan all motsägelse det land, som nu står främst i fråga om ståltillverkning. Nu tro vi att tillfälligt tullskydd, sedermera reduceradt till en fjärdedel af dess första utsträckning, är till fullt försvaradt. Tag det andra fallet: de bästa männen inom hvarje nation måste alltid sträfva efter att befordra nationens materiella framsteg genom att införa nya arbetsområden, och det ansågs, att genom lämpligt tullskydd under någon tid skulle Unionen kunna fylla landets behof af socker billigare än att taga det från utlandet. Men detta experiment misslyckades fullständigt. Vi hade begått ett misstag, tullen afskaffades, och socker blef åter fritt. I det ena fallet var tullskydd fördelaktigt, i det andra icke. Jag tror att, som det gått i Förenta staterna, kan det också komma att gå i andra länder. Hvarje nation vill försöka att inom egna gränser tillverka en artikel, som lofvar bli billigare och bättre, än när den tages utifrån, och vi måste tåligt afvakta resultatet af dessa försök. Alldeles som Förenta staterna afskaffade sockertullen, så tror jag att andra nationer skola ansluta sig till den amerikanska uppfattningen i tullfrågan, att det är oklokt med permanent tullskydd och att en nation, som försöker vinna fördel genom ständig beskattning af en artikel, är lik en man, som försöker lyfta sig genom att dra sig i håret. Ehuru jag är teoretiskt öfvertygad om att det ibland kan vara klokt af en ung nation att insätta kapital och intelligens på experiment i nya förvärfsgrenar, hvilket alltid är förenadt med särskild risk, så är jag icke desto mindre en anhängare af Adam Smiths lära, att önskemålet måste vara fritt varuutbyte mellan alla världens nationer, endast underkastade behofvet af inkomst; men denna inkomstfråga är af vikt.

Ni kommer ihåg att Mr. Chamberlain en gång svärmade för en »Zollverein» i hela britiska riket; ni skulle ha frihandel inom dess gränser, liksom vi ha inom Unionens fyrtiofem stater, hvilket vid första

påseende förefaller att vara en lysande idé. Men efter öfverläggning med kolonisterna vid jubileet tillkännagaf Mr. Chamberlain, att han icke kunde förmås att vidröra ämnet med tång. Det är godt när en statsman ändrar mening, då han finner den oriktig. Britiska kolonierna inse att de måste taga största delen af sin inkomst af tull på importerade varor, och därför tycktes en »Zollverein» vara olämplig. Äfven andra hinder föreligga. Förenta staterna ökar till exempel tullen på fint raffineradt socker med en summa motsvarande den hvarmed hvilken som helst annan nation söker uppmuntra produktionen—detta anses icke vara mera än rättvist mot våra egna sockerfabrikanter.

Därför är det för närvarande troligt, att nödvändigheten af inkomster och olämpligheten af att anskaffa dem genom inhemsk tull tvingar britiska kolonierna att fortsätta med hög tull på importartiklar, synnerligast sådana, som kunna rubriceras som lyx—det vill säga, sådana saker, som icke användas af de många fattiga, utan af de rika. Detta är en folklig politik, och det är väl känt hvilken stor makt »röster» äga för politikern. Samma inflytanden tror jag skola göra sig gällande i Förenta staterna. Jag känner icke till något mera inkomstbringande sätt eller något så tillfredsställande för de röstande. Det öfverraskar er kanske, men jag tror det är sant, att under vår nuvarande tariffpolitik undslipper massan af amerikanska folket faktiskt tullafgiften. De använda nästan endast—jag tror jag kan utelämna »nästan»—hemmagjorda saker: hemmagjord tobak, vin, spritdrycker och öl, hemväfda bomulls- och ylleyger, till och med siden, användbart, ehuru icke så fint som det utländska, och alla dessa artiklar äro för närvarande förvånande billiga. Jag hade nyligen ett bevis därpå. En familj i burgna omständigheter, men icke rik, reste hvarje år till England med sina fem barn för att besöka släktingar. Förut hade de sparat in resan genom att köpa kläder och andra artiklar. Frun sade, att numera köper hon ingenting i England, därför att kläder ställa sig billigare i New York. Det finns många andra bevis härpå. Vi finna att våra tjänare, som åtfölja oss på våra resor, köpa en hel del saker i New York; men var goda och kom ihåg, icke lyxartiklar afsedda för rikt folk. På dessa, hvilka vi kunna vara öfvertygade om att vår rika klass aldrig afstår ifrån, kunna vi genom höga tullar erhålla all den inkomst, som behöfs, utan att efterfrågan blir mycket minskad. Republikens förmögna klasser dra sig icke för utgifter i fråga om lyx; och fint siden, fint linne, fina spetsar, finaste ylleveror, fina viner och skotsk whisky och engelskt öl räknas till våra lyxartiklar.

Lägg märke till att denna politik skall icke längre först och främst fullföljas för tullskydd, utan endast för inkomst. Äfven om protektionism som en politisk åtgärd afskaffades, är det troligt att sådana artiklar skulle bli beskattade—massorna skulle fordra det. Det är ett stort misstag att tro, att det är de få och icke de många, som yrka på tull på importerade lyxartiklar. Min åsikt är att sådana tullar icke bli afskaffade i vår tid. Det är det mest populära sättet att skaffa landet inkomster.

Det är en ny företeelse inom handeln mellan nationerna, hvilken icke bör förbigås. Det kan tagas för afgjort att råmateriel i lyckligt lottade delar af världen nu hafva uppnått förmågan att draga till sig kapital och skicklighet, så att de som regel kunna bearbetas på platsen. De olika folkslagen utveckla öfverraskande duglighet. Indiens fattiga män och kvinnor, Mexikos peoner och Amerikas negrer ägna sig med framgång åt fabriksverksamhet. Likaså kineser och japaner. Britannien och Förenta staterna förse dem med hufvudmän för de olika företagen, och för skötandet af de automatiska maskinerna fordras ingen utpräglad skicklighet hos arbetaren. Vi kunna vänta stora förändringar af denna omständighet. Det tillkommer Britannien, länge den förnämsta och en gång enda fabriksidkande nationen af betydelse, och äfven Förenta staterna att på alla områden söka nå det högsta inom industrien. Förändringar, som närma sig revolution, kunna uppstå af denna orsak. Sir Thomas Sutherland talade nyligen till sina bolagsmän om antagligheten af att beställa ångskepp i fjärran östern. Men jag tror ändå att han först försöker att få dem i Britannien eller Amerika—det är långt att ropa ända till fjärran östern.

Fastän det ser ut som om nationerna mer och mer söka att själfva fylla sina förnämsta behof, så tror jag dock, att ökningen af befolkning och rikedom, som skapar nya behof och utvidgar området för de redan befintliga, icke endast håller varuutbytet mellan nationerna kvar på dess nuvarande ståndpunkt, utan äfven ökar det i viss mån. Hur obetydlig är icke handeln på utlandet, äfven i bästa fall, mot den inhemska! Oaktadt Förenta staterna förra året (1899) exporterade fabriksvaror för åttio millioner pund (400,000,000 dollars) var det icke fullt futtiga fem procent af totalpriset på dess fabriksstillverkning, öfver 1,800 millioner. Man behöfver icke frukta, att världens behof skola minskas—Britanniens enda omsorg är att bli det land, som bäst kan fylla dem.

Så stå för närvarande de engelsk-amerikanska handelsförhållandena. I dessa tider af sekterism och partisplittring synes det vara af ytterlig vikt, att en sammanslutning af intelligenta män i hvarje centrum,—där hvarken rang, rikedom, parti eller trosbekännelse kunna utgöra hinder för medlemskap—uteslutande arbetade för sitt lands fred och välfärd, med utsträckt blick äfven till alla länders alla folk, ett broderskap, som ser det egna bästa i det gemensamma bästa. Dessa män dela icke den vanliga politikerns trånga uppfattning, som i kriget mot andra land ser en fördel för sitt eget och, fruktar jag, ser ännu klarare sin egen popularitet. För handelsnationer, sådana som Storbritannien och vår unga republik—hvilken nu börjar dela världshandeln med moderlandet—finnes ingen grad af framgång i

någon del af världen, hvori de icke äga andel. Hela världen står i skuld till de nationer, som i större mån fylla deras behof. Därför är Britanniens och Amerikas största intresse: fred. Därför är det också en klok politik att uppehålla fred, ett allvarligt politiskt missgrepp att rubba den, enär vi icke kunna förstöra en annan nations välfärd utan att skada vår egen. En skenbart tillfällig vinst af andras ofärd är verkligen förlust till sist. Detta är kanske att se allt för långt in i framtiden, men steg, som leda dit, böra tagas redan i våra dagar. Första steget ligger i att lämna föreställningen, att handeln följer flaggan; verkliga förhållandet är att handeln följer, dit spåret till den bästa fördelen leder. Handeln respekterar inga flaggor; det lojala Kanada köper sina »Union Jacks» i New York. Kanadas handel på republiken är tre gånger så stor som på England och större än med alla andra nationer tillsammans. Förgäfves söker någon nation politiskt eller nominellt herravälde på främmande område med afsikt att vinna fortfarande affärsförmåner under frihandel och lika lagar för alla. Den försäkras om och fasthåller endast den marknad den kan bäst fylla. Att offra millioner i penningar och tusentals människolif för att erhålla politiskt öfvervälde i ett nytt landområde kan ibland vara nödvändigt i politiskt syfte, men aldrig i handelsintressen. Vi skola ha kommit ett steg framåt, när det öppet förkunnas att politisk eröfring icke är nödvändig för att eröfra ett nytt landområdes handel. Denna sanning behöfver Amerika lära sig på nytt, då hon försöker att få politisk makt öfver Filippinerna. De britiska och amerikanska intressena äro skyddade, när samma lagar gälla för alla nationer. Båda ländernas intressen rörande utländsk handel ha blifvit desamma och borde leda till samma politik: Öppen dörr och Fred—tillåtelse för alla nationer, alla folk att följa egna utvecklingslagar i fullkomlig frihet. Vi ha nyligen haft många bevis på sanningen af det gamla påståendet, att »blod är tjockare än vatten», betydligt mycket tjockare, som jag tror, mellan medlemmarna af vår egen ras. I den nu framträdande dragningen till hvarandra mellan alla engelsktalande—och allt hvad detta innebär—se vi gryningen till en ny känsla—raspatriotism; en känsla af stolthet och hängifvenhet, som den ena halfvan af rasen ger åt »Union Jack» och den andra å »Stars and Stripes»—den andra af de två flaggor, som gemensamt svaja öfver alla engelsktalande, ty intet samfund, hvori vårt tungomål talas, existerar utan att lyda under en af dessa symboler. Silfverkanten på de mörka krigsmoln, hvilka tyvärr nu sväfva öfver de båda grenarna af rasen, är att krigets utgång skall ännu fastare sammanbinda de båda nationerna. Vi kunna säkert, jag tror fullkomligt säkert, antaga att mellan de två nationerna, hvilka äro ett folk, ingen skiljaktig mening någonsin kan uppstå, som icke kan afgöras i vänskap, eller att någon regering i någotdera landet skulle vara nog stark eller illasinnad att motsätta sig folkens önskan, att deras tvistigheter icke må afgöras med svärdets bittra skiljedom. Den dagen är förbi, då engelsktalande män skola uppmanas att döda hvarandra på slagfältet. Solen kommer aldrig mer att lysa öfver ett sådant skådespel. Vi ha hunnit förbi detta stadium och vändt om bladen för alltid i denna fasaväckande historia.

Hur skall framtiden gestalta sig under inflytandet af denna nya makt —raspatriotismen, som nu dagas för oss? Vår egen ras isynnerhet har anlag för den sjukdom, som kallas laudhunger. Storbritanniens röda flagga förkunnar sitt öfvervälde öfverallt i världen. Vi ha utsträckt vårt område tre tusen mil från Atlantens stränder till Stilla hafvets, från S:t Lawrence till Mexikogolfen och, ändå icke nöjda, fruktar jag, att vi följa Englands farliga exempel och annektera utländskt område. Sanningen är att vi alltför troget följt Skriftens ord, som säger oss, att de saktmodiga skola besitta jorden; och hvilket, enligt vår humorist, Mark Twain, förklarade alltsammans—vår ras är så saktmodig. I alla händelser synas vi ha skyndat oss upptäcka, att det sanna och enda säkra beviset på jordens rätta besittningstagare var— att de talade engelska.

Denna utvidgningsepok måste snart gå öfver. Det är utvecklingens lag, att hvarje land skall, om det kan, styra sig själf. Så gör Kanada; Australien håller på att förvärfva sig själfständighet, och båda ha sina egna tulltariffer till och med mot Englands produkter. Sydamerikas sjutton republiker, som nyligen lydt under Spanien, äro alla oberoende under egen styrelse. Det är endast under utvecklingsperioder som aflägsna makter kunna styra och behärska ett folk, men under denna tidpunkt kunna regeringens åtgärder vara af så välsignelsebringande art, att äfven sedan det nya samhället själf öfvertagit ledningen af sina angelägenheter, blir bandet mellan moder och barn icke endast oslitet, utan starkare än någonsin förut. Kanada och Australien lämna starka bevis härpå. Genom den visa, välvilliga, fredliga och tillmötesgående politik, som följts, har inom riket skapats en raspatriotism, som hvilar på moralisk styrka, den mäktigaste af alla, som hvilar icke på lag, utan på kärlek. Britanniens framgång i sin kolonialpolitik är en af de största triumfer en nation någonsin vunnit, kanske den allra största. Endast fredliga och icke krigiska medel kunde ha åstadkommit denna seger, långt mera ärofull än en eröfring genom våldsmakt och långt varaktigare, hvilket framtiden kommer att visa.

Storbritanniens flagga svajar öfver Kanada och Australien. Genom folkets önskan äro de en del af det fast förenade hela, och nu är frågan om denna rassammanslutning skall stanna inom britiska riket eller slutligen utvecklas till ett förbundsrad för hela rasen, ledande de internationella angelägenheterna, innefattande världsfreden och låtande hvarje särskildt land sköta sig själf under egen regering, antingen det önskar en krönt eller okrönt republik. Jag beskylles för att en gång, och det var icke så långesedan, ha spått, att vår engelsktalande ras skulle en dag åter vara förenad. Här är ett lämpligt fält för vår Handelskammare att odla, ty det ligger i riktningen: frid på jorden och människorna en god

vilja. För det närvarande kunna de åtminstone bruka sitt inflytande för att stärka det vänliga förhållandet och närmandet mellan de två grenarna. Jag har glömt att nämna ett af de bästa, kanske det allra bästa, resultatet af vår tillfälliga tullpolitik. Det har tillfört oss många britiska yrkesidkare för att uppsätta industriella företag och sålunda utveckla våra tillgångar—Clark och Coats från Paisley, Dolan från Yorkshire, Sanderson från Sheffield och sist, men ingalunda minst, en stor skatt från Halifax. Hvem kunde begära att vi skulle öfvergifva vår tanke på protektionism, om vi lyckades fånga sådana som Firth. Vi utlämna dem icke mot en konungs lösen; vi behöfva så många vi kunna få af Halifaxkvaliteten. Närhelst våra tariffer passa, må alla taga en grundlig hämd, komma hit öfver och glädja sig åt frihandeln i Unionens fyrtiofem nationer. Republiken uppmanar dem att komma, alla som en. Den har högsta tull på importerade ädelstenar och dyrbarheter, men dessa ovärderliga skatter gå tullfria.

Det är icke endast för sin industriella skicklighet de skulle bli värderade, utan som länkar, hvilka binda samman det gamla och det nya landet, modern och barnet. Några af firmans yngre medlemmar bli bofasta ibland oss, deras barn gifta sig med amerikanare, eller, om de besöka det gamla hemmet, ingå de förbindelser där, och den riktige engelsk-amerikanen är resultatet. Denne visar sig kanske vara den nye mannen, hvilken äger båda rasernas förtjänster och styrka och ingenderas fel och svaghet och som i alla händelser, det kunna vi vara förvissade om, skall vara den främste lärjungen i raspatriotism och arbeta för att det gemensamma medborgarskapets dag skall uppgå inom vår ras vidtfamnande gränser.

"BUSINESS"

(Ur ett föredrag vid Cornell University, 11 Jan. 1896)

»Business» är ett omfattande ord och är i sin ursprungliga betydelse uttrycket för hela skalan af människors sträfvanden. Samma egenskaper, såsom skötsamhet, energi, koncentrerung och intelligens, vinna framgång i alla grenar af »business», från medicin till manufakturvaror.

»Business» är ett omfattande ord och är i sin ursprungliga betydelse uttrycket för hela skalan af människors sträfvanden. Prästens »business» är att predika, läkarens att bota sjuka, skaldens att skriva vers, universitetsprofessorns att undervisa och de studerandes »business» är, skulle man kunna tro, af den ofantliga uppmärksamhet som ägnas däråt, att spela fotboll. Jag ämnar icke tala om »business» i denna vidsträckta betydelse, utan företrädesvis följa definitionen i »Century Dictionary»:

»Merkantila och yrkesmässiga företag af hvarjehanda slag; sysselsättning, som fordrar kunskap i bokföring och finansiella metoder; bedrivande af handel samt penningtransaktioner af alla slag».

Belysningen, som följer, är betecknande och definierar klart denna uppfattning af »business». Den lyder på detta sätt:

»Det förekommer sällan, att personer med böjelse för studier förvärfva något anseende för kunskap i business».

Men vi måste gå ännu ett steg längre för att mera tydligt förklara hvad »business» är, så som jag ser saken. Är en aflönad järnvägsresident eller bankdirektör eller en aflönad tjänsteman af hvad slag som helst en »businessman»? Strängt taget, icke. För att en person skall vara i »business» måste han vara åtminstone delägare i det företag han leder och ägnar sitt intresse åt samt för sina inkomster vara hufvudsakligen beroende af företagets framgång och icke bara af sin aflöning. Denna synpunkt utesluter hela den aflönade klassen. Inga af dessa äro nu »businessmen», men många af dem hafva varit det och varit det med framgång. Den, som är en verklig affärsman, kastar sig i och slungas omkring på affärslifvets vågor, utan lifräddningsboj i skepnad af aflöning—han riskerar allt.

VAL AF LEFNADSBANA

Förmögenhet kan icke erhållas genom aflöning, hur hög denna än är, och affärsmannen sträfvat efter förmögenhet. Om han är klok, så lägger han alla sina ägg i en och samma korg och tar sedan väl vara på denna korg. Gör han affärer i kaffe, så ägnar han sin uppmärksamhet åt kaffe; gör han affärer i socker, så ägnar han sig åt socker och låter kaffet vara—han blandar inte ihop dem, utom när han dricker sin kopp kaffe med socker i. Om han gräfver kol och säljer dem, så ägnar han sin uppmärksamhet åt »svarta diamanter»; om han äger och säljer skepp, så ägnar han sig åt skeppsfart, och han upphör att försäkra sina egna skepp, så snart som han har kapital att undvara och kan tåla förlusten af ett utan risk af ruin; om han tillverkar stål, så håller han fast vid stål och håller sig på långt afstånd från koppar; om han bearbetar järnmalm, så håller han fast därvid och bryr sig icke om annat slags grufdrift, allraminst silfver och guld. Detta är därför, att en man kan grundligt sköta endast en affär, och endast en duglig man kan göra det. Jag har ännu aldrig träffat på en människa, som fullt förstod två olika slags »business»; ni kan lika lätt träffa på någon, som tänker på två språk samtidigt.

Underafdelning och specialitet är dagens lösen.

HVARJE MAN I SITT YRKE ELLER SIN SPECIALITET

Jag har framför mig många representanter för alla slags studerande. Om jag kunde se in i edra hjärtan, så skulle jag finna många skiftande former af ärelystnad; de flesta sökande utmärkelse i något af de lärda yrkena. Några vilja bli jurister, andra präster, läkare, arkitekter, elektrici, ingenjörer, lärare, och hvar och en ställer upp för sig ett mönster, ett hedradt namn, som intagit första platsen i något af dessa yrken. De blifvande juristerna framför mig skulle vilja täfla med forntidens Marshall och Story eller nutidens Carter och Choate; prästen ville vara en Brooks eller en Van Dyke; läkaren en Janeway eller en Garmany; redaktören ville vara en Dana; arkitekten en Richardson, och när han nått sin ärelystnads mål, så skulle han vara nöjd. Åtminstone tror han det nu. Med dessa klasser har jag egentligen icke något som helst att göra i dag, därför att alla dessa äro yrkesentusiaster. Men när hufvudegenskaperna för att lyckas i de lärda yrkena äro de samma, som betinga framgång inom affärslifvet, kan mycket af hvad jag har att säga tillämpas på er alla.

Ibland er finnas sådana, som skulle vilja segla på det ovissa haf, som kallas »business», och arbeta för att förtjäna pengar, stor förmögenhet och till slut bli millionärer. Men jag är öfvertygad om att, om också detta är främst i edra tankar, så är det icke allt ni sträfvar efter på affärsbanan; ni känner att där gifvas tillfällen att visa duglighet, företagsamhet, energi, omdöme och alla de bästa dragen hos människonaturen, samt äfven att affärsmän mycket gagna det samhälle, de lefva i.

Jag vill försöka att sprida litet ljus öfver vägen till framgång, att peka på klipporna och skären i det förrädiska hafvet och ge några vinkar om sättet att styra ert skepp eller ro ert nötskal och om det hastiga eller det långsamma årtaget vinner i längden.

STARTEN I LIFVET

Låt oss då börja med början. Är någon af de blifvande affärsmännen här framför mig, då han för sig utmålar framtiden, nöjd med att se sig hela sitt lif arbetande för en bestämd aflöning? Icke en enda, det är jag säker på. Här har ni skiljegränsen mellan affär och icke-affär; den ene är husbonde och beror af förtjänsten, den andre tjänare och beror af sin lön. Naturligtvis får ni alla börja som aflönade tjänare, men alla få icke sluta där.

Ni har litet svårt för att komma i gång, mycket svårt i allmänhet, men här gör sig undantagsstudenten gällande. För honom finns ingen svårighet; han har vunnit sina lärares uppmärksamhet, och de känna en mängd affärsmän. Han har fått premium, han är den förste i klassen, han har visat ovanlig förmåga, grundad på karaktärsdrag, som komma att göra sig gällande i täflingen. Han har bevisat sig äga aktning för sig själf, har oförvitliga vanor, godt förstånd, ordningssinne, outtröttlig flit, och hans lediga tid användes till sökande efter kunskap, hvori han finner sin högsta glädje.

Ännu en viktig sak: hans finanser äro alltid i godt skick, han lefver strängt på sina inkomster och sist, men icke minst, han har visat, att han finner glädje i sitt arbete. Dessutom har han vanligen en kraftig garanti för framtida flit och gagnande ärelystnad—han är icke belastad med rikedom. Det är nödvändigt, att han själf banar sig väg i lifvet. Han är icke millionär, han bara ämnar bli det. Han har ingen rik far eller—det som är ännu farligare—en rik mor, som kan och vill understödja honom i lättja, i fall han skulle misslyckas; han har ingen lifräddningsboj, han måste simma eller gå till botten. Innan denne unge man lämnar universitetet, är han en bemärkt man. Mer än en bred väg står honom öppen. Dörren öppnas, innan han behöfver knocka, han väntas af den insiktsfulle arbetsgifvaren. Icke hans professors skrifna betyg—ty betyg måste vanligen läsas och läsas mellan raderna—utan ett ord eller två sagda till affärsmannen, som alltid är på utkik efter unga undantagsstuderande, har tillförsäkrat den unge mannen allt hvad en ung man behöfver—en början. Det oskattbaraste förvärf, som en arbetsgifvare kan vinna åt sin affär är undantagsynglingen—ingen affärsuppgörelse är så gifvande som denna.

Det är naturligtvis oändligt mycket svårare för genomsnittsstuderanden; han behöfver vanligen söka efter sysselsättning, men slutligen finner äfven han en början.

UTVÄGAR TILL FRAMGÅNG

Det är undantagsstudentens bana, som belyser vägen till framgång. Vi behöfva icke alls bekymra oss om honom, han är »all right». Han har blifvit kastad i sjön, men han behöfver ingen lifboj, han behöfver icke klemas med, han kan simma; han är icke född för att bli dränkt, och ni ser hur han år efter år trotsigt möter vågorna, tills han är i spetsen för ett stort »business». Hans början var naturligtvis icke i spetsen, utan vid foten—lyckligtvis; därför har hans framåtskridande alltid skett uppåt. Om han börjat

uppifrån, skulle han icke haft tillfälle att sträfva högre. Det betyder icke mycket hur han börjar, ty han äger egenskaper inom sig, hvilka med säkerhet skola åstadkomma ett visst resultat, hvart han än kommit. Han fortfar på en mycket liten lön, utträttar småsysslor, mycket obetydligare än han vet sig kunna utföra, men han utför dem med yttersta noggrannhet.

Men så en vacker dag inträffar något, som ådrager honom hans närmaste förmans uppmärksamhet. Han har något att invända mot ett förslag och tror att det kan förbättras, eller han erbjuder sig att biträda i en annan afdelning än sin egen; eller han stannar en dag senare än vanligt vid sitt arbete eller kommer tidigare en morgon, därför att det var något, som skulle göras nästa morgon, och hvilket han för säkerhets skull ville sätta sig in i i god tid. Hans principal har kanske äfven varit litet orolig öfver samma sak och kommit tidigt till platsen. Han träffar på den unge mannen, som visar att han icke endast utför sitt aflönta arbete, utan äfven tänker på affärens framgång. Det kan också hända, att principalen en dag föreslår en viss åtgärd rörande en af kundernas konto; det åligger kanske den unge mannen att sköta denna gren af bokföringen—en mycket viktig gren. Principalen önskar stoppa denna kredit, hvilket måhända skulle vara till olägenhet för kunden. Den unge mannen känner kunden, har ibland besökt honom i affärer, burit upp penningar—eller försökt att göra det—och invänder blygsamt, att denne är en präktig karl, som måste vinna framgång, som sköter sin affär redbart och klokt och endast behöfver tillfälligt öfverseende för att kunna reda sig förträffligt.

Principalen har förtroende till den unge mannens omdöme och duglighet, tycker kanske att det är litet djärft af en kontorist att framställa något sådant, men säger till honom: »Sköt om den här saken, men passa på att vi icke förlora något. Vi vilja naturligtvis icke skada våra kunder, utan om vi kunna hjälpa mannen utan för stor risk, så göra vi det gärna». Den unge mannen tar saken om hand, och följdén visar, att han hade alldeles rätt; kunden blir en af firmans allra bästa kunder, en som icke utan stor svårighet kunde lockas öfver till en annan.

Eller kanske att den vakne unge mannen har gifvit akt på fabriken försäkringspoliser och deras förfallodag; han ser att denna blifvit försummad—att några af försäkringarna äro förfallna. Det angår icke honom, han har icke betaldt för att sköta om firmans försäkringar; i en mening—den inskränkta meningen—åligger denna syssla en annan man, men han vågar påpeka omständigheten och föreslår, att premierna skola erläggas. Men—lägg nu märke till fördelen af allmän läsning och bildning!—denne unge man har läst tidningar och tidskrifter och lärt känna flere »affärsknep», som ibland bedragit försäkringstagaren på hans försäkring, och i samband därmed har han studerat nya och billiga försäkringsmetoder. Han föreslår, att den eller den polisen öfverflyttas till ett annat, solidare och äldre bolag. Ni ser, mina herrar, att vår tids affärsman måste läsa, ja studera och gå till roten af en hel mängd saker, så att han kan undgå de falluckor, som på alla sidor omgifva en affär. Den arbetsgifvaren, som icke insåg hvad en sådan ung man, ehuru i en kontorists anspråkslösa ställning, duger till, är icke värd att arbeta hos.

ANDRA STEGET UPPÅT

Antag att den unge mannen är elektriker eller ingenjör och kommer från Sibley, som är ett bra ställe att komma från. I det stora fabriksföretag, som är nog lyckligt att ha försäkrat sig om hans duglighet, har han kanske en mycket anspråkslös befattning; men han upptäcker att ett par ångpannor icke äro riktigt säkra, att maskinerna eller motorerna äro byggda på falska mekaniska principer och förbruka en mängd bränsle, och att användningen af maskinerna är förenad med risk. Han ser, att entreprenören fuskat med grunden under den; eller han kommer oförmodadt in i fabriken en natt för att se, om allt står bra till, och upptäcker att mannen, som har vakten, icke är att lita på och att en olycka lätt kunnat ske. Han känner det vara sin plikt att ingripa och rädda fabriken från undergång. Han gör upp en ritning öfver maskineriet och lägger fram den för sina principaler med förslag att afhjälpa bristerna, enligt de nyaste vetenskapliga principerna, som han lärt sig i Sibley. Arbetsgifvaren är naturligtvis icke hågad för utgifter och är förargad öfver att hans maskineri icke är sådant det skulle vara. Men äfven om hans vrede tar sig utlopp, låter han, när stormen väl är öfver, den unge mannen förklara hvad ett par tusen dollars nu kunde rädda, och resultatet är, att Sibleypojken får tillsägelse att sköta om saken och laga att allt blir ordentligt gjordt.

Denne unge mans lycka är så godt som redan gjord. Äfven om han ville, skulle han icke kunna dölja sitt ljus under skäppan, hvilket den blifvande affärsmannen just icke är vidare benägen att göra—han är bara och uteslutande »business». Han lider icke af tillgjordhet eller falsk blygsamhet. Han förstår sitt »business», och han är fullt medveten och stolt öfver den omständigheten att han förstår det—det är en af de många fördelar Sibley gifvit honom—och han är besluten, att hans principal icke skulle, åtminstone i denna sak, veta mindre än han. Ni får aldrig uraktlåta att upplysa er arbetsgifvare. Man kan icke hålla en sådan ung man som denne tillbaka; och låt mig tala om för er, att ingen arbetsgifvare vill hålla honom tillbaka. Det finns ännu en person, som är lika glad öfver att upptäcka den unge mannen, som den unge mannen är öfver att upptäcka sig själf, och denna är hans arbetsgifvare. Han är värd en million, hvarken mer eller mindre, men det vore naturligtvis icke till hans nytta att få den,

medan han ännu är så ung.

Han har nu tagit två steg uppåt. Först, han har fått en god början och, för det andra, han har visat sin principal, att han är mer än vanligt duglig. »Han har kommit», som fransmännen säga, och han har kommit för att stanna. Hans fot är på stegen och det beror på honom själf, hur högt han klättrar. Han är en af de mycket få, som kommit öfver tröskeln till hela affären.

Men det är mycket som återstår att göra. Denne unge man har nit och duglighet, och han har visat att han har den oundgängliga egenskapen —omdöme. Och han har visat ännu en oundgänglig egenskap —att hela hans intresse är i affären. Han visar ifrån sig de lockande frestelserna, som omgifva unga män, och koncentrerar sin uppmärksamhet, sin tid och sina krafter på uppfyllandet af sin plikt mot sin arbetsgifvare. Alla andra studier, sysselsättningar och alla nöjen undanträngas af »business», som härskar oinskränkt. Hans aflöning stiger, naturligtvis. Om han händelsevis råkat få anställning hos en arbetsgifvare, som icke förstår att uppskatta hans förtjänster så finns det andra arbetsgifvare, som funnit, att här är den sällsynta företeelsen—undantagsynglingen—i deras konkurrents tjänst, och det är mycket antagligt att vår unge hjälte kommer att byta om principal. Det händer icke ofta, men ibland tvingas en ung man att göra det. Som regel är arbetsgifvaren endast alltför tacksam, att en sådan ung man kommit till honom, och han är angelägen att få behålla honom. Men förtroende är något, som behöfver lång tid att gro, och det är en lång väg från högt aflönadt biträde till jämnlighet som delägare.

DEN AFGÖRANDE FRÅGAN

Låt oss följa honom litet längre. Den unge mannens arbete i firmans tjänst har en dag framkallat nödvändigheten för honom att göra ett besök hos arbetsgifvaren i hans hem. Sådana tillfällen yppa sig allt oftare, den unge mannen blir känd och värderad i familjen; till slut spørjer principalen sig själf, om han icke någon dag kunde taga honom till kompanjon, och då kommer frågornas fråga: »Är han redbar och duglig?»—Låt mig dröja här ett ögonblick. Mina herrar, detta är den afgörande frågan, hvalfvets slutsten, ty ingen duglighet, hur stor den än må vara, är värd något utan redbarhet. När Burns skildrade Skotlands genius i »Visionen», kommo dessa egendomliga ord honom i sinnet:

»Hennes öga, äfven då det ut i tomma rymden såg, lyste klart af tro och heder».

Intet fördöljande, ingen beräkning, ingen spekulation på att vinna en oförtjänt förmån, aldrig en handling, hvars upptäckt skulle bringa er skam. Affärsmannen söker allra först hos sin kompanjon »ett redbart sinne», den, som, äfven för att tjäna honom, vek en hårsman från den smala vägen, skulle genast förlora hans förtroende. Är han intelligent? Är han i stånd att bilda sig ett korrekt omdöme, grundadt på insikt och klarsynt förutseende? Unga män—ja, gamla män också— gifta sig förhastadt, hvilket är mycket oförståndigt af både de unga och de gamla. Men om ett kompanjonskap kan man säga, att det sällan ingås i förhastande. Det är icke en eller två egenskaper, som afgöra det, utan karaktären i sin helhet—tilltalande i många afseenden, icke frånstötande i något och med särskild duglighet i ett eller två.

Vi höra ofta talas om huru omöjligt det i våra dagar är för unga män att starta nya företag, därför att affärer ske i så stor skala, att det erforderliga kapitalet närmar sig millionen, och sålunda är den unge mannen dömd till en löntagares lif. Detta är sant endast i fråga om de stora korporationerna, i hvilka man icke kan bli delägare utan kapital. Ni kan köpa så och så många aktier för så och så många dollars, och som de unga män jag nu talar till äro fast beslutna att förr eller senare blifva sina egna herrar, så tror jag icke att anställning i en stor korporation—där hög aflöning är allt hvad de kunna vänta—är lika fördelaktigt för dem som hos privata ägare.

Äfven presidenterna för dessa korporationer äro endast aflönade och således icke, i ordets strängaste mening, affärsmän. Huru skulle då en ung man, som arbetar under dem, vara annat än en löntagare hela sin lifstid?

HVAR FINNAS TILLFÄLLENA?

Mången affär, som länge arbetat med framgång under kompaniskap, förändras till bolag, aktierna erbjudas till salu, och lärda herrar, menlöst okunniga i affärer, och, stundom, spekulativt anlagda kvinnor samt—jag är ledsen att tala om det—ofta präster och artister äro förledda att köpa. Allmänheten köper affären, men de skulle hafva köpt mannen eller männen, som skötte affären.

Kommer ni ihåg historien om Travers? En vän bad Travers komma in och titta på en hund, som han tänkte köpa för att ränsa sitt konservatorium från råttor. Just som hundsäljaren skulle visa honom, hur utmärkt hunden gjorde slut på odjuren, kom en stor, väldig gammal råtta jagande hunden framför sig. Travers vän frågade honom:

—Hvad skulle du göra?

—Kö-kö-köpa rätten, svarade Travers.

Allmänheten köper ofta den oriktiga saken.

Det skulle vara ett förträffligt studium för er att ofta läsa de olika bolagsaffärernas fondnoteringar. Ni skall finna förteckningen i några tidningar. Lagg nu märke till aktiernas parivärde och det pris, för hvilket ni kan köpa dem. Det kan invändas att detta parivärde är fingeradt kapital, det är endast i ganska få fall det är så; i fabriksaffärer i synnerhet, tror jag, att motsatsen är regel. Kapitalet representerar icke helt och hållet egendomens värde.

Men det finns många bolag, hvilka icke äro bolag, och många exempel på kompaniskap, förändrade till bolag, där affären i själfva verket fortfar som kompaniskap. Om vi jämföra sådana institutioner med de stora bolagen, hvilkas ägare äro här och där och öfverallt, så finna vi en anmärkningsvärd olikhet. Tag till exempel världens stora ångbåtslinjer. De ibland er, som läsa, känna nog till att de flesta af dessa lämna ingen utdelning åt aktieägarna. Några af de största bolagens aktier ha sålts för halfva, till och med för tredjedelen af värdet. Dessa äro bolag helt enkelt, men om vi se på andra linjer på samma haf, som skötas af ägare, och för hvilka vanligen en stor affärsman, som är djupt intresserad, står i spetsen, så skola vi finna, att de hvarje år lämna stor utdelning och öka reservfonden med betydliga summor. Det är skillnaden mellan individualism och kommunism, tillämpad på business, och mellan ägarna, hvilka sköta sin egen affär som kompanjoner, och ett bolag med tusen olika ägare, okunniga om affärer.

Denna motsats kan man finna inom hvarje affärs gren, i handel, yrkesutöfning, i finanslivet och i kommunikationen till lands och vatten. Det är på samma sätt med banker. Många bankinrättningar ägas verkligen af några få affärsmän. Dessa blifva snart de ledande, och deras aktier stå alltid högt, i synnerhet om bankens direktör är den störste ägaren, såsom fallet är i de mest framstående bankaffärerna. I sådana delägarskapsbolag finnas alla tillfällen för den blifvande affärs mannen att blifva ägare, det vill säga delägare, ty de som leda sådana företag söka ständigt efter duglighet.

Var icke alltför kinkiga—tag emot hvad goda makter erbjuda. Börja, om ni nödvändigt vill, i ett bolag, men håll alltid blicken fäst på utsikten till en egen affär. Kom ihåg att hvarje företag kan lyckas, därför att det fyller ett särskildt behof hos allmänheten; det utför en nödvändig syssla, antingen det producerar en artikel, säljer den, eller vårdar och förvaltar kapitalet.

Det finns intet slag af »business», där icke framgång kan ernås.

EN AF FRAMGÅNGENS HEMLIGHETER

Framgång beror helt enkelt på ärligt arbete, duglighet och koncentration. Det finns alltid plats i toppen för undantagsmännen inom hvarje yrke. De behöfva icke sträfva efter gunst; det är snarare fråga om, hvem som skall lyckas erhålla deras värdefulla hjälp. Och som det är i hvarje yrke, så är det i alla affärs grenar—godt om plats i toppen. Er sak är bara att komma dit. Sättet är ganska enkelt: Sköt ert »business» en liten smula skickligare än genomsnittsmannen på ert område. Om ni är aldrig så litet öfver genomsnittet, så är er framgång betryggad, om denna står i proportion till den grad af förmåga och intresse, som ni ådagalägger. I en affär finnas alltid några, som stå nära toppen, men det finns alltid ett oändligt mycket större antal nere vid botten. Och skulle ni misslyckas i att nå upp, så skall icke på stjärnorna, utan på er själfva. De som misslyckas kunna säga, att den eller den personen hade stora fördelar, ödet var honom bevåget, omständigheterna gynnsamma. Det där pratet är icke mycket värdt. En man faller i midten af en ström, som han försöker hoppa öfver, och föres bort af vattnet; en annan försöker detsamma och landar säkert på andra sidan.

Pröfva noga dessa båda män.

Ni skall finna, att den som misslyckades saknade omdömesförmåga; han hade icke beräknat medlen att nå sitt mål; han var en oförståndig karl; han hade icke tränat sig; han kunde icke hoppa; han gjorde det på en slump. Han var lik den där unga damen, som på frågan om hon kunde spela fiol svarade: »Jag vet inte; jag har aldrig försökt.»— Den andre, som hoppade öfver strömmen, hade flitigt tränat sig; han visste ungefär hur pass långt han kunde hoppa. Och han visste fullkomligt säkert, att han kunde hoppa långt nog för att nå en punkt, hvarifrån han kunde vada till stranden eller taga ett nytt hopp. Han visade omdömesförmåga.

En ung man, som gjort sig känd för att utföra hvad han föresatt sig, skall finna huru hans arbetsfält växer år efter år och huru uppgifterna blifva större och större. Å andra sidan, den man, som måste erkänna sitt nederlag och be sina vänner om hjälp för att få börja på nytt, är verkligen illa därän.

Studerande vid våra skolor och universitet voro förr färdiga med examen redan i ton-åren. Detta ha vi ändrat, och de studerande äro i allmänhet äldre, när de börja kampen för tillvaron, men de ha

naturligtvis lärt en hel del mer. Såvida den unge universitetsmannen icke hufvudsakligast använder sin tid för att inhämta kunskap i det ämne, som han tänker ägna sitt lif åt, så blir han, om han går in i en affär, undanträngd af yngre män, som börja i ton-åren, ehuru de sakna universitetsbildning. Detta säger sig själf. Nu är frågan: Skall den studerande, som vistats i teoriernas region, hinna fatt mannen, som har ett par års försprång på praktikens hårda och strängt uppfostrande fält.

Att detta är möjligt för den studerande är ju tydligt och att han i sitt senare lif kommer att äga bredare vyer, än den vanlige affärsmannen, som saknar akademisk bildning, är också tydligt, och det är naturligtvis slutet, som blir det afgörande; början är glömd och har ingen betydelse. Men om den studerande någonsin skall hinna fatt den, som först startade i täfingen, så måste det vara genom att äga starkare uthållighet; hans öfverlägsna kunskap och därpå grundade sundare omdöme måste slutligen förhjälpa honom till seger i täfingen. Det är tre brister, som vanligen känneteckna mannen, som startar, innan karaktären vunnit manlig fasthet, nämligen: bristen på sträng själfdisciplin, på allvarlig koncentration och på en allt behärskande ärelystnad. Den unge universitetsmannens vanor och den i en affär anställde ynglingens äro himmelsvidt skillda.

Det är en annan svårighet, som i de flesta stora affärsföretag möter den äldre mannen. Där råder nämligen en sträng civilförvaltning och befordran utan favoritsystem. Det ställer sig därför mycket svårt att få någon annan anställning än i de lägsta graderna. Man måste börja vid foten, och det är bäst för alla parter, synnerligast för den unge studeranden.

Undantagsstudenten borde naturligtvis öfverträffa undantags-icke-studenten. Han har större bildning, och bildning gör sig alltid gällande, om de andra egenskaperna äro desamma. Tag två män med lika naturlig begåfning och energi, samma ärelystnad och personliga egendomligheter, och den af de två, som erhållit den bästa, mest omfattande och mest lämpliga bildningen, har utan gensägelse en ofantlig fördel öfver den andre.

AFFÄRSMAN OCH SPEKULANTER

Alla äkta mynt hafva blifvit efterapade; efterapningen af »business» är spekulering. En affärsman ger valuta för sin inkomst och uppfyller en nyttig förpliktelse. Hans tjänster äro nödvändiga och komma samhället till godo; dessutom arbetar han ihärdigt för att utveckla landets tillgångar och bidrager sålunda till släktets framåtskridande. Detta är äkta mynt. Spekulation däremot är en parasit på affärsmännens arbete. Den skapar ingenting och fyller intet behof. När spekulanten vinner, så tar han pengar utan att lämna vederlag eller betala därför, och då han förlorar, tar hans medspekulant pengarna från honom. Det är ett rent hasardspel mellan dem, förnedrande för båda. Ni kan icke vara en hederlig affärsman och en spekulant. Tillvägagångssättet och syftet på den ena banan äro olycksbringande för den andra. Ingen affärsman kan spekulera hederligt, ty de som visat sig ha förtroende för honom ha rätt att vänta strängt fasthållande vid affärsmetoder. Fordringsägaren tar den vanliga affärsrisken, men vill icke veta af någon spekulationsrisk. Det äkta och det förfalskade ha intet gemensamt.

Att nittiofem procent af dem, som för egen räkning börja ett affärsföretag, misslyckas, låter otroligt, och ändå säger statistiken, att det förhåller sig så. Med siffror kan man bevisa hvad som helst, heter det, men det är dock ett faktum, att proportionen är mycket stor. Tro inte att jag vill afskräcka er från att försöka bli era egna herrar och skaffa er en egen affär, långt därifrån. Dessutom låter den blifvande affärsmannen icke afskräcka sig af något, som någon kan säga. Han är en sann riddare och säger med Fitzjames:

Om full af faror vägen är, dess större lockelser den bär.

Den unge mannen, som föresatt sig att bli en affärsman, låter icke hindra sig, och icke heller låter han sig lockas in på en annan bana —han skall göra en start och få pröfva sina krafter. Han måste gå på. Tids nog att besluta sig för lifslång trældom som blott löntagare, sedan ni först pröfvat på »business» och upptäckt, om ni är, eller icke är, en af de lyckligt lottade, som äga de erforderliga egenskaperna.

Jag har försökt att teckna undantagsakademikerns väg från aflöning till kompaniskap. Det är ingen fantasibild; ingen enda dag går förbi utan förändringar inom firman, hvilka höja unga män till delägarskap; och i hvarenda stad går ingen förste Januari förbi utan att medföra befordringar. »Business» kräfver ungt, friskt blod för sin tillvaro. Om några af er äro missmodiga i denna sak, så låt mig berätta er två historier ur min egen erfarenhet, som bestämdt skola muntra upp er.

EN TECKNING UR LIFVET

Det finns en stor fabriksägare, den störste i världen i sitt yrke. Jag känner honom mycket väl, en präktig karl, som gör heder åt sitt »business». Då han började åldras, insåg han, liksom alla kloka män,

att nytt blod behöfde införas i hans affär; att medan det ännu var jämförelsevis lätt för honom att leda det vidsträckta företaget, skulle det vara välbetänkt att sörja för dess öfverlämnande i goda händer, när han dragit sig tillbaka. Rika mäns söner ärfva sällan lust för affärer. Jag kan icke yttra mig om huruvida detta är bra eller illa. Men då jag ser på människosläktet i dess helhet, tror jag det är bra.

Om rika mäns söner hade fattiga mäns söners tvingande behof och däraf framkallade ärelystnad och förmåga, skulle det finnas färre utsikter för universitetsstuderande än nu. Det var icke till någon af sin familjs medlemmar denne man vände sig för att finna den nya kraften. En ung man anställd i ett bolag hade ådragit sig hans uppmärksamhet vid utförandet af några uppdrag för sin firma. Den unge mannen hade ofta ärenden till den äldre affärsmannen. Denne var klok och gick icke hastigt till väga. Hans duglighet var han snart på det klara med, men det var endast en punkt bland många andra. I hvilka förhållanden lefde den unge mannen, hurudana voro hans vanor, böjelser och kunskaper? Hurudan var hans natur, utom hvad som rörde hans verksamhet? Han fann alla svaren på sina frågor tillfredsställande. Den unge mannen, hvars far var död, underhöll sin mor och en syster; hans vänner voro präktiga unga män, ett par af dem något äldre än han; han studerade; han var road af läsning; han hade ädla böjelser. Jag behöfver knappast säga att han var en ung gentleman, med aktning för sig själf, den förkroppsligade hedern, ur stånd till något lågt eller simpelt; i få ord, ett mönster för en ung man och, naturligtvis, fattig—det säger sig själf.

Den unge mannen blef eftersänd, och millionären sade honom, att han skulle gärna vilja anställa honom i sin affär, om han hade lust att göra ett försök. Millionären uttalade öppet sin afsikt att finna en ung affärsman, som kunde sätta sig in i företaget och med tiden befria honom från omsorg. Det uppgjordes att han skulle under två år ha plats som bokhållare, underkastad en bokhållares villkor, som i detta fall voro mycket stränga, därför att han måste vara på fabriken några minuter före sju på morgonen. Han skulle få något högre lön, än han hade förut, och om efter två års förlopp ingenting blifvit sagdt å någondera sidan, var öfverenskommelsen slut, och hvar och en af dem fullkomligt fri. Han var helt enkelt antagen på försök. Den unge mannen förklarade stolt, att han ville icke ha det annorlunda.

Allt gick som förut. Innan de två åren voro förflutna, var principalen säker på att han funnit den ytterst sällsynta artikeln: en ung »businessman». Huru många egenskaper innefattas icke i detta ord—först och främst omdömesförmåga; ty utan omdömesförmåga kommer en affärsman icke långt. Principalen förklarade för den unge mannen, att han var belåten med honom, nöjd med hans arbete och uttryckte sin glädje öfver att ha funnit honom. Han hade nu vidtagit anordningar för att upptaga honom i firman. Men till hans häpnad svarade den unge mannen:

— Jag är mycket, mycket tacksam, men det är mig omöjligt att emottaga anbudet.

— Hvad står på? Ni passar mig. Passar jag inte er?

— Ursäkta, sir, men af skäl, som jag icke kan förklara, vill jag lämna min plats om sex månader, då mina två år äro ute, och jag ämnade just säga upp den, så att ni kan få den fylld.

— Hvart ämnar ni er?

— Jag reser utomlands.

— Har ni tagit någon anställning?

— Nej, sir.

— Vet ni icke hvart ni kommer att resa?

— Nej sir.

— Icke heller hvad ni skall göra?

— Nej sir.

— Jag har behandlat er väl, och jag tror mig ha rättighet att få veta det verkliga skälet. Jag anser att det är er plikt att säga mig det.

Skälet tvingades ur den unge mannen.

— Ni har varit alltför god mot mig. Jag skulle vilja ge mycket för att kunna få stanna hos er. Ni till och med bjöd mig till ert hem— ni har varit borta på resor—ni uppmanade mig att ofta hälsa på och att ledsaga er fru och er dotter till sådana underhållningar, som de önskade besöka—och jag—jag kan inte uthärda längre.

Nåväl, millionären upptäckte naturligtvis hvad ni alla redan förstått, att det händt den unge mannen precis detsamma, som skulle händt er under liknande förhållande—han hade blifvit kär i dottern. I vårt land skulle detta icke ansetts som en förbrytelse, och jag tillråder ingen af er att strida mycket emot känslan. Om ni hyser verklig kärlek till någon, så bry er icke om att föremålet är dotter till er principal och att ni får bära rikedomens börda. Men i det land, hvarom jag talar, skulle det hafva ansetts ohederligt af en ung bokhållare att fria till en ung dam utan föräldrarnas tillåtelse.

— Har ni talat med min dotter om edra känslor för henne? lydde frågan. Den unge mannen värdigades knappt svara.

— Naturligtvis icke.

— Aldrig sagt ett ord, som kunnat tydas däråt?

— Naturligtvis icke.

— Nå, sade han, jag ser ingen anledning hvarför ni icke skulle göra det. Ni är just den son jag skulle önska mig, ifall ni kan vinna min dotters hjärta.

Mycket egendomligt, men det var dock så, hade den unga damen samma åsikt som pappa—han var en sådan äkta man, som hon ville ha. Denne unge man är nu en lycklig affärsman.

ROMANTIK I »BUSINESS»

Jag har en annan historia, som hände i ett annat land. Båda svärfäderna ha själfva berättat mig historierna, och de äro stolta män, liksom jag är stolt öfver deras vänskap. Ni ser att business är icke endast detta hårda prosaiska lif, som vanligen skildras. Det bär inom sig romantik och känsla, och ju större ett affärsföretag är, ju framgångsrikare och nyttigare, desto mera romantik och fantasi träffar man på. De största triumferna, till och med i affärer, härröra från romantik, känsla och fantasi, i synnerhet inom en firma med världsrykte.

Den andra historien är så lik den första, att det är svårt att berätta den med någon framgång. Ni gissar er genast till upplösningen, och detaljerna i dessa händelser betyda ingenting. Det är som när jag berättade om slaget vid Bannockburn för mina unga brorsöner: Där stodo engelsmännen och där skottarna.

— Hvem vann, farbror? skreko alla tre på en gång med sublimt förakt för detaljer. Men i detta fall är det icke fråga om krig. Jag tar för afgjort, att alla förvecklingar löstes genom fredlig öfverenskommelse.

Jag skall icke berätta historien i hela sin längd, som jag gjorde med den föregående; den är alldeles likadan med undantag af att den unge mannen i detta fall var anställd på vanligt sätt. Den unge mannens tjänster behöfdes, och han blef anställd.

Slutligen blef han millionärens privatsekreterare och med samma olyckliga resultat. Men i detta fall hade fadern bedt den exemplariske och duglige unge mannen att, medan han var borta, se till hans söner. Detta gaf anledning till besök å familjens landställe och till lek och idrottsöfningar med sönerna. Min vän glömde att han hade en dotter, och det skulle han inte ha gjort. När ni blir icke endast hufvudmän för affärsföretag, utan också hufvudmän för familjer, så skall ni komma ihåg detta och inte endast tänka på sönerna. Privatsekreteraren, som fått i uppdrag att hålla ett öga på sönerna, hade på ett eller annat sätt missförstått de muntliga instruktionerna och gaf dem ett litet vidsträcktare fält. Dottern syntes behöfva mesta omsorgen. Men lägg märke till detta: Dessa båda unga män tillvunno sig sina principals förtroende och erkännande först, och blefvo sedan kära i döttrarna. Ni kunna vara fullkomligt trygga, om ni taga dessa saker i samma ordning.

VÄRDET AF EN AFFÄRSBANA

Kanske det tillåtes mig, utan att jag alltför mycket avviker från ämnet för min text, att framställa några anmärkningar öfver det inflytande en affärsbana, i jämförelse med andra yrken, har på människor.

Först har jag då gifvit akt på att artistbanan gör folk småaktiga och framkallar afundsjuka, fåfänga och retlighet, just raka motsatsen till de egenskaper jag träffat på hos affärsmän. Man tycker att musik, målning och skulptur borde utöfva ett förädlade inflytande på de personer, som dagligen syssla därmed. Men erfarenheten säger något helt annat. Kanske är det därför, att konstnärernas arbete eller utförande är så personligt, så i ögonen fallande, så direkt framställt för publiken, att småaktiga känslor lätt väckas till lif; hvad anledningen än må vara, så tror jag ingen kan påstå motsatsen, då jag säger att konstnärer ofta bli fördomsfulla och trångsinta. Men förstå, att jag talar endast om klasser och om

allmänna intryck; öfverallt träffa vi på undantag, hvilka göra genomsnittet ännu mindre tillfredsställande. Hvad de så kallade lärda yrkena angår, så iakttaga vi en ganska märkbar skillnad på den verkan de olika facken frambringa.

Inom den prästerliga klassen märkes detta icke så mycket i vår tid, därför att de ledande på detta viktiga område tillåta sig vidsträcktare vyer än förr och befatta sig mindre med bekännelser och dogmer och mera med de yttringar af synd och felaktigheter, som vidlåda det mänskliga lifvet i alla dess skiftande företeelser. Detta vidgar sinnet. Det har framhållits, att juridiken gör förståndet redigt, men trångt, och att jurister sällan ha stigit till högre chefsplatser med makt öfver sina medmänniskor. Detta innebär icke att män, som studera lagfarenhet, bli mindre dugliga lagstiftare eller statsmän och ledare. Om så vore förhållandet, skulle vårt land, framför alla andra, vara illa däran, emedan vi styras af jurister. Men de mest ryktbara amerikanare, som varit stora män, voro icke stora lagkarlar; det vill säga, att de sällan intagit någon rangplats inom yrket, men de ha begagnat sig af den oskattbara fördelen, som lagstudium förlänar en statsman, och utvecklats utöfver yrkets gränser. Det säges att den store lagkarlen och den store domaren måste befatta sig med redan fastställda regler och föreskrifter; lagkarlen följer föreskrifter, men härskaren öfver människor utfärdar föreskrifter.

KÖPMÄN OCH VETENSKAPSMÄN

Det förefaller, som om alla lärda yrken hade en viss benägenhet att göra sina utöfvares sinnen rediga, men trånga. Hvad som först erfordras på affärsbanan, är att affärsmannen skall kunna befatta sig med en ständigt växlande mångfald af frågor. Han måste äga en omfattande omdömesförmåga, grundad på mångsidigt vetande. Det är icke tillräckligt för vår tids store köpman och affärsman, att han känner sitt eget land väl, dess fysiska förhållanden, dess resurser, statistik, årsväxt, farleder, finanser, med ett ord, alla förhållanden, som röra icke endast det närvarande, utan som gifva honom data, af hvilka han med någorlunda säkerhet kan beräkna framtiden.

Köpmannen, hvars verksamhet sträcker sig till olika länder, måste känna till äfven dessa och likaså det viktigaste, som rör dem. Hans synpunkt får vara vid som världen; intet af vikt kan hända, som icke har inflytande på hans verksamhet: politiska förvecklingar i Konstantinopel; kolerasympptom i Östern; monsun i Indien; guldtillgången i Cripple Creek; förekomst af Coloradoskalbaggen eller en fallen ministär; krigsfara; sannolikheten af skiljedom i koloniala tvistefrågor—intet kan hända i någon del af världen, som han icke behöfver tänka öfver. Han måste äga en af de mest sällsynta egenskaper: förmågan att rätt bedöma människor. Han använder ofta tusentals personer och bör veta hur han skall kunna framkalla det bästa hos de olika karaktärerna; han måste äga organisationsförmåga— en annan sällsynt gåfva; han måste hafva handlingsförmåga, måste kunna besluta sig hastigt och klokt.

Dessa sällsynta egenskaper äro icke så absolut nödvändiga för specialisten i något yrke eller ämbete. Köpmannen följer en bana, som icke endast skärper hans förstånd, utan utvecklar alla hans själsförmögenheter; i motsats till andra banor leder den icke till fackkunskap eller ensidighet, utan utvecklar omdömesförmågan och handlingskraften. Ingen vetenskaplig verksamhet omfattar så många problem, ingen annan kräfver en så vidsträckt synpunkt på förhållanden i allmänhet. Därför tror jag att det med fullt skäl kan sägas om affärsbanan, att den måste vidga och utveckla sina anhängares intellektuella krafter.

Å andra sidan är den lärda banan oändligt mycket ädlare på ett sätt: den har icke till hufvudändamål att förtjäna pengar och är fri från den största faran på affärsbanan, hvilken i en betydelse är den sorgligaste af alla banor, nämligen om den beträdes på orätt sätt. Att förtjäna pengar är utan tvifvel bevekelsegrunden för de flesta unga män, som ägna sig däråt. Jag tror att om ni vill pröfva edra hjärtan, så skall ni finna att jag talar sant. Men om detta är den första, så skulle det icke vara den sista bevekelsegrunden.

En människa kan göra stor nytta genom att utveckla sitt lands tillgångar; genom att skaffa sysselsättning åt tusenden; genom att förbättra uppfinningar, som visa sig vara till släktets välsignelse och förhjälpa det framåt. Den framgångsrike affärsmannen höjer sig snart öfver blotta önskan att förtjäna pengar som hufvudändamålet för sina sträfvanden; denna är undanträngd af tanken på den nytta han kan göra inom sin verksamhetskrets. Köpmannen finner snart sin största glädje i utsträckningen af sina internationella affärsförbindelser— i sina skepp, som befara alla haf. Fabrikanten finner sitt största intresse och sin största belöning i sina biträden, sina fabriker, sina maskiner, i förbättringar och nya arbetsmetoder. Den vinst de få uppskattas icke så mycket för penningens egen skull, utan mera som ett tecken på framgång.

»Business» har sin romantiska såväl som sin prosaiska sida. Den unge mannen, som börjar i en bankaffär och befattar sig med kapitalplaceringar på hundra olika sätt—i järnvägsobligationer, i förlagslån till köpmän och yrkesutöfvare för att hjälpa dem utföra sina underverk—finner snart att »business» innehåller romantik och lämnar ett obegränsadt spelrum för fantasien. Hans inflytande kan

göra sig gällande i hela vida världen. Ett enkelt bref af hans hand kan föra den resande till jordens aflägsnaste vrå. Han kan äfven vara sitt fosterland till tjänst i en kris, som Richard Morris, den framstående köpmannen i Filadelfia, hvilken kom general Washington till hjälp vid revolutionen, eller, såsom i vår tid, våra bankirer, hvilka vid flera kritiska tillfällen bisträckt regeringen med sitt guld för att afvända en öfverhängande olycka.

DEN ÖFVERVUNNA FÖRDOMEN MOT HANDEL OCH INDUSTRI

Om den unge mannen icke finner romantik i »business», så ligger felet icke hos »business», utan hos den unge mannen. Tänk bara på allt det underbara, det mystiska, som är förknippadt med utvecklingen af den mest andliga af alla makter—elektriciteten—med sin okända, kanske oanade kraft. Den unge man måste vara mycket trög och prosaisk, som icke efter att på ett eller annat sätt haft att göra med elektricitet känner sig lyftad från hvardagligheten till det hemlighetsfullas region. »Business» är icke bara dollars; de äro endast skalet—kärnan ligger ini och kommer affärsmannen till godo senare, när hans högre egenskaper, hvilka ständigt påkallas, hunnit utvecklas och mogna. Under militarismens och den råa styrkans öfvervalde rådde stort förakt för mannen, som utöfvade ett yrke. Huru fullständigt har icke detta ändrats! Men denna känsla har icke gamla anor, ty om vi blicka längre tillbaka, så finna vi att de äldsta familjer i världen voro icke så stolta öfver något som öfver den roll de spelade i »business». Ullsäcken och skutan finnas ännu i deras vapensköldar. Den för närvarande mest inflytelserike statsmannen i England är härtigen af Devonshire, därför att han har båda partiernas förtroende. Han är direktör i Barrow Steel Company. Af ledamöterna i det nuvarande konservativa kabinettet inneha sextiofyra direktörsposter i olika handels-, fabriks- och grufbolag.

Nu för tiden är det icke i Storbritannien tal om att hålla sig utanför handel och industri, utan tvärtom att få tillträde dit. Franska republikens president, som haft en så märkvärdig karriär, har hela sitt lif varit en affärsman. Den förra känslan af motvilja har alldeles försvunnit.

Ni minns att förre kejsaren af Tyskland ville göra sin vän, stålfabrikanten Krupp, till furste, men denne »businessman» var alltför stolt öfver sina fabriker och var sin faders värdige son och bad kejsaren om ursäkt, för att han icke ville degraderas från sin rang som »Stålkung». Herr Krupps son, som nu bestigit sin faders tron, skulle helt säkert svara på samma sätt. Nu är han monark, alldeles som kejsaren och, efter hvad jag känner om unge kung Krupp, lika stolt öfver sin ställning.

Den gamla fördomen mot affärsverksamhet har försvunnit från de starkaste bålverken i Europa. Förändringen har uppstått däraf, att affärsverksamheten blifvit förändrad. I forna dagar utfördes hvarje särskild arbetsgren i möjligast minsta skala, och små sysslor i små affärer alstra små människor. Dessutom måste hvarje man ägna sig åt detaljer, och i själfva verket bedref hvar och en yrke och handel på egen hand. Organisationsförmåga, företagsamhet, vida vyer och handlingskraft hade intet spelrum. I vår tid sker »business» inom alla grenar på en så gigantisk skala, att delägare i ett stort affärsföretag äro härskare öfver ett helt litet rike. En arbetschef kan ha flere män i sin industriella armé, än de tyska småkungarna hade under sina fanor.

Det sades fordom, att två personer med samma yrke kunde aldrig komma öfverens; nu råder den varmaste vänskap mellan yrkeskamrater, de besöka hvarandras kontor, fabriker och magasin, visa hvarandra de olika metoderna, förbättringarna och uppfinningarna samt tillämpa dem oförbehållsamt i sina egna affärer.

Affärsföretagen äro alltför storartade för att alstra småaktig afundsjuka, och vid sidan af förvärfsbegäret finnes begäret efter framsteg, uppfinning, förbättrade metoder, vetenskaplig utveckling och stolthet öfver att lyckas i dessa viktiga punkter; så att den behållning en affärsman nu för tiden eftersträfvat och erhåller består icke uteslutande i dollars. Han får jämte dollarn något bättre, en kassabehållning i medvetandet att ha bidragit till höjandet och utvecklandet af det arbetsföretag, som han gjort till sin lifsuppgift.

AFFÄRSBANANS BELÖNINGAR

Jag kan med fullt förtroende framhålla affärsbanan för er såsom en bana, hvilken lämnar fritt rum åt utvecklingen af en mans bästa egenskaper. Jag tror att den store köpmannens, bankirens eller fabrikschefens bana är gynnsam för utvecklingen af själsförmögenheterna, att den mognar omdömet och insikterna i olika ämnen, friar från fördom och håller själen frisk och mottaglig. Och jag vet att varaktig framgång vinnes icke utan genom ärlighet och redbarhet, genom oförvitliga vanor och tadelfritt lefnadssätt, genom ådagaläggande af god insikt och klokt omdöme i det mänskliga lifvets alla förhållanden; anseende och förtroende fly snart från den affärsman, som visar oförstånd i handel och vandel eller som är oregelbunden i sina vanor eller misstänkt för att icke vara fullt redbar. I hvarje annat yrke kan finnas plats för den oförståndige— oförständig som ett barn utanför sitt speciella fack, men framgångsrik inom detta—men ännu aldrig har en oförständig affärsman haft framgång. Om han

saknar en sund, allt omfattande omdömesförmåga, så är han dömd till undergång.

Businessbanan är sålunda en sträng dygdens skola, och där finns en mycket hög belöning, som den ofta utdelar, och ingen annan bana kan utlofva: All den ädla välgörenhet den möjliggör. Det är »businessmän», vi hufvudsakligast ha att tacka för våra universitet, högskolor, bibliotek och uppfostringsanstalter, hvarom sådana namn vittna som Girard, Lehigh, Chicago, Harvard, Yale, Cornell och många andra.

Hvilket bättre minne kan en man efterlämna, än ett som åstadkommer så mycket verkligt godt och så säkert för hans namn till kommande slakten, hälsadt med välsignelse af tusenden inom hvarje årtionde, hvilka inom dess murar erhållit den dyrbaraste skatten: en sund och fri bildning? Detta är de mäns arbete, hvilka insågo att rikedom är anförtrodt gods, att under ägarens lifstid användas till medmänniskors bästa.

I fall några affärsmän skulle bli beskyllda för snikenhet, kunna vi med allt fog försvara dem som klass med de ord, som den hedervärde Thomas Cromwell använde till försvar för den store kardinalen: »Om de äro snikna i att förvärfva, så äro de kungligt frikostiga i att gifva, hvarom dessa lärosäten bära vittnesbörd.»

STÅLTILLVERKNING I FÖRENTA STATERNA I DET NITTONDE ÅRHUNDRADET [1]

(Ur the Review of the Century number of New York Evening Post, 12 Januari 1901).

Några skäl hvarför Förenta Staterna blifvit det förnämsta stålproducerande landet i världen. Jämförande priser på råvaran och ståltillverkning i detta land och utrikes.

[1] Med stål menas ej längre det hårdbara järn, som ännu för några årtionden sedan därmed betecknades, utan benämningen stål omfattar nu för tiden allt järn, som under framställningen varit i flytande form, såsom bessemer, siemensmartinsjärn o. d. under det att hvad som endast varit halfflytande, såsom lancashire o. d., fortfarande kallas järn. Ett stålfartyg är sålunda ingalunda gjordt af hårdbart stål utan af helt mjukt järn.—Ö. a.

Att skrifva om ståltillverkning i Förenta staterna under det senaste århundradet är verkligen att börja från början. I Mr. Swanks förträffliga bok: »Järn i alla tidevarf» lära vi, att myndigheterna i Pennsylvania så sent som 1786 lånade Mr. Humphreys 300 pund under fem år för att sätta honom i stånd att försöka förvandla stångjärn till stål »lika bra som i England». Så sent som 1810 frambragtes i hela landet endast 917 tons stål, hvaraf Pennsylvanias del var 531 tons, eller mer än hälften af det hela. Det är egendomligt att den gamla goda staten, som var själfva hufvudplatsen för tillverkningen, ännu lämnar ungefär samma procent. Till och med 1831 var ståltillverkningen endast 1,600 tons, en summa, som sades motsvara allt som importerats, så att stålmarknaden för sjuttio år sedan delades jämnt med utlänningen. Men vid tillverkningen af detta stål användes cementeringsmetoden; degelstål kommer senare. Från 1831 till så nyligen som 1860 gjordes ringa framsteg i ståltillverkningen; totalproduktionen i Pennsylvania år 1850 var endast 6,000 tons, ännu hufvudsakligast cementstål. 1840 började Isaac Jones och William Coleman att tillverka stål i Pittsburg och rönte stor framgång. 1853 tillverkade Singer, Nimick & Co. med fördel gjutstål till sågar, verktyg, maskiner etc.; för samma ändamål bearbetade 1860 Hussey, Wells & Co. amerikanskt järn till stål af prima kvalitet som jämn produkt. Och 1862 upprättade Park Brothers & Co. det största hittills kända stålbruket, och flera hundra engelska arbetare införskrefvos för att tillförsäkra bolaget framgång. Denna firma använde också amerikanskt järn. Alla dessa affärsföretag funnos i Pittsburg.

Därefter blef täflan med det utländska stålet ganska skarp, tills inkräktaren slutligen tvangs att lämna fältet. I början kunde europeiska fabrikanter afstjälpas sitt öfverskott på utländsk botten och tvinga de amerikanska fabrikanterna att för hela sin tillverkning nöja sig med de ytterligt låga priser, hvilka inkräktaren endast accepterade för en obetydlig del af sitt. Den, som behärskar en gifvande inhemsk marknad, kan med stor fördel inkräkta främmande marknader. Under de senaste åren är det den amerikanske fabrikanten, som afstjälpas sitt öfverskott på europeisk botten. Eröfra först den inhemska marknaden, så kommer den utländska till er af sig själf, lyder regeln i den internationella handeln.

Då jag skrifer om Coleman, Jones, Nimick, Singer, Hussey och Park, återföres jag i minnet till mina gossår. Som springpojke vid telegrafstationen i Pittsburg har jag lämnat dem månget telegram och med stolthet emottagit en igenkännande nick af dessa min ungdoms stora män. Hvar och en af dem stod så tydligt för min blick, då jag nedskref hans namn, som om vi ännu stode i daglig förbindelse med hvarandra. Om de började tala i nästa rum, så skulle jag kunna urskilja hvarje röst, innan ordet var uttaladt. Alla äro nu borta med undantag af den yngre af bröderna Singer, som ännu är min kompanjon och vän. Dessa äro stålets fäder i Förenta staterna. De »hafva gjort staten en tjänst». Frid öfver deras

aska!

Det var icke förrän 1864 som revolutionen i ståltillverkningen nådde till oss och järnåldern började ge vika för den nya Kung Stål. Detta minnesvärda år tillverkades vårt första bessemerstål; och stål, som hittills kostat sex à sju cents pr skålpund, har sedan sålts för mindre än en cent pr skålpund, under det att stål-»billets» till hundratusentals tons sålts, »tre skålpund stål för två cents». Till detta stål åtgår för hvarje skålpund två skålpund järnmalm, upptaget och transporteradt öfver land och vatten, 1,000 mil, ett skålpund koks, hvarför erfordrats ett och ett tredjedels skålpund stenkolk, upptaget ur grufvorna, förkoksadt och transporteradt 50 mil, och ett tredjedels skålpund kalksten, tagen ur brottet och transporteradt 140 mil, så att tre och ett tredjedels skålpund råmaterial har bearbetats till ett skålpund stål och erbjudits kunden för två tredjedelar af en cent, tre skålpund för två cents eller 15 dollars för 2,240 skålpund = en ton.

I fall jag uppmanades att förklara huru detta mirakel utföres, skulle jag icke kunna det, ty jag kan icke frigöra mig från fruktan att något misstag föreligger och att en affär, som åt en otacksam allmänhet lämnar denna dyrbara metall till så lågt pris, snart måste komma i klämma. Det skulle ovillkorligen gå därhän, i fall detta ytterligt låga pris räckte för en längre tid eller för alla sorters stål. Det finns icke tillräcklig profit för att täcka risken af att sälja tre skålpund stål för två cents. Men några af Förenta staternas största affärsföretag, som äga egen råvara, egna skepp och egna järnvägar samt äro mönstergillt inrättade och skötta, kunna sälja till detta pris, som icke lämnar något kvar till utdelning eller ränta på insatt kapital. Röntan uppgår till omkring två dollars pr ton och öfverskrider denna summa i de flesta fall. Förluster vid tillverkningen, olyckshändelser och reparationer samt vid försäljningar skulle beräknas till två dollars pr ton.

Detta låga pris möjliggjordes genom Sir Henry Bessemers uppfinning. Bessemerstålet sattes upp på konungatronen, och ingen monark tycktes vara så säker på en lång och obestridd regering; synnerligast sedan bessemerprocessen blifvit fullständigad af ett ungt geni, min vän Sidney Gilchrist Thomas, som upptäckte basiska defosforiseringsmetoden, hvarigenom orena malmer kunde användas vid tillverkningen af bessemerstål.

Många sammanstående orsaker ha möjliggjort priset på stål-»billets» till 15 dollars pr ton; den förnämsta är automatiskt maskineri, hvari Amerika utmärker sig. Att tillverkningen pågår utan afbrott är nästa orsak. Verkstäder, som äro 1,100 à 1,200 fot långa, bli vanliga; i dessa kommer råvaran in genom den ena ändan och utgår ur den andra fullt färdig, utan att en hand rört vid den och ofta till och med utan afbrott, utom för ny upphettning. Det talas nu om planer till nya fabriker i en sådan skala, att ett landområde på en och en kvarts mil erfordras; ensamt en verkstad skulle vara 3,000 fot lång. Ett hufvudvillkor för billig produktion är stor skala. Fabriker, som tillverka ett tusen tons stål om dagen, ha liten utsikt mot en fabrik, som tillverkar tiotusen. Vi finna denna lag inom alla industrigrenar. Den skapar ångskeppet på 20,000 tons och järnvägsvagnen på 50 tons. Förbättrade maskiner och användningen af elektricitet som drifkraft samt det nya af- och pålastningsmaskineriet äro alla bidragande orsaker till stålets prisfall.

Det finns dock en del af omkostnaden, som hvarje sociolog bör glädja sig åt att icke ha minskats, och det är lönen för det arbete, som utföres af människohand. Den har stigit och synes vilja stiga ännu högre. I ett af de största stålbruken var förra året genomsnittsaflöningen pr man—inberäknade alla pr dag aflönade arbetare, gossar och maskinister—högre än fyra dollars om dagen under trehundraelfva dagar. Ju färre arbetare som behövas, dess mindre blir arbetskostnaden pr ton och—tvärtemot den ofta uttalade åsikten—dessa arbetare stå just som arbetare betydligt högre än förr. Det är ett misstag att tro att människor bli endast maskiner; arbetaren från forna dagar skulle icke kunna sköta nutidens invecklade maskineri eller motsvara krafvet på intelligens och raskhet.

Om någon för fem år sedan frågat vårt lands stålfabrikanter, huruvida det fanns någon möjlighet att bessemerstålet kunde finna en rival, skulle icke en af tusen tvekat att svara ett kraftigt: »Aldrig!» Men en af de tusen, som varit mera förtrogen med nyare uppfinningar, skulle varit mindre bestämd och kanske antydt, att till och med bessemerprocessen kunde finna en rival.

Fördelarna vid Siemens Martin-metoden hade erkänts af åtminstone en firma, hvars representant hade sett den tillämpas utrikes. Cooper, Hewitt & C:o tillkommer förtjänsten att ha gjort första experimentet med den i Förenta staterna. Detta var 1868. Men den större kostnaden vid tillverkningen af detta slags stål inskränkte dess användning. Det var först vid upptäckten, att Thomas basiska process lämpade sig förträffligt för »open-hearth»ugnen, som martinstålet fick rang bredvid bessemerstålet. Det första basiska »open-hearth»stålet i vårt land tillverkades af firman Carnegie, Phipps & C:o i Homestead år 1888. I öppen härd tillverkas numera två slags stål, det sura och det basiska. Det senare är mycket billigare än det förra, ehuru det till och med är renare, enär den basiska processen fullkomligt aflägsnar alla »oarter». Basiskt »open-hearth»stål ersätter numera på många ställen svenskt järn, äfven till hästskor. Pansarplåt förfärdigas däraf. East-Riverbron bygges af surt stål,

hvarför ett högre pris betalas; men detta kommer sig endast däraf att ingenjören icke är mottaglig för bevis. Den stora fördelen för Förenta staterna af den basiska metoden är, att våra enorma upplag af starkt fosforhaltig järnmalm kunna användas till stål, under det att bessemermetoden i den amerikanska tillverkningen kräfver jämförelsevis fosforfattiga malmer, på hvilka tillgången är ganska begränsad. Ståltillverkningen i öppen härd är i ständig tillväxt.

Sålunda har järnåldern, som slutade under förra århundradet, efterträds af bessemerstålåldern, hvars regeringstid räckte endast trettiosex år, med början 1864, och som nu träder tillbaka för att lämna plats åt Siemens »open-hearth»stålåldern. Tillverkningen i öppen härd har numera i Storbritannien långt företräde för bessemer, och jag tror mig våga påstå, att det blir samma förhållande i Förenta staterna.

Försvinnandet af bessemeråldern har framkallat de södra staterna som en blifvande ståltillverkare, som eljes aldrig skulle kommit med i marknaden, emedan dess malmer äro olämpliga för bessemerprocessen, men troligen visa sig passa för »open-hearth»processen. Förrän Tennesseebolagets nya stålfabriker ha kommit i gång och arbetat någon tid, kan man icke med säkerhet uttala sig om, huruvida Södern kan blifva en medelpunkt för ståltillverkning, men efter alla tecken att döma ser det ut, som om den snart skulle blifva en ganska viktig faktor på detta område.

Stålets nuvarande medelpunkt utgöres af en kvadrat mellan Pittsburg och Wheeling, nordväst till Lorain, åt öster till Cleveland och åt söder tillbaka till Pittsburg. Inom detta område tillverkas mest stål. Ensamt Allegheny—Pittsburg inberäknadt—tillverkade 1899 nästan en fjärdedel af allt tackjärn i Förenta staterna, nästan hälften af »open-hearth»stålet och nästan 39 procent af all slags ståltillverkning. Och det ser icke ut som om denna region snart skulle bli undanträngd. Colorado skall otvifvelaktigt utvecklas i förhållande till hela Västkusten. Chicagos ställning som stålfabrikant är redan försäkrad. Det stora landet i sydväst visar icke benägenhet att tillverka stål i vidare utsträckning. I medlet af förra århundradet utgjorde de östra staterna ståltillverkningens egentliga hemort. Till och med i Pennsylvania tillverkades hälften af dess stål öster om Alleghenybergen. Sedan dess har rikningen gått snabbt åt den region, som kallas »Central West» och som har Pittsburg till sin medelpunkt. Öfverflyttningen af de stora Lackawanna järn- och stålfabrikerna i Scranton, Pa, till Buffalo, och Betlehemstålbolagets lysande triumfer i pansarplåt, kanoner och smiden som specialitet—hvilket gaf det en särskildt framstående ställning—äro bevis på att Östern icke är någon lämplig plats för tillverkning af vanligt stål. Historien om stålfabrikerna i Troy är ett annat bevis. Det finns ett undantag på denna marsch västerut—Harrisburg i östra Pennsylvania, som fortfarande är en framgångsrik och betydande tillverkningsort. Marylands-stålbolaget vid kusten har förmånlig export, men ännu viktigare för bolagets framgång är dess skeppsbyggeri, hvartill platsen på grund af tidvattnet är synnerligt välbelägen. Intet tyckes antyda, att medelpunkten för ståltillverkningen i detta land kommer att rubbas i det nya århundradet. Det är, som sagdt, i Centralvästern, och där tyckes den komma att stanna.

Men till och med där verka krafter, som kunna föranleda viktiga förändringar. Städerna vid sjöarna längs norra gränsen af centralvästerns region tillväxa snabbt; de äga fördelen af ytterligt låg transportkostnad till sjös och genom Wellandkanalen samt kunna lasta direkt på Europa. Men största betydelsen ha de låga fraktsatserna på Eriekanalen under mer än halfva året. Dessa ådraga sig uppmärksamhet, synnerligast sedan man gjort försök att slå ihop stambanans alla linjer till ett direktorat för att kunna fordra högre fraktsatser. Lackawanna järn- och stålbolagets förläggande af sina verk till Buffalo visar tydligt dragningen till sjöarna. Järnvägssammanslagningens politik lägger otvifvelaktigt an på att gynna de södra hamnarna och New York. Skillnaden mellan tre cents pr hundra för Baltimore och två cents för Filadelfia öfver New York visar, att trafiken fortfarande söker dessa hamnar och att New Yorks andel af skeppshandeln alltjämt minskas. Men det är icke antagligt att staden eller staten New York underlåter att försvara sin ställning genom det vapen, som New York äger framför alla de andra staterna i sin vattenfarled från sjöarna till New Yorks hamn. Jag tar detta för afgjordt och förutsäger en stor utveckling af stålindustrin i denna del af centralvästern, som ligger längs södra stranden af Eriesjön och som har den billigaste transportvägen till New York.

Ett af de utmärkande dragen för det nya århundradet är återgången till sjötransport för tyngre varor. På insjöarna finnas redan skepp, som lasta 7,000 tons. Pråmar skola göra regelbundna turer på Ohiofloden och på den utvidgade Eriekanalen samt äfven på kanalen från Chicago till Mississippi. Många andra sjövägar skola öppnas för transport af stål och stålfabrikat till en tredjedel, ofta en fjärdedel af fraktsatserna på järnväg.

Det är knappt troligt att någon bättre eller billigare metod för ståltillverkning står att uppnå, eller att stål utan förlust kan säljas billigare än två cents för tre skålpund. Det tjugonde seklet med alla sina kommande underverk skall troligen sluta med ståltillverkningen då som nu i öppen härd. Det ser icke ut, som om någon förbättring vore möjlig.

De senaste åren ha bevitnat exporten af vårt stål till andra länder. Republiken har icke endast fyllt sina egna behof, utan försökt att fylla hela världens; icke endast i stål, utan i tusen och en andra artiklar, hvilkas hufvudbeståndsdel utgöres af stål. Den billiga tillverkningen ökar dess användning i en utsträckning, hvarom vi knappast kunna bilda oss en föreställning. Ett exempel härfpå af de många, som kunna anföras, är att för tre år sedan användes icke en ton stål till järnvägsfraktvagnar här i landet; nu användes tusen tons stål dagligen ensamt för detta ändamål. Järnmalm- och kolgrufvorna i Storbritannien bearbetas till det yttersta, och ändock ökas icke förrådet mycket. I Tyskland är det på samma sätt med undantag af att där finnas några mindre goda fyndorter, som kunna utvecklas, ifall priserna stiga, hvilket är antagligt. Ryssland har icke spelat någon vidare roll i stålindustrin; om landet vid århundradets midt kan fylla sina egna behof, är det godt. Utom i Förenta staterna, England och Tyskland tillverkas obetydligt stål. Förhoppningarna på Kina och Japan i detta fall komma nog på skam. Storbritannien och Tyskland kunna icke öka sin tillverkning mycket öfver den nuvarande, så att Förenta staterna tyckes vara det enda land, som kan tillfredsställa världens behof. Vårt förråd af järnmalm räcker att motsvara all efterfrågan åtminstone under århundradets första hälft; hela århundradet hvad koks angår. Utan tvifvel komma nya lager att upptäckas innan de nuvarande äro uttömda.

Några år härefter skall exporten och tillverkningen af järn och stål från republiken till många delar af världen—hvilken export år 1900 beräknades till 129,000,000 dollars—bli så stor, att den bildar ett nytt kapitel i stålets rekordslående historia.

Vår stålindustris inflytande på den inhemska utvecklingen kommer att bli underbart, ty den nation, som åstadkommer det billigaste stålet, har de andra nationerna vid sina fötter i alla dithörande affärsgränar. Det billigaste stålet betyder de billigaste skeppen, de billigaste maskinerna, de billigaste tusen och en artiklar, af hvilka stål utgör en beståndsdel. Vi stå framför en så storartad utveckling af republikens industri, att världen ännu aldrig sett dess like.

Republikens ställning som stålfabrikant kan skildras i få ord: År 1873, således för endast tjugosju år sedan, producerade Förenta staterna 198,796 tons stål och Storbritannien 653,500 tons, mer än tre gånger så mycket. Tjugosex år senare, år 1899, tillverkade republiken två gånger så mycket som monarkien; de respektive siffrorna utvisade 10,639,857 och 5,000,000 tons, en åttafaldig ökning för monarkien och femtioenfaldig för republiken. Förenta staterna tillverkade nästan 40 procent af all stålproduktion i världen, hvilken uppgick till 27,000,000 tons. Industriens historia har intet motstycke att uppvisa.

Så har det varit; och hvad framtiden angår, så kommer måhända Förenta staterna, innan det nuvarande århundradet hunnit tillryggalägga en tredjedel, eller kanske endast en fjärdedel af sin bana, att tillverka mera stål än hela den öfriga världen tillsammans.

Farväl då, Järnålder! Hell kung Stål och lycka åt republiken, medelpunkten i hans rike, där han sitter på sin tron och utför sina stora underverk!

LEFNADSOMKOSTNADERNA I STORBRIANNIEN I JÄMFÖRELSE MED FÖRENTA STATERNA

(Ur »The Contemporary Review», September 1894)

Priset på lifsförnödenheter i England och Amerika. Hvarför amerikanaren kan njuta af lyxartiklar, som äro förmenade engelsmannen.

Om någon tillfrågades i hvilket fall rörande Förenta staterna engelsmännen äro mest på villospar, skulle det icke vara oberättigadt att svara: Angående jämförelsen mellan lefnadsomkostnaderna i det gamla och det nya landet.

Det skulle antagligen kräfvä både tid och möda att söka rubba en så allmän uppfattning, som den, hvilken nyligen uttalades af en hög engelsk auktoritet, att »Förenta staterna skulle vara ett fullständigt Eldorado för arbetare, om lefnadsomkostnaderna icke vore så höga.»

Det är lätt att visa huru en sådan uppfattning kunnat uppstå. Engelsmannen kommer till New York och hyr ett åkdon, som flera timmar väntat på ångbåten; man affordrar honom ett orimligt pris; han beställer en flaska importeradt vin och finner det mycket dyrare än hemma. Han erfar att priset på kläder, beställda af importeradt tyg, är äfven mycket högre, och dessa omständigheter göra ett starkt intryck på honom, därför att de äro de första han mottager. Då han vid hemkomsten tillfrågas, hvarpå han stöder sin åsikt, att lefnadsomkostnaderna äro större i Förenta staterna än hemma, framhåller han oföränderligen dessa tre exempel och stannar där. Men dessa utgöra icke de hufvudsakligaste utgifterna ens för resande, ännu mindre för invånarna. På frågan, hur han fann hotellpriserna, erinrar han sig, att det kostar mindre i republiken, där priserna i de bästa hotellen belöpa sig till fjorton à

aderton shillings pr dag—det senare priset det högsta i New York. För detta har han ett bekvämt rum och alla måltider—frukost, lunch, middag och kvällsvard. Han drar sig också till minnes, att han knappast kunde fått en sådan middag på hotell Metropole i London för samma summa af aderton shillings, som alla måltiderna och ett rum kostade i New York. På frågan, hur han fann reseomkostnaderna, räknar han efter litet och finner att priset är litet mer än hälften, första klass, äfven inberäknadt sofvagn. Det billigare priset på järnvägsresor och hotell uppvägas icke af extra betalningen för droskor och utländska viner. Den främmande köper inga kläder och om han är klok följer han amerikanarnas exempel och använder hotellets omnibusar eller de elektriska spårvagnarna; och sällan, om någonsin, beställer han en cab, som icke är en amerikansk institution. Men om den resande önskar hyra ett ekipage pr dag, vecka eller månad, eller för åkning till teatern eller en bjudning, så är priset därför icke dyrare i New York än i London—fyrtyo eller femtyo pund i månaden, efter öfverenskommelse, och tolf shillings för en droska pr afton. För en åktur i parken en eftermiddag är priset på en vagn med två hästar till och med lägre i New York. Det är ett obestridligt faktum, att reseomkostnader—inberäknadt alla nödvändiga dagliga utgifter—äro mycket dyrare i Storbritannien än i Amerika. Men detta inverkar endast på de få resande, vanligen förmögna personer, och är af ringa vikt. Det väsentligaste är huru lefnadsomkostnaderna ställa sig för massan af folket, för löntagareklassen i de två länderna.

Låt oss lugnt betrakta saken. Flertalet arbetare—handtlangare inberäknade—har en årlig inkomst af 60 till 120 pund. Enligt den statistik, som upprättats af Arbetsbyrån i Massachusetts—den högsta auktoritet vi äga—ställa sig lefnadsomkostnaderna i England och Amerika sålunda:

Inkomst 300 doll. till 450 pr år	Inkomst 450 doll. till 600 pr år
-----+-----	
Utgifter Amer.	Utgifter Amer. Engl.
-----+-----+-----+-----+-----+-----	
Lifsmedel 64 81	Lifsmedel 63 78,75
Kläder 7 7	Kläder 10,50 10,50
Hyra 20 13	Hyra 15,50 10,37
Bränsle 6 7	Bränsle 6 6
Diverse 3 3	Diverse 5 5
Summa 100 111	Summa 100,- 110,62

Detta visar de högre priserna i Storbritannien. Men sedan denna tabell uppgjordes, ha priserna mycket fallit i Förenta staterna, långt mer än i Storbritannien. I ett värdefullt engelskt verk »Folkets arbete och lif» uppgifver Charles Booth, att födan för en familj belöper sig till 50 à 60 procent af inkomsten. »Lifsförnödenheter», hvarmed här menas allt som ingår genom munnen, är den största utgiftsposten för en arbetarefamilj. Den sträcker sig från sextiofyra procent i Amerika till åttioen i England. Anledningen till denna skillnad är tydlig. Alla slags födoämnen äro naturligtvis billigare i Amerika än i England. Det förra landet exporterar dem till det senare. Tobak är mycket billigare. Amerika producerar tobak, och tullen är endast sex cents pr skålpund emot åttiofyra cents tull i monarkien—fjorton gånger så stor. Tullen på whisky är 40 cents pr gallon, således sex gånger högre i Storbritannien än hos oss, och whisky tillverkas billigare i Kentucky än i Irland eller Skottland.

Öltullen är i Amerika 96 cents pr tunna och i England 1 dollar 75 cents. Te och kaffe äro tullfria för amerikanaren, men belagda med tull för engelsmannen. Socker (råsocker) är tullfritt i båda länderna, utom i republiken en obetydlig tull på utländskt raffinad. När massorna i Storbritannien inse huru tungt de äro beskattade i jämförelse med Förenta staternas arbetare, komma de antagligen att framställa kraf på billigare tullsatsar på sådana artiklar, hvilka komma under rubriken: lifsförnödenheter—framför allt på ett tullfritt frukostbord.

Det billiga priset på födoämnen i Förenta staterna skulle öfverraska en engelsk iakttagare, som ville studera denna fråga genom alla fyrtyofyra staterna och icke endast i New York eller städerna vid atlantiska kusten, till hvilka produkter från Västern måste transporteras.

Sedan vi nu sett, att tre fjärdedelar af en arbetarefamiljs utgifter gå åt till »lifsförnödenheter» och funnit att priset på dessa ställer sig billigare i Indianapolis än i Manchester, så komma vi till utgiften n:r 2: hyran. Denna slukar i Amerika 20 procent af familjens inkomst och i England 13. Den britiske arbetaren bor mera inskränkt. Den bättre klassen i Amerika har, som regel, tre eller fyra rum, i Storbritannien två. Hyran är onekligen mycket högre i det nya landet.

Den nästa viktiga utgiften är »kläder», hvilken representerar 7 procent af utgifterna såväl i Förenta staterna som i England. Detta öfverraskar kanske mången läsare, innan vi hunnit förklara anledningen. Kläder af finaste importerade tyger äro mycket dyrare i Amerika än i England, där tyget tillverkas, men kläder gjorda af amerikanska tyger äro mycket billiga och fullt brukbara. Tyget är tjockt och groft och icke så behagligt att vara klädd i—till och med gröfre än skotsk cheviot. Men massan af folket använder

det, likasom hon använder ylleunderkläder af samma slag. Därför beröres arbetsklassen icke så mycket af tullen på fina ylleveror, hvilka endast importerar af de få rika. Jag har här framför mig annonser i amerikanska tidningar, af hvilka framgå att en färdigsydd kostym kan köpas för två eller tre pund—just samma pris som i Storbritannien.

Här är en sann historia i detta ämne. En bekant parlamentsledamot, som för någon tid sedan höll ett tal för sina valmän i det inre af landet, sade dem att lefnadskostnaderna voro mycket högre i Amerika än i Storbritannien och att priset på kläder var tre gånger så högt. En afskrift af talet skickades till hans vän, en af våra mest kända män i Förenta staterna, hvilken talaren ofta brukade besöka. En kort tid därefter aflade han, tillsammans med sin hustru, ett besök hos sin vän i republiken. En morgon visade sig värden vid frukosten i en ny kostym, som väckte allmän beundran. Den engelska damen förklarade att den var »mycket trefligare än den kostym hennes man hade». Värden frågade sin gäst, hvad han trodde att kostymen kostade; hvarpå den intet ondt anande engelsmannen svarade: »Well, den kostym jag har på mig kostar mig 7 pund, och jag antar att er i detta förskräckliga tullskyddade land måste ha kostat 12 pund.» Detta var hans uppfattning, sedan han noga granskat kostymen. »Well,» sade värden, »jag betalade precis fyra och en half dollars för kostymen, och jag skulle önska att ni ville ta den med er hem till England och visa den för edra valmän samt tala om historien.» Detta afböjdes dock under muntert skratt. Värden hade vid ett besök i byn händelsevis fått se en lastvagn från Boston, hvarifrån såldes färdiggjorda kläder, och frågade försäljaren, om han hade en dräkt som passade honom. »Ja,» svarade denne, »och om ni tar en kostym, så kan ni få den till partipris. Detaljpris är 6 dollars.»—»Det är bra. Skicka hem den.» Den sändes genast, med det ofvan nämnda resultatet. Det var naturligtvis amerikanskt material, icke så slätt eller så fint som det den ärade parlamentsledamoten hade, men likväl en bra och treflig kostym. Men priset var så lågt, att jag icke vågar gå i borgen för hållbarheten. För 15 dollars kan man få utmärkta kostymer.

När vi se på summan af extra fina ylleveror, importerade af Förenta staterna, se vi huru obetydlig den är, i jämförelse med totalförbrukningen af ylle. År 1890 var värdet på inhemska ylleveror 338,000,000 dollars. Importen af de dyrbara fina utländska ylleverorna belöpte sig endast till 35,500,000 dollars—och då priset per meter af den importerade varan säkerligen var dubbelt så högt som det inhemska, betyder detta icke mycket öfver fem procent af den förbrukade mängden. Och det är de få rika, som ensamt använda de dyrbara utländska varorna.

Det förhåller sig på samma sätt med bomullsvaror; värdet af landets egen produktion var 298,000,000 dollars, af det importerade 28,000,000, hvilket gör icke fullt fem procent af hela förbrukningen —under förutsättning af dubbla priset pr meter för den utländska varan. En arbetarefamilj använder bomullsvaror i en ganska betydande mängd.

Hvad siden angår, så ha vi följ ande siffror för 1890: tillverkning i amerikanska fabriker 69,000,000 dollars, importeradt siden 31,000,000. Det kan med säkerhet antagas, att priset på det importerade sidenet per meter var dubbelt så högt som på det inhemska, så att mer än fyra meter af amerikanskt siden köptes mot en af det utländska.

Medan vi uppehålla oss vid ämnet om kläder, vill jag anföra två exempel ur min egen erfarenhet. En amerikansk familj med många tjänare vistas en del af hvarje år i England. Tjänarna resa fram och tillbaka och ha sålunda tillfälle att köpa sina kläder, stöflar och skor etc. antingen i det ena landet eller i det andra. De manliga tjänarna fortfara att köpa kläder i det gamla landet. De kvinnliga tjänarna finna, att de göra billigare inköp i New York. Men alla köpa sina skodon i New York.

Det andra exemplet: En skotsk-amerikansk familj med fem barn tillbringar en del af hvarje år i Skotland. Den duktiga, sparsamma husmodern brukade förr förse sig och barnen med kläder i Glasgow. Vid sina senaste besök har hon icke köpt något på denna sidan, och jag hörde henne anföra som skäl härför, att hon köpte billigare kläder— i synnerhet åt barnen—i New York än i Glasgow.

Den bekante frihandels- och tariffreformsiffraren, Mr. Schoenhof, hade i uppdrag af regeringsdepartementet att undersöka priserna i Förenta staterna och Storbritannien och afgaf för några år sedan följ ande rapport:

»Hvad kläder och manufakturvaror i allmänhet angår, så finner jag, att bomullsvaror äro fullt ut lika billiga i Förenta staterna som hos oss. Shirting och lärft till samma pris som våra äro i synnerhet öfverlägsna i kvalitet, så vidt jag kunnat döma af artiklar, som varit till salu i detaljaffärer. Muslinsunderkläder för damer äro af mycket finare beskaffenhet och billigare i Förenta staterna. Icke heller kan jag finna, att herrskjortor af bomull äro billigare här. Om fabriksydda kängor och skor gäller detsamma. Hvad själfva utförandet och utseendet af de motsvarande artiklarna i stort sedt angår, så finner jag att Förenta staterna är öfverlägset i tillverkningsmetod. Detta är sant såväl i fråga om kläder som om kragar, manschetter och liknande artiklar.»

Sedan Mr Schoenhof aflade sin rapport, har priset på många artiklar fallit mera i Förenta staterna än

i Storbritannien. Detta prisfall har varit så stort, att priset på bessemer, tackjärn och stål-»billets» är lägre i Pittsburg än i Middlesborough; det har gjort att amerikanska mattor kunna säljas i England; det har lockat amerikanska skeppsbyggare att begära tillåtelse att göra anbud på de nya engelska krigsskeppen och Clydes förtroendemän att köpa sitt nya, väldiga mudderverk i New York. Det har också satt den amerikanske fabrikanten af åkerbruksredskap i stånd att nå den engelska marknaden och stenbrottsägare att skicka granit från Maine till Aberdeen.

Nästa rubrik i arbetarefamiljens utgiftsstat, är »bränsle». I allmänhet sagdt, är detta mycket billigare i Förenta staterna än i Storbritannien. Om vi jämföra New York och London, så erhåller New York antracitkol lika billigt som London bituminöst kol. Det förra ger minst dubbelt så mycket värme och säges lämna tre gånger så mycket. I de tätast befolkade delarna af Förenta staterna öfverskrider priset på kol icke två dollars pr ton. I de stora västra Pennsylvania- och Ohiodistrikten är det icke mer än en och en half. Amerikanaren förbrukar mera kol under vintern, dels på grund af det kallare klimatet och dels för den rymligare bostaden. Sakkunniga ha funnit att procenten af amerikanarens eller engelsmannens inkomst, som går till bränsle, ställer sig lika—d. v. s. sex procent.

I England tillskrifver man tullen de antagna högre lefnadsomkostnaderna i Förenta staterna. En liten undersökning skall snart visa att denna uppfattning är en smula ogrundad. De förnämsta, högt taxerade artiklarna i Mc-Kinley-billen äro fem: 1) extra fint siden från Frankrike; 2) fina ylle- och linnevaror från Storbritannien; 3) extra fina linnevaror från Tyskland och Frankrike; 4) dyrbara viner från Frankrike; och 5) Havannatobak och cigarrer. Tullen på alla dessa saker är mycket stor. Yllevarorna 60 procent af värdet, siden ännu högre, champagne 32 sh. pr dussin etc., etc. Sådan är vår »demokratiska» budget. Det finns icke en arbetare i Amerika, som använder någon af dessa artiklar. Det betraktas som god politik att högt beskatta de rikas lyxartiklar och i stället ha te, kaffe och råsocker tullfria. Det är icke troligt, att denna politik skall förändras eller ens modifieras, huru mycket det än talas om en tariffreform. Den benägenhet Storbritannien nu visar att lägga tullbördan på det rika fåtalet, som har styrka att bära den, är lika framträdande i republiken. Arbetarens lifsförnödenheter skola fortfarande vara tullfria i republiken och blifva snart fria konungariket, och de rikas lyxartiklar skola mer och mer beskattas i båda länderna.

Farmarens supponerade olyckliga ställning i Förenta staterna brukade ofta framhållas, med påpekande af att till följd af tullen på maskineri blefvo hans åkerbruksredskap onödigt fördyrade. Men då amerikanaren numera behärskar världsmarknaden i fråga om åkerbruksmaskineri och exporterar sådant, så beröres farmaren icke längre af tull på den utländska varan.

Förenta staternas framträdande som exportör af fabriksvaror, på grund af reducerade priser, är en af de senaste årens märkligaste företeelser. Här äro några få exempel: År 1893 exporterades åkerbruksredskap till flera delar af världen för ett belopp af 5,000,000 dollars, kopparvaror för 4,500,000, bomullsvaror för 12,000,000, järn och stål samt fabrikat af dessa metaller för 30,000,000, vagnar och andra åkdon för mer än 2,500,000, trä och trävaror öfver 25,000,000 dollars. Amerikanska möbler exporteras numera i stor mängd.

År 1892 exporterade republiken lika mycket järn- och stålvaror jämte metallerna själfva, som den importerade, nämligen för 28,000,000 dollars i båda fallen.

Musikinstrument, värderade till 1,800,000 dollars. exporterades, glas och glasvaror för 8,000,000, läder och lädervaror för öfver 10,000,000, papper och pappersvaror öfver 1,500,000 (några engelska tidningar tryckas nu på amerikanskt papper), instrument för vetenskapliga ändamål för 1,300,000, klockor och ur för öfver 1,000,000 dollars.

Exporten af fabriksvaror ökas årligen, men måste—i motsats till Storbritanniens—alltid förbli obetydlig i jämförelse med värdet af den inhemska totalproduktionen af fabriksvaror. Denna beräknades 1890 till 8,750,000,000 dollars. Värdet af britiska fabriksvaror 1888 var icke fullt hälften så stort—4,100,000,000 dollars.

Välståndet i en ny kontinent som Förenta staterna beror icke af den utländska utan af den inhemska handeln. I samma mån som det nya landet blir mer och mer i stånd att fylla sina egna behof, måste den utländska handeln aftaga.

Huru kunna vi inför de ofvan anförda fakta förklara den engelska uppfattningen, att lefnadsomkostnaderna äro större i Förenta staterna? Helt enkelt på följande sätt: Ehuru det är sant, att för ett pund sterling kan massan af folket nu erhålla mera lifsförnödenheter i Amerika än i England, och ehuru den amerikanske arbetaren har stora fördelar framför den engelske, så följer icke nödvändigt däraf att den amerikanske arbetaren lefver lika billigt som sin engelske kamrat— långt därifrån.

Amerikanaren har större inkomster och vill icke undvara en mängd saker, som i Europas gamla länder skulle betraktas som lyx. Han förtjänar mer och använder mer. Därför är det i en mening sant,

att lefnadsomkostnaderna, såsom den amerikanske arbetaren lefver, äro större för honom, än för den engelske, såsom han lefver. Men detta kommer däraf, att han lefver på ett annat sätt. För de artiklar, som äro absolut nödvändiga, är kostnaden mycket mindre i det nyare landet.

Den amerikanske arbetaren och hans familj kan verkligen lefva mycket billigt, om de vilja det. Men de kunna också lefva slösaktigt såsom i andra länder. Vi ha ett bevis härpå i utländska arbetares utgifter, synnerligast bland ungrare och italienare, hvilka på de senare åren i stor mängd emigrerat till Förenta staterna. Det vanliga priset, som dessa främlingar betala till värden på matstället, är tio cents om dagen för födan. De sofva vanligen i träskjul, uppförda åt dem af deras arbetsgifvare. Under tider af industriellt tryck, som de nuvarande, är förmågan att lefva billigt och ändå godt af största betydelse för arbetsklassen i Förenta staterna och skyddar människan från mycket lidande, som eljes skulle ha följt med arbetsbristen. Detta är en ny erfarenhet för den nuvarande generationen af amerikanare och snart öfvergående, såvida icke tron på kapitalets fasthållande vid guldmyntfoten åter rubbas. En tvetydig not i denna fråga, utfärdad af sekreteraren i finansdepartemanget i maj förra året, paralyserade landets affärsrörelse för tillfället. Förbättringen har blifvit fördröjd genom den förestående nya lagstiftningen angående tull på importerade varor.

Huruvida Amerika är arbetarens Eldorado eller ej, beror på arbetaren själf. Han och hans familj kan nu lefva billigare än en familj i Storbritannien, om de vilja lefva lika enkelt. De äro i samma ställning som en gammal skotska, hvilken jag en gång kände. Tillfrågad, om hon kunde lefva på en viss uppgifven summa om året, svarade hon: »Ja, ja visst, jag kunde lefva på hälften, men jag kunde göra slut på dubbelt så mycket.» Det vill säga, ett pund sterling, förståndigt använt af arbetaren och hans familj, skall förskaffa dem mera af lifvets nödortf i det nya än i det gamla landet—ett förhållande, som troligen kommer att ha viktiga följder på båda sidor af Atlanten i en icke aflägsen framtid.

DE NATURLIGA OLJE- OCH GASKÄLLORNA I VÄSTRA PENNSYLVANIA

(Ur Macmillans Magazine, Januari 1885)

En kort historik öfver upptäckten af olja och gas. Borrningsmetoden och produktens användning. Förmögenheter vunna på obetydligt kapital. Möjligheterna af dess användning i framtiden.

Att det nya brännämne, som jorden nyligen slungat ut, skulle tillvinna sig allmän uppmärksamhet, kan icke väcka förvåning, ty helt visst har aldrig något liknande varit sett. Det distrikt, som af alla på hela jordens yta torde vara rikast på underjordiska skatter, är Västra Pennsylvania, som till sin hufvudstad har det rökiga Pittsburg. Sydost från staden ligger det ryktbara lagret af brännkol, känt och använt öfver hela Amerika från Atlantens hafskust till Colorados silfvergrufvor. Ådran är från sju till nio fot djup och omfattar en yta af tvåhundra kvadratmil. Den har ett så gynnsamt läge för brytning, att tusentals tons koks ha sålts för tre shillings och sex pence pr grosston, lastad på järnvägsvagn. Denna affär har nått en snabb utveckling, till och med för detta land, ty de män lefva ännu, som byggde den första koksugnen, under det att i dag finnas mellan nio- och tiotusen ugnar. Det är endast tjugo år sedan koks första gången användes i masugn. Under år 1882 tillverkades 138,001,840 bushels. [1]

[1] En bushel = 36,35 liter.

Rakt i öster från Pittsburg ligger Westmorelands gaskolfält, hvarifrån de östra städerna erhålla sitt förråd af gaskol. Denna kolådra är från fem till sex fot djup och brytningen sker så lätt, att Pennsylvania-järnvägsbolag får kol lastadt på lokomotivtendern för ungefär tre shillings pr grosston. Fältet sträcker sig i ost och sydost från staden, längs Monongahela- och Youghiohenyflodens stränder. Det är ur grufvorna på dessa stränder, som många städer—till och med så aflägsen belägna som New Orleans—förses med gaskol. Den årliga produktionen öfverstiger 7,000,000 tons.

Om vi nu från bränn- och gaskollagren vända oss mot norr, så komma vi på ett afstånd af hundra mil (eng.) från Pittsburg till oljeregionen. Hur hastig utveckling upptäckten af bränn- och gaskol än haft, kan den icke jämföras med den enastående framfart som upptäckten af petroleum haft.

Det är endast 22 år sedan jag, i sällskap med några vänner, besökte Storey Farms ryktbara oljekälla vid Oil Creek. Oljan rann då från källan ut i den lilla viken, där ett par flatbottnade pråmar lågo fyllda, färdiga att flottas ned till Alleghenyfloden på en bestämd dag i hvarje vecka, då viken afstängdes genom en tillfällig fördämning. Detta var början till oljeaffären. Vi köpte farmen för 39,000 dollars, och vi hade så liten tro på jordens förmåga att för någon längre tid lämna de hundra fat om dagen, som källan då gaf, att vi beslöto göra en damm, som kunde rymma hundra tusen fat olja, hvilket förråd vi värderade till 975,000 dollars, när tillgång upphörde. Olyckligtvis för oss läckte dammen förskräckligt; afdunstningen förorsakade oss äfven förlust, men vi fortsatte att låta oljan rinna dag efter dag för att ta igen skadan, tills flera hundra tusen fat på detta sätt hade gått förlorade. Vår erfarenhet med farmen

kan vara värd att omtala. Dess värde steg till 4,870,000 dollars, det vill säga att bolagets aktier såldes i marknaden på denna basis. Och ett år lämnade den i utdelning 975,000 dollars—en icke oäfvän ränta på det insatta kapitalet: 39,000 dollars. Men detta är ett undantagsfall; många millioner dollars ha gått förlorade på oljespekulationer. Endast ett par år förut hade samma olja sålts för ett par dollars flaskan såsom ett osvikligt botemedel för alla verkliga eller inbillade sjukdomar, som hemsöka människosläktet. Den kallades då för »Seneca-olja»—»det stora indianska läkemedlet»—därför att indianstammar med detta namn, hvilka då bebodde distriktet, brukade skumma oljan i viken. »Det oöfverträffliga läkemedlet» säljes nu för mindre än 75 cents pr fat, och det är egendomligt att personer, som så ifrigt köpte det för två dollars flaskan och gäfvit intyg om dess läkande kraft, nu anse att alla dess dygder försvunnit, när det kan köpas för en cent. Så mycket gäller det hemlighetsfulla i materia medica.

Från denna lilla början för tjugo år sedan kan platsen nu (1885) leverera 70,000 fat olja dagligen. Sistlidna 1 november funnos i cisternerna icke mindre än 38,034,337 fat—ett tillräckligt förråd för att fylla världens behof under några år. Till den 1 januari 1884 har denna oljeregion afkastat 250,000,000 fat, och ännu ökas tillflödet dag för dag. För att transportera denna enorma massa ha 6,200 mil järnrör blifvit lagda. Oljan pumpas genom dessa från källorna—hvilka uppgå till ett antal af 21,000—till kusten omkring 300 mil därifrån.

Värdet af petroleum och dess produkter, exporterade år 1877, belöpte sig till 61,789,438 dollars. År 1883 värderades exporten endast till 45,000,000, ehuru antalet gallons (656,363,869) var nästan dubbelt så stort som exporten 1877. Totalsumman af allt, som exporterats till den 1 januari 1884, öfverstiger 625,000,000 dollars. Det kan med full tillförlitlighet sägas, att oljekällorna i Västra Pennsylvania lofva att lämna så riklig afkastning innan de äro uttömda, att hela nationalskulden kunde betalas därmed.

Vi komma nu till den senaste upptäckten af våra underjordiska skatter, nämligen de naturliga gaskällorna, hvilka hastigt börja framträda omkring Pittsburg. Just som den naturliga oljan syntes på ytan af Oil Creek, så märktes i distriktet nordost om Pittsburg, på femton mils afstånd, små gasstrålar som bubblade upp ur vattnet å vikarna. Sumpgas hade för flera år sedan upptäckts på tjugo fots djup och användes ibland af farmarna vid sockerkokning af lönnsaf. Medelpunkten för detta distrikt för naturlig gas är den lilla staden Murraysville i Westmoreland. I en liten kvarnränna på platsen hade man märkt en större gasmängd än vanligt, och några spekulanter verkställde för femton år sedan borrhningar efter olja men när de borrarat 900 fot djupt, så fanns där ingen. Sju år därefter beslöt ett annat sällskap att försöka på ett ännu större djup. De hoppades naturligtvis att finna olja, men när de borrarat till ett djup af 1,320 fot, inträffade en fruktansvärd explosion, som slungade borren i luften och krossade allt i spillror. Dån af den lössläppta gasen hördes ända till Monroeville, som låg fem mil därifrån. Den fängslade kraften hade ändligen befriats och blef en ny rikedomskälla åt Västra Pennsylvania—redan förut alltför rikligen välsignadt, känner läsaren sig kanske hågad att tillägga. Sedan fyra rör, hvardera två tum i diameter, hade blifvit lagda från brunnens mynning och strömmen ledd genom dem, antändes gasen, och hela landskapet upplystes på många mils omkrets. Detta värdefulla brännämne lät man förfara under hela fem år, därför att inga kapitalister kunde förmås att riskera 200,000 dollars till rörledning för att leda oljan till bruk och fabriker, där den kunde bli till nytta.

Jag besökte detta område förra veckan och såg nio källor, som alstrade gas. Från de tre största steg gas ännu upp i luften. En underbar syn, i sanning! Gasen rusar upp genom ett sextumsrör, som sträcker sig kanske tjugo fot öfver ytan, med en sådan hastighet, att den fattar icke eld inom sex fot från rörets mynning. Om ni blickar upp i den klara, blåa rymden, så ser ni framför er ett dansande guldglänsande andeväsen, utan synbar förbindelse med jorden, gungadt af vinden och sväfvande omkring i alla riktningar i ständigt skiftande former. Då gasen från källan träffar lågans medelpunkt och delvis går genom den, vrider sig den lägre delen af massan inåt och åstadkommer den härligaste verkan—en verklig eldpelare, med fotställningen omsvept af graciösa veck. Och icke ett spår till rök förnimmes.

Redan leda fyra särskilda rörlinjer—af hvilka två äro åtta tum i diameter—gasen från detta distrikt till fabriksanläggningar i Pittsburg, och en femte linje leder det till våra bessemerstålbruk, på nio och tio mils afstånd. En annan linje af tiotumsrör håller på att läggas.

Omkostnaden för rörläggning är under nuvarande låga priser och med rätt till fri genomväg beräknad till 7,500 dollars per mil, så att kostnaden för en linje till Pittsburg kan sägas uppgå till omkring 135,000 dollars. Borrhningen kostar omkring 5,000 och tillgår på följande sätt. Först uppsättes en lyftkran och ett sextumsrör af smidesjärn drifves ner genom jorden, tills det träffar berget, från 75 till 100 fot. Stora borrh, vägande tre- à fyratusen skålpund, användas nu; dessa stiga och falla från fyra till fem fot i slaget. Den gas, som erfordras för att drifva dessa borrh, ledes genom smala rör från de närgränsande källorna. Sedan ett åttatums hål blifvit borrarat till ett djup af omkring 500 fot, sättes ett 5 5/8-tums rör af smidesjärn ned för att utestänga vattnet. Så borrarat hålet sex tum vidare i diameter, tills gasen träffas, då ett fyratumsrör sättes ned. En tid af fyrtio till sextio dagar åtgår vanligen för att

borra brunnen och träffa på gasen. Den största kända källan beräknas lämna omkring 30,000,000 kubikfot gas på tjugofyra timmar, men hälften däraf anses som produkten af en god brunn. Trycket af gasen, då den utgår ur brunnsmyningen, är nästan eller fullt 200 skålpund per kvadrattum. En mätare, som jag undersökte, visade ett tryck af 187 skålpund. Till och med i våra fabriker, där vi använda gas, nio mil från källan, är trycket 75 skålpund pr kvadrattum. Vid en af källorna, där ett förråd af rent vatten befanns önskvärdt, fann jag en liten ångmaskin, som arbetade genom direkt kraft från gasen, sådan den kom ur brunnen, och ett utmärkt vattenförråd erhöles på detta sätt från ett källdrag i dalen.

Det finns naturligtvis olika meningar rörande gasbältets läge och utsträckning. Tillräckligt många brunnar ha redan blifvit borrade i Murraysvillesdistriktet för att bevisa, att bältet är ungefär en half mil bredt och sträcker sig fem eller sex mil i sydostlig riktning från Murraysville. De brunnar, som borrats längre bort, ha blifvit fyllda med saltvatten i sådan mängd, att gasen blifvit nästan afstängd. Ty fastän gas steg upp till ytan, var det i så ringa mängd, att den icke kunde vara till någon nytta, utan endast visade, att den fanns. Sakkunniga på detta område ha därför antagit, att gasen i sådana källor ligger under ett lager af saltvatten. Flera brunnar ha blifvit borrade i Pittsburg och dess omnejd, men samma olägenhet af saltvatten har inträffat där. En vän, som är hemma i geologi, underrättade mig om att gasbältet går 6,000 fot djupt ned nära Pittsburg, och hans teori är, att denna sänkning blifvit fylld med saltvatten, hvilket omöjliggjort borrhningsförsöken i detta distrikt. Om djupare borrhning eller någon plan att utestänga vattnet skall kunna öfvervinna svårigheten, återstår att se. Nordväst om Murraysville har man icke gjort vidare försök för att utröna gasbältets utsträckning.

Om någon af mina läsare vill taga en karta öfver Västra Pennsylvania och följa Alleghenyfloden omkring tjugo mil från Pittsburg, så skall han träffa på staden Tarentum, som är medelpunkten i det andra gasdistriktet. Flera stora källor ha påträffats där, och det är mycket troligt, att framtiden kommer att därstädes bringa i dagen ett jordområde liknande Murraysvilles. En nyligen borrade brunn kan fullt jämnställas med dem, som finnas i det senare distriktet. Kapitalister ha nyligen låtit leda denna gas i rör, nedlagda i flodbädden, till Pittsburg; och jag betvivlar icke att innan årets slut dessa linjer skola vara i verksamhet och Tarentumdistriktet gifva oss ett stort gasförråd.

Nu kommer jag till det tredje distriktet, hvars hufvudstad utgöres af Washington (Pennsylvania), som ligger tjugufem mil söder om Pittsburg. Jag åkte ut till denna plats och stannade öfver natten hos en god vän, som bodde tolf mil från källorna. Dessa hade blifvit antända, och hela himmelen var klart upplyst af deras sken. Ehuru afståndet var så stort, var det som om vi varit midt inne i en rasande eldsvåda. Följande morgon åkte vi ut till källorna. En rörlinje, som leder produkten från en af dessa källor till järnfabrikerna längs Ohiostranden vid Pittsburg, hade redan blifvit lagd, och ännu två rörlinjer äro under arbete. Hvad vi här sågo liknade hvad vi sett i Murraysvillesdistriktet, utom att gasen leddes från källmyningarna i rör längs marken, i stället för att skjuta rakt upp i luften. När vi från landsvägen blickade ned på den första källa vi blifvit varse nere i dalen, sågo vi en ofantlig, rund öppen plats, hvars grönska var afbränd och jorden brunstekt af lågan. Ringen var fullkomligt cirkelrund, eftersom vinden drifvit flammorna i alla riktningar från periferin inåt. Verkan af den stora, gyllene flammen, som slickade marken, och gungade och hvirflade med vinden i alla riktningar, var öfverväldigande. Förstörelsens ängel, Apollyon, tycktes ha stigit upp ur sin afgrund.

Amerika antages vara det land, som emottager de flesta emigranterna, men flyttningar fram och åter öfver hela jorden bli mer och mer vanliga. Den anglo-sachsiska rasen är icke benägen för stillasittande. Då jag stannade för att klifva öfver en gärdesgård och komma fram till den brinnande afgrundsanden, föll min blick på följande skrifna anslag:

»Offentlig försäljning.

Undertecknad, som ämnar afflytta till Australien, försäljer vid offentlig auktion torsdag

September 25

sin bostad i den Mrs Andrew Carlisle tillhörande farmen, en och en half mil öster om Hickory, på Hickory och Washingtonvägen, hela sin egendom af

Hushålls- och Köksmöbler, bestående af byråar, sängar, sängkläder, stolar, bord, fat, kokspis— med ett ord, allt hvad jag äger. Försäljningen kommer att börja precis klockan 1, då villkoren skola tillkännagifvas.

William Tiplady.

A. W. Cummins.
Auktionsförrättare.»

Hvad i all världen kan förmå mr Tiplady att lämna denna härliga trakt, ett af de vackraste

jordbruksdistrikten i hela Amerika—lämna den just då oväntade skatter upptäckas under hans fötter? Många gissningar framställdes, men den troligaste var att han hade släktingar i Australien och ville sluta sitt lif bland dem. Ingen af oss hade förr hört namnet, men det liknar många af de sammansatta namn, som väckte vår förvåning, då vi gjorde vår åktur genom sydvästra England, hvarför vi antogo att mannen var från moderlandet. Den ene brodern hade förmodligen lämnat det gamla hemmet för antipoderna, medan den andre sökt republikens beskydd. Det är sant att vår ras är det äkta nomadfolket, som ständigt vandrar på jorden, utan rast eller ro.

Då vilade händerna på det vibrerande röret vid brunnen—det behöfs starka nerver för att gå så nära intill det skrikande brusets och den hvirflande lågan—öfverraskades vi af dess isande köld. Vid en brunn, där en träbetäckning hade placerats öfver ventilerna, var röret till följd af kondensationen beklädt med ett islager af ett åttondedels tums tjocklek. Nya brunnar grävas, och det är tydligt att Washington County är bestämdt att lämna sin andel af den gas, som användes i Pittsburg.

Huru ställa sig nu den naturliga gasens ekonomiska utsikter? Den första frågan är naturligtvis: huru länge kan den räcka?

Personer, som bäst känna till oljeområdet, hvarmed naturlig gas står i nära gemenskap, försäkra mig att efter tjugo år skall det nu kända förrådet icke vara uttömdt. Det är icke antagligt, att vi ännu ha upptäckt hela gasterritoriet; det är tvärtom mycket antagligt, att afbrottet i bältet nära Pittsburg endast beror på ett lokalt fel, och att sydväst om staden skall bältet befinnas vara många mil i utsträckning. Det blir troligen ett upprepande af oljeregionens historia. Månad efter månad har det skrikits, att jorden icke kan tåla denna uttömning. Icke endast floder utan haf af olja skola uttömmas, om de dagligen länsas på 70,000 fat. Spekulanter visa sig emellanåt och köpa milliontals fat, i tro att förrådet skall minskas, men hvarje spekulation har visat sig vara förfelad. Petroleum för 10 dollars pr fat ansågs vara billigt pris; då den sedan erhöles för 5 och slutligen för endast 1 dollar, skänktes den ju bort. I dag köper man den för ungefär sjuttio cents, och tillgången är större än någonsin. Det lofvar att bli samma förhållande med naturlig gas.

Vid glastillverkning—som i Pittsburg har en ofantligt stor utsträckning—lär gas vara mycket mera uppskattad än kol, därför att den är förmånligare för produktens kvalitet. En firma i Pittsburg har redan tillverkat spegelglas, största storlek och fullt jämförligt med det bästa importerade franska, tack vare gasen som bränsle. Vid järn —och i synnerhet ståltillverkningen förhöjes kvaliteten af det rena, nya brännämnet. Hvarken i stålrålsfabrikerna eller järnbruken ha vi på öfver ett år använt ett enda skålpund kol. Skillnaden är häpnadsväckande. Där vi förut hade nittio eldare i fullt arbete vid ångpannorna och använde 400 tons kol om dagen, kan den besökande nu promenera längs den långa raden af ångpannor, och han ser endast en man i tjänstgöring. Som rummet är hvitlimmadt, synes icke ett spår af forna dagars otrefliga eldningssätt, och skorstenarna utsläppa ingen rök. De förnämsta järn- och glasfabrikerna i Pittsburg använda numera (Januari 1885) ganska allmänt gas som bränsle. Gasen är icke endast billigare än kol i och för sig, den sparar ofantligt mycket arbete, och pannor och roster ta icke så fort skada som förr.

Följande utdrag ur en kommittérapport till amerikanska ingenjörsföreningen vid ett nyligen hållet möte ger en föreställning om betydelsen af det nya bränslet.

»Naturlig gas är, näst hydrogen, det kraftigaste af de gasartade bränslena och, om rätt tillämpad, det mest besparande, enär nästan hela dess teoretiska värmeeffekt kan tillgodogöras vid afdunstning af vatten. Fri från alla förstörande element, i synnerhet svafvel, åstadkommer den bättre järn, stål och glas, än kolbränslet gör. Den ger jämnare värme, då intet öppnande af dörrar eller tomrum i rosten lämna den kalla luften tillträde, och, rätt ordnad, regulerar den ångtrycket, så att mannen, som sköter pannorna, har icke annat att göra än att se efter vattnet. Och äfven han vore öfverflödig, ifall man vågade lita på en så flyktig vattenkontrollant. Pannorna komma att räcka längre, och färre explosioner komma att inträffa genom expansion och kontraktion på grund af att kall luft strömmar in på den upphettade metallen.

*

»Ett experiment gjordes för att beräkna värdet af gas som bränsle, i jämförelse med kol, vid framkallande af ånga. Därvid användes en retort eller ångpanna af fyrtyotvå tums diameter, tio fot lång med fyratums tuber. Det eldades först med utvalda Youghioghennykol, brutet i ungefär fyratums kuber, hvarmed ugnen »laddades» så, att det bästa möjliga resultat skulle erhållas. Nio skålpund vatten afdunstadt per skålpund förbrändt kol var det uppnådda resultatet. Vattnet mättes af två mätare—en i uppsugningen och den andra i utdrifningen. Vattnet inmatades i en förvärmare vid en temperatur af från 60° till 62°; förvärmaren placerades i värmgången, som gick från pannan till eldstaden vid såväl gas- som kolexperimentet. Vid beräkningarna användes normalmättet i Pittsburgsdistriktet—en bushel på sjuttiosex skålpund. Sexhundraåttiofyra skålpund vatten afdunstades per bushel, hvilket utgjorde 60,9 procent af kolets teoretiska värde. När gas brann under samma panna, fast med olika ugn och med

ett skålpund gas till 23,5 kubikfot, befanns vattnet vara 20,31 skålpund; 83,4 procent af de teoretiska värme- enheterna voro tillgodogjorda.

Ångan var under atmosfäriskt tryck, i det att där fanns en tillräckligt stor öppning att förhindra mottryck. Förbränningen af gas och kol påskyndades icke. Det visade sig att om lägsta radens tuber tilltäcktes, samma kvantitet vatten kunde afdunstas med kol; men om gas användes och alla tuber (i den mot skorstenen vända ändan) tilltäcktes, utom sådana som voro nödvändiga för förbränningen, så befanns det, då trycket mot flamugnen var tre uns och elden som kraftigast, att ungefär samma resultat erhöles. Här af syntes framgå, att mesta afdunstningen skedde mot pannans sidor.»

De enda analyser af detta naturliga bränsle, som hittills blifvit gjorda eller publicerade, förskrifva sig från vår förnämste kemist, Mr. Ford.

Dessa analyser äro af gasprof från röret, då gasen kommer in i våra stålrålsfabriker efter att ha passerat nio mil från källorna.

Mr. Ford skrifver sålunda till mig:

»Härmed bifogas fyra af mina nyaste analyser, hvilka gjordes samma dag profven anskaffades. För närvarande äro dessa undersökningar ännu i fröet. Jag skulle vilja—utan att anses lägga mig i stålbrukens laboratoriearbeten—taga prof från de olika gaskällorna och göra en samling af deras salter. Jag tror mig ha upptäckt några mycket intressanta omständigheter rörande dessa salter, men det skulle vara oförsiktigt att ännu uttala min mening i detta ämne, då jag icke haft tid eller tillfälle att samla de olika salterna och såmedelst bekräfta min första uppfattning.

Min upptäckt af det förhållande, att naturlig gas från tid till tid förändras till sin kemiska sammansättning, kommer nog att öfverraska många och öppnar nya fält för tanken. Innan dessa resultat offentliggöras, skulle jag vilja försäkra mig om, huruvida gasen från andra källor förändras, som den från Murraysville, och om gas i några källor förändras, under det att den i andra förblir densamma, så uppstår helt naturligt frågan: Hvilket slags källa kommer att visa sig vara varaktigast? Denna omständighet att gasen förändras i samma källa skall säkert sprida nytt ljus öfver frågan om ämnets uppkomst och, om jag vågar säga det, möjligen ökad t ljus öfver ämnet petroleum. På grund af alla dessa skäl har jag icke velat offentliggöra mina resultat, förrän jag bekräftat min uppfattning genom upprepade analyser.

Eder
S. A. Ford.»

Analys af naturlig gas.

	Gas af	Gas af	Gas af	Gas af	Gas af
	9/8	9/12	9/15	9/22	9/1
	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.
Karbolsyra	nil.	0,61	0,81	nil.	0,67
Oxygen	2,60	0,40	0,61	0,61	2,90
Oljegas	0,80	0,61	0,81	0,61	2,45
Koloxid	0,40	0,61	0,81	0,40	3,82
Hydrogen	3,58	29,75	2,94	89,67	31,52
Sumpgas	88,40	68,78	94,02	78,72	39,97
Nitrogen	4,29	nil.	nil.	nil.	19,35

Såvidt jag vet äro Mr. Fords undersökningar de enda, som blifvit gjorda, och innehålla allt hvad man hittills vet om naturlig gas.

Huru, hvarest och i hvilken utsträckning naturlig gas alstras i de undre regionerna kunna vi endast gissa oss till. Så mycket är dock tydligt bevisadt, att gas blifvit funnen i hvarje väderstreck rundt Pittsburg utom i nordväst, och att gasbältet är omkring en half mil bredt nära Murraysville. Men detta behöfver därför icke vara gränsen för tillgången, ty just som jag skrifver detta kommer underrättelsen, om att en stor brunn borrhats i Canonsburgh, som ligger åtta mil från källorna jag besökte i Washington County. Dessutom har en ny region väster om Canonsburgh nyligen blifvit pröfvad, och gas därifrån användes nu i fabriker vid Beaver Falls, Pa., tjugofem mil väster om Pittsburg.

Vi kunna därför med skäl antaga, att Pittsburg är medelpunkten för ett gaslager på många kvadratmil och i stånd att frambringa all gas, som den nuvarande generationen kan använda både för industriella och för hemmets behof. Vid slutet af innevarande år skola åtta rörlinjer leda gasen till staden och ändå skulle mycket mera kunna erhållas. Två af dessa linjer ha rör, som äro 55/8 tum i diameter, fyra äro 8 tum, en 10 tum och en 12 tum i diameter.

Många teorier ha blifvit framställda för att förklara detta bränsles förekomst. Den mest antagliga hörde jag af professor Dewar från Cambridge, som nyligen besökt oss och som erhöll ett djupt intryck vid åsynen af denna nya rikedomsgrufva. Han påstår att gasen destilleras från oljan eller från ofantliga lager af ämnen, som sakta förändras till olja, och därför skola vi, långt efter sedan oljeregionen slutat att ge så riklig afkastning, ännu ha god tillgång på gas. Ju tunnare oljelagret är, dess lättare försiggår destilleringen. I stället för sitt fula rykte att vara världens smutsigaste stad, hvilket den onekligen nu är, skall »rökiga Pittsburg» måhända kunna göra anspråk på att kallas världens renligaste stad. Härmed må vara hur som helst, men jag tror icke att någon känner sig böjd för motsägelse, då jag påstår att med sådana resurser, som jag här sökt skildra, är Pittsburg hvad underjordiska skatter vidkommer medelpunkten i det rikaste distrikt i den hittills kända världen.

Anmärkning. Så riklig har användningen varit och så stort slöseriet med detta naturliga bränsle (sedan artikeln skrefs), att till och med de källor, som tycktes vara outtömliga, ha blifvit dyrbara i trots af deras knapphet. Och gasen, som flammade genom de slösaktigt vida rören och belyste de små städernas gator med fem fots höga lågor, mätes numera ut i mätare—utdelad i tusentals kubikfot.

DEN TREBENTA STOLEN

Plan for världsarbetet

Arbetets, kapitalets och affärsduglighetens trippelallians nödvändig för framåtskridandet. Hvar och en beroende af de andra— förenade oöfvervinnerliga.

Det borde finnas ett kompaniskap mellan trenne i den industriella världen, när ett företag startas. Den förste af dessa tre, icke i betydelse utan i tidsordning, är Kapitalet. Utan det kan intet dyrbart byggas. Därifrån kommer den första lifsgnistan in i den förut liflösa materian.

Sedan byggnaderna äro uppförda, utrustade och färdiga att börja sin industriella verksamhet, så uppträder den andre kompanjonen. Denne är Affärsdugligheten. Kapitalet har utfört sin roll. Det har skaffat alla medlen för tillverkningen, men om icke dugliga män leda företaget, går allt hvad kapitalet gjort till spillo.

Så kommer den tredje kompanjonen—sist i tidsordningen, men icke minst i betydelse—Arbetet. Om det icke gör sin del, kan ingenting uträttas. Kapital och Affärsduglighet kunna icke komma någon väg utan dess hjälp. Hjulen kunna icke gå rundt, utan att Arbetets hand sätter dem i gång.

Volymer kunna skrivas om hvilken af de tre kompanjonerna, som är den förste, den andre eller tredje i vikt och betydelse—och frågan står precis på samma punkt. National-ekonomer, spekulativa filosofer och predikanter ha i hundratals år för oss framhållit sina synpunkter på detta ämne, men svaret har ännu icke funnits och kan aldrig finnas, därför att hvar och en af de tre är outhärlig och hvar och en lika viktig för de andra två. Där finns intet företräde. De äro likställda medlemmar i den stora trippelalliansen, som sätter den industriella världen i rörelse. I historien kommer Arbetet före Kapitalet och Affärsdugligheten, ty då »Adam gräfdde och Eva spann», så hade Adam intet kapital, och att döma efter fortsättningen, så var ingendera af dem välsignad med affärsduglighet. Men detta var innan industrialismens herravälde började och kapitalets stora förlagssummor behöfdes.

I vår tid äro Kapital, Affärsduglighet och Kroppsbete benen på en trebent stol. När de tre benen stå starka och bastanta, så står stolen. Men låt ettdera försvagas och brytas, låt det ryckas ut eller slås sönder, så är det förbi med stolen. Och den blir aldrig till någon nytta, om icke det tredje benet kommer på sin plats igen.

Kapitalet, som tror att det är af större betydelse än någotdera af de andra två benen, har mycket orätt. Det behöfver deras understöd. Utan dem eller med endast ett af dem, slår det en kullerbytta.

Affärsdugligheten, som tror att benet, som den representerar, är det viktigaste, har mycket orätt. Utan Kapitalets och Arbetets ben duger den ingenting till.

Och slutligen—låt det icke bli glömdt—har Arbetet orätt, gränslöst orätt, då det tror sig vara viktigare än de andra två benen. Den föreställningen har varit en källa till många sorgliga misstag.

De tre äro likställda kompanjoner i ett stort verk. Förenade kunna de göra underverk; skilda är ingendera af någon betydelse. Det nyligen tilländalupna århundradet har tack vare dem blifvit lyckligare än något af sina föregångare. Öfver hela världen är mänskligheten bättre, än den har varit i moraliskt och materiellt hänseende, och jag hyser den fasta tron, att den skall nå högre och renare plan, än den mest sangviniske någonsin drömt om.

Kapital, Affärsduglighet och Arbete måste vara förenade. Den som försöker att utså oenighet mellan

dem är en fiende till alla tre.

(Utdrag ur ett tal i Homestead vid öppnandet af »Library Hall» och »Working men's Club»—en gåfva till arbetarna därstädes af Mr. Carnegie.)

JÄRNVÄGAR FÖRR OCH NU

(Ur ett tal vid ett möte för järnvägsmän i New York, Jan. 1902)

Järnvägsväsen på sjuttioalet: räls, system, hastighet, löner och metoder. Framtidens järnvägsväsen. Järnvägsmannens behof och ansvar.

Det är med en känsla af stor tillfredsställelse och stolthet jag tänker på att jag började som telegraftjänsteman vid järnvägen och steg till direktör för Pittsburgbanan på Pennsylvaniajärnvägen. Det skulle måhända vara af intresse att anställa en jämförelse mellan några järnvägsförhållanden förr och nu.

Vi järnvägsmän uppmanas alltid att hålla skarp utkik. Det är en af de förnämsta reglerna, men det kan också vara nyttigt att kasta en blick tillbaka och ge akt på framstegen, som blifvit gjorda.

När jag hade äran att bli järnvägsman, var Pennsylvaniajärnvägen ännu icke färdig till Pittsburg. Efter några mils diligensresa mellan två stationer och en besvärlig färd öfver bergen kunde passageraren vara i stånd att komma till Filadelfia på järnväg. Rälsen i bergstrakterna voro af järn, fjorton fot långa, importerade från England och lågo på stora huggna stenblock, ehuru banan passerade genom skog och »sleepers» skulle ha kostat obetydligt. Bolaget hade ingen egen telegraflinje utan var beroende af Western Unionlinjen. Direktören, Mr. Scott, den ryktbare Thomas A. Scott, som sedan blef järnvägsresident, kom ofta till telegrafstationen i Pittsburg för att samtala med sin förman i Altoona, generaldirektören. Jag var då en ung telegrafassistent och gjorde hans bekanskap genom att telegrafera för honom.

Jag erhöll då den ofantliga lönen af tjugofem dollars i månaden, och han erbjöd mig trettiofem som sin sekreterare och telegraferare, hvilket syntes mig en förmögenhet. Låt mig lyckönska er till den stora stegringen af era aflöningar, sedan den tid, då Mr. Scott erhöll 125 dollars i månaden—1,500 om året. Jag minns att jag mycket undrade öfver hvad en människa skulle ta sig till med en så ofantlig summa pengar. Jag hade icke då tänkt på en användning: att han kunde ge bort en del af öfverflödet. De förmåner en person har af sin rikedom diskuteras ofta, men rikedomens största förmån är, att dess ägare kan vara andra till gagn. Jag tjänstgjorde någon tid, innan jag fick en påökning af tio dollars i månaden. Det var ju en öfverväldigande inkomst mot 1 dollar och 20 cents i veckan, som jag började med i en bomullsfabrik.

Det är en af de mest glädjande företeelserna i vår tid, att under nuvarande förhållanden arbetslönerna stiga och priserna på lifsförnödenheter falla. Ingen nation har intagit en så lysande ställning som för närvarande vår i fråga om arbete. Hvarenda nykter, duglig och villig man finner sysselsättning mot en aflöning, som med skötsamhet och en god hustru sätter honom i stånd att göra en liten bra besparing för ålderdomen. De, som äro nog lyckliga att vara gifta veta huru mycket som beror på en hustru, som kan sköta om hushållet, och de som icke ännu äro gifta böra betänka detta. Det finns intet, näst hans eget goda uppförande, som en arbetares framgång och lycka, så mycket beror på, som en god och duglig hustru. Tillåt en person, som, nästan utan afsikt och önskan, blifvit betungad med litet mer än nödortftig bärgning, uppriktigt säga er, att hvad man har därutöfver innebär ganska litet—och detta lilla sällan något godt. Alla borde sträfva efter en nödortftig bärgning, ty utan en sådan, har Junius klokt anmärkt, kan ingen människa vara lycklig. Ingen människa skulle vara lycklig utan den, om den står att vinna; och jag uppmanar hvar och en att spara något under dessa goda dagar och sätta in på en sparbank eller, ännu bättre, skaffa sig ett eget hem.

Men för att återgå till järnvägsväsendet. Direktör Thomson öfverraskade en dag Pittsburgs invånare med tillkännagifvandet, att någon gång i framtiden skulle Pennsylvaniajärnvägen transportera hundra vagnar om dagen. Den tidens vagnar lastade åtta ton netto. Vi hade små lokomotiv och banvallen var förskräcklig att skåda. Rälsen voro alltför lätta och skarvfjärnen voro gjutna. Jag vet att en vintermorgon funnos fyrtiosju brustna skarvfjärn på min järnvägsafdelning. På en sådan bana var det vi forslade våra tåg. Olyckshändelser voro också mycket vanliga. Vi hade inga kabysser på godstågen, och tågbetjäningen måste vara ute i alla slags väder. Banan var enkelspårig, och då vi saknade telegraf, så måste tågen i händelse af försening »run curves». Det vill säga, att en signalerare gick förut, hvarpå tågen följde och mötte hvar helst de kunde—stundom med rätt allvarsamma sammanstötningar i de skarpa kurvorna. Det tyckes icke finnas något, som genomsnittsjärnvägsmannen har så svårt att lära sig som den omständighet, att två tåg icke med framgång kunna mötas på en enkelspårig bana. Till och

med på Pittsburgsafdelningens linje lärde vi oss aldrig riktigt den läxan.

Såsom telegraftjänsteman tog jag hand om vår egen järnvägstelegraf, när den var uppsatt; och jag tror att det var jag, som gaf den första unga kvinnliga telegrafisten anställning vid järnvägen—åtminstone påstås det så. Vid denna tid hade direktören att göra allt; det fanns ingen att dela ansvaret med. Det antogs att ingen underordnad kunde anförtros att telegrafera tågtider eller sköta om en reparation, och Mr. Scott och jag, hans efterträdare, voro i detta fall de löjligaste människor jag någonsin sett. Vi voro själfva ute vid hvartenda inträffadt missöde och arbetade hela natten. Ibland var jag icke hemma på en hel vecka åt gången och fick knappt tid att sofva, utom en liten blund då och då i en godsvagn. När jag nu ser tillbaka, så förstår jag hvilka stackare till direktörer vi voro, men jag hade ett storartadt föredöme i Mr. Scott. Det tog någon tid, innan jag lärde mig, men jag gjorde det ändå till slut, att de duktigaste direktörerna—sådana som ni har nu för tiden—aldrig själfva göra något arbete, som är värdt att tala om. Deras åliggande är att sätta andra i arbete, medan de tänka. I mitt senare lif tillämpade jag lärdomen, så att mina affärer ha aldrig gjort mig besvär. Mina unga kompanjoner skötte arbetet och jag nöjet, och den uppfattningen skulle jag önska att ni alla hyste, att där som är ringa glädje, där är också ringa framgång. Den arbetare, som är glad öfver sitt arbete och skrattar bort dess missöden, är säker om framgång, ty det, som vi göra lätt och med glädje, blir alltid väl gjordt. När ni ser en president eller direktör eller annan arbetschef dignande under sina skyldigheter, nedtryckt af bekymmer och med ett ansikte så bedröfligt, som om han vore en domare, utfärdande en dödsdom, så var öfvertygad om att han fått större ansvar, än han kan bära, och bör få hjälp.

Jämför till exempel tågens hastighet. Vi trodde att vi på den stora Pennsylvaniabanan nått fullkomligheten, då ett passageraretåg uppsattes, som gick mellan Pittsburg och Filadelfia på tretton timmar, ungefär tjugusju mil i timmen. Det döptes till »blixttåget». Detta var inte därför, att vi tyckte att blixten var så långsam, utan därför att vi tyckte, att tåget gick så förskräckligt fort. I dag gör Empire-state-expressen dubbelt så stor hastighet, hvilket är världsrekordet. Men låt oss icke mera göra oss skyldiga till misstaget att tro, det vi ha nått fullkomligheten. Under nästa generation komma tågen att gå med en hastighet af hundra mil i timmen, dubbelt så stor som nu, precis som tågen nu gå dubbelt så fort som för trettio år sedan. Banan skall varda rak. Som Skriften säger: »Hvad krokigt är»— det vill säga kurvorna—»skall rätt varda».

I de nu vidtagna förbättringarna på åtskilliga linjer tror jag icke att många direktörer se tillräckligt långt framåt. På några ställen använda de en half million dollars, där de borde ha användt dubbelt så mycket, och jämna kurvor, som de borde ha slopat. Antagligen kommer en blifvande direktör att säga, att de slösat bort en väldig hop pengar. Endast raka järnvägslinjer skola finnas år 1950 eller ännu tidigare.

Men det finns ett annat område, där framåtskridandet varit lika stort och af ännu större betydelse, än det vi nyss talat om. Det är omsorgen för järnvägsbetjäningen, dess ställning, förmåner, aflöningar och pensionssystem, hvilket våra förnämsta järnvägar känt sig manade att stifta, så att de, som år efter år arbetat för en bestämd lön och icke kunnat förvärfva någon förmögenhet, skola med lugn kunna emotse en tryggad ålderdom, icke såsom föremål för barmhärtighet, utan som fullt berättigade till sitt underhåll genom redbart och långvarigt arbete. Jag vet ingenting, som så höjer och förbättrar tjänstgöringen å en stor bana eller så bidrager till dess säkerhet, som en stab, hvilken känner sig lugn i medvetandet, att sedan den åldrats i tjänsten, är dess ålderdom tryggad genom pensionssystemet. Det kommer icke att dröja länge, innan hvarje järnvägsstyrelse inser det ovärderliga— jag ville nästan säga det nödvändiga—i att tillförsäkra sig en stab af pålitliga, intelligenta och redbara män, besjälade af esprit de corps för det verk de tjäna. I de byggnader, som nu uppföras vid transportstationerna, inrättas läsrum och bibliotek; i några fall—i synnerhet på Santa Fé-linjen—hör jag, att de anskaffat biljarder och andra tillfällen till oskyldig och nödvändig förströelse. Sist men icke minst—ha vi i dessa byggnader och inrättningar med ändamål att sammanföra människor till deras gemensamma bästa ett bevis på att arbetsgifvare mera än förr inse sina förpliktelser mot underlydande.

Järnvägsmännen äro särskildt att lyckönska, därför att hvarhelst några åtgärder blifvit vidtagna till deras förmån, så ha de visat sig uppskatta dem genom att begagna sig af dem så mycket som möjligt.

Järnvägsbolag kunna icke bättre använda sina penningar än till upprättande af flera och större institutioner af detta slag. Det bolag, som i detta fall gör mest för sina arbetare, gör äfven mest för sina aktieägare. Och det blir denna bana, som järnvägsmannen känner sig mest hemmastadd på, känner stolthet öfver, offrar sitt arbete åt och på hvilken han utsätter sig för de faror, som följa med hans yrke—ett nytt bevis på att hans intressen och kapitalets intressen icke äro motsatta utan gemensamma.

Jag har förut användt liknelsen om kapital, affärsduglighet och arbete såsom benen på en trebent stol. Stolen kan icke stå upprätt utan stöd af alla tre benen, och det är onödigt att tvista om hvilket af dem som är viktigast. Det kan aldrig afgöras, och om det kunde afgöras, skulle det vara till ingen nytta, sedan det stora faktum återstår, att de alla tre äro absolut nödvändiga för en sådan framgång som den

vårt lands stora järnvägslinjer haft.

Männen inom järnvägsvärlden äro att lyckönska till den ställning de intaga såsom den nyktraste arbetarekorporation i världen. De äro ett exempel för arbetsskamrater på andra områden, där deras inflytande kan vara till oberäknelig välsignelse. Intet beslut en person fattar kan lända honom till större gagn, än beslutet att afhålla sig från bruket af alkohol. För drinkaren finns ingen plats i vårt järnvägssystem. Han borde sannerligen icke ha plats någonstades.

Det goda förhållande, som på det hela taget råder mellan järnvägsbolagen och deras arbetare, borde vara glädjande för båda parter. Man kan vara säker på att så alltid är förhållandet, när tjänstemännen äro intelligenta och sympatiska och känna sig vara en del af en enda stor organisation, innefattande alla från spårväxlaren till lokomotivföraren och upp genom alla graderna till presidenten själf, hvar och en en N. Y. C. eller en P. R. R. eller en C. B. & Q. eller en D. L. & W.-man [1].

[1] Beteckningar för de olika järnvägsbolagen.—Ö. a.

På en järnväg finns ingen plats för osämja mellan arbetsgifvaren och arbetstagaren, ty presidenten eller direktören äger icke järnvägen mer än någon af betjäningen gör det—alla äro, som sagdt, medlemmar af samma kår. Alla äro lika mycket bolagets tjänare.

Tjänstemännen måste därför betrakta tåg- eller linjepersonalen eller lokomotivföraren såsom goda kamrater, och dessa å sin sida måste inse att de föreskrifter, som utgå från tjänstemännen, städe åsyfta järnvägens sanna bästa.

Det finns ett annat drag af glädjande betydelse. Vägen till befordran är klart utstakad. Flera, som nu inneha chefsplatser, började sin bana som underordnade, och deras förtjänster, icke andras gunst, ha hjälpt dem fram. Hvarje arbetare i järnvägsindustriens armé bär, som Napoleon sade, en marskalkstaf i sin ränsel. På järnvägsmännen hvila stort ansvar; de ha allmänhetens lif i sina händer.—Jag behöfver inte säga den resande allmänhetens, ty hos oss resa vi alla. Sträng nykterhet, outtröttlig vaksamhet, okufligt mod och plikttrohet fordras af dem, och att dessa egenskaper äro karaktäristiska för kåren, därom vittna det anseende och den aktning de tillvunnit sig af tacksamma medborgare.

JÄRN OCH STÅL HEMMA OCH UTRIKES

(Ur The Iron Age, 1898)

Jämförelse mellan handelsförhållanden inom järnbranschen i Förenta staterna och utrikes. Dessa metallers framtid.

Storbritannien har hittills varit i stånd att tillverka och sälja stål billigare än Tyskland. (Tyskland kommer nu före Storbritannien med 6,000,000 tons mot 5,000,000). England hade försteget i Europa. Det hade försteget i världen. Men dess ställning har blifvit förkonstlad. Det kan icke producera koks under 2 1/2 dollars pr ton. Det kostar omkring 3 dollars vid stålbruken. Det kan icke uppehålla sin nuvarande tillgång på malm. Denna blir allt dyrare och dyrare. Det har varit mycket beroende af Bilbaogrufvorna i Spanien, men deras malm har förlorat i värde, och ägarna vilja icke längre ansvara för kvaliteten. Britiska fabriksidkare få ta malmen som den kommer, och den blir ovillkorligen knappare år efter år. Under sådana förhållanden är det icke möjligt för Storbritannien att tillverka stål lika billigt, som vi kunna göra i Pittsburg. och sedan skicka till England. Dessutom ha England och andra utländska nationer blifvit vår afstjälpningsplats för hvad vi ha för mycket, hvilket betyder mer, än den oinvigde skulle kunna misstänka. Carnegie-stålbolaget tillverkar öfver 200,000 tons stål i månaden, och direktör Schwab sade häromdagen till mig, att han trodde att inom kort skulle en tredjedel däraf gå till utlandet.

Tysklands ställning är också onaturlig. Där finns naturligtvis högt tullskydd. Genom sammanslutningar äro fabriksidkarna i stånd att hålla uppe priset på den inhemska marknaden. Detta gör det möjligt för dem att skeppa ut och sälja billigt. De försöka äfven att göra världen till sin afstjälpningsplats. Men där ligger skillnaden: de dyra priserna i Tyskland inskränka förbrukningen. De utomordentligt billiga priser, som äro rådande här—3 skålpund stål för 2 cents—öka förbrukningen. Tyskland har byggt på sand. Jag är en inbiten protektionist, men endast när vi ha skäl att tro, att vi genom tillfälligt tullskydd kunna skaffa förbrukaren tillgång på en gifven artikel bättre och billigare, än han kunnat köpa den utrikes. Om vi icke kunna göra det, så tror jag icke på tullskyddet. Tyskland öfvergifver denna sunda ekonomiska princip och har tull för tullens skull, och den tyske förbrukaren får ingen fördel. Detta är falsk politisk ekonomi.

Det är endast en sak vi ytterligare behöfva för att utvidga vår exporthandel i järn och stål, och det är regelbundna ångbåtslinjer på åtskilliga af jordens länder. Vi kunna aldrig hoppas att få sådana bekvämligheter som Storbritannien, därför att Storbritannien importerar från alla delar af världen en

sådan myckenhet af varor, som vi lyckligtvis åstadkomma själfva. Därför kunna Storbritanniens skepp taga last tillbaka, och kostnaderna bli billigare. Men äfven denna olägenhet kunna vi öfvervinna genom det lägre priset på våra varor. Om vi kunde återgifva Förenta staterna dess rättmätiga ställning som världens skeppsbyggare, så skulle vår uppmärksamhet snart riktas på upprättandet af regelbundna ångbåtslinjer—och detta hinder skulle undanrödjas. Till och med nu har exporthandeln vunnit en sådan utsträckning, att den framkallat flera nya ångbåtslinjer, och vi skola så småningom segra. Jag har länge framhållit nödvändigheten af ett skeppsvarf i New York, och det måste komma. Kapitalet skall inse att det här har en god marknad, enär både stål och trävaror äro billigare i New York än i Belfast. Det dröjer icke länge förr än kapitalet drages dit.

Äfven om våra nuvarande skeppsvarf utvidgas, så är det godt om plats i New York för ett stort varf. Det är nästan förödmjukande att se St. Paul och St. Louis, New York och Paris, det ena efter det andra bege sig af till Southampton för att läggas i docka där, enär ingen docka i New Yorks stora hamn kan hålla dessa små skepp. Ja—små skepp. Jag kom öfver i Kaiser Friedrich, »made in Germany». Efter en resa på ett sådant skepp kan man icke tänka på något annat. Vi hade en svår öfverfart, den svåraste jag någonsin varit med om, och ändå den allra bekvämaste.

Sammanlagningen af järn- och stålintressena var endast en naturlig utveckling. Om vi skola sälja 3 skålpund stål för 2 cents, måste det vara tillverkad i milliontals tons. Det är ganska kinkigt äfven för de största fabrikerne.

Granska redogörelsen från de senaste två åren öfver de stora stålbolagen, hvars resultat blifvit allmän egendom genom deras årliga rapporter, eller hvilkas egendom varit i inkasserarens händer. Resultatet skall utvisa, att 3 skålpund stål för 2 cents förorsakar de bästa bland dem bekymmer. Därför, när affärer börja att förlora pengar, så se de sig om efter tröst, och »konsolidation» är något liknande »Mesopotamien»—ett mycket tröstefullt ord. Det är icke min mening att anställa några betraktelser öfver dessa affärers skötsel. Långt därifrån. Det är icke skötseln, utan ställningen jag talar om. Stål kan icke tillverkas och säljas så lågt som hittills skett, utan att vålla skada åt alla dessa affärsföretag.

Sammanlutning är klok och nödvändig. Den är ett steg i den rätta riktningen. Stålfabrikanten måste nöja sig med en obetydlig vinst pr ton. Om en fabrik tillverkar 2,500,000 tons årligen, så behöfver den icke förtjäna så mycket pr ton för att hålla björnen från lifvet.

Fastän förbrukningen af järn och stål är ofantlig, så stiga icke priserna. Jag tror icke att vi kunna öka konsumtionen, därför påstår jag att tillverkningsförmågan öfverskrider våra verkliga behof. Om det förhållit sig annorlunda, skulle vi ha sett en stor rusning i pris, hvilka nu fortfara att hålla sig låga. I själfva verket allt för låga, för att våra vänner skulle kunna lämna en vacker utdelning.

Järnvägsföretag äro mycket blomstrande, synnerligast i Västern. Man behöfver icke befara, att icke all räls som tillverkas skall gå åt. Ännu en sak, användningen af järnbjälkar kommer att tilltaga i detta land, ifall priset hålles nere vid dess nuvarande ståndpunkt. För närvarande använder ett litet land som Tyskland tre gånger så mycket bjälkar som Förenta staterna. I Tyskland tänker ingen på att bygga ett vanligt hus, utan att göra det eldfast. Här bygger millionären sitt hus eldfast, fastän jag känner flera millionärer, som nyligen byggt eldfarliga sådana. Nej, det vanliga boningshuset i Förenta staterna skall i en snar framtid uppföras brandfritt såsom i Tyskland. Men för närvarande skulle hela förrådet af byggnadsmaterial, som användes i Förenta staterna, kunna tillverkas af Carnegie Steel Company. Det är ett mycket obetydligt »business», men det är ett bevis på möjligheten af större bruk och användning af stål och järn.

MANCHESTERSKOLAN OCH VÅR TID

(Ur The Nineteenth Century, Februari 1898)

Den britiska uppfattningen, att hvarje nation är särskildt kvalificerad för endast en industrigren, diskuterad och bestridd.

Under det att ex-premiärministern Rosebery nyligen i Manchester prisade Manchesterskolans frihandelstriumfer, besvor utrikesministern Goluchowski i Wien Europas nationer att förena sig mot den ödeläggande konkurrensen med de transatlantiska länderna: »Vi måste kämpa skuldra vid skuldra mot den gemensamma faran», utropar han, »och väpna oss för striden med alla till buds stående medel»—»Europas nationer måste i slutna led försvara sin tillvaro.»

Sålunda mötas ytterligheterna, och vi se ännu en gång huru mycket, som beror på synpunkten. Om Manchesterskolans förutsägelser gått i fullbordan, så skulle billigare varor från andra sidan hafvet hälsats med jubel som en ekonomisk fördel och en välsignelse för emottagarna, i stället för att betraktas som en hotelse mot deras tillvaro. Hvarje hamn skulle stå öppen för denna varufloed, och de nya länderna, som utsände den, skulle bli hälsade som välgörare. »Fritt varuutbyte» var lösen, men när

den gafs drömde ingen om att de varor, som de nya länderna skickade till de gamla, kunde taga skepnad af konkurrerande fabriksartiklar, hvilket gör hela skillnaden.

När för sextio år sedan ångan på land och haf—ångbåt och järnvägståg—började sitt revolutionsverk, blef dess skapare, Storbritannien, beläget på en grund af kol och järnmalm, helt naturligt platsen för dess utveckling. Världen förhöll sig endast som åskådare, medan det tyglade ångan och började slå mynt af den. Om något annat land ville ha någon förmån af de nya uppfinningarna, måste det vända sig till Storbritannien. Storbritannien hade upptäckt sin bestämmelse och skulle snart bli världens verkstad.

På scenen uppträdde Manchesterskolan—Villiers, Cobden, Bright och kolleger—och begärde att till fördel för massan af folket skulle tull på födoämnen afskaffas. Upphäfvet af dessa tullar, hvilket gick under namnet »frihandel» i Storbritannien, i motsats till »protektionism», har mycket litet gemensamt med den modärna protektionismen, sådan denna nu uppfattas i andra länder. Sådana tullar kunde aldrig ha försvarats af nutidens protektionist, därför att tillgången på födoämnen omöjligt kunde ökas därigenom. Det enda riktiga försvaret för tullskydd, enligt den kosmopolitiska protektionisten, är då det kan fullt bevisas, att det bidrager till ökandet af den inhemska produktionen af en vara, som är nödvändig för nationens behof. Och vidare, att konkurrens inom landet snart skall resultera i att nationen erhåller bättre och billigare varor inom sitt eget land, än det någonsin kunde få från främmande länder.

En pålaga under sådana villkor bestyrkes af John Stuart Mills bekanta paragraf, om hvilken John Bright en gång sade till mig, att »den skulle komma att göra mera ondt i världen, än det goda alla hans skrifter kunde göra», och förklaras af Marshall såsom sund eller osund, allt efter omständigheterna, och är hvad som i vår tid menas med protektionism utom England.

Förhållanden, som stå i samband med denna tull, ha icke förändrats, och därför består Manchesterskolans verk fortfarande. Om en sådan tull nu lades på födoämnen, så skulle den ha alldeles samma verkan, såvida icke genom någon märkvärdig upptäckt Storbritanniens jord kan alstra en sådan rikedom på födoämnen, att den fyller landets behof. Då skulle en tillfällig skatt antagligen vara berättigad för att utveckla det nya företaget.

Af anförda skäl förkastar den modärna tullifraren lika kraftigt tullen på födoämnen i Storbritannien, som någon frihandlare kan göra.

De britiska uppfinningarnas—ångbåten och järnvägen—storartade framgång och alla därpå föranledda fördelar väckte helt naturligt till lif de mest sangviniska uppfattningar af De förenade konungarikenas ställning och storhet. Manchesterskolans apostlar voro de mest sangviniska af alla och detta var lärdomen de erhöllo af de då rådande förhållandena:

»Naturen har visligen föreskrifvit, att jordens alla nationer skola vara oberoende, hvar ock en med sin mission. Den ena har fått fruktbar jordmån, den andra rika grufvor, den tredje stora skogar. En har fått solsken och värme, en tempererad zon och en annan kallare klimat; en nation skall fylla den uppgiften, en annan den och en tredje skall göra något annat—alla samarbetande, hvar och en på sitt särskilda sätt, och bildande ett stort harmoniskt helt.»

Hvilken skön målning! Så kom det andra postulatet:

»Det synes tydligen att vårt älskade land, Storbritannien, har blifvit tillerkänt den höga missionen att förse sina systernationer med fabriksvaror. Våra fränder på andra sidan hafvet skola sända till oss med våra skepp sin bomull från Mississippidalen, Indien skall sända sitt jute, Ryssland hampa och lin, Australien sin fina ull, och vi, med vår tillgång på kol och järnmalm för våra fabriker och verkstäder, våra skickliga ingenjörer och yrkesarbetare och vårt stora kapital, vi skola uppfinna och konstruera det erforderliga maskineriet och väfva dessa råämnen till fint tyg åt nationerna; allt skall förfärdigas af oss, så att det blir passande för människor att använda. Våra skepp, som komma hem lastade med råvaror, skola återvända till alla delar af jorden, lastade med dessa förädlade produkter. Detta utbyte af råämne mot fullfärdiga produkter är en följd af naturlagarna och gör hvarje nation till den andres tjänare—förkunnande människornas broderskap. Frid och sämja skola råda på jorden, den ena nationen efter den andra måste följa vårt exempel och fritt varuutbyte härska öfverallt. Deras hamnar skola stå vidöppna för att emottaga våra färdiga artiklar, likasom våra stå öppna för deras råmateriel.»

Sålunda sågo manchesterskolans tro och hopp ut—ett ganska berättigadt hopp efter hvad som föregått. Låt det vara sagdt i rättvisa mot dessa stora och goda män, att den bild de tecknade, och som vi försökt porträttera, blef realiserad: Storbritannien blef världens verkstad, och hvar och en af de stora nationerna spelade den föreskrifna rollen och utförde de ålagda sysslorna. Ingen nation— icke ens den amerikanska—har haft en sådan framgång eller samlat en sådan rikedom genom fabriksindustri, som

Storbritannien gjorde under detta skede af sin historia. Af prospekten från Barrow Steel Company framgick att förtjänsten varit 30 à 40 procent om året, och att den ett år gått upp till den nästan otroliga summan af 60 procent på hela kapitalet. Detta är endast ett exempel på Storbritanniens oerhörda framgång, då hela världen låg vid dess fötter och innan en till det yttersta drivven konkurrens hade minskat och i många fall omöjliggjort all vinst. Belöningen—huru stor den än var—tillkom med full rätt den nation, som skänkte världen ångan, som invigde maskineriets tidevarf och gjorde världen till gäldenär för alltid.

Naturens lag tolkades sålunda af manchesterskolan, att en stor olikhet ifråga om tillgångar fanns i de respektiva länderna på jorden och att denna olikhet äfven sträckte sig till deras mäns och kvinnors duglighet samt att fabriksföretag med framgång endast kunde bedrivas i Storbritannien. Att verktygsstål, eller något slags stål alls, kunde tillverkas utom där—att de finaste ylle-, linne- och bomullstyger kunde fördelaktigt fabriceras i andra länder—voro föreställningar, som icke kunde falla någon in, och om de gjort det, skulle de hälsats med löje.

Det är knappast möjligt att dessa kloka män, ledare af manchesterskolan, skulle ha antagit att jordens förnämsta nationer— eller de som ämna bli det—skulle nöja sig med att spela den underordnade roll, som de fått sig tilldelad, ifall fabriksfältet stått öppet för dem. Själfva grundstenen i manchesterbyggnaden var öfvertygelsen, att de olika nationerna af naturen voro hänvisade till rollen af råämnesproducenter, därför att detta var deras enda möjlighet. Men nu finna vi tvärtom att, efter en period af tvunget medgifvande, ha nationerna med sällspord enighet sträfvat efter att få dela den högre uppgiften att bearbeta råmaterialen till färdiga produkter åt sig själfva; och hvarken britiskt kapital eller britisk skicklighet har fattats för att tillförsäkra dem framgång. Det är på detta sätt som täflan med den aflägsna östern möjliggjorts. Långt ifrån att nationernas tillgångar ha varit obetydliga och olämpliga för bearbetning eller deras befolkning oduglig, som manchesterskolan antog, har deras framgång inom fabriksindustrin i allmänhet varit öfverraskande stor. Tyskland har blifvit ett af de största fabriksländerna. Frankrike och Schweiz ha nästan monopoliserat sidetillverkningen i Europa. Ryssland håller på att anlägga stål- och metallfabriker under ledning af de skickligaste amerikanska konstruktörer. Två af dessa fabriker äro nu i full verksamhet och kunna täfla med de bästa i Amerika, hvilka tjänat som mönster. Japan och Kina anlägga fabriker enligt bästa och nyaste metoder, alltid med engelskt maskineri och vanligen under engelsk ledning. Mexiko väfver bomullstygar och fabricerar papper, och två bicykelfabriker äro under uppförande där. Indiens jute- och bomullsfabriker tilltaga i antal, och i Bombay anläggas maskinverkstäder. Det påstås att en engelsk maskinfirma hvarje vecka skickar ut en komplett maskinuppsättning för en ny fabrik. Om Amerika är det öfverflödigt att tala.

Sålunda har hvarje nation afböjt den roll manchesterskolan tilldelat den och försöker att själf tillverka sina varor. Politisk ekonomi säger nu, att det är till människosläktets bästa, att transportkostnaderna, som fördyras genom det långa afsändandet mellan producenten och fabrikanten, inbesparas. Tillverkning, som på vissa håll försöktes af små nationer, skall utan tvifvel misslyckas och öfvergifvas, men i det stora hela skall framgång vinnas.

Några länder, i synnerhet Tyskland och Amerika, uppträda nu som exportörer af många konkurrerande artiklar till och med till Storbritannien. Och den erfarenhet, som andra nationers män länge haft af oräkneliga artiklar »made in Britain», får britten nu själf lära känna. Han märker att äfven han fått litet med af människonaturens skröplighet, alldeles som andra nationers människor. Tjogtals artiklar »made in Germany» irritera honom; kontrakt med amerikanska maskinfirmor att leverera lokomotiv till London, Dublin och Edinburg väcka hans stora ogillande. Glasgow afböjer ett amerikanskt anbud på vattenledningsrör och tar dem hos en fabrik i Glasgow till högre pris. När en stor bicycle-utställning äger rum i London, så finns där ingen plats åt amerikanaren. Allt måste vara »home-made ». Posten måste befordras med saktgående hemmagjorda skepp, äfven om den därigenom blir fördröjd. Men allt detta är bara sådant, som vi kunde vänta och som vi böra ursäktas. Det är en dålig medborgare, som icke föredrar och hjälper sitt eget land hellre än främmande, men engelsmannen skulle kunna inse, att tysken och amerikanaren och andra äro lika patriotiska. Han bör förstå att med samma känslor som han ser sitt land öfversvämmas af konkurrerande artiklar, »made in Germany» eller Amerika, ser naturligtvis den patriotiske tysken och amerikanaren konkurrerande artiklar, »made in Britain», öfversvämma deras.

Nu märker man att naturen mera ädelmodigt, än det antogs, fördelat sina mineralier, kol, kalk och malmer, och äfven att naturen begåfvat männen och kvinnorna de flesta land med förmåga att under de nya förhållandena bearbeta sina egna råämnen, i många fall icke så bra, men i ett eller två särskilda fall lika så bra som britten eller amerikanaren.

Det underbara maskineriet—hufvudsakligast engelsk upptäckt—i järn-, stål- och textiltillverkning gör det möjligt för Indiens hinduer, Mexikos peoner, Amerikas negrer, kinesen och japanen att idka fabriksrörelse, ofta under ledning af mera omsorgsfullt utbildade yrkesmän från England och Amerika.

De få yrkesskickliga personer, som behöfvas för hvarje stor fabrik, kunna lätteligen erhållas från de äldre industriländerna.

Genom att använda automatiskt arbetande maskineri har en stor del sådant tränadt mekaniskt arbete, som man finner i Storbritannien och Amerika, gjorts obehöfligt, och det har blifvit möjligt att förlägga fabriker i länder som tills nyligen tycktes ägnade att åstadkomma endast råmateriel. Öfverallt ser man inflytandet af detta nya maskineri. Det är nu tydligt att råmaterialet har makt att attrahera kapital och äfvenså arbete och åstadkomma tillverkning i den trakt där råmaterialet finns, och att tränadt arbete håller på att förlora den makt det en gång hade att draga till sig råmaterial från fjärran trakter. Detta är icke förändring; det är revolution.

De kunnigaste och bästa bland ett lands medborgare vilja naturligtvis utveckla alla dess tillgångar. De kunna icke anse det vara rätt att dölja de talanger de fått och inse klart, att naturens mening är, att många nationer skola äga den mångväxlande industriens välsignelser. Allt detta kunde manchesterskolan icke rimligtvis förutse.

Det är glädjande att iakttaga nationernas industriella framsteg under de nya förhållandena. Om en eller två blifvit de förnämsta fabriksidkarne åt alla de andra, så skulle endast dessas säregna begåfning fått tillträde till uppfinnings- och utvecklingsarbetet. Nu ha alla nationers olikartade genier gynnsamma tillfällen för sina krafter. Det är också glädjande att se huru de olika nationerna utmärka sig i olika grenar. Sålunda har Frankrike nästan monopoliserat det superfina inom textilen, liksom det länge varit främst i fråga om alla artiklar hörande till damtoaletten. Storbritannien har öfvermakten i väfmaskineri. Likasom det uppfunnit järn- och stålindustrien, så är det nu i färd att utveckla en sidogren: tillgodogörande af koks i möjligast största utsträckning—en sak, hvori till och med amerikanarna ha misslyckats. Amerika är främst i elektriska apparater och verktyg. Tyskland i kemiska färger och har nyligen uppfunnit en kondensator för ånga, som visar goda resultat, samt dessutom en ny, märklig metod för pansarplåttillverkning. Den materiella utvecklingen befordras i hög grad genom samfällt arbete af de olika nationaliteternas intellektuella krafter och egenartade begåfning.

Den lifliga konkurrens, som nu börjat mellan nationerna och som bäst bidrager till åstadkommande af goda resultat, bör välkomnas och uppmuntras af alla, som kunna höja sig öfver den trånga synpunkten på den enstaka fördelen för en eller annan liten geografisk vrå, utan kunna se hvad som gagnar människosläktet i dess helhet.

Världens industriella utveckling går i en annan riktning än den förespådda, men det storartade arbete, som manchesterskolan utfört, får icke förringas eller glömmas. Villiers, Cobden, Bright och deras medhjälpare gjorde vid upphäfvandet af lifsmedelstullarna sitt land en tjänst, som det icke kan vara nog tacksamt för. Deras sträfvan för fredssaken och för allt, som de ansågo skulle bidraga till skapandet af ett nationernas broderskap, ger partiets ledare plats i de goda gärningarnas historia. Att någon af deras förutsägelser icke gått i fullbordan—beroende på krafter, som sedan deras tid blifvit satta i verksamhet—behöfver icke kasta någon skugga på deras insiktsfulla klokhets eller minska värdet af deras arbete.

»Frihandel», sådan manchesterskolan såg den utbredd öfver hela jorden, innebar utbytet af olika, icke konkurrerande artiklar och af råmaterialier mot fabricerade varor. Nationerna hade då ännu icke börjat att allvarligt täfla med hvarandra i tillverkning af samma slags artiklar. Om detta icke kan realiseras, sedan de förnämsta nationerna numera bearbeta sina egna råmaterialier och fylla sina egna behof, täflande med hvarandra i världsmarknaden, så kunna vi likväl lyckönska oss till att något ännu bättre än manchesterskolans ideal för världens framåtskridande håller på att skapas.

Hvad verkan denna förändring kan komma att ha på nationernas ställning till hvarandra i framtiden, vore onödigt att grubbla öfver, enär förhållandena kunna ändras på en dag. En kemisk upptäckt, en elektrisk uppfinning, en växts egenskaper tillgodogjorda—hvad helst sådant eller andra icke alls otroliga öfverraskningar—kunna åstadkomma en genomgripande förändring. Socker af betor i stället för sockerrör har förstört denna produkt för Västindien, som tycktes ha monopol på socker. Upptäckten af Mesaba-järngrufvorna, förbättrade kommunikationer och ett par mindre omständigheter ha gjort Amerika till världens billigaste stålproducent, i stället för att helt nyligen ha varit den dyraste. Den basiska metoden har gjort Tyskland till en framstående stålproducent och lofvar att bli af lika stor betydelse för Storbritannien. Upptäckten af grufvor och ett utveckladt järnvägssystem ha gjort Ryssland till ett viktigt industriland. Tillgodogörandet af vattenfall för elektrisk kraft, ersättande kol, håller på att omskapa flera industricentra. Alla dessa förändringar förskrifva sig från i går.

Det är därför lika oklokt af en nation att förhäfva sig öfver nuvarande tillgångar och utsikter som att förtvifla. »Vi veta icke, hvad morgondagen bär i sitt sköte.»

Fördelen af hög tull på lyxartiklar och låg tull på råämnen och lifsmedel. Ett par slående exempel på berättigad och icke berättigad tulltaxa.

Jag tycker riktigt om klangen i den frågan och skyndar mig att svara. Regeringens beräknade utgifter, enligt statssekreteraren Carlises rapport för innevarande räkenskapsår (1895), är 424,000,000 dollars och beräknade inkomster 404,000,000 dollars, alltså ett deficit af 20,000,000 dollars. Han beräknar att nästa år skall lämna ett öfverskott af 30,000,000 dollars, under antagande af att utgiften är densamma.

Minskningen i pensionsutgifter nästa räkenskapsår uppgår till 18,000,000 dollars och minskningen ökas år efter år. Flottan fordrar mindre utgifter än förr, och tillökningen af befolkning och rikedom ger större inkomster, så att ingen anledning till oro rörande regeringens debet och kredit efter nästa år förefinnes, ehuru sekreteraren antagligen är en smula för sangvinisk angående intäkterna för i år under nuvarande lagar.

Af statsinkomsterna beräknades tullen detta år lämna 160,000,000 dollars och beräknas lämna 190 millioner nästa år. Och nu kommer frågan: Hvad skulle jag göra med tulltaxan, om jag ägde högsta makten?

Mitt första mål skulle vara att afskaffa all tull på de mångas lifsmedel och att lägga hög tull på de fås lyxartiklar. Massan af folket, som begagnar och förbrukar hemgjorda produkter, skulle jag icke beskatta, men den fina världens män och kvinnor, som, huru mycket det än kostar, kläda sig i det finaste ylle, elegantaste siden och fin-finaste linne, som Europa kan åstadkomma—de skulle få betala tullafgifterna. Den lilla rika klassen skulle under den nya tulltaxan bli ännu elegantare genom att betala kanske dubbelt så mycket för sin elegans som nu. Amerikanska folket, som använder amerikansk tobak och amerikanska cigarrer, skulle icke ha högre tull på dessa saker än nu. Men de rika och slösaktiga gentlemän, hvilkas fina luktorgan fordra havannaparfymen, skulle staten draga nytta af genom åtminstone fördubblad tull. Personer, som dricka champagne och fina gamla viner, och personer, som köpa gammalt makalöst och nytt makalöst utländskt glas och porslin, parfymen och liknande lyxartiklar, borde beredas tillfälle att sanningsenligt skryta med deras förhöjda värde. Det borde aldrig glömmas, att importerade artiklar användas af det rika fåtalet och inhemska produkter af det fattiga flertalet.

Den föreslagna ökningen af tull på utländska lyxartiklar skulle icke påläggas med hänsyn till skydd, utan endast med hänsyn till inkomst. Att denna politik oafsiktligt skulle en smula komma de inhemska tillverkarna till godo behöfver ju icke anses vara ett hinder. Fördelen blir i alla händelser mycket obetydlig, emedan dessa fina kvaliteter i ylle, siden och linnevaror icke tillverkas hos oss; likaså litet som dyrbara viner, cigarrer och hundratals fantasiartiklar. Men den inhemska tillverkningen förser hela marknaden med varor af ordinär kvalitet, som vanligen användas af flertalet.

Den hittills följda politiken har varit raka motsatsen. En hel sida skulle kunna fyllas med en lista på de rikas lyxartiklar, på hvilka den nya tulltaxan sänker tullen. Här äro ett par af de sänkta tullarna: porslin 50 procent, spegelglas och måladt glas 40, guldpenor 16, klockor 28, hattar 72, trikotvaror 72, flanell 68, sidenparaplyer 18, konjak och likörer 28, siden 40, handskar 30, konfektyrer, geléer etc., spetsar och broderier etc. 16, ylle och siden 10 à 20 beräknadt efter sitt specifika värde. Under nuvarande tulltaxa betalar den rike sällskapsmannen, klädd i superfint utländskt kläde, superfint linne, plyschhatt, glacéhandskar, fin sidenparaply och läppjande på sitt dyrbara gamla vin, 20 à 70 procent mindre tull än förr. Hans fina fru fläktar med sin solfjäder, viftar med sin broderade näsduk, visar sina utsökta spetsar och pryder sig i superbt siden till nedsatt pris och småler tacksamt mot den nye folkets vän, den förtjusande och snillrike unge mannen från West Virginia, som ber om ursäkt för att han icke lyckades nedsätta tullen på champagnen hon serverar honom och förklarar att det var icke hans fel, ty hans bill innehöll nedsättning äfven på denna vara. På hundratals fantasiartiklar, tillverkade af ylle, siden och linne, är tullen nu nedsatt. Denna nedsättning innefattar lyxartiklar, för hvilka tullen uppgick till två tredjedelar af hela inkomsten. I hela landet finns icke en enda arbetare, som använder dessa lyxartiklar. Sådan är vår »tullreform» för närvarande, och sådan är »skattebördan minskad för massan af folket». Egendomliga begreppsförvirring! Skatterna äro endast minskade för de rika.

Detta är icke någon partifråga, ty intetdera partiet har åsyftat att statsinkomst skulle först och främst erhållas genom tull på de rikas lyxartiklar, vare sig att frihandel eller tullskydd är ordningen för dagen. Bäst vore att lägga bördan på deras skuldror, som bäst förmå bära den, och mycket högre tull än någonsin borde läggas på dylika saker.

Det är en fullkomlig missuppfattning, att användningen af lyxartiklar skulle minskas, ifall tullen vore högre. Tvärtom, det höga priset ingår just som ett element i användningen af sådana saker. Men importen skulle minskas, om tullen höjdes på vanliga artiklar, därför att personer, som behöfva se på priset, finge utbyta den fördyrade varan mot en annan.

Men detta kommer ju icke i fråga med lyxartiklar, som endast köpas af de rika, för hvilka priset icke spelar någon roll. Fördubblad tull på champagne till exempel eller på utländskt porslin, ylle, siden, linne, spetsar, broderier etc. skulle icke hindra den förmögna klassen att köpa. Och äfven om den högre tullen för en tid minskade bruket af utländska produkter med en fjärdedel, så skulle inkomsterna ändå vara en fjärdedel mera, om tullen fördubblades. Och skulle en betydlig minskning i förbrukningen inträffa, vore det så mycket bättre. Detta moln har en silfverafvigside, ty då skulle mera af landets rikedom komma den inhemska produktionen till godo. Och det skulle antagligen leda därhän, att den inhemska fabrikanten skulle till slut fabricera de finaste kvaliteter i textilvaror, ifall de utländska voro högt taxerade. Men det skulle gå åt många år, innan han kommer så långt, och dessförinnan skulle den naturliga ökningen af inkomster genom tillväxten af befolkning och rikedom godt kunna tåla vid den minskade importen. Om ett par år skall det minskade antalet pensioner—som nu slukar så mycket—befria regeringen från nödvändigheten att söka skaffa så stora inkomster.

År 1892 inkasserades följande summor i tull på importerade lyxartiklar åt de rika:

Yllevaror dollars 32,293,609
Sidenvaror » 16,965,637
Bomullsvaror » 16,436,733
Linnevaror » 10,066,636
Glas och porslin » 10,339,000
Vin, likör etc. » 8,935,000
Tobak och cigarrer » 11,882,557

Här är 106,000,000 dollars i inkomst af sju slags lyxartiklar, och här äro några andra, som inbrakte öfver 8,000,000 extra—juveler, vagnar, konstgjorda blommor, klockor, borstar, papper, parfymers och musikinstrument—eller 114,000,000 dollars af totalsumman 177,000,000,

Att nedsätta tullen på artiklar, som endast äro öfverflödsvaror och som inbringa två tredjedelar af tullinkomsten, är hela resultatet af det Wilsonska förslaget.

Den omständighet kan icke bestridas, att dessa artiklar icke blifvit importerade åt massan af folket. Denna får sina behof af ylle och siden fyllda af inhemska tillverkare. Den enda klass, som använder importerade tyger och utländskt glas och porslin, utländska viner och tobak är den förmögna. För att förekomma att det skall kunna sägas att en del saker, som i någon utsträckning brukas af den stora mängden, skulle fördyras genom den högre tullen, borde lagen bestämma att vanliga kvalitéter af ylle-, siden- och linnevaror skulle befrias från högre tull.

Ehuru i själfva verket endast de högre kvalitéterna importeras, skulle en sådan bestämmelse afväpna kritiken. Om 1892 års tull på dessa lyxartiklar hade fått kvarstå, så skulle den brist som nu oroar skattkammaren ha varit mycket mindre. Vi ha här en rik grufva att göra bruk af när lagstiftning härnäst förekommer. Om tullen på dessa lyxartiklar fördubblades och andra 114,000,000 inkasserades eller om den ökade pålagan minskade konsumtionen med en fjärdedel och regeringen erhöll endast hälften af ökningen, så skulle vi ha tagit 57,000,000 dollars skattebörd från de arbetande massornas skuldror och lagt den på den slösaktiga, nöjeslystna och fåfängliga klassen, som gärna kan betala sitt slöseri till förmån för sig själf och nationen. Om en tilläggstull af 50 procent försöktes, skulle inkomsterna snart ökas till nästan hela den extra beskattningen. Detta är hvarken protektionism eller frihandel och har intet att göra med någondera. Det är endast en inkomstfråga. Och det är medgifvet, att på intet sätt kan en behöflig inkomst klokare erhållas än genom tull på utländska öfverflödsartiklar. Min tulltaxa skulle fördubbla den nu gällande afgiften på alla dessa lyxartiklar.

Då man står ansikte mot ansikte inför det faktum, att den väsentligaste förändring Wilsonbillen åstadkommit är att ha nedsatt tullen med två tredjedelar af hela tullinkomsten uteslutande till de rikas förmån, så frågar man, hur en så insiktsfull, hederlig, varmhjärtad och nitisk man som Mr. Wilson kunde framställa sig själf såsom »lyftande en onödig och tung skattebörd från massan af folket». Förklaringen är snart gifven: han var oerfaren. Han hade icke studerat frågan. Jag betvivlar storligen att han nu skulle vilja förfäktas samma mening. Det är en sak af allvarlig betydelse, att en sådan man som han är hänvisad till privatlivet, endast därför att ett distrikt röstar på en annan. Genom vårt bruk att endast välja representanter, som äro bosatta i distriktet, gå vi miste om många dugande män. Mr. Wilson skulle nu vara ovärderlig, därför att han nu har det, som då fattades honom—sakkunskap. Det är just sådana män vi behöfva i vårt offentliga lif, och jag för min del hoppas på hans snara återvändande. En dag kommer han att föreslå högre tull på de rikas lyxartiklar och icke lägre—till uteslutande deras förmån.

Få personer förstå i hvilken utsträckning endast de rika köpa utländska väfnader. Tag till exempel yllevoror: år 1890 uppgick den inhemska produktionen till ett värde af 338,000,000 dollars. Värdet af de dyrbara importerade yllevororna var endast 35,500,000 dollars. Priset per meter öfversteg betydligt de inhemska vanliga kvaliteter, så att antalet meter troligtvis icke var mera än 6 eller 7 procent af

totalförbrukningen.

Vi ha ett liknande resultat angående bomullsvaror: värdet af den inhemska produktionen var 1890 268,000,000 dollars och totalsumman af det importerade endast 28,000,000. Hvad siden angår, så uppskattades 1890 de amerikanska fabrikernas tillverkning till 69,000,000 och de importerade sidenvarorna till endast 31,000,000. Dessa äro också mycket dyrare per meter än de inhemska. Sedan 1890 har Amerikas sidenfabrikation mycket utvecklats och är mer och mer i stånd att tillgodose landets behof.

Om utländska ylle-, siden och linnevaror voro klassificerade efter finhet och pris, så skulle det visa sig att varor af vanligt slag, som folk mest använder, icke längre importeras. De kunna icke heller bli det under nuvarande stadga. Så långt har den amerikanske tillverkaren eröfrat sin egen marknad. Ännu en sak är att beakta: en mycket stor del af de importerade väfnaderna utgöras icke af tyger, utan af särskilda fantasiartiklar, såsom snörmakerier, spetsar, garnérband och broderier—saker, som icke alls tillverkas hos oss.

Rörande kol och järnmalm, s. k. råmaterialier, så skulle den nya tulltaxan icke innehålla någon nedsättning, därför att en minskning af halfva tullen på en gång är ganska allvarlig, och det tar tid innan någon industri kan riktigt komma i gång efter en sådan vidtgående förändring. Dessutom är 40 cents tull per ton af malm och 30 cents per ton af kol jämförelsevis obetydlig. Detta gäller i allmänhet om järn och stål, hvilka nyligen ha varit föremål för två nedsättningar. Ty McKinleybillen nedsatte tullen lika mycket som Wilsonbillen gjorde det —ungefär 30 procent i hvarje fall. Att befria järnband till bomullsbalar från tull, då alla andra metallvaror äro tullbelagda, är den största fläcken på hela taxan—ett utslag af ren partianda och till skada för förbundssystemet. Hälften af den förra tullen skulle åter påläggas.

Konstverk skulle vara tullfria, och tafvelramar, hvilka nu äro belagda med tull, skulle gå fria. Den obetydliga afgiften betyder ju icke så mycket i och för sig; men besväret och tidsspillan vid taxerandet af priset på hvarje ram betager folk lusten att införskrifva konstskatter, hvilka alla förr eller senare finna sin stadigvarande plats i våra offentliga gallerier och bli sålunda folkets dyrbara egendom.

En viktig punkt i tulltaxan väcker icke en tiondedel af den uppmärksamhet, som den borde göra: den paragraf, som tillåter alla att införskrifva materiel och använda dem vid tillverkning af exportartiklar. Nittionio procent af alla tullar äro i detta fall eftersänkta. Detta är statsmannavishet och förtjänar att jämnställas med ömsesidighet och är ett oskattbart steg mot målet: utvidgad handelsrörelse för republiken. Detta skulle ingå i den tariff jag gjort upp, med undantag af att jag skulle eftersänka den återstående ena procenten också, så att det stode den amerikanske fabrikanten fritt att tillgodogöra sig hela världens marknad för hvad han köper till export, på frihandelsvillkor, och sålunda komma in i världsmarknaden med hvad han har att sälja under likställd täflan med Europas fabrikanter. När författare och talare utbreda sig öfver den amerikanske fabrikantens uteslutande från världsmarknaden på grund af skyddstullar, så äro de antagligen okunniga om den omständighet, att han för sina materialier icke erlägger mera tull än 1 procent, som regeringen innehåller som kostnadsersättning. Den nya tulltaxan skulle afväpna kritiken i detta fall genom att eftersänka äfven den fattiga ena procenten. Amerikanska fabrikanter skulle då ha frihandels alla fördelar i striden om världshandeln.

Sådan utländsk ull, som på grund af klimatiska förhållanden icke kan erhållas i vårt land, men som är behöflig för uppblandning med vår egen produkt, skulle vara tullfri.

Inkomstskatt skulle icke finnas. Jag känner ingen statsman eller auktoritet, som icke ogillar och fördömer inkomstskatt. Mr Gladstone vädjade en gång till landet i denna sak och förklarade, att den skapar en nation af lögnare. Denna skatt kan vara rättvis i teorien, men i praktiken är den en sådan källa till demoralisation, att den kan sägas vara den mest fördärflika form af beskattning, som uppfunnits sedan mänskligheten börjat lefva i ordnade samhällen. I krigstid äro alla medel tillåtna, och den enda ursäkten för en inkomstskatt är den mest tvingande nödvändighet. För närvarande finns ingen sådan nödvändighet. Regeringens inkomster måste snart gifva ett betydligt öfverskott, tack vare ökningen af befolkning och rikedom, och de kunna göra det nu genom högre tull på fåtalets öfverflödsartiklar.

Socketfrågan är af vikt. Råsocker, sirap o. d. skulle beläggas med tull, undantagandes från sådana länder, som till gengäld gifva oss vissa förmåner. Förenta staterna förbrukar årligen 120,000,000 dollars värde af dessa artiklar, hufvudsakligast köpta från våra systerrepubliker i Södra Amerika och från Kuba. Det skulle vara klokt af oss att söka komma in på deras marknad och till ersättning lämna dem bättre villkor än andra nationer. Den inhemska sockerproduktionen skulle för närvarande mera gynnas af den nya taxan, under förhoppning att landet slutligen skulle komma därhän att kunna fylla sitt eget behof af denna vara. Experimenten med betor och sorghum (Sorghum = ett sockerhaltigt sädeslag) borde icke ännu uppgifvas.

Ömsesidighetspolitiken skulle återställas i sin vidaste utsträckning. Ökningen af vår export till länder, där denna politik råder, visar att Mr. Blaine hade rätt i sin tro, att med detta system, rätt ordnad, ha vi tagit ett steg i den rätta riktningen för att skaffa vårt land tillgång till den utländska marknaden. Jag anser att vi borde ha något i utbyte från de länder, för hvilka vi öppna vår marknad för socker, sirap och tobak.

Ehuru det strider emot mina principer att beskatta lifsmedel för massan af folket, så skulle jag likväl vilja göra ett undantag för produkter från Kanada. Detta utan hänsyn till vare sig frihandel eller protektionism, utan som ett utslag af den högre politiken. Det är ett missgrepp af oss att bevilja handelsförmåner åt ett land, som lyder under en främmande makt, en monarki, som i själ och hjärta afskyr den republikanska idén. Om Kanada vore fritt och oberoende och ville dela kontinentens öde, skulle det vara en annan sak. Men så länge vi ha det på vår flygel som en möjlig fiende, icke för sin egen skull men underkastad befallningar från en europeisk makt, så borde vi låta förstå att vi anse det som en hotelse mot vårt lands fred och trygghet och att vi behandla det därefter. Kanada skulle icke vara inne i Unionen och utanför den på samma gång, om jag kunde hindra det. Och jag skulle lägga hög tull på alla produkter från Kanada, icke af illvilja utan af kärlek och i det hopp att det skulle inse att af nationerna på denna kontinent kräfvades, att de äro amerikanska nationer och—det är min fulla öfvertygelse—slutligen en enda nation hvad den engelsktalande delen angår. Jag skulle icke bruka riset i vrede utan i kärlek—men bruka det skulle jag. Kanada skulle antingen vara en medlem af republiken eller också stå på egna ben, ansvarigt för sitt handlingssätt i fred eller krig, som andra nationer äro ansvariga, och skulle icke skydda sig genom att be en främmande makt om hjälp. Detta är, som sagdt, hvarken frihandel eller protektionism, men det är ett försvar af tullen. Jag skulle tullbelägga kanadensiska varor, så länge som Kanada fortföre att lyda under europeiskt välde.

Den nya tulltaxan skulle innefatta, att den är utfärdad under båda de politiska partiernas medgifvande, att ingen vidare tullagstiftning skulle förekomma under de nästföljande tio åren. Alldeles som vi hvart tionde år företaga en statistisk undersökning, så skulle vi revidera tulltaxan, låt oss säga andra året efter denna undersökning, så att vi kunde ha något att rätta oss efter. Om till exempel importen af någon vara, som icke uteslutande användes af det rika fåtalet, vid jämförelse med den inhemska tillverkningen utvisade, att den inhemska fabrikanten drifvit den utländska ur vår marknad, så skulle tullen på denna vara genast upphävas. Men om, å andra sidan, statistiken visade att importen af en vara vore som förut eller hade ökats i jämförelse med det inhemska produktionsresultatet, så skulle tullen på denna vara höjas. Det skulle vara omöjligt för den inhemska fabrikanten eller den utländske importören att influera afgörandet, därför att vi skulle äga siffror, som utvisade ställningen. Ingen skulle kunna bestrida dem. Den frågan skulle naturligtvis öfvervägas, huruvida den inhemske producenten styrkt möjligheten af att producera artikeln hemma, så att den kunde erhållas af förbrukarna på gynnsammare villkor än utifrån. Om en kommitté, tillsatt för att revidera tulltaxan, vore öfvertygad om att tillverkningen af den ifrågavarande artikeln icke lämpade sig för denna del af världen, så skulle det vara klokt att icke längre »skydda» den utan borttaga tullen, eller pålägga sådan endast för inkomstens skull.

Kommittén skulle intaga samma ställning till tullrevisionen som en naturälskare intager till frågan om att hugga ned träd. Det är så lätt att hugga ned ett vackert, ståtligt träd, men så omöjligt att återställa det. Det betyder jämförelsevis litet för landet, om en främmande vara har 5 eller 10 procent högre tull än nödvändigt. Men det är stor skillnad om den är 5 eller 10 procent lägre, än som behöfs för att sätta den sträfsamme inhemske fabrikanten i tillfälle att fortsätta en täflan, som slutligen skall resultera seger. I tullagstiftningen skulle regeln i alla tveksamma fall vara att taga det säkra för det osäkra. I en kommitté af detta slag skulle icke finnas spelrum för partiintresse, då dess uppgift är af rent juridisk karaktär. Allas syfte skulle vara att erhålla en inhemsk tillgång på sådana vanliga förnödenhetsartiklar, som kunna produceras under vår flagga, genom tillfälligt tullskydd, så att konsumenten kunde tillgodoses lika väl här hemma, som om han vore hänvisad till någon annan del af jorden. När det kan bevisas, att Förenta staterna icke kan uppnå detta resultat, då, men först då skulle tullskyddet upphöra och det endast bli fråga om att skaffa landet inkomst. Men med fåtalets lyxartiklar, på hvilka Wilson-billen så betydligt nedsatt tullen, skulle hvarken frihandel eller protektionism ha något att göra. På dessa skulle tullen vara mycket hög—endast för att skaffa landet inkomst. Ingen annan hänsyn skulle tagas vid påläggande af tull, ty inkomst är det eftersträfvade målet.

Men detta mål kan icke uppnås, förrän de nuvarande tullarna på lyxartiklar—hvilka lämna två tredjedelar af tullinkomsten—blifvit fördubblade. Och jag är öfvertygad om att sekreteraren Carlises åsikt, att Wilson-billens lägre tull på dessa artiklar skall öka konsumtionen, är ett misstag. Dennas minskning eller ökning på grund af tullen är så obetydlig, att herrar teoretici skulle häpna däröfver. Priset gäller ingenting för det rika fåtalet.

Summa summarum:

1). Tullar skulle hufvudsakligast påläggas den slösaktiga, förmögna klassens utländska lyxartiklar,

utan hänsyn till frihandel eller protektionism; endast till inkomst. Dessa lyxartiklar innefatta två tredjedelar af all tullinkomst.

2). Ingen inkomstskatt skulle erläggas under fredstid.

3). Redan stadgade industrier skulle icke ofta underkastas våldsamma förändringar, utan skulle få tid att sätta sig in i nya förhållanden. Sänkning af mer än halfva tullen på en vara på en gång är oklok och till och med farlig.

4). Ömsesidighetspolitiken är, att döma efter hvad som blifvit gjordt, den bästa att följa för utsträckning af vår utländska handel, och bör återställas.

5). Premium på socker af inhemsk råvara skulle icke upphöra, ty det har icke ännu blifvit bevisadt, att tillverkningen af bet- och sorghumsocker icke till slut kan tillfredsställande motsvara landets behof.

6). Sådan ull, som vi icke kunna producera men behöfva för blandning, skulle gå tullfri.

7). Alla konst saker skulle vara tullfria, därför att de förr eller senare tillf alla offentliga institutioner.

8). Är tulltaxan en gång fastställd, så skulle tullagstiftning endast få förekomma andra året efter hvarje statistisk undersökning, med undantag af ett sådant tillfälle som det närvarande, då en brist i nationalinkomsten och sund politik nödvändiggöra tullpålagor på de rikas lyxartiklar.

Sådan skulle den tulltaxa se ut, som skulle vara till fördel för den arbetande befolkningen och för alla dem, som lefva enkelt och anspråkslöst. Hvarken protektionist eller frihandlare skulle kunna kalla den sin, därför att den icke inginge i någotdera partiets intresse, utan endast som inkomst och byggd på den teori, att massans fördel befordras därigenom. Tullfrågan skulle icke höra till politiken, utan vara en blott och bart »business-question», och om tullagsstiftningen tillåtes hvila i tio år, så anser jag att landet skulle snart repa sig och börja sin marsch mot den lyckliga ställning —för så vidt som tullpolitik kan påskynda denna länge efterlängtade marsch—som karakteriserade åren mellan 1880 och 1890—denna tid, som i fråga om materiellt välstånd kan kallas republikens guldålder.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ARBETETS HERRAVÄLDE ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a

refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any

Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.